

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

वर्धा जिल्हा

१९८७-८८

फक्त कार्यालयीन उपयोगाकरिता

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन

जिल्हा :- वर्धा

१९८७ - ८८

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय ,
महाराष्ट्र शासन ,
नियोजन विभाग ,

मुंबई.

०३३६००

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन १९८७-८८

शुध्दीपत्रक

अक.	पृष्ठ क्र.	बाब तिता क्र.	परिच्छेद रकाना क्र.	ओळ क्र.	अशुध्द	शुध्द
-----	------------	---------------	---------------------	---------	--------	-------

१	२	३	४	५	६	७
---	---	---	---	---	---	---

१	२८	३.२	१४ [हरबरा]	१	अस्पष्ट	३६७५
"	"	"	"	२	"	४२२२
"	"	"	"	३	"	२६१
"	"	"	"	४	"	२७४
"	"	"	"	५	"	४२२
"	"	"	"	६	"	४९७
"	"	"	"	७	"	९८
"	"	"	"	८	"	२२८
"	"	"	"	९	"	३३५
"	"	"	"	१०	"	३६३
"	"	"	"	११	"	—
"	"	"	"	१२	"	३१२
"	"	"	"	१३	"	१०१६
"	"	"	"	१४	"	१०५७
"	"	"	"	१५	"	६८०
"	"	"	"	१६	"	७१६
"	"	"	"	१७	"	८६३
"	"	"	"	१८	"	७७५
२	३९	३.७	१७	—	अस्पष्ट	खाजगी व. सहकारी
३	४३	३.९ पुढेचालु	१७	१२	अस्पष्ट	६५
४	१६५	१२.२	१०	१२	अस्पष्ट	९.००

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन १९८७-८८

दृष्टिकोनात जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	वाव	परिमाण	वर्धा जिल्हा	महाराष्ट्र राज्य
१	२	३	४	५

[एक] प्राकृतिक रचना

अ) भौ गोलिक स्थान

१) उत्तर अक्षांश	अंश	२० ^० - १८ ते २१ ^० - २१	१६.४ ते २२.१
२) पूर्व रेखांश	---	७८ ^० - ३० ते ७९ ^० - १५	७२.६ ते ८०.९

ब) हवामान [१९८७]

तापमान [१९८७]

१) किमान	सेल्सियस	९.८	उ. ना.
२) कमाल	---	४४.०	उ. ना.
३) पर्जन्य [सरासरी] [१९८७]	मिली मीटर	११३४.४	उ. ना.

क) प्रशासकिय विभाग

१) तालुके	संख्या	८	३०३
२) पंचायत समित्या	---	८	२९८
३) टंचाईग्रस्त तालुके	संख्या [८५-८६]	—	१३०
४) एकात्मिक ग्रामीण विकास प्रकल्प गट	संख्या	७	२९८
५) शाहरे	---	६	३०७
६) गावे [एकूण]	---	१३७१	४१, ८३३
१) निर्जन	---	४३९	२, ४७९
२) वस्ती असलेली	---	९३२	३९, ३५४
७) क्षेत्राकूळ	चौ. कि. मी.	६३१०	३०७, ६९०

[दोन] प्रशासकिय संस्था [३१. ३. ८८]

१) पंचायत समित्या	संख्या	८	२९८
२) महानगरपालिका	---	—	११
३) नगरपरिषदा	---	६	२१६
४) कटक मंडळे	---	—	७
५) ग्रामपंचायती	संख्या	४८५	२४, ७०७ [३१. ३. ८७] ७८४
६) पोलीस स्थानके	[१. १२. ८८]	१५	७८४
७) पोलीस ऑउट पोस्ट	संख्या	७	१, १९१

मुंटे चालू

१	२	३	४	५
[तीन]	लोकसंख्या [१९८१]			
१]	ग्रामीण लोकसंख्या	आकडे हजारात	६९५	४०, ७९१
२]	नागरी लोकसंख्या	-//-	२३२	२१, ९९३
३]	एकूण लोकसंख्या	-//-	९२७	६२, ७८४
४]	अनुसूचित जातीची लोकसंख्या	-//-	३६	४, ४८०
५]	अनुसूचित जातीच्या लोकसंख्येची टक्केवारी		३.९३	७.१४
६]	अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या	आकडे हजारात	१४२	५, ७५२
७]	अनुसूचित जमातीच्या लोकसंख्येची टक्केवारी		१५.३५	९.१९
८]	पुरुषा	आकडे हजारात	४७६	३२, ४१५
९]	स्त्रिया	-//-	४५१	३०, ३६९
१०]	स्त्री-पुरुषा प्रमाण	१००० पुरुषा मध्ये स्त्रियांचे प्रमाण	९५८	९३७
११]	घनता	दर चौ. कि. मी. क्षेत्रातील लोकसंख्या	१४७	२०४
१२]	साक्षरतेचे प्रमाण			
१]	एकूण	टक्केवारी	५१.०५	४७.१८
२]	पुरुषा	-//-	६१.०१	५८.७९
३]	स्त्रिया	-//-	४०.५३	३४.७९
४]	राज्यामध्ये जिल्ह्याचा क्रमांक	संख्या	५	—
[चार]	क्षेत्री [अस्थार्ड]		१९८५-८६	१९८६-८७
१]	भौगोलिक क्षेत्र	हजार हेक्टर	६२९	३०७५८
२]	जंगलव्याप्त क्षेत्र व त्यांची भौगोलिक क्षेत्रासाठी टक्केवारी	-//-	७७	५३७०
			[१२.२४]	[१७.४६]
३]	शोतीला उपलब्ध नसलेली जमीन			१९८६-८७
अ]	विंगर शोती वापराखालील जमीन	हजार हेक्टर	२८	१०८२
ब]	पडीत आणि लागवडी-लायक नसलेली जमीन	-//-	१४	१७२५
क]	एकूण	-//-	४२	२८०७
४]	पडीत जमीन, व्यतीरिक्त लागवडी नसलेली इतर जमीन			
१]	कायम गुरेचरणा आणि इतर	हजार हेक्टर	४६	१५४२
२]	भाडे झुडपाखालील जमीन	-//-	४	१८३
३]	लागवडी योग्य परंतु पड जमीन- * अस्थार्थी	-//-	१९	१०३२

१	२	३	४	५
५]	बडीत जमीन		१९८५-८६	१९८६-८७
	१] चालू पड	हजार हेक्टर	११	२०१
	२] इतर पड	-//-	१५	१०००
६]	मिकाखालील क्षेत्र		१९८५-८६	१९८६-८७
	१] मिकाखालील निव्वळ क्षेत्र	हजार हेक्टर	४१६	१७९२३
	२] द्वेतोटा क्षेत्र	-//-	१७	२०१९
	३] एकूण मिकाखालील क्षेत्र	-//-	४३३	१९९४२
७]	ओलीत क्षेत्र		१९८५-८६	१९८६-८७
	१] निव्वळ ओलीत क्षेत्र	-//-	१७	१८०४
	२] एकूण ओलीत क्षेत्र	-//-	२३	२३४३
८]	महत्वाच्या मिकाखालील क्षेत्र		१९८५-८६	१९८७-८८
	अन्नधान्ये	-//-	१९६	१४१२३
९]	वहिले धारण जमीनी [१९८०-८१ अंतीम]		१२२०	३८८३१
	१] २ हेक्टरपेक्षा कमी	संख्या[००]	४६३	३०७७५
	२] २ ते १० हेक्टर	-//-	६८८	३१८२
	३] १० हेक्टर पेक्षा जास्त	-//-	६९	४८७४
१०]	जमीन महसूल वसुली [१९८७-८८]	लाखा रुपये	३. ६३	उ. ना.
११]	जिल्हा परीषादेचा उपकर [१९८७-८८]	-//-	५१९२ [८६-८७]	उ. ना.
१२]	पंचायत समित्यांचा उपकर	लाखा रुपये	८१६६	उ. ना.
[पांच]	पशुसंवर्धन [पशुधान गणना १९८२]			
	१] पशुधान	संख्या हजारात	५९७	३०९१९
	२] गायी व बैल	-//-	३७३	१६१६२
	३] म्हशी व रेडे	-//-	४२	३९७२
	४] भेंढ्या	-//-	८	२६७१
	५] घोब्या	-//-	१४६	७७०५
	६] कोंबड्या व खदके	-//-	१६६	१९८४४
[सहा]	सहकार [१९८७-८८]			
	१] सहकारी संस्था	संख्या	११८२	८७६७६
	२] प्राथमिक कृषी सहकारी पत संस्था	-//-	४०२	१८३४४
	३] प्राथमिक कृषी सहकारी पत संस्थांची सभासद संख्या	संख्या हजारात	११८	६८३०
	४] दुग्धसंग्रह संस्था	संख्या	२४७	१२९४१
	५] प्राथमिक कृषी पत संस्थानी दिलेले कर्ज xअस्थायी	रुपये कोटीत	५. ८७	६८०

पुढे चालू

१	२	३	४	५
[सात]	जलसिंचन		३०.६.८९ रोजी	३०.६.८९ रोजी
१]	पूर्णा झालेले प्राविंधारे प्रकल्प व त्या खालील लाभक्षेत्रा			
१]	मोठे प्रकल्प लाभक्षेत्रा	संख्या हजार हेक्टर	नाही —	१६ उ. ना.
२]	मध्यम प्रकल्प लाभक्षेत्रा	संख्या हजार हेक्टर	६ ६६	१४६ उ. ना.
३]	लघु प्रकल्प [पृष्ठभाग] लाभक्षेत्रा	संख्या हजार हेक्टर	३१ ७	१४०० उ. ना.
४]	सिंचन विहीरीखाली भिजणारे क्षेत्रा	—//—	१५	१९२ [१९८६.८७]
[आठ]	उद्योग [१९८७ अखोर]			
१]	नोंदणीकृत कारखाने	संख्या	११६	२४९७१
२]	नोंदणीकृत चालू कारखाने [उत्पादन चालू असलेले]	—//—	१०५	२०६०९
३]	साखार कारखान्यांची संख्या [चालू असलेले खाजगी धरून]	—//—	१	१११
४]	साखार कारखान्यांची उत्पादन	००० मे. टन	६४	२७९५
५]	सर्व सुत गिरण्यांची संख्या	संख्या	३	१२१
[नऊ]	बीज			
१]	विज पुरवठा केलेली गाहरे व खोडी [३१.३.८८]	संख्या	१२१२	३८१७७
२]	विद्युतीकरण झालेल्या गावांची संख्या	—//—	१२०६	उ. ना.
३]	विज पुरवठा केलेले पंप संघ	—//—	२९११५	१२४२१०२
४]	गोवर गॅस संयंत्रे	संख्या	२३८६	उ. ना.
[दहा]	सार्वजनिक आरोग्य [१९८७]			
१]	रुग्णालये	संख्या	१४	७६८
२]	दवाखाने	—//—	४४	१७९९
३]	प्राथमिक आरोग्य केंद्र	—//—	२५	१५३९
४]	प्राथमिक आरोग्य पथाके	—//—	—	८१
५]	एकात्मिक बाल विकास योजना गट	—//—	१	उ. ना.
६]	अंगणावाडीत उपस्थित राहणारी मुले	—//—	उ. ना.	उ. ना.
[अकरा]	शिक्षण		३०.९.८६	३०.९.८८
१]	एकूण प्राथमिक शाळा	संख्या	९८२	५५५१३
२]	एक शिक्षकी शाळा	—//—	२६७	१६७४६
३]	प्राथमिक शाळेतील विद्यार्थी संख्या	संख्या हजारात	१४१	९७६१
४]	प्राथमिक शाळेतील शिक्षक	—//—	४	२५३
५]	प्रत्येक शिक्षकागळे विद्यार्थी संख्या		३८	३९

१	२	३	४	५
[वारा]	दुय्यम शिक्षाण		३०. ९. ८६	३०. ९. ८८
	१) दुय्यम शाळा	संख्या	१७४	८७८७
	२) शाळेतील एकूण विद्यार्थी	संख्या हजारात	९७	५०६६
	३) शाळेतील शिक्षक	-/-	३	१६१
	४) प्रत्येक शिक्षाकामागे दुय्यम शाळेतील विद्यार्थी	संख्या	३४	३१
[सेरा]	उच्च शिक्षाण		३०. ९. ८६	३०. ९. ८८
	१) संस्था	संख्या	८	१००७
	२) एकूण विद्यार्थी	संख्या हजारात	२२	९५०
[चौदा]	प्रौढ शिक्षाण		१९८७. ८८	१९८६. ८७
	अ) प्रौढ शिक्षाण केंद्रे	संख्या	४६०	१८७३२
	ब) प्रौढांची उपस्थिती	संख्या हजारात	उ. ना.	उ. ना.
	तांत्रिक शिक्षाण			
१)	औद्योगिक शिक्षाण संस्था			
	१) शासकीय व शासन सहाय्यीत	संख्या	८२२	१८०
	२) इतर [खाजगी]	-/-	उ. ना.	उ. ना.
२)	शासकीय व शासन सहाय्यीत औद्योगिक शिक्षाण संस्था- मध्ये नजूर झालेल्या जागा	-/-	उ. ना.	४२३२८
३)	तांत्रिक व व्यवसायिक शिक्षाण			
	१) शासकीय व शासन सहाय्यीत संख्या	१		उ. ना.
	२) इतर [खाजगी]	-/-	उ. ना.	५७५ [८५-८६]
४)	शासकीय, तांत्रिक व्यवसाय शिक्षाण संस्थांची प्रवेश क्षमता	-/-	२७५	६०५९९ [८७-८८]
५)	अभियांत्र्यांची संख्या	-/-	१०	उ. ना.
[संधारा]	परिवहन आणि दळणावळण			
	[३१. ३. ८८]			
	१) एकूण रेल्वे मार्गाची लांबी कि. मी.		१७४	५४४०
	२) रस्त्यांची जोडलेली गावे	संख्या	४४६	उ. ना.
	३) एकूण रस्त्यांची लांबी [सुलभित]	कि. मी.	३६२९	१६६४१६
	४) राष्ट्रीय महामार्गाची लांबी	-/-	१०८	२९५५
	५) राज्य महामार्गाची लांबी	-/-	५१३	२०५४८
	६) महत्वाच्या जिल्हा रस्त्यांची लांबी	-/-	७३४	३७२२४
	७) इतर जिल्हा रस्त्यांची लांबी	कि. मी.	६७४	३६४०३
	८) ग्रामीण रस्त्यांची लांबी	-/-	१४६१	५९२८६

१.	२	३	४	५.
[सोळा]	मिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा			
	कठीण गांवोची संख्या			
	१] खोंड्याना केलेला पुरवठा	संख्या	२६७	६०१३
	अ] नळाचा पाणी पुरवठा	-//-	-	उ. ना.
	ब] कुप नलीका	-//-	१००	-//-
	क] विहीर	-//-	२२	-//-
	टँकर्स किंवा चैलगाडीने पाणी पुरवठा केली जाणारी गावे	-//-	६८	-//-
	योजनेत समाविष्ट करावयाची गावे	-//-	उ. ना.	-//-
[सतरा]	घास्वांधाषाणि [१९८७-८८]			
	भूमीहीन कामगारांसाठी वाढलेल्या झोपड्या	संख्या	५४३	उ. ना.
[अठरा]	एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम			
	१] वारिद्वय रेडोखालील कुटूंबे लाखात [८२-८३]		५.४	४१
	२] १९८६-८७ मधील लाभार्थी			
	जुणो	संख्या	२०२१	१,०८,७४९
	नवे	संख्या	३५२८	१,२९,३६९
[एकोणवीस]	रोजगार निर्माती [१९८७-८८]			
	१] रोजगार हमी योजना	कोटी मनुष्य दिवस	०.३२	१५.५५
	२] राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार कार्यक्रम	-//-	०.०६	२.६१
	३] ग्रामीण भूमीहीन रोजगार कार्यक्रम	-//-	०.०५	२.४१
[वीस]	आदीवासी कल्याणकारी योजना [८६-८७]			
	आदीवासीकरिता आश्रमशाळा विद्यार्थी	उ. ना.		उ. ना.
	संख्या			
[एकवीस]	मागासवर्गीयांसाठी कल्याणकारी योजना			
	१] मागास वर्गीयांसाठी वस्तीगृहे	संख्या	४	उ. ना.
	२] वस्तीगृहात राहणारे विद्यार्थी	संख्या	३००	उ. ना.

- तात -

१.	२.	३.	४.	५.
[बाकीत] जिल्हा नियोजन [१९८७-८८]				
	१] वाषािक योजनेतील मंजूर तरतूद रु. कोटीत		८.५१	२३२०
	२] अनुषोषा भासुन काढण्यासाठी रु. कोटीत		७.३८	३००
[तेवीस] नागरी पुरवठा				
	१] रास्त धावाची हुकाने [१९८८]	संख्या	५२३	३४, २८३
	२] साठा	[००० मे. टन]	उ. ना.	७२९
	३] मातकीय गुदामे [३१. ३. ८८]	संख्या	१४	[८६-८७] १, १२५

टीप :- १] * सुधारित वर्गीकरणामुळे बदल झाला आहे.

२] उ. ना. = उपलब्ध नाही.

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

भाग - १

समालोचन

१९८७ - ८८

सामाजिक व आर्थिक समालोचन- १९८७-८८

जिल्हा - वर्धा.

१. स्थानिक व भौगोलिक वैशिष्ट्ये.

१.१ भौगोलिक स्थान :-

वर्धा जिल्हा उ-तर अक्षांश $20^{\circ}-21^{\circ}$ ते $21^{\circ}-22^{\circ}$ आणि पूर्व रेखांश $74^{\circ}-75^{\circ}$ ते $75^{\circ}-76^{\circ}$ चे दरम्यान व्यापलेला आहे. या जिल्ह्याच्या दक्षिणेस व नैसृ-नैस यवतमाळ, पुर्वेस व आन्वयेस चंद्रपूर, उ-तरेस व ईशान्येस नागपूर आणि पश्चिमेला अमरावती ह्या जिल्ह्यांच्या सीमा भिडलेल्या आहेत. अमरावती व यवतमाळ ह्या जिल्ह्यांच्या सीमावर्ती भाग वर्धा नदीने व्यापलेला आहे.

१.२ क्षोत्र व प्रशासकीय विभाग

वर्धा जिल्ह्याचे क्षोत्रफळ ६३१० चौ. कि.मी. म्हणजेच महाराष्ट्र राज्याच्या एकूण क्षोत्रफळाच्या २ टक्के एवढे आहे. प्रशासकीय व्यवस्थेच्या दृष्टिकोणातून या जिल्ह्यांची वर्धा, आर्वी व हिंगणघाट ह्या तीन महसूल विभागांत विभागणी केली होती, परंतु प्रशासकीय सोयीसाठी विदर्भातील सर्व जिल्ह्यांची पुनःरचना करून महाराष्ट्रातील उर्वरीत विभागाप्रमाणे पंचायत समितीचे क्षोत्र हा एक तालुका समजून वर्धा जिल्ह्याची पुनःरचना करण्यांत आली. त्या पुनःरचनेमध्ये आजमितीस या जिल्ह्यांची वर्धा, सेलू, देवळी, आर्वी, कारंजा, आष्टी हिंगणघाट व समुद्रपूर या आठ तालुक्यांत विभागणी केली असून त्यांत ६ शहरे, ९३२ वस्ती असलेली गावे व ४३९ ओसाड गावे आहेत. ग्रामीण विकासासाठी एक जिल्हा परिषद व तीचे अंतर्गत ८ पंचायत समित्या जिल्ह्यामध्ये कार्यरत आहेत. तसेच जिल्ह्यात सहा नगरपालिका आहेत. जिल्ह्याचे मुख्यालय वर्धा असून विभागीय मुख्यालय हे नागपूर आहे, ते वर्धापासून ७६ कि.मी. अंतरावर आहे.

१.३ नैसर्गिक रचना

या जिल्ह्याच्या उ-तरेकडील उंचवट्याचा प्रदेस हा सातपुडा पर्वताच्या दक्षिण बाजूला दिखूरला असून त्यामध्ये आष्टी, कारंजा व आर्वी या तालुक्याचा परिसर व्याप्त होतो. जिल्ह्याचा उर्वरीत भाग मात्र वर्धा व वेणा या दोन नदीच्या खो-यात समाविष्ट होतो.

१.४ भूगर्भाय रचना

या जिल्ह्यांतील बहुतेक क्षोत्रामध्ये दख्खान प्रास्तर लाव्हा वाहाचा समावेश आहे. हे लाव्हा वाह या क्षोत्रामध्ये एकूण ४०० मीटर जाडीचे आहेत. ही बाब जिल्ह्याच्या ईशान्य भागातील निम्न-तम भाग आणि उच्च-तम भाग यांच्यातील समुद्रसपाटी पासूनच्या किमान उंचीतील फरकावरून निदर्शनास येते. वाहामध्ये आढळून येणारे गाळाचे तंत्र आणित लाल प्रस्तर यासुळे प्रत्येक वाह एक दुस-यापासून अलग ओळखणे व त्यांची विभागणी करणे शक्य झाले आहे.

प्रास्ताविक गाळ साचण्याची क्रिया घडून येते. त्या उंचाखाल झूप्लेतामध्ये त्याच्या पुर्वेकडील व दक्षिणेकडील क्षेत्रातील परिणामस्वरूप साचण्यामुळे हे वाह प्रसरलेले दिसतात. अलीकडील अवसाद हे मुख्यत्वेकरून वधाई व उपनद्या वणा, यशोदा, धाम आणि पोंथारा यांच्या काठावर अरुंद पट्ट्यांत आढळून येतात. यांमध्ये मुख्यतः चाळ वाळू, माती आणि रेव यांचा समावेश आहे. वाळू व चाळ हे केवळ नद्यांच्या पात्रांतच आढळतात तर माती आणि रेव हे काठावर आढळतात. तेलू व रोहणा यांच्या लगतच्या भागांत अलीकडे बाऊंडर आढळून येतात.

१. ५ नद्या

वधाई नदी ही या जिल्ह्यांतील एकमेव महत्त्वाची नदी असून ती मुलताई येथे सातेपुडा पर्वतातून उगम घेवून या जिल्ह्यांच्या उत्तर व पश्चिम सिमेवरून वाहते. या नदीच्या यशोदा, वेणा व बंकाळी ह्या मुख्य उपनद्या आहेत. दुसरी महत्त्वाची नदी वेणा ही नागपूर जिल्ह्यातून व हिंगणाघाट तहसीलमधून वाहत येवून सांवणी या गावाजवळ वधाई नदीला मिळते. तसेच बोर व धाम या नद्या आर्वी तालुक्यामधून उगम घेवून पुढे त्या समुद्रपूर तालुक्यातील सांडगांव येथे वणा नदीला मिळतात. यशोदा नदी आर्वी तहसीलमधून उगम घेवते व ती देवळी तालुक्यातून वाहत जाऊन पुढे वधाई नदीला मिळते. पावसाळ्यामध्ये जरी या नद्यांच्या पूरामुळे तीरावरील गावांना धोका असला तरी त्या नद्या उन्हाळ्यांत मात्र कोरड्या असतात.

१. ६ वने

वधाई जिल्ह्याचे एकूण वनक्षेत्र ८७५ चौ. कि. असून जिल्ह्यांच्या एकूण भौगोलिक क्षेत्राच्या १४ टक्के आहे. हा वन भाग मुख्यत्वेकरून जिल्ह्यांच्या उत्तरेकडील आर्वी, कारंजा, आष्टी व तेलू या चार तालुक्यांतच मोठ्या प्रमाणावर आहे. समुद्रपूर तालुक्यात थोड्या अधिक प्रमाणात वनाचे क्षेत्र आढळून येते.

१. ७ हवामान व पर्जन्यमान

जिल्ह्यातील वधाई केंद्राचे सन १९८७ मधील कमाल तापमान ४४.० सेल्सियस व किमान तापमान ९.८ सेल्सियस आहे. येथील उन्हाळा व हिवाळा हे तारखोच तीव्र असतात. सकाच दिवशी तापमानात बराच चढउतार होण्याचे प्रसंगही संपूर्ण वर्षभरांत अनेकदा येतात. उन्हाळ्यांतील महिन्यात दिवसाच्या उष्णतेनंतर रात्रीच्या गारठ्यात होत जाणारे जलद परिवर्तन हे विशेष करून लक्षात घ्यावे. या जिल्ह्यामध्ये बहुतांशी पाऊस जून ते सप्टेंबर या पावसाळ्याच्या महिन्यात पडतो. या जिल्ह्याचे सरासरी पर्जन्यमान १०९० मी.मी. आहे.

१. ८ मृदा

या जिल्ह्यात मृदा मुख्यतः चार प्रकारची आढळून येते. उदा. काळी-१, काळी-२, सुरसाळ, खारडी व बरडी यांची मृदा मुख्यतः उष्ण मध्यम व खोल अशा भागात विभागणी करता येते. समुद्रपूर तालुक्याच्या पुर्वेकडील भाग तेलू तालुक्याच्या उत्तर किनारा आणि कारंजा व आष्टी तालुक्यांत उष्ण प्रकारची जमीन आढळते. तसेच हिंगणाघाट व आर्वी तालुक्याचे पश्चिमेकडील काही भागात मध्यम प्रकारची जमीन आढळून येते. वधाई व वेणा नद्यांच्या काठावर सर्वत्र गाळाचे प्रमाण काळा जमीनीचे थार साचलेले असून ते कपासीच्या पिकासाठी अत्यंत उपयुक्त आहे.

सुरमाळ-१ व सुरमाळ-२ या मृदाचे क्षेत्र जिल्ह्याच्या एकूण लागवडी खालील क्षेत्रावैकी ७४ टक्के व खाडकी, बरडी व रताळ ही १६ टक्के आहे. जमीनीतील पाण्याचा प्रवाह वायव्य दिशेकडून ईशान्य दिशेकडे आहे.

२ लोकसंख्या

२.१ वधाई जिल्ह्यांची १९८१ च्या जनगणनेनुसार लोकसंख्या

१९८१ च्या जनगणनेनुसार वधाई जिल्ह्यांची एकूण लोकसंख्या २२६६१८ असून त्यात ४,७५,६९६ पुरुष व ४,५०,९२२ स्त्रिया आहेत, तसेच जिल्ह्याची एकूण ग्रामीण लोकसंख्या ६,९५,१०८ असून नागरी [शहरी] लोकसंख्या २,३१,५१० आहे. गेल्या दशकातील सरासरी दशावार्षिक लोकसंख्या वाढीचे प्रमाण १८.८६ टक्के आहे. वधाई जिल्ह्याची लोकसंख्या १९४१ पासून १९७१ पर्यंत वाढीव दराने वाढत होती, मात्र ती १९८१ मध्ये कमी झालेली आढळून येते. वधाई जिल्ह्यातील लोकसंख्येचा वृद्धी दर राज्याच्या तुलनेत नेहमीच कमी राहिलेला आहे.

२.२ लोकसंख्येची घनता

वधाई जिल्ह्यातील लोकसंख्येच्या घनतेचे प्रमाण दर चौ. कि.मी. मागे १४७ असून हेच प्रमाण महाराष्ट्र राज्याकरिता २०४ आहे.

२.३ ग्रामीण व नागरी लोकसंख्येचे प्रमाण

जिल्ह्यातील एकूण लोकसंख्येवैकी ७५.०२ टक्के लोकसंख्या ही ग्रामीण भागात व २४.९८ टक्के लोकसंख्या नागरी भागात राहात आहे.

२.४ स्त्रीपुरुष प्रमाण

१९८१ च्या जनगणनेनुसार जिल्ह्यामध्ये दर हजार पुरुषांमागे स्त्रियांचे प्रमाण ९४८ असून महाराष्ट्र राज्याच्या [९३७] तुलनेत जास्त आहे. ग्रामीण भागात हेच प्रमाण दर हजार पुरुषांमागे ९५३ तर नागरी भागात ९३० आहे.

२.५ अनुसूचित जाती व जमाती

जिल्ह्यामध्ये १९८१ च्या जनगणनेनुसार अनुसूचित जातींची व अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या अनुक्रमे ३६४१२ व १,४२,२४४ असून त्यांचे एकूण लोकसंख्येची प्रमाण अनुक्रमे ३.९३ टक्के व १५.३५ टक्के आहे.

२.६ लोकसंख्यात्मक मनुष्यबळ

१९७१ च्या जनगणनेप्रमाणे जिल्ह्यातील कामगारांची संख्या लोकसंख्येच्या ३९.११ टक्के स्वढी होती, तर १९८१ मध्ये जिल्ह्यातील कामगारांची संख्या ४५.२२ टक्के आहे. १९७१-१९८१ या दशकामध्ये जिल्ह्यातील कामगार संख्येच्या प्रमाणात वाढ झालेली आहे. महाराष्ट्रातील कामगारांचे प्रमाण एकूण लोकसंख्येची ३८.७१ टक्के स्वढे आहे. जिल्ह्यातील एकूण कामगारांवैकी ७३ टक्के कामगार प्रारंभिक क्षेत्रामध्येच म्हणजेच शोटी व तिच्याशी संलग्न असलेल्या कामावर गुंतलेले आहेत.

२.७ वयोगटानुसार लोकसंख्येचे वर्गीकरण.

०.-१४ या वयोगटातील लोकसंख्येची टक्केवारी १९७१ या वर्षी ४२.०७ टक्के होती, ती १९८१ मध्ये ३८.२६ टक्के झाली. तसेच १५-५९ या वयोगटातील लोकसंख्येची टक्केवारी १९७१ मध्ये ५०.४५ टक्के होती, ती १९८१ मध्ये ५३.७८ टक्के झाली. ६० व त्यापेक्षा जास्त वयोगटातील लोकसंख्येची टक्केवारी १९७१ मध्ये ६.९८ टक्के होती ती १९८१ मध्ये ७.८७ टक्के व वय अनिर्देशित गटाची ०.०९ टक्के स्वढी झाली.

२.८ साक्षरता

१९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे जिल्ह्यांत एकूण ४,७३,०७० लोक साक्षर आहेत. त्यात पुरुषा २९०२९५ व स्त्रिया १८२७७५ आहेत. जिल्ह्यातील एकूण लोकसंख्येपैकी ५१.०५ टक्के लोकसंख्या साक्षर म्हणून गणल्या गेली आहे. त्यात ६१.०१ टक्के पुरुषा व ४०.५३ स्त्रिया साक्षर आहेत.

२.९ वापरातील निवासी घरांची व कुटूंबांची लोकसंख्या

जिल्ह्यामध्ये वापरातील निवासी घरांची संख्या १९८१ च्या जनगणनेनुसार १,७८,००५ स्वढी आहे, पैकी ७६.१२ टक्के ग्रामीण भागात व २४.८८ टक्के नागरी भागात आढळते, तसेच १९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे जिल्ह्यामध्ये एकूण १,८२,७१० कुटूंबे आहेत, पैकी ७६.२८ टक्के कुटूंबे ही ग्रामीण भागात व २३.७२ टक्के कुटूंबे ही नागरी भागात आहेत.

३ वने

३.१ वधार्थ जिल्ह्यामध्ये एकूण वनाखालील क्षेत्राकड [वनक्षेत्र] ८७५ चौ. कि.मी. असून ते जिल्ह्यांच्या एकूण क्षेत्राकडच्या १४ टक्के आहे. या जिल्ह्यातील बहुतांशी वनभाग हा जिल्ह्यांच्या उ-तरेकडील आर्दी, कारंजा, आष्टी वधार्थ व सेलू या तहसीलीमध्ये कमी अधिक प्रमाणांत स्थित असून उर्वरित वनभाग हिंगणघाट व ससुद्रपूर तहसिलीमध्ये आहे. वनक्षेत्राच्या एकूण क्षेत्राची राखीव सुरक्षित व वर्गीकृत अशा ३ भागांमध्ये विभागणी होते. यापैकी अवर्गीकृत क्षेत्र हे महसूल विभागांच्या देखरेखीखाली येते. राखीव आणि सुरक्षित क्षेत्र हे वन विभागांच्या देखरेखीखाली येते. एकूण वन व्याप्त क्षेत्राच्या तुलनेत राखीव वनक्षेत्र ६० टक्के असून सुरक्षित वनक्षेत्र ३७ टक्के व अवर्गीकृत क्षेत्र हे फक्त ३ टक्के आहे. सन १९८७-८८ या आर्थिक वर्षात १५४८४ हजार घानमिटर इमारती लाकडाचे व ३०,९०४ हजार घानमिटर जळाऊ लाकडाचे उत्पादन झाले.

३.२ वनोत्पादन

आर्दी व हिंगणी वनक्षेत्रातील भागांत उ-तम दर्जाचे सागवणी झाडांची वने आढळून येतात. सागवणी झाडासोबतच या जिल्ह्यामध्ये सामान्यपणे धावडा, सालई, तेंदू व गवई या जातीचे झाडे आहेत. या वनात येन, बेल, कळंब प्रळस, मोह, बेहाडा इत्यादी वनस्पतीचे उत्पादन होते. तसेच येथील वनजमीनीमध्ये कुरुड, घानद, सुशाम, मखोल आणि शोळा या प्रसुद्ध जातीचे गवत उगवते. वनोत्पादनापासून सन १९८७-८८ मध्ये ५१२.२० लाख रुपये स्वढे उत्पन्न मिळाले. सन १९८७-८८ मध्ये इमारती लाकूड व जळाऊ लाकूड यापासून रु ४८०.२२ लाख रु.चे व बांबू, गवत, विडी पन्ता, डिक वगैरे, गौण उत्पादनापासून रु ३८.९८ रु.चे उत्पन्न प्राप्त झाले.

३.३ वनविकास कार्यक्रम

धूम, जोराने आलेल्या वास्तव्याच्या पाण्याचा निचरा व पुरवठा यांसाठी जमीनीचे संरक्षण करण्याचे बाबतीत आणून जमीनीचा जत टिकवून शोथित सहाय्य करण्यांच्या बाबतीत जंगले महत्त्वाची कायगिरी वजावतात. त्या दृष्टीने वनविकासाकरिता जिल्हा स्तरावर खालील योजना राबविल्या जातात. [अ] मध्यवर्ती रोपवृक्षांची स्थापना [ब] निकुष्ट वनांचे पुनर्वनिकरण [क] वन सभ्य योजना वन संरक्षण तसेच वन्य प्राणी व नितर्ग संरक्षण :

४ कृषी

४.१ जमीनीचा वारसा :-

१९८५-८६ वर्षात वार्धा जिल्ह्याचे एकूण भौगोलिक क्षेत्र ६२९ हजार हेक्टर आहे. त्यापैकी एकूण ६९ टक्के क्षेत्र लागवडीखालील, ७ टक्के कायम गुरे चरण व इतर चराईची जमीन व ७ टक्के क्षेत्र शोथीच्या लागवडीसाठी उपयोगी नसलेले क्षेत्र आहे. लागवडीखालील ४३३ हजार हेक्टर क्षेत्रापैकी ४१६ हजार हेक्टर क्षेत्र निव्वळ पिकाखालील असून ते जिल्ह्याच्या एकूण भौगोलिक क्षेत्राच्या ६६ टक्के व एकूण लागवडी लायक क्षेत्राच्या ९० टक्के स्वढे आहे. दुबार पिकाखालील क्षेत्र निव्वळ पिकाखालील क्षेत्राचा ४.१६ टक्के इतके आहे.

४.२ वहीताखालील जमीनीचे धारण जमीन व त्याचे क्षेत्र याचे गटवार वर्गीकरण

वहीताखालील जमीन धारकांचे गटाप्रमाणे भूधारकांची व क्षेत्रांची टक्केवारी सन १९७६-७७ व १९८०-८१ चे कृषी गणनेप्रमाणे खालील तक्त्यात दर्शविलेली आहे.

अ. क्र.	धारक गट [हेक्टर]	भूधारक टक्केवारी		क्षेत्र टक्केवारी	
		१९७६ - ७७	१९८० - ८१	१९७६ - ७७	१९८० - ८१
१	२	३	४	५	६
१.	२ पर्यन्त	३०	३८	८	१३
२.	२ ते ५	२८	३८	२८	३३
३.	५ ते १०	२३	१८	३५	३३
४.	१० ते २०	८	५	२४	१८
५.	२० ते ५०	१	१	५	३
६.	५० चा वरील	—	—	—	—

सन १९८०-८१ मध्ये एकूण खात्यापैकी वैयक्तिक खाती ९० टक्के असून एकूण क्षेत्र ८९ टक्के होते. संयुक्त खाती ९.७ टक्के असून त्याचे क्षेत्र ११ टक्के होते. संस्थेची खाती ०.५ टक्के असून त्याचे क्षेत्र १ टक्का स्वढे होते. सन १९७६-७७ च्या तुलनेत १९८०-८१ मध्ये वरील कोणत्याही प्रकारच्या खात्यांमध्ये विशेषतः असा लक्षणीय फरक झालेला आढळून येत नाही.

४. ३ पीक पध्दती

१९८५-८६ मध्ये जिल्ह्यातील एकूण पिकाखालील ४३३१३९ हेक्टर क्षेत्रापैकी अन्न धान्ये पिकाखालील १९५७३७ हेक्टर क्षेत्र म्हणजेच ४५.१९ टक्के स्वढे आहे. अन्नधान्ये पिकापैकी सर्वात जास्त क्षेत्र ज्वारी पिकाखालील म्हणजे ६१.९४ टक्के, डाळी वर्गीय पिकाखालील २२.६४ टक्के गव्हाखाली १२.४७ टक्के व इतर पिकाखाली २.९५ टक्के आहे. तसेच एकूण पिकाखालील क्षेत्रापैकी कापसाखालील क्षेत्र १,९८,०९३ हेक्टर असून त्यांची टक्केवारी ४६ टक्के आहे.

४. ४ पिकाचे उत्पादन

सन १९८६-८७ मध्ये तुणाधान्याचे एकूण उत्पादन ०.७२ लाख टन होते, तर तेच १९८७-८८ मध्ये १.२२ लाख टन झाले. त्यामुळे तुणाधान्याच्या उत्पादनामध्ये वाढ झालेली आढळून आली. १९८६-८७ च्या तुलनेत कडधान्याचे उत्पादन २६.६४ टक्याने वाढलेले आढळून येते. याच दोन वर्षांमध्ये तुलनात्मक दृष्टिने तुरीचे उत्पादन सुद्धा १८.४८ टक्याने वाढलेले आढळते. १९८७-८८ मध्ये भुईसुंगाचे उत्पादन १०७०० टन स्वढे झाले.

४. ५ मुख्य पिकाचे दर हेक्टरी उत्पादन

जिल्ह्यामध्ये ज्वारी, गहू, कापूस, हरभारा, तूर, सुंग, भुईसुंग, तीळ, जवस, हळद ही मुख्य पिके आहेत. सन १९८७-८८ मध्ये ज्वारीचे दर हेक्टरी उत्पादन ९४५ कि.ग्रॅ., गहू ६८२ कि.ग्रॅ., तूर १०६८ कि.ग्रॅ., हरभारा ३५४ कि.ग्रॅ., सुंग ४१९ कि.ग्रॅ., तीळ २९५ कि.ग्रॅ., जवस ३०७ कि.ग्रॅ., व हळद १३०२ कि.ग्रॅ. अशा प्रकारे होते. तसेच कापसाचे दर हेक्टरी उत्पादन ९८ कि.ग्रॅ. स्वढे होते.

४. ६ अधिक उत्पन्न देणा-या पिकाचे क्षेत्र

तुणा धान्याखालील ज्यादा उत्पन्न देणा-या पिकाचे क्षेत्र सन १९८५-८६ साली ८० टक्के होते. तसेच सन ८५-८६ मध्ये ज्यादा उत्पन्न देणा-या कापसाचे क्षेत्र ९० टक्के होते. भुईसुंग या पिकाखालील १०० टक्के क्षेत्र ज्यादा उत्पन्न देणा-या जातीखालीलच आहे. एकंदरीत या जिल्ह्यामध्ये ८५ टक्के क्षेत्र हे ज्यादा उत्पन्न देणा-या संकरीत जातीखालील बियाणाचा वापर करूनच काढलेले आहेत.

४. ७ फळे व भाजीपाला.

या जिल्ह्यामध्ये सन १९८५-८६ मध्ये भाजीपाल्याखालील एकूण क्षेत्र २६९८ हेक्टर असून एकूण पिकाखालील क्षेत्राच्या ०.६२ टक्के होते. तसेच फळे पिकाखालील एकूण क्षेत्र एकूण पिकाखालील क्षेत्राच्या ०.९० टक्के स्वढे होते. सन १९८५-८६ मध्ये फळे या खालील एकूण क्षेत्र ३८९२ हेक्टर आहे. त्यापैकी मुख्यत्वे करून संत्रा या पिकाखालील क्षेत्र ६६ टक्के, केळीखालील २८ टक्के व पपई खाली १ टक्के स्वढे होते. संत्र्याचे पिक प्रामुख्याने कारंजा व आर्वी ह्या दोनच तालुक्यात होत असून केळीचे पिक प्रामुख्याने सेलू तालुक्यात घोण्यात येते.

४.८ रासायनिक छाताचे वाटप

या जिल्ह्यात सन १९८७-८८ मध्ये ३८०१३ मे. टन रासायनिक छाताचे वाटप करण्यात आले. एकूण वाटप केल्या छाताचेकी घुरिया ४३ टक्के व इतर मिश्र छाते ५७ टक्के या प्रमाणात होते.

४.९ पिक संरक्षण

तथा स्थिरस्थितीत पिकावरील रोगांचा प्रादुर्भाव झाल्या वाटत आहे तत्तता किटक नाशाचे व जंतूनाशाचे घाया वापरही उ-तरोउ-तर वाढतच आहे. पिक संरक्षण योजनेअंतर्गत जिल्ह्यामध्ये किटक नाशाचे, युगाळ नाशाचे तसेच रोपसंरक्षण साधन सामुग्रीसाठी अल्पमूधारक शेतक-यांना अर्धसहाय्य देण्यात येते तंत्रा झाडावरील जैविकी रोगांच्या निर्मूलनार्थ शासनाने र्द तंत्रा बागाईत दारांना ६ प्कारणासाठी ५० टक्के अनुदानावर औषधांचा पुरवठा केला आहे. किटक नाशाचे, युगाळ नाशाचे व पिक संरक्षण साधन सामुगल खरेदीसाठी अर्धसहाय्याची योजना जिल्ह्यातील कृषी विकास अधिका-यामार्फत, तर तंत्रा झाडावरील जैविकी रोगाचे निर्मूलन योजना ही जिल्ह्यातील फ्लोत्यादन उपतंत्रालका मार्फत अर्धान्वित केल्या जाते.

४.१० शेतमात ताठवणुकीच्या व नियंत्रित बाजार फेऱेच्या सोयी.

वर्धा जिल्ह्यातील ब-याच तारुक्यात कृषी उत्पन्न बाजार समित्या कार्यरत असून त्या सर्व ठिकाणी शेतक-यांनी आणलेल्या विक्रीयोग्य मालाच्या विक्रीची व ताठवणुकीची सोय उपलब्ध आहे. सन १९८७-८८ या वर्षी गहू ४३८ टन, ज्वारी ८६२५ टन, कापूस ४६०३३ टन तूर ८२५८ टन, हरभरा ६४३ टन व जवत १५० टन या कृषी मालांची विक्री कृषी उत्पन्न बाजार समितीव्दारे करण्यात आली. वर्धा जिल्ह्यामध्ये महाराष्ट्र राज्य वखार मंडळाचा ४ वखारी असून त्यांची क्षमता ८००० मे. टनांची आहे. तसेच सहकार विभागाच्या ४८ वखारी असून त्यांची क्षमता ९१०० मे. टन माल ताठविण्याची आहे.

४.११ जमीन सुधारणा

विभागीय मृदसंधारण अधिकारी, वर्धा याचेमार्फत जमीनीच्या विकासाची कामे वेळी जातात उदा. मृदसंधारण, बांध-घातणे व उतारावर समतल घातणे इत्यादी उपायाव्दारे जमीनीचा विकास करण्यात येतो. याशिवाय महत्तुल विभागासमार्फत अतिरिक्त जमीनी दिलेल्या अग्निहस्ता किताना जमीन विकासाकरिता अर्धसहाय्य देण्यात येते. तसेच विशेष घटक योजनेअंतर्गत जिल्हा कृषी विकास अधिका-यामार्फत निवडक अनुसूचित जातीचा शेतक-यांना जमीन सुधारणेकरिता अर्धसहाय्य देण्यात येते. ओलीताच्या सोयीची उपलब्धता वाढविण्याकरिता अल्पमूधारक शेतक-यांना विहीरी बांधण्याकरिता जिल्ह्यातील नृविकास अधिकाऱ्यासमार्फत व राष्ट्रियकृत बँकामार्फत क्येचे वाटप करण्यात येते.

४.१२. इतर विकास कार्यक्रम.

शेती विकासाचे दृष्टिने जिल्हा वार्षिक योजनेअंतर्गत निरनिराळे कार्यक्रम राबविल्या जातात. उदा. [१] फ्लोत्यादन कार्यक्रमाअंतर्गत फ्लोत्यादन विभागातर्फे फ्लुबाग लागवडीसाठी इच्छुक अल्पमूधारक शेतकरी ज्यांच्याजवळ ओलीताची सोय आहे.

व जे फलबागा लाऊ इच्छितात अशा शेतकऱ्यांना सुधारीत जातीच्या कलमांचा पुरवठा करून श्रु विकास आणि जिल्ह्यातील राष्ट्रीयकृत बँकेतर्फे कर्जाची अर्धसहाय्याची सोय उपलब्ध करून देण्यात येते. बँकेनी वाटप केलेल्या कर्जावर ३३ $\frac{1}{3}$ टक्के सरकारी अनुदान देवून शेतकऱ्यांच्या कर्जाचा बोझा काढी प्रमाणात हलका करण्यात मदत करते. [२] कोरडवाहू शोती विकासाच्या दृष्टीने शासनाने प्रत्येक जिल्ह्यामध्ये कृषि पंढरी योजना सुरु केलेली आहे. जिल्ह्यातील प्रत्येक तहसिलीमधून कृषि पंढरी योजनेअंतर्गत जास्तीतजास्त कोरडवाहू शोती असेल अशा एका गावाची निवड करून त्या गावातील सर्व अल्प व अत्यल्प श्रुधारकांना शोती विकासाचे दृष्टिकोणातून जिल्ह्यामध्ये जे जे कार्यक्रम राबविल्या जातात त्या सर्व छात्यांकडून शोती विकासाबाबतची जास्तीत जास्त कामे केल्या जातात. किंबहुना जिल्ह्यातील शोती विकासाच्या सर्व योजना या गावामध्ये प्रकटाने राबविल्या जातात. [३] एकात्मिक ग्रामीण विकास योजनेअंतर्गत जिल्ह्यातील अल्प व अत्यल्प श्रुधारकांना नवीन विहिरी बांधण्यासाठी व जुन्या विहिरी दुरुस्तीसाठी, इलेक्ट्रीक मोटार पंप सेट विकत घेण्याकरिता, बैलजोडी व बैलगाडी विकत घेण्याकरिता राष्ट्रीयकृत व इतर बँकांकडून कर्ज रवाने मदत मिळवून देवून श्रुधारकांना या कर्जावर जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणेमार्फत कमीतकमी २५ ते ३३ टक्के सुट देण्यात येते. [४] अल्प श्रुधारकांना रासायनिक छात्यांच्या वाढीव किंमतीवर सुट देण्यात येते. [५] किटक नाशके व मुशाक नाशके यासाठी अर्धसहाय्य देण्यात येते. [६] सधान तेलबिया विकास कार्यक्रम [७] कडधान्याच्या विकारकरिता सधान उत्पादन कार्यक्रम याशिवाय जिल्हा परीषादेच्या वाढीव उपकरातील उत्पन्नामधून देखील कृषि विकासावर खर्च करण्यात येतो. उदा. उन्हाळी श्रुद्धिसुंगासाठी अनुदान देणे वगैरे.

५. जलसिंचन

५.१ जलसिंचनाची साधने

जिल्ह्याचा कृषिविकास उत्कर्ष साधण्यासाठी व सर्वसाधारण आर्थिकसुस्थितीसाठी जिल्ह्यामध्ये सिंचन क्षमता वाढविणे ही एक अत्यंत महत्त्वाची बाब आहे. या जिल्ह्यामध्ये विहिरी, लहान पाटबंधारे, मध्यम प्रकल्प, उपसा सिंचन योजना तसेच नदी माल्यावर पंप बसवून सिंचन केल्या जाते. सन १९८५-८६ मध्ये वापरात नसलेल्या सिंचन विहिरींची संख्या १३०१४ इतकी आहे. जिल्ह्यामध्ये सहकारी साखार कारखान्याची उभारणी झाल्यामुळे व त्या कारखान्यास उसा आवश्यक असल्यामुळे उसाच्या लागवडीसाठी जिल्ह्यातील सिंचन क्षमता वाढविणे ही एक काळाची गरज आहे. त्या दृष्टिकोणातून जिल्ह्याची क्षमता वाढविण्याच्या दृष्टीने शासकीय स्तरावरून तसेच वैयक्तिक स्तरावरून तुधदा भारपूर प्रयत्न केल्या जात आहेत. पुढील पांच वर्षांमध्ये जिल्ह्याच्या सिंचन क्षमतेमध्ये आजच्या तुलनेत आसुलाग बदल होईल यात शंका नाही.

५.२ निरनिराळ्या विकाखालील ओलीताचे क्षेत्र

सन १९८५-८६ मध्ये एकूण ओलीताच्या क्षेत्रामेकी तुणधान्ये पाखाली एकूण ५९.२५ टक्के, कडधान्ये २.२५ टक्के, उसा ०.४२ टक्के, गिरची, हळद व मसाल्याचे पदार्थ ४.१२ टक्के, फेर व शोतीपाला २५.०५ टक्के, कापूस ६.५२ टक्के, व गळीताची पिके २.०७ टक्के रचढे सिंचन करण्यात आले.

५.३ तिचिन क्षमता

वर्धा जिल्ह्यामध्ये सन १९८५-८६ मध्ये ओलीताखालील निव्वळ क्षेत्र १६६७८ हेक्टर एवढे होते. वडी विहीरीव्दारे भाजनारे क्षेत्र १४६९६ हेक्टर व कालव्दारे आणि इतर साधनाव्दारे भाजनारे क्षेत्र १९८२ हेक्टर होते. म्हणजे विहीरीव्दारे ८८ टक्के व बाकीच्या साधनाव्दारे १२ टक्के तिचिन करण्यात आले.

५.४ तिचिन प्रकल्प

जिल्ह्यामध्ये बोर, चंधारा, डोंगरगांव, बोधरा, या मध्यम प्रकल्पाची कामे पूर्ण झालेली असून त्याव्दारे १९८७-८८ मध्ये २४०१ हेक्टर जमीन त्रिचिनाची तोंड उमलव्या करून देण्यात आली. भाविण्यात ह्या जिल्ह्यात मोठ्या प्रकल्पाव्दारे म्हणजे अप्पर वर्धा प्रकल्प - १६,५०० हेक्टर लोअर वर्धा प्रकल्प ४४,१५० हेक्टर व लोअर वना प्रकल्प - १४,०२४ हेक्टर क्षेत्रात तिचिनाचा कायदा होणान आहे.

वरील तिन्ही प्रकल्प पूर्ण झाल्यानंतर ह्या जिल्ह्याची जवळजवळ ७५,००० हेक्टर जमीन जास्तीच्या ओलीताखाली येऊन शोती विकासाचा दृष्टिने निश्चितच लाभदायक ठरेल.

६. पशुतंदधान व पशुवैद्यकीय सेवा.

६.१ पशुतंदधान

ह्या जिल्ह्यामध्ये १९८२ च्या पशुगणनेप्रमाणे पशुतंदधानाची संख्या ५,९६,७७७ इतकी आहे. हीच पशुतंदधानाची संख्या १९७८ मध्ये ६,०१५६९ होती १९८२ च्या पशुगणनेप्रमाणे गार्ड-डैल ६३ टक्के, म्हशी-रेडे ७ टक्के, मेंढ्या-बकरे-२६ टक्के, व इतर पशुतंदधान -४ टक्के याप्रमाणे आढळून येते. १९८२ च्या पशुगणनेप्रमाणे दर चौ. कि.मी.मागे पशुतंदधानाची घनता ९५ इतकी आढळून येते. १९७८ ते १९८२ ह्या पाच वर्षांच्या काळात पशुतंदधानाची संख्या जवळजवळ १ टक्यांन घाटली आहे, तसेच कुक्कुटांच्या संख्येत १९८२ मध्ये १९७८ च्या तुलनेत अंदाज ५ टक्याने घाट झालेली आढळते.

६.२ पशुउत्पादन व दुग्धाउत्पादन

वर्धा जिल्हा हा " गौठाऊ " गुराचे बाहेर धार आहे. विशेषतः कलम आर्वी, करंजा व आष्टी तालुक्यात गौ घालन प्राबुख्याने केल्या जाते. म्हशींच वावतीत बहुतंख्य म्हशी ह्या स्थानीक जातीच्या असून त्या " नामपूरी " किंवा स्लीचपूरी " म्हणून ओळखल्या जातात. "मुरा " व " सुर्ती " जातीच्या म्हशी कुधदा जाही प्रमाणात ह्या जिल्ह्यात आढळतात. सन १९८७-८८ मध्ये जिल्ह्यात दुग्धा योजनेमार्फत ७१९४ हजार लिटर दुग्धा २५९४३ लाख रुपयाला खरेदी करण्यात आले.

६.३ पशुवैद्यकीय सेवा

वर्धा जिल्ह्यामध्ये १ पशु रुग्णालय, २० दवाखाने, ३२ प्राथमोपचार केंद्रे, ६४ कृत्रिम रेतन केंद्रे आहेत. विवादाय ह्या जिल्ह्यात विस्तार कार्य व प्रात्यक्षि करिता २ निरतो पशुवैद्यकीय यंत्रणे आहेत. इस्मिते दवाखाने व पदत केंद्रांमध्ये उपचार केल्या जाणाऱ्या संख्या १९१०१८ एवढी आहे. ६४ कृत्रिम रेतन केंद्रांमध्ये एकूण ६२३७ इतके जनावरांवर कृत्रिम गर्भाधारणा करण्यात आली.

६. ४ पशुधन विकासाचे कार्यक्रम

पशुधन विकासाचा कार्यक्रम अंतर्गत जिल्हा योजनेअंतर्गत खालील कार्यक्रम प्रामुख्याने राबविले जातात. १] तोंड व पायछुरी रोगाचे नियंत्रण २] वैरण प्रात्यक्षिके आयोजित करणे ३] विशेष पशुसुधार प्रकल्प ४] संकरीत कालवडी जोपासणेसाठी अर्ध सहाय्य ५] कोंबड्यांच्या पिकाचे वाटप करणे ६] गोकुळ ग्राम योजना ७] दुर्बल घाटकांना दुभत्या जनावरांचा पुरवठा इत्यादी .

७. मत्स्यव्यवसाय

७. १ मत्स्योत्पादन .

वर्धा जिल्ह्यामध्ये एकूण ३,३०० हेक्टर क्षेत्र मत्स्योत्पादनासाठी अनुकूल आहे. याशिवाय ४६० कि.मी. नदीचे पात्र देखील मत्स्यव्यवसायासाठी उपयुक्त आहे. सन १९८७-८८ मध्ये ६९.४० लाख रुपये मुल्याचे ६९४ मे. टन मृजल मत्स्योत्पादन करण्यात आले. केळार येथे मत्स्यबीज उत्पादन केंद्रे स्थापन करण्यात आले अतून त्याबासून ललावात ताठविण्यासाठी मत्स्यबीज पुरविण्यात येते.

७. २ मत्स्योत्पादन विकासाचे कार्यक्रम.

जिल्ह्यामध्ये मत्स्यव्यवसायाचा विकास करण्याकरिता जिल्हा योजनेअंतर्गत निरनिराळे कार्यक्रम राबविले जातात. उदा. मच्छीमार युवकांना प्रशिक्षण, अवस्थद पाण्यातील मत्स्योत्प्रेषण मच्छीमार साधनाच्या खारेदीवर अर्धसहाय्य, मत्स्यव्यवसाय सहकारी संस्थाना भाग-भांडवल, मच्छीमारांना विमा उतरविण्यासाठी अनुदान इत्यादि.

८ विद्युत

८. १ विद्युतीकरण

वर्धा जिल्ह्यामध्ये एकूण १३७१ गावे व ६ शहरे आहेत. पैकी ३१ मार्च, १९८८ पर्यंत १२०६ गावांचे व ६ शहरांचे विद्युतीकरण पूर्ण करण्यात आले. म्हणजेच जिल्ह्यामध्ये ८८ टक्के विद्युतीकरण झालेले आहे.

८. २ वीज पुरवठा केलेले शोतीचे ग्रं.

जिल्ह्यामध्ये ३१ मार्च, १९८८ पर्यंत महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळामार्फत २९११५ शोतीच्या ग्रंथाना वीज पुरवठा करण्यात आला.

८. ३ विद्युत वापर.

सन १९८७-८८ मध्ये १०५२९८ हजार किलो वॅट तास विद्युत वापर करण्यात आला. पैकी ३० टक्के घरगुती कामासाठी, ६ टक्के व्यापारी कामासाठी व लघुप्रोत्पादनासाठी, ४६ टक्के औद्योगिक उत्पादनाकरिता, ३ टक्के शार्वजनिक दिवाळ-तीकरिता, ८ टक्के शोतीकरिता, ७ टक्के इतर बाबीसाठी वापर करण्यात आल्याचे आढळते.

९ धागणजस व उद्योग

९.१ धानिय उत्पादन

धर्धा जिल्ह्यामध्ये सुडन ानीये आडूत केत नाहीत तरीयण माती कुस, गिट्टी ईत्यादी वतून अल्पतः प्रमाणात वहुतू प्राप्त होतो.

९.२ उद्योग आगि कारगार

जिल्ह्यामध्ये १९८७ धर्धा नोंदणीतू झालेल्या कारखान्याची तंड्या ११६ होती. पैकी १०५ कारखाने चालू स्थितीमध्ये होते व त्या कारखान्या- मध्ये ७६४१ कारगारांना रोजगार उपलब्ध करून देण्यात आला.

९.३ औद्योगिक व्ताहत.

जिल्ह्यामध्ये औद्योगिक विकासकरिता महाराष्ट्र औद्योगिक महानंड्यातर्ने धर्धालून ६ कि. मी. अंतरावर १४१.४२ हेक्टर जमीनीवर रू औद्योगिक व्ताहत स्थापन करण्यात आनी आहे. त्यातील १९० मूड्डांडापैकी १४३ मूड्डांड निरनिराये उद्योग स्थापन करण्याकरिता देण्यात आने अतून पाणी व विजेची तोय उपलब्ध करून देण्यात आलेनी आहे.

१०. वाहतूक व दृष्यदृषण

१०.१ लोहमार्ग.

धर्धा जिल्ह्यात वुहेरी लांदीचे रूंद लोहमार्ग १४० कि.मी. व अरूंद लोहमार्ग ३४ कि.मी. लांदीचे आहे. जिल्ह्यात रूण लोहमार्गाची लांदी १७४ कि.मी. आहे. धर्धा हे ाहर दिल्ली-मद्रास व हवड्या-मुंबई मोगानि जोडलेले महत्वाचे शहर आहे.

१०.२ रस्त्यांची लांदी

धर्धा जिल्ह्यामध्ये मार्च, १९८८ अखोरमन्त ग्रामीण भागात ३४८९ कि.मी. लांदीच्या रस्त्याचे काम व नगरवरीबाद हददीतीत ३०९ कि.मी. रस्त्याचे काम पूर्ण करण्यात आने. धाडैकी ग्रामीण भागात ५७३ कि.मी. व नागरी भागात ६१ कि.मी. डांडरी करणाचे काम पूर्ण करण्यात आने.

१०.३ नोंदणी करण्यात आलेनी वाहने

जिल्ह्यामध्ये निरनिराव्या प्रकारच्या नोंदणी झालेल्या मोटार वाहनांची तंड्या मार्च, १९८८ अखोर १५५२७ रूवढी आहे. त्यात ८० टक्के मोटार तायजरी व तूटर, ९ टक्के मोटारी व जीपत व ६ टक्के वातमोटारी आहेत.

१०.४ टपाल व तार कार्यालये .

जिल्ह्यामध्ये मार्च, १९८८ अखोर १८१ टपाल कार्यालये , ११ तार कार्यालये व ६० तार केंद्रे आहेत. दर लाखा लोड्डेलागे ३० टपाल कार्यालये व ८ तार कार्यालये / केंद्रे कार्य करीत आहेत . तलेच सुड दूरध्वनीची रूण तंड्या २४३९ आहे.

११. कामगार व रोजगार

११.१ रोजगार

जिल्ह्यामध्ये मार्च, १९८८ अखेर निरनिराळ्या उद्योगामधील एकूण रोजगार ३८७१२ असून त्यात १०४३८ खाजगी, ८१५३ निष्ठासकीय व २०१२८ शासकीय आहेत. म्हणजेच सार्वजनिक क्षेत्रामध्ये ७३ टक्के व खाजगी क्षेत्रामध्ये २७ टक्के कामगार आहेत.

११.२ रोजगार विनीमय केंद्र

रोजगार विनीमय केंद्रातील आकडेवारीवरून स्पष्ट होते की सन १९८७-८८ मध्ये १०६७३ कामगारांनी काम मिळविण्याकरीता नावे नोंदविली आहेत. त्यापैकी फक्त ५८० लोंकाना काम मिळाल्याचे दिसून येते.

११.३ मजुरीचे दर

सन १९८६ या वर्षामध्ये कुशल कारागीर उदा. सुतार, लोहार, चांभार यांचे सरासरी मजुरीचे दर ३० रु. व अकुशल कामगार उदा. शेतमजूर, इतर मजूर व गुराखी यांना देण्यात आलेले सरासरी मजुरीचे दर १२.०० इतके होते. तर १९८७ या वर्षात सुतार, लोहार, चांभार यांच्या सरासरी मजुरीचे दर रु. ३०-०० व शेतमजूर, इतर मजूर व गुराखी यांच्या सरासरी मजुरीचे दर १२.५० असे आहे.

१२. सहकार

१२.१ सहकारी संस्था

वर्धा जिल्ह्यात एकूण सहकारी संस्थांची संख्या जून, १९८८ अखेर ११८२ स्वढी असून एकूण सभासद संख्या २२५ हजार स्वढी आहे. त्यापैकी सहकारी मत संस्था ४०४ म्हणजे एकूण सहकारी संस्थांच्या ३४.१७ टक्के आहेत. विंगर शोती संस्थांची संख्या ८२ स्वढी आहे. उत्पादन संस्थांमध्ये दुग्धा व्यवसाय संस्था सर्वात जास्त म्हणजे २४९ स्वढया आहेत. सामाजिक संस्थांमध्ये सर्वात जास्त गृहनिर्माण संस्था संख्या १५८ आहेत.

सर्व सहकारी संस्थांच्या सभासदांमध्ये प्राथमीक कृषी सहकारी मत संस्थांच्या सभासदांची संख्या जास्त असून ती ११७६५३ इतकी आहे.

प्राथमीक कृषी सहकारी संस्था मार्फत १९८७-८८ मध्ये ५८६ लाख रुपयांचे कर्ज वाटप शेतकरी सभासदांना करण्यात आले. त्यापैकी कर्जाची धाकबाकी ६८८ लाख रुपये आहे.

जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकामार्फत सन १९८७-८८ मध्ये अल्पमुदतीच्या कर्जाचे वितरण ६०३ लाख रु. व मध्यम मुदतीचा कर्जाचे वाटप २११ लाख रु. करण्यात आले. पैकी धाकीत कर्ज अल्प मुदतीचे ७२१ लाख रुपये व मध्यम मुदतीचे ८० लाख रु. स्वढे आहे. तसेच राज्य भुविकास बँकामार्फत १९८७-८८ मध्ये विर्धा मुदतीच्या कर्जाचे वाटप ११११ लाख रु. करण्यात आले. पैकी २०६ लाख रु. कर्ज धाकीत आहे.

१३ अधिकांश

१३.१ वधा जिल्ह्यामध्ये १९८७ अखेर वर्गीकृत विकासा कार्यालयांची संख्या ६७ व सहकारी विकासाची संख्या ५७ इतकी आहे. त्यापैकी ४९ टक्के नागरी भागात व ५१ टक्के गावात ह्या ग्रामीण भागात आहेत. यावरून असे निर्देशनास येते की दर अधिकांशाद्वारे ७४७२ लोकसंख्येस सेवा उपलब्ध करून देण्यात आली. तसेच दर लाख लोकसंख्यामागे १४ बँक कार्यालये येतात.

१४ बाजारभाव

१४.१ घाऊक बाजारभाव

अन्नधान्यामध्ये गव्हाचे सरासरी बाजारभाव सन १९८७ या वर्षात प्रति क्विंटल मागे रु. २६८ होते. तेच १९८६ मध्ये रु. २४६ होते. यावरून १९८६ चा मानाने सन १९८७ या वर्षात गव्हाचे भावात वाढ झालेली आढळते.

ज्वारीचे सरासरी घाऊक बाजारभावात दर क्विंटलमागे सन १९८७ मध्ये रु. १४३ असे होते, तर तेच सन १९८६ या वर्षात रु. १४० होते. ह्यावरून सन १९८६ च्या तुलनेत सन १९८७ या वर्षात ज्वारीचा भावात वाढ झालेली आहे. तसेच १९८७ मध्ये ज्वारीच्या भावामध्ये सन १९८६ च्या तुलनेत वाढ झालेली आढळते.

विदल धान्यामध्ये तूर व हरभारा यांचे दरात वाढ आढळते. वधा जिल्ह्यात रोखीचे पीकात कापूस हे महत्वाचे पीक होय. कापसाची खारेदी एकाधिकाराखाली होत असल्यामुळे कापसाच्या किंमतीमध्ये जी काही वाढ व्हायची असेल ती श्वसकीय धोरणानुसार होते.

तेलव्याचे बाबतीत १९८६ च्या तुलनेत १९८७ मध्ये भुईमुंग यांच्या घाऊक बाजारभावामध्ये १८४ ने वाढ व जवसामध्ये ३२५ रु. नी वाढ झालेली आढळते.

१४.२ फिरकोळ बाजारभाव

सन १९८७ मध्ये काही महत्वाच्या जीवनाश्यक वस्तूचे सरासरी फिरकोळ बाजारभाव दर किलोमागे खालीलप्रमाणे होते.

तांदूळ [मध्यम] ३.७५ रु. , गहू-२.८८ रु. , ज्वारी- १.८९ रु. , चनाडाळ- ५.२५ रु. , तूरडाळ- ९.४७ रु. , फलीतेल- २५.२९ रु. , गुळ-५.५६ रु. , साखार-६.७९ रु. , म्हशीचे दूध प्रति लिटर-५.०० रु. , बोकडाचे मास- २८.६६ रु. , वनस्पती तूप-२६.५१ रु. , अंडी प्रति डझन ७.४९ रु. , हळद -२१.५१ रु. , मिरची-११.०८ रु. , बटाटे- २.७८ रु. , कांदे- २.९१ रु. , चहा-३९.२१ रु. जलावू लावू प्रति मण- २८.०० रु. , तद-याचे कापड [प्रती मिटर]- ४४.५८ रु. , कपडे धुण्याचा साबण[प्रती वार] ७.८५ रु. , आंघोळीचा साबण- ४.०६ रु. , चुमारी-३९.८५ रु.

१४.३ ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक

मायाभूत वर्ष १९६० , १०० धारून १९८६-८७ मध्ये सर्वसाधारण निर्देशांक ६७३ होता, तर १९८७-८८ मध्ये तो ७२६ पर गेल्याचे आढळते.

१५. शैक्षणिक सुविधा

१५. १ वधाई जिल्हयामध्ये १९८६-८७ वर्षात प्राथमीक शाळेची संख्या ९८२, माध्यमीक शाळेची संख्या १३५, उच्च माध्यमीक शाळेची संख्या ३९, व सामान्य शिक्षण महाविद्यालयाची संख्या ८ आहे. दर लाख लोकसंख्येमागे प्राथमीक व माध्यमीक शाळा १२६ आहे.

१५. २ सन १९८६-८७ मध्ये एकूण विद्यार्थ्यांची संख्या २६१४६७ होती. त्यापैकी प्राथमीक शाळेमध्ये १४२६६४ [५४.५६ टक्के] माध्यमीक शाळेमध्ये ९६७९६ [३७.०२ टक्के] व महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांची संख्या ८.४२ टक्के स्पदी होती.

१५. ३ वधाई जिल्हयामध्ये इतर सोयीशिवाय तांत्रिक शिक्षणाच्या सोयी सुधदा उपलब्ध आहेत. सेवाग्राम येथे एक वैद्यकीय महाविद्यालय, दोन तंत्रानिकेतन विद्यालये, दोन औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था, दोन शिक्षण विषयक पदवी महाविद्यालये, एक अभियांत्रिकी महाविद्यालय, व नऊ डी. एड. महाविद्यालये अस्तित्वात आहेत.

१५. ४ प्रौढ शिक्षण

जिल्हयामध्ये पूर्णपणे साक्षरतेचा प्रसार व्हावा या दृष्टिकोनातून प्रौढ शिक्षणाचा कार्यक्रम, जिल्हा प्रौढ शिक्षण अधिका-यामार्फत रावविला जातो. सन १९८७-८८ मध्ये एकूण ४६० प्रौढ शिक्षण केंद्रे अस्तित्वात आहेत. त्यापैकी सर्वात जास्त केंद्रे समुद्रपूर या तालुक्यात कार्यरत आहेत.

१६. सार्वजनीक आरोग्य सेवा

१६. १ सार्वजनीक आरोग्याच्या दृष्टिने वैद्यकीय सेवा ही शासनातर्फे जिल्हा प्ररीषादेतर्फे, नगरप्ररीषादेतर्फे तसेच धर्मदाय संस्थेतर्फे उपलब्ध करून दिल्या जाते. वधाई जिल्हयामध्ये सन १९८७ मध्ये एकूण १४ रुग्णालये, ४४ दवाखाने २२ प्रसूतीगृहे व २५ प्राथमीक आरोग्यकेंद्रे कार्यरत होती.

जन्ममृत्युचे प्रमाण

वधाई जिल्हयात सन १९८७ मध्ये एकूण १९३३७ जन्म, ५९४८ मृत्यु व ७६४ बालमृत्यु नोंदविल्या गेले. ग्रामीण भागात जन्ममृत्युंची नोंद काटेकोरपणे होत नसल्यामुळे हे प्रमाण कमी वाटते. परंतु जन्ममृत्यु नमुना पाहणीमधील सरासरी आकडेवारीवरून वधाई जिल्हयाकरिता जन्माचे प्रमाण [दर हजारी] २१.६ व मृत्युचे प्रमाण ६.२ आहे.

१६. २ कुटूंब कल्याण कार्यक्रम .

वधाई जिल्हयामध्ये ३१-३-१९८८ रोजी एकूण ३३ कुटूंब नियोजन केंद्रे कार्यरत होती. सन १९८७-८८ मध्ये निर्बीजीकरण केलेल्यांची संख्या ६४३७ होती. यात ५३० पुरुषा शस्त्राक्रिया व ५९०७ स्त्रियावरील शस्त्राक्रिया समाविष्ट आहेत. शिवाय ७३४२ स्त्रिया लुप पध्दतीचा वापर करित आल्याचे आढळते.

लोकांख्येता आठ घालण्याच्या दृष्टिने हा कार्यक्रम अत्यंत महत्त्वाचा आहे. एकूण जननक्षम जोडण्याची संख्या १५५६१५ एवढी होती. यांशिवाय मातावाढ संशोधन कार्यक्रमांतर्गत लस टोचणीचा कार्यक्रम सुध्दा राबविण्यात आला. त्याबाबतची आकडेवारी डी.पी.टी. २६६७६, पोलीसो २५५०५, बी.सी.जी. २३७७०, गोवर १३०६२, डी.टी. २९४३८, विषामज्वर ४३६६१, धानुरवात ६६१२६, इतकी आहे.

१७. कमजोर घाटकाचे कल्याण

१७.१ महाराष्ट्र शासनाच्या निरनिराळ्या उपक्रमांद्वारे कमजोर घाटकांच्या कल्याणाकरिता निरनिराळ्या योजना जिल्हास्तरावर राबविण्यात येतात. उदा. ग्रामीण विभागातील भूमीहिन मजुरांना जागा देणे, व झापोड्या बांधणो शोतीच्या विकासासाठी, विहीरी बांधण्याकरिता व पंप बसविण्याकरिता कर्ज स्वाने पैसा उपलब्ध करून देणे व त्या कर्जावर अनुदान देणे, तसेच मागासवर्गीयांचे कल्याणाकरिता मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क देणे.

माध्यमिक शाळेत शिक्षणा-या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षावृत्त्या देणे. औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेतील मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षावृत्त्या देणे, माध्यमिक शाळान्त परीक्षो-तर शिक्षावृत्त्या देणे, आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शोक्षणीक सवलती आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना माध्यमिक परीक्षो-तर स्तरावर गुणाव-न्ता शिक्षावृत्त्या देणे याशिवाय समाजकल्याण विभागामार्फत बरेचसे इतरहि कार्यक्रम राबविले जातात.

१७.२ विशेष घाटक योजना

माननीय पंतप्रधानांच्या २० सुत्री कार्यक्रमांतर्गत वाब ७ मध्ये विशेष घाटक योजना समाविष्ट करण्यात आली असून महाराष्ट्र शासनाच्या दिनांक १८-६-८२ च्या निर्णयान्वये ही योजना सुरु करण्यात आली. या योजनेंतर्गत प्रत्येक पंचायत समितीमधून ७० या प्रमाणे एकूण जिल्ह्यातून ५६० अनुसूचित जाती व नवबुध्द शोतक-याची निवड करण्यात आली. ज्या अनुसूचित व नवबुध्द कुटुंबाजवळ ६ हेक्टर पर्यंत जमीन असेल आणि ज्या कुटुंबाचे शोतीव्यतीरिक्त वार्षिक उत्पन्न ३६०० रु. असेल अशाच कुटुंबाला ही योजना लागू आहे. अशा प्रत्येक कुटुंबाकरिता २६५० रु.चे अनुदान, ३ ते ४ वर्षांमध्ये जमीन सुधारणा, सुधारीत औजारे, वैजोडी व दैलगाडी, निवीष्टा संच पुरवठा व लघु सिंचन या बाबीवर खर्च करण्याकरिता देण्यात येतात.

१७.३ रसात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम.

जिल्ह्यातील दारिद्र्य रेषेखालील जीवन जगणा-या कुटुंबांना आर्थिक सहाय्य देवून त्यांचे राहणीमान उच्चावण्याकरिता रसात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम राबविण्याचे, केंद्र शासनाच्या धोरणानुसार २० कलमी कार्यक्रमा-तील तीक्ष्ण-या कलमानुसार, महाराष्ट्र शासनाने ठरविले आहे. वधार्ता जिल्ह्यात दारिद्र्य रेषेखालील जीवन जगणा-या कुटुंबाची गणना मार्च, १९८२ ते जून १९८२ या काळात घेण्यात आली.

जिल्ह्यामध्ये एकूण ५३, ७५८ कुटूंबे दारिद्र्य रेषेखालील जीवन जगतात असे निदर्शनास आले. याचाच अर्थ म्हणजे जिल्ह्यात एकूण ४२ टक्के कुटूंबे ही दारिद्र्य रेषेखालील जीवन जगत आहेत. ह्या योजनेअंतर्गत दारिद्र्य रेषेखालील कुटूंबांना राशिद्वयकृत व इतर वेळाकडून कर्ज स्थाने मदत मिळवून देवून त्यांची आर्थिक परिस्थिती सुधारण्यास हातभार लावणे हा या कार्यक्रमाचा मुख्य उद्देश आहे. हा कार्यक्रम रावविण्यासाठी महाराष्ट्र शासनाने जिल्हा पातळीवर जिल्हा ग्रामीण विकास यंत्रणांची निर्मिती केलेली आहे. या कार्यक्रमांतर्गत सन १९८७-८८ मध्ये ७०.८२ लाख रु. खर्च करण्यात आला.

१७. ४ सैन्य स्वावलंबन योजना

जिल्ह्यातील बेकारांना त्यांचा स्वतंत्र व्यवसाय सुरु करण्याकरिता या योजने अंतर्गत महसूल विभागामार्फत रु. २५०० पर्यंत च्या कर्जाचे वाटप करण्यात येते. साप्ताहिक प्रत्येक तालुक्यांत स्वतंत्र समिती स्थापन करण्यात आलेली आहे.

१८. इतर

१८. १ जिल्हा परीषाद , नगरपरिषाद व ग्रामपंचायत यांचे उत्पन्न व खर्च .

अ] जिल्हा परीषाद :- सन १९८७-८८ मध्ये जिल्हा परीषादेचे एकूण उत्पन्न १५३१.२३ लाख रुपये व खर्च १५३७.३१ लाख रु. म्हणजेच उत्पन्नाचा १०१ टक्के खर्च झाला.

ब] नगरपरिषाद :- वर्धा जिल्ह्यात एकूण ६ नगरपरिषादा आहेत. नगरपरिषादेची उत्पन्नाची साधणे म्हणजेच जकात कर, घारे व जमीन या वरील कर, नगरपालीकेचा मालम-तेपासून मिळालेले उत्पन्न व इतर उत्पन्न ही होय . सन १९८७-८८ मध्ये नगरपालीकेचा मालम-तेपासून मिळालेले उत्पन्न व इतर उत्पन्न ही होय. सन १९८७-८८ मध्ये नगरपरिषादाचे एकूण उत्पन्न ६६४.५६ लाख रु. व खर्च ६५०.१४ लाख रु. झाला म्हणजेच एकूण उत्पन्नाचा ९७.८३ टक्के खर्च झाला.

क] ग्रामपंचायत :- वर्धा जिल्ह्यात एकूण ४८५ ग्रामपंचायती कार्यरत आहेत. त्या सर्वांचा एकत्रित विचार केला असता , सन १९८७-८८ ह्या वर्षामध्ये एकूण उत्पन्न ८१.६६ लाख रु. व खर्च ७६.८० लाख रु. इतका म्हणजेच उत्पन्नाच्या ९४.०४ टक्का झालेला आढळतो.

१८. २ जिल्ह्यात प्रत्यक्ष जमा झालेला महसूल

महसूल विभागामार्फत जमीन महसूल गोळा करण्यात येतो. सन १९८७-८८ मध्ये जमीन महसूल ३.६३ लाख रु. जमा करण्यात आला. वसुलीपात्रा रकमेच्या ४४.६५ टक्के वसुली झाली. करमणूक करापासून सन १९८७-८८ मध्ये एकूण उत्पन्न ४४.३४ लाख रु. झाले.

याशिवाय जिल्ह्याला मिळालेले इतर कर , विक्री कर , वाहन कर, नोंदणी फी , आयकरातील जिल्ह्याला मिळालेला वाटा तसेच विधूत व सिंचन यापासून मिळालेले उत्पन्न ही होत.

१८. ३ गृह निर्माण योजना.

जिल्ह्यातील आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घाटकासाठी "गृह निर्माण योजना" नागपूर गृहनिर्माण विकास मंडळामार्फत राबविण्यात येते.

१८. ४ वृत्त पत्रे व नियतकालीके.

वर्धा जिल्ह्यात ६ मराठी दैनिके, ४४ मराठी साप्ताहिके, ३ मराठी मासिके व एकूण ४४ मराठी व हिंदी मासिके प्रकाशित करण्यात येतात. जिल्ह्यात एकूण ७१ मुद्रणालय आहेत.

१८. ५ वाचनालये.

वर्धा जिल्ह्यामध्ये जिल्हा मुख्यालयास शासकीय ग्रंथालयाची सोय उपलब्ध आहे. याशिवाय जिल्ह्यात निरनिराळ्या संस्थेकडून वाचनालये चालविण्यात येतात. यात " गांधी अध्ययन केंद्र " या महत्वाच्या वाचनालयाच्या प्रामुख्याने उल्लेख करावा लागेल.

१८. ६ पोलीस व गुन्हे .

वर्धा जिल्ह्यामध्ये अंतर्गत सुरक्षिततेच्या दृष्टिने १५ पोलीसठाणे व ७ आउट पोस्ट व ३ सबपोस्ट आहेत. सन १९८७ मध्ये १०२१७ गुन्हे नोंदविण्यात आली. त्यापैकी सर्वात जास्त स्थानीक कायद्याखालील दखलपत्रा गुन्हे आहेत. १८. ७ करमणूक व प्रेक्षाणीय स्थळे.

ह्या जिल्ह्यामध्ये ११ कायम स्वस्थाची चित्रपटगृहे व ४ फिरती चित्रगृहे आहेत. दर लाख लोकसंख्येप्रमाणे साधारणतः २ चित्रपट गृहे नडतात. वर्धा जिल्ह्यामध्ये प्रेक्षणीय स्थळे जरी नसली तरीपण वर्धानिय-स्थाळांमध्ये सेवाग्राम व प्रवहार यांच्या उल्लेख करावा लागेल. सेवाग्राम " बापूकूटी " स्थाळे महात्मा गांधी यांचे वास्तव्याचे ठिकाण व प्रवहार येथे भुदान नेते " विनोबाजी भावे " यांची आश्रमे आहेत.

१८. ८. रोजगार हमी योजना .

राज्य शासनाव्दारे रोजगार हमी योजना ही अत्यंत महत्वाची अशा योजना राबविण्यात येते. या योजनेनुसार दिनांक २० डिसेंबर, १९७४ रोजी विधानसभेच्या दोन्ही सभागृहात मंजूर केलेल्या प्रस्तावातील तरतूदींना अनुषंग असलेल्या अशा विभाषित अटीवर ग्रामीण अक्षाल कामगारांना रोजगार हमीची तरतूद केलेली आहे. अशा कामगार हमी योजनेला महाराष्ट्र शासन सर्वात जास्त महत्त्व देते. रोजगार हमी योजनेअंतर्गत वर्धा जिल्ह्यामध्ये सन १९८७-८८ साली २३८.३९ लाख रु. खर्च करण्यात आला.

भाग - २

तपते

१९८७ - ८८

अनुक्रमिका [भाग २]

जिल्हा सामाजिक व आर्थिक समालोचन १९८७-८८ या वर्षाकरिता.

अ. क्र.	तक्त्यांचा क्रमांक	विषय	पृष्ठ
१	२	३	४
१.	१.१	१९८१ च्या जनगणनेनुसार तालुकावार क्षेत्राकड घारे व लोकसंख्या	१
२.	१.२	१९५१ ते १९८१ पर्यन्त लोकसंख्येसमधील व्हावार्डिक फरक	३
३.	१.३	१९८१ च्या जनगणने प्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार गावांचे तालुकावार वर्गीकरण	४
४.	१.४	१९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार शहरांचे तालुकावार वर्गीकरण	६
५.	१.५	१९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे काम-करणारे व काम न करणारे यांची संख्या	७
६.	१.६	लोकसंख्येचे [अ] वयोगटानुसार [ब] धार्मानुसार वर्गीकरण	११
७.	१.७[अ]	१९७१ चे जनगणनेप्रमाणे अनुसुचित जाती अनुसुचित जमाती यांची लोकसंख्या.	१२
८.	१.७[ब]	१९८१ च्या जनगणनेनुसार अनुसुचित जाती व जमाती करिता सुधारित आकडेवारी.	१४
९.	१.८	भ्रिती/उपरे यासाठी वापरलेल्या साधनसामग्रीनुसार घाराचे वर्गीकरण.	१५
१०.	१.९	आकार व मालमीच्या स्थितीनुसार ग्रामीण/नागरी क्षेत्रातील कुटूंबांचे वर्गीकरण १९७१ च्या जनगणनेनुसार	१७
११.	१.१०	अपंगतेनुसार जिल्ह्यातील अपंगाची संख्या १९८१ च्या जनगणनेनुसार	१८
१२.	१.११	जनगणना घारे आणि त्यांचा वापर, १९८१ च्या जनगणनेनुसार	२०

२. हवामान .

१३.	२.१	निवडक केंद्रातील पर्जन्य दिवसांची संख्या व एकूण पर्जन्य [१९८७-८८]	२१
१४.	२.२	निवडक केंद्रातील कमाल व किमान तापमान [१९८७-८८]	२३

३. कृषी .

१५.	३.१	जमीनीचा वापर १९८५-८६ करिता	२४
१६.	३.२	तालुकावार निरनिराळ्या पिकाखालील क्षेत्रा १९८५-८६ वर्षाकरिता	२८
१७.	३.३	मुख्य पिकाचे दर हेक्टरी उत्पन्न व एकूण उत्पादन १९८७-८८	३३
१८.	३.४	विविध साधनानी ओलीताखाली असलेले तालुकावार क्षेत्रा १९८५-८६	३४
१९.	३.५	निरनिराळ्या पिकाखालील ओलीताचे तालुकावार क्षेत्रा १९८५-८६.	३५
२०.	३.६[अ]	तालुकावार सिंचन विहीरी इतर विहीरी १९८५-८६	३७
२१.	३.६[ब]	कुपनलीका हातपंप आणि विद्युत पंप १९८५-८६	३८
२२.	३.७	विहीरीखोरीज लघुपाटबंधा-यांची कामे १९८८.	३९

क्र.	क्र.	क्र.	क्र.
२३.	३. ८	मोठे व मध्यम पाट बंधारे प्रकल्प [३० जून, १९८८ रोजीचे]	४०
२४.	३. ९	जिल्ह्यातील वहीत धारणा जमीनीची संख्या व त्याचे क्षेत्रफळ ओलीताखालील अतलेल्या वहीतधारणा जमीनी. ओलीताखालील निव्वळ क्षेत्र व वहीताच्या प्रकारानुसार आणि क्षेत्रफळ श्रेणीनुसार वहीतधारणा जमीनीची संख्या [कृषी गणना १९८०-८१]	४२
२५.	३. १०	जिल्ह्यातील कृषी विषयक अवजारे [पशुगणना १९८२ नुसार]	४४
२६.	३. ११	ह्रकाळ टंचाई, टंचाई सक्षम परिस्थितीची माहिती १९८७ करिता.	४५
२७.	३. १२	जिल्ह्यातील टंचाईच्या पूर्वइतिहासानुसार कठिण व इतर टंचाईगस्त भाग ठरविण्याबाबत माहिती १९८७-८८ करिता.	४७

४. पशुवर्धन

२८.	४. १	तालुकावार पशुवर्धन [१९८२ च्या पशुगणनेप्रमाणे]	४८
२९.	४. २	जिल्ह्यातील पशुवैद्यकीय संस्थांची तालुकावार संख्या ८७-८८	५३
३०.	४. ३[अ]	विविध पशुवैद्यकीय संस्थांचे कार्य १९८७-८८.	५६
३१.	४. ३	रोंगाच्या प्रकारानुसार पशुच्या मृत्युची संख्या ८७-८८.	५५
३२.	४. ४	जिल्ह्यातील मान्यताप्राप्ते पशुवधगृहे आणि प्रत्येक पशुवधा- गृहात क-तल केलेल्या पशुची संख्या ८७-८८.	५७
३३.	४. ५	जिल्ह्यातील वनक्षेत्र १९८७-८८.	५८
३४.	४. ६	जिल्ह्यातील मुख्य व गौण वन उत्पादने १९८७-८८.	५९
३५.	४. ७	जिल्ह्यातील शृजल सत्स्यव्यवसाय ८७-८८.	६०

५. रोजगार उद्योग खानिकर्म वीज व आर्थिक
गणना १९८० [बिगर कृषी अस्थापना]

३६.	५. १	कारखान्यातील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या १९८७.	६१
३७.	५. २	चालू कारखान्यांचे कामगारांच्या संख्येनुसार उद्योग निहाय वर्गीकरण १९८७.	६३
३८.	५. ३	कामाच्या दिवसाच्या संख्येनुसार कारखान्यांचे वर्गीकरण [१९८७]	६५
३९.	५. ४	उद्योगाच्या महत्त्वाच्या बाबीची आकडेवारी [८६-८७]	६७
४०.	५. ५	जिल्ह्यातील रोजगार विणामय केंद्रातील आकडेवारी [१९८७-८८]	६८
४१.	५. ६	व्यवसाय मार्गदर्शन कार्यक्रम [८७-८८]	७०
४२.	५. ७	जिल्ह्यातील कर्मचा-यांची संख्या [१९८४]	७१
४३.	५. ८	निरनिराळ्या उद्योगातील रोजगार [३१ मार्च, १९८८]	७२
४४.	५. ९	जिल्ह्यातील विद्युतीकरण झालेल्या शहरांची व गांवाची संख्या व त्याची लोकसंख्या [३१ मार्च, १९८८]	७३
४५.	५. १०	विजेचा वापर [१९८७-८८]	७४
४६.	५. ११	आर्थिक गणना १९८० बिगर कृषी अस्थापना, अस्थापना व स्वकार्यरत उद्योगांश.	७५
४७.	५. १२	प्रमुखा उद्योग गटानुसार बिगर कृषी अस्थापनाची संख्या [१९८०]	७६

१.	२.	३.	४.
४८.	५. १३	महत्वाच्या उद्योग गटानुसार बिगर कृषी अस्थापनाची संख्या [१९८०]	७७
४९.	५. १४	महत्वाच्या उद्योग गटानुसार बिगर कृषी अस्थापनाची कामगारांची संख्या [१९८०]	७८
५०.	५. १५	बिगर कृषी सहकारी अस्थापना [सर्व उद्योग गट एकरा १९८०]	७९
५१.	५. १६	प्रमुखा उद्योग गटानुसार सहकारी औद्योगिक संस्था व रोजगार याची संख्या.	८०
५२.	५. १७	उत्पादन व दुरुस्ती सेवा या गटातील संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या [१९८०]	८१
५३.	५. १८	घाऊक व किरकोळ व्यापार संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमान गटानुसार संख्या [१९८०]	८२
५४.	५. १९	सामूहिक सामाजिक व व्यक्तीगत सेवा संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमान गटानुसार संख्या [१९८०]	८३
५५.	५. २०	सर्व उद्योगगट मिळून एकरा संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमान गटानुसार संख्या [१९८०]	८४

६. सहकार .

५६.	६. १	विविध प्रकारच्या सहकारी संस्था [३०-६-८८]	८५
५७.	६. २	जिल्ह्यातील सर्व प्रकारच्या संस्थांची माहिती [३०-६-८८]	८७
५८.	६. ३	जिल्ह्यातील सर्व प्रकारच्या सहकारी संस्थांची लेखापरीक्षा वर्गप्रमाणे वर्गवारी [३०-६-८८]	८८
५९.	६. ४	जिल्ह्यातील राज्य आणि जिल्हा पातळीवरील सहकारी बँकांचे कार्य [३०-६-८८]	८९
६०.	६. ५	जिल्ह्यातील प्राथमिक कृषी सहकारी संस्थांचे कार्य ३०-६-८८	९०
६१.	६. ६	जिल्ह्यातील शेतकरी सेवा संस्थांचे कार्य ३०-६-८८	९२
६२.	६. ७	जिल्ह्यातील लॅम्पस संस्थांचे कार्य.	९४
६३.	६. ८	जिल्ह्यातील प्राथमिक कृषी सहकारी संस्थानी दिलेली पीक कर्जे [३०-६-८८]	९६
६४.	६. ९	जिल्ह्यातील शेतकरी सेवा संस्थानी दिलेले पीक कर्जे ३०-६-८८	९७
६५.	६. १०	जिल्ह्यातील आदीवारी शेतकरी संस्थानी दिलेले पीक कर्जे ३०-६-८८	९८
६६.	६. ११	जिल्ह्यातील बिगर कृषी प्रत संस्थांचे कार्य ३०-६-८८	९९
६७.	६. १२	जिल्ह्यातील जिल्हा आणि प्राथमिक पणान संस्थांचे कार्य ३०-६-८८.	१००

१.	२.	३.	४.
६८.	६. १३	जिल्ह्यातील उत्पादक संस्था आणि सामाजिक सेवा संस्थाचे कार्य ३०-६-८८.	१०२
६९.	६. १४	जिल्ह्यातील उत्पादक संस्था आणि सामाजिक सेवा संस्था यांचे महत्त्वाचे कार्य ३०-६-८८.	१०३
७०.	६. १५	जिल्ह्यातील नियंत्रित बाजारपेठेची माहिती ३०-६-८८.	१०५
७१.	६. १६	जिल्ह्यातील सावकारांची संख्या आणि त्यांनी दिलेले कर्जे ३०-६-८८.	१०८

५. वैद्यकीय व आरोग्य सेवा.

७२.	७. १	सार्वजनिक व अर्थासहाय्यीत संस्थामार्फत उपलब्ध असलेल्या वैद्यकीय सुविधांची तालुकावार माहिती १९८७ करिता.	१०९
७३.	७. २	नोंदणी केलेल्या जन्म मृत्युची संख्या [१९८७].	११०
७४.	७. ३	जिल्ह्यातील विविध कारानुसार मृत्युची संख्या [१९८७]	११३
७५.	७. ४	माता बाल संगोपन कार्यक्रमांतर्गत लस टोषणी [१९८७]	११३
७६.	७. ५	जिल्ह्यातील कुटूंब नियोजन केंद्राची संख्या [३१-३-८८]	११५

८. शिक्षण.

७७.	८. १	१९८१ च्या जनगणनेनुसार तालुकावार साक्षरता.	११७
७८.	८. २	शैक्षणिक संस्था व शिक्षकांची संख्या [१९८६-८७]	११९
७९.	८. ३	पूर्व प्राथमीक, प्राथमीक, माध्यमीक व महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांची स्तर निहाय संख्या आणि मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची वर्गवारी [१९८६-८७]	१२०
८०.	८. ४	इतर प्रकारच्या शैक्षणिक संस्था [८६-८७]	१२२
८१.	८. ५	आर्थिकदृष्ट्या मागासलेल्यांना मिळणारी मोफत शिक्षणाची सवलत १९८६-८७.	१२३
८२.	८. ६	प्राथमीक शिक्षणावरील खर्च १९८६-८७.	१२४
८३.	८. ७	जिल्ह्यातील व्यवसाय मार्गदर्शन [कनिष्ठ विद्यालय] व तांत्रिक शाळा [१९८७-८८]	१२५
८४.	८. ८	जिल्ह्यातील प्रौढ शिक्षण केंद्रे १९८७-८८.	१२६
८५.	८. ९	शिक्षणाकरिता प्रशिक्षण संस्था [१९८५-८६]	१२७

९. वाहतूक व दळणावळ.

८६.	९. १	रेल्वे मार्गाची लांबी [३१ मार्च, १९८८ अखेर]	१२८
८७.	९. २	प्रकार व पृष्ठ भाग यानुसार रस्त्यांची लांबी [३१ मार्च १९८८ अखेर]	१२९
८८.	९. ३	जिल्ह्यातील वापरात असलेल्या मोटार वाहनाची संख्या [३१-३-८८]	१३०
८९.	९. ४	महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन मंडळाची [प्रवासी] वाहतूक आकडेवारी [१९८७-८८]	१३१
९०.	९. ५	महत्त्वाच्या रस्त्यावरील वाहतूक गणना [१९८७ करिता]	१३२
९१.	९. ६	पोस्ट, तारघारे, व दुरध्वनी यांची आकडेवारी [१९८७]	१३५

१० स्थानीक संस्था

९२.	१०. १	स्थानीक संस्थाचे उत्पन्न व खर्च [१९८७-८८]	१३६
९३.	१०. २	ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च [—//—]	१३७
९४.	१०. ३	जिल्हा परीषादेचे उत्पन्न व खर्च [—//—]	१३९
९५.	१०. ४	नगर पालिकेचे उत्पन्न व खर्च [—//—]	१४१
९६.	१०. ५	जिल्ह्यातील नगरपरिषाद क्षेत्रातील इमारतीची वापरानुसार संख्या व त्यापैकी निवासे-तर उपयोग असणा-या इमारती अगर त्याच्या भागांमध्ये चालणारा उद्योग / व्यवसाया संबंधी माहिती वर्क [१९८३-८४]	१४३

११ योजना

९७.	११. १	विविधा विकास शिबाराखाली झालेला योजना अंतर्गत खर्च [१९८७-८८]	१४६
९८.	११. २	योजनेखालील महत्वाचे भौतिक साधने [१९८७-८८]	१४७
९९.	११. ३	रोजगार हमी योजना [१९८७-८८]	१५३
१००.	११. ४	रोजगार हमी योजनेखालील घेतलेली कामे व त्यावरील रोजगार साठी खर्च [१९८७-८८]	१५४
१०१.	११. ५	पिण्याच्या पाण्याच्या सोई व टंचाईसंबंधी केलेल्या उपाय योजना [१९८७-८८]	१५५
१०२.	११. ६	संकरित व अधिक उत्पन्न देणा-या पिकांच्या जाती व त्याखालील क्षेत्र १९८७-८८	१५६
१०३.	११. ७	रासायनिक खाताचे वाटप [१९८७-८८]	१५७
१०४.	११. ८	जिल्ह्यातील साखार कारखाने [१९८७-८८]	१५८
१०५.	११. ९	दुग्धा संस्थाची माहिती [१९८७-८८]	१५९
१०६.	११. १०	अवर्षान प्रणाव कार्यक्रमांची प्रगती [१९८७-८८]	१६०
१०७.	११. ११	एकात्मिक आदीवासी विकास कार्यक्रमाची प्रगती . त्यावरील तरतुद व खर्च १९८७-८८.	१६१
१०८.	११. १२	२० कलमी कार्यक्रम [१९८७-८८]	१६२
१०९.	११. १३	विशेष घटक योजना [१९८७-८८]	१६३

१२ किंमती व निर्देशांक.

११०.	१२. १	निवडक शोतीमालाच्या सरासरी घाऊक किंमती [१९८७]	१६४
१११.	१२. २	जिल्हा मुख्यालयाच्या ठिकाणाच्या महत्वाच्या वस्तुच्या सरासरी फिरकोळ किंमती [१९८७]	१६५
११२.	१२. ३	कामगारांचे ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक [१९८७-८८].	१६९

१३. न्याय व प्रशासन .

११३.	१३. १	जिल्ह्यातील पोलीस दलांची एकूण संख्या [१९८७]	१७०
११४.	१३. २	गुन्ह्यासंबंधी आकडेवारी [१९८७]	१७१
११५.	१३. ३	तुरुंगांत दाखल केलेले गुन्हेगार [१९८७]	१७३

१.	२.	३.	४.
११६.	१३. ४	तुल्यांत दाखल झालेल्या गुन्हेगारांचे वयोगटानुसार व शैक्षणिक यात्रातेनुसार वर्गीकरण [१९८७]	१७४
११७.	१३. ५	दिवानी व फौजदारी न्यायालयात निकालात काढलेली कामे [१९८७],	१७५
१४ बँक व्यवसाय व विमा.			
११८.	१४. १	बँक कार्यालये, वर्गीकृत बँकाची संख्या त्यांच्या ठेवी व कर्जे [१९८७-८८]	१७६
११९.	१४. २	सयुक्त भांडवली संस्था [३१-३-८८]	१७७
१२०.	१४. ३	उत्तरविलेल्या विमापत्राची संख्या व विम्याची रक्कम [१९८७-८८]	१७८
१५. संकिर्ण.			
१२१.	१५. १	चित्रापट गृहाची आकडेवारी [१९८७-८८]	१७९
१२२.	१५. २	जिल्ह्यातील गोळा केलेली अल्प बचतीची रक्कम [१९८७-८८]	१८०
१२३.	१५. ३	गोळा केलेला तालुकावार जमीन महसूल [१९८७-८८]	१८१
१२४.	१५. ४	छापखाने व छापलेली प्रकाशित केलेली वर्तमानपत्रे आणि नियतकालिके [३१-मार्च, ८८]	१८२
१२५.	१५. ५	स्वस्त धान्य दुकानांना पुरविलेले तांदूळ, गहू, साखार [१९८७-८८]	१८३
१२६.	१५. ६	मागणी व वसूल केलेली धान्य [१९८७-८८]	१८४
१२७.	१५. ७	१९८४ मधील लोकसभा निवडणूक या संबधी आकडेवारी	१८५
१२८.	१५. ८	अधिकारी व प्रवासी याचेसाठी असलेल्या बंगल्याची तालुकावार यादी [३१-३-८८]	१८६
१२९.	१५. ९	रेल्वे स्थानकाची तालुकावार यादी ३१ मार्च, १९८८.	१८७
१३०	१५. १०	निवडक निर्देशांकांचा कल. [१९८७-८८].	१८८

तक्ता क्रमांक १.१ [पुढे चालू]

- २ -

१.	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
६.	कारंजा	सूणा	८०८	८६	१०२	१६	---	१७	१५	७०	३६	३४
		ग्रामीण	८०८	८६	१०२	१६	---	१७	१५	७०	३६	३४
		नागरी	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
७.	हिंगणाघाट	सूणा	१०७	१७८	१२९	५७	१	३०	३१	१६१	८३	७८
		ग्रामीण	१०१	११४	१२९	५७	---	१९	२०	१०२	५२	५०
		नागरी	६	१८४६	---	---	१	११	११	५९	३१	२८
८.	तुम्हूर	सूणा	१८१	१२	१६२	५४	---	१७	१७	११	४६	४५
		ग्रामीण	१८१	१२	१६२	५४	---	१७	१७	११	४६	४५
		नागरी	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

टीप :- १] जिल्ह्याच्या क्षेत्राकडची माहिती सर्व्हेअर जनरल ऑफ इंडिया याचे कार्यालयाकडून व तालुकावार क्षेत्राकडची माहिती राज्याच्या भूमी अभिलेखा कार्यालयाकडून घेतली असल्यामुळे तालुकावार बेरीज जिल्ह्याच्या क्षेत्राकडची जुबलच असे नाही.

२] आठवे पुर्णाकांत केल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन.

तक्ता क्रमांक १.२

१९५१ ते १९८१ पासूनचा लोक संख्येमधील व्हावाषिक फरक

जिल्हा- वधा.

[लोकसंख्येचे आकडे हजाराने]

जिल्हा/ तालुका	वर्ष	एकूण व्यक्ती			पुरुषा			स्त्रिया			दर चौ. कि.मी. मधील लोकसंख्या	व्हावाषिक फरकाची टक्केवारी			
		एकूण	ग्रामीण	नागरी	एकूण	ग्रामीण	नागरी	एकूण	ग्रामीण	नागरी		एकूण	ग्रामीण	नागरी	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	
जिल्हा एकूण	१९८१	२३७	६९५	२३२	४७६	३५६	१२०	४५१	३३९	११२	१४७	×	१८.८६	×	२१.
	१९७१	७८०	५८९	१९१	४००	३००	१००	३८०	२८९	९१	१३४	×	२३.९१	×	२७.
	१९६१	६३९	४८५	१५०	३३३	२४५	८८	३११	२४०	७३	१०१	×	१७.७०	×	१९.
	१९५१	५३९	४१३	१२७	२७२	२०७	६५	२६७	२०६	६१	८५	×	३.७७	-	२५.
१. वधा	१९८१	४२५	२८३	१४१	२१९	१४६	७३	२०६	१३८	६८	२०१	×	१८.८६	×	१७.५४
	१९७१	३५७	२३७	१२०	१८५	१२१	६४	१७३	११६	५७	१६२	×	२४.२०	×	३१.२
	१९६१	२८८	१९६	९२	१४७	९९	४८	१४०	९७	४३	१३६	×	१४.७०	×	२९.०
	१९५१	२५१	१८०	७१	१२७	९०	३७	१२४	८९	३४	११९	×	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
२. आर्वा	१९८१	२४९	२१८	३१	१३८	११२	१६	१२२	१०६	१५	१०८	×	१४.४२	×	१७.४
	१९७१	२१८	१९१	२७	१११	९७	१४	१०७	९७	१३	९४	×	२१.४८	×	२३.२
	१९६१	१७९	१५८	२१	९१	८०	११	८८	७८	११	७८	×	२४.४६	×	२.८
	१९५१	१४४	१२२	२२	७३	६२	११	७१	६१	११	६२	×	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
३. हिंण्ट घाट	१९८१	२५३	१९४	५९	१२९	९९	३१	१२३	९५	२८	१३४	×	२३.८१	×	३३.
	१९७१	३०४	१६०	१४४	१०४	८१	२३	१००	७९	२१	१०८	×	२३.२०	×	२०.
	१९६१	१६७	१३०	३७	८४	६५	१९	८३	६५	१८	८९	×	१६.४८	×	१२.
	१९५१	१४४	१११	३३	७२	५५	१७	७२	५६	१६	७६	×	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.

- टीप :- १] आकडे घुणांकांत केल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.
२] तक्त्यात वर्गविलेले तालुके, तालुक्याच्या पुनर्रचनेपूर्वीच्या स्थितीनुसार आहेत.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन.

१९८१ च्या जनगणनेप्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार गावांचे तालुकावार वर्गीकरण

जिल्हा - वर्धा

[लोकसंख्या श्रेकड्यात]

क्र.सं.	जिल्हा / तालुका	वस्ती असलेली गावे											
		२०० ते ४९९	५०० ते ९९९	१००० ते १९९९	२००० ते ४९९९	५००० ते ९९९९	१०००० ते १९९९९	२०००० ते ४९९९९	५०००० ते ९९९९९	१००००० ते १९९९९९	२००००० ते ४९९९९९	५००००० ते ९९९९९९	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
	जिल्हा एकूण	२५०	१५८	२९३	१००४	२५६	१७६६	१६०	२०८४	४७	१३३०	९	६०९
	तालुका												
१.	वर्धा	३०	११	२२	७९	३४	२४३	२७	३५०	९	२९३	३	१७९
२.	देवळी	१४	७	२८	१००	३२	२१४	२०	२४९	६	१४२	१	९१
३.	लेलू	४८	२५	३४	१०८	३१	२१५	१७	२३२	५	१७१	२	१२६
४.	आदी	५७	२७	५०	१७१	२९	१९५	१९	२२२	१०	२७१	—	—
५.	आष्टी	३४	२०	२३	७०	१९	१४०	१४	२३४	२	५२	१	८१
६.	कारंजा	२४	१८	२१	७६	३४	२३४	१९	२२७	३	७६	१	६७
७.	हिंगणघाट	३०	१८	३९	१४७	३३	२४२	२९	३७३	७	१८२	१	६५
८.	जुन्नूर	३३	३२	७६	२५३	४४	२८३	१५	१९७	५	१४३	—	—

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक १.३ [पुढे चालू]

- ५ -

अ. क्र.	जिल्हा तालुका	१०,००० आणी त्याहून जास्त		सकूणा		ओसाड गावांची संख्या
		संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या	
१	२	१५	१६	१७	१८	१९
	जिल्हा सकूणा	---	---	१०१५	६९५१	३५६
	तालुका					
१.	बर्धा	---	---	११५	११५५	३७
२.	देवळी	---	---	१०२	८०३	४३
३.	सेलू	---	---	१३७	८७७	३३
४.	आर्वी	---	---	१६५	८८६	५७
५.	आष्टी	---	---	९३	५९७	५९
६.	कारंजा	---	---	१०२	६९८	१६
७.	हिमनाथाट	---	---	१२९	१०३७	५७
८.	समुद्रपूर	---	---	१७३	९०८	५१

टीप :- १] तक्त्यात दर्शविलेले तालुके तालुक्यांच्या पुनर्रचनेनुसार आहेत.

२] आकडे पूर्णांकांत केल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन.

तक्ता क्रमांक १.४

तक्ता क्रमांक १.५

१९८१ च्या जनगणने प्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार शहरांचे तालुकावार व वर्गीकरण
जिल्हा - वर्धा [लोकसंख्या "०००"]

१९८१ च्या जनगणने प्रमाणे लोकसंख्या गटानुसार शहरांचे तालुकावार व वर्गीकरण
जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	तालुका	लोकसंख्येप्रमाणे शहरांची संख्या						लोकसंख्येप्रमाणे शहरांची संख्या							
		५००० पेक्षा कमी	५००० ते ९९९९	१०,००० ते १९,९९९	२०,००० ते ४९,९९९	५०,००० ते ९९,९९९	१००,००० पेक्षा अधिक	५००० पेक्षा कमी	५००० ते ९९९९	१०,००० ते १९,९९९	२०,००० ते ४९,९९९	५०,००० ते ९९,९९९	१००,००० पेक्षा अधिक		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
	वर्धा जिल्हा एकूण	—	—	१	१०	११	२२	२	६२	३	१४७	१०	—	६६९	२३१३
१.	वर्धा	—	—	—	—	१	—	—	—	१	८८	—	—	१	८८
२.	देवळी	—	—	—	—	२	१२	२	३२	—	—	—	—	२	४३
३.	तेलू	—	—	१	१०	३	—	—	—	—	—	—	—	१	१०
४.	आर्वी	—	—	—	—	४	—	—	३२	—	—	—	—	१	३२
५.	आष्टी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	—	—	—	—	—	—	—	—	१	५२	—	—	—	५२
८.	तडुप्रूर	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन

१९८१ च्या जनगणनेनुसार काम करणारे व काम न करणारे यांची संख्या
जिल्हा - वर्धा. [आकडे शेकड्यांत]

अ. क्र.	काम करणा-यांची वर्ग	ग्रामीण नागरी एकूण	जिल्ह्याची एकूण	तालुके								
				वर्धा			देवळी			सेलू		
				व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१	शेतकरी	ग्रामीण नागरी एकूण	११०८ ४३ ११५०	१४० १० १५०	१०२ ९ १११	३८ १ ३९	१०४ ९ ११३	८१ ८ ८९	२३ १ २४	१३७ ६ १४३	१०१ ५ १०६	३६ १ ३७
२	शेतमजूर	ग्रामीण नागरी एकूण	१८०४ १०३ १९०७	२९९ १७ ३१६	१४० ११ १५१	१५९ ६ १६५	२२४ २८ २५२	१०७ १४ १२१	११७ १४ १३१	२३२ १३ २४५	१०८ ७ ११५	१२४ ६ १३०
३	घारगुती उद्योग वस्तु निर्माण प्रक्रीया सेवा व हुरस्ती इत्यादी	ग्रामीण नागरी एकूण	५८ १९ ७७	११ ८ १९	९ ६ १५	२ २ ४	६ २ ८	४ २ ६	२ — २	७ २ ९	६ २ ८	१ — १
४	इतर काम करणारे [x]	ग्रामीण नागरी एकूण	३८५ ४५५ ८४०	९४ १८३ २७७	८३ १६५ २४८	११ १८ २९	४१ ८२ १२३	३५ ७४ १०९	६ ८ १४	५१ १२ ६३	४७ ११ ५८	४ १ ५
५	एकूण काम करणारे	ग्रामीण नागरी एकूण	३३५४ ६१९ ३९७३	५४४ २१८ ७६२	३३४ १९१ ५२५	२१० २७ २३७	३७५ १३० ४९५	२२७ ९८ ३२५	१४८ २२ १७०	४२७ ३३ ४६०	२६२ २५ २८७	१६५ ८ १७३

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक १.५ [पुढे चालू]

- ८ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
६.	सिमांतीक काम करणारे	ग्रामीण	१८९	२५	५	२०	२२	५	१७	१३	३	१०
		नागरी	२९	६	३	३	१०	४	६	२	—	२
		सकूण	२१७	३१	८	२३	३३	९	२३	१५	३	१२
७.	सकूण काम न करणारे	ग्रामीण	३४०९	५८६	२५३	२३३	४०६	१७९	२२७	४३७	१८८	२४९
		नागरी	१६६७	६६१	२६७	३९४	२९९	१२०	१७९	६४	२७	३७
		सकूण	५०७६	१२४७	५२०	७२७	७०५	२९९	४०६	५०१	२१५	२८६
८.	सकूण लोकसंख्या	ग्रामीण	६९५१	११५५	५९२	५६३	८०३	४११	३९२	८७७	४५३	४२४
		नागरी	२३१५	८८५	४६१	४२४	४२९	२२१	२०८	९९	५१	४७
		सकूण	९२६६	२०४०	१०५३	९८७	१२३२	६३२	७००	९७६	५०४	४७१

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक १.५ [पुढे चालू]

- ९ -

अ. क्र.	काम करणा-यांचा वर्ग	गाामीणा नागरी एकूण	तालुके															
			आर्वी			आष्टी			कोरजा			हिंगणघाट			समुद्रपूर			
			व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	
	तकरी	गाामीणा	१२४	८४	४०	२४	६८	२६	१५५	१०६	४९	१५०	१११	३९	२०४	१५०	५४	
		नागरी	१०	९	१	—	—	—	—	—	—	७	६	१	—	—	—	
		एकूण	१३४	९३	४१	२४	६८	२६	१५५	१०६	४९	१५७	११७	४०	२०४	१५०	५४	
	समुद्रपूर	गाामीणा	२५८	१२३	१३५	१५२	७२	८०	१५५	७३	८२	२६७	११५	१५२	२१७	२४	१२३	
		नागरी	३५	१८	१७	—	—	—	—	—	—	१०	५	५	—	—	—	
		एकूण	२९३	१४१	१५२	१५२	७२	८०	१५५	७३	८२	२७७	१२०	१५७	२१७	२४	१२३	
	उद्योग वस्तु	गाामीणा	८	७	१	५	४	१	५	४	१	८	७	१	८	७	१	
	प्रक्रीया तेवढ	नागरी	३	२	१	—	—	—	—	—	—	५	४	१	—	—	—	
	इत्यादी	एकूण	११	९	२	५	४	१	५	४	१	१३	११	२	८	७	१	
	काम करणारे	गाामीणा	५९	५३	६	२४	२०	४	३३	२९	४	६६	५९	७	१६	१३	३	
		नागरी	५४	५०	४	—	—	—	—	—	—	१२४	११५	९	—	—	—	
		एकूण	११३	१०३	१०	२४	२०	४	३३	२९	४	१९०	१७४	१६	१६	१३	३	
	काम करणारे	गाामीणा	४४९	२६७	१८२	२७५	१६४	१११	३७८	२१२	१३६	४९१	२९२	१९२	४४५	२६४	१८१	
		नागरी	१०२	७९	२३	—	—	—	—	—	—	१५६	१३०	१६	—	—	—	
		एकूण	५५१	३४६	२०५	२७५	१६४	१११	३७८	२१२	१३६	६४७	४२२	२०८	४४५	२६४	१८१	

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक १. ५ [पुढे चालू]

-१०-

१	२	३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७	२८
६. तिमांतीक काम करणारे	ग्रामीणा	३५	१०	२५	१५	५	१०	१६	५	११	३३	५	२८	२९	४	२५	
	नागरी	२	१	१	—	—	—	—	—	—	२	५	४	—	—	—	
	एकूण	३७	११	२६	१५	५	१०	१६	५	११	४२	१०	३२	२९	४	२५	
७. एकूण कामनकरणांरे	ग्रामीणा	४०२	१७८	३२४	३०७	१३८	१६९	३३४	१३८	१९६	५०३	२२६	२७७	४३४	१९४	२४०	
	नागरी	२०७	८०	१२७	—	—	—	—	—	—	४३६	१७२	२६४	—	—	—	
	एकूण	६०९	२५८	३५१	३०७	१३८	१६९	३३४	१३८	१९६	९३९	३९८	५४१	४३४	१९४	२४०	
८. एकूण लोकसंख्या	ग्रामीणा	८८६	४५५	४३१	५९७	३०७	२९०	६९८	३५५	३४३	१०२७	५२३	५०४	९०८	४६२	४४६	
	नागरी	३११	१६०	१५१	—	—	—	—	—	—	५९१	३०६	२८४	—	—	—	
	एकूण	११९७	६१५	५८२	५९७	३०७	२९०	६९८	३५५	३४३	१६१८	८२९	७८८	९०८	४६२	४४६	

टीप :- १] [x] यात पशुसंवर्धन, जंगलकाम, मच्छीमारी, शिकार, मळे, फळबागा आणि तत्संबंधी क्षेत्र तसेच खाण व दगड काम करणा-यांचा / समावेश आहे. त्याप्रमाणे बांधकाम व्यापार व वाणिज्य, परिवहन साठवन व दळणावळण घारगुती उद्योगाखोरीज वस्तु निर्माण प्रक्रिया सेवा व हुरुस्ती व इतर यांचा समावेश आहे.

२] आकडे पुर्णार्कांत केल्याने बेरजा जुळणार नाहीत.

३] नवीन तालुक्यानुसार माहिती देण्यात आली आहे.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन .

तक्ता क्रमांक १०६

लोकसंख्येचे [अ] वयोगटानुसार व [ब] धर्मानुसार वर्गीकरण
जिल्हा- वर्धा [आकडे शोकड्यात]
[अ] वयोगटानुसार लोकसंख्या

वा.व.	सर्ववयोगट	०-१४	१५-१९	२०-२४	२५-२९	३०-३४	३५-३९	४०-४९	५०-५९	६० व त्यावरील	वय अनिर्दि- शीले
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
एकूण	९२६६	३५४२	९०७	७७६	६२०	५३३	५३२	९३७	६८०	७३०	९
ग्रामीण	६९५१	२६६०	६४६	५५५	४४९	३९८	४०७	७२२	५२८	५७७	९
नागरी	२३१५	८८२	२६१	२२१	१७१	१३५	१२५	२१५	१५२	१५३	—

[ब] धर्मानुसार लोकसंख्या [आकडे शोकड्यात]

वा.व.	सर्वधर्म	बौद्ध	छिाश्चन	हिंदू	जैन	मुस्लिम	शिाखा	इतर	धर्म न सांगणारे
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
एकूण	९२६६	१२९०	१४	७५२४	५५	३७४	६	३	—
ग्रामीण	६९५१	१०२८	७	५७१५	१३	१८२	३	३	—
नागरी	२३१५	२६२	७	१८०९	४२	१९२	३	—	—

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन.

१९७१ च्या जनगणनेनुसार अनुसूचित जाती व अनुसूचित जमाती
जिल्हा- वर्धा. [आकडे हजारात]

जिल्हा/ तालुका	एकूण गामिणी नागरी	अनुसूचित जाती			अनुसूचित जमाती			नव बुध्द			एकूण		
		व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुषा	स्त्रिया
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
जिल्हा	एकूण	२३.५	१२.२	११.३	—	—	—	१११.२	५६.८	५५.१	१३५.४	७९.०	६६.४
वर्धा.	गामिणी	१४.७	७.६	७.१	—	—	—	८९.६	४५.३	४४.३	१०४.३	५२.९	५१.४
	नागरी	८.८	४.६	४.२	—	—	—	२२.३	११.५	१०.८	३१.१	१६.१	१५.०
तालुका													
१. वर्धा	एकूण	५.३	२.८	२.५	—	—	—	—	—	—	५.३	२.८	२.५
	गामिणी	२.२	१.१	१.१	—	—	—	—	—	—	२.२	१.१	१.१
	नागरी	३.१	१.७	१.४	—	—	—	—	—	—	३.१	१.७	१.४
२. देवळी	एकूण	४.८	२.४	२.४	—	—	—	—	—	—	४.८	२.४	२.४
	गामिणी	२.८	१.४	१.४	—	—	—	—	—	—	२.८	१.४	१.४
	नागरी	२.०	१.०	१.०	—	—	—	—	—	—	२.०	१.०	१.०
३. तेलू	एकूण	१.७	०.९	०.८	—	—	—	—	—	—	१.७	०.९	०.८
	गामिणी	१.३	०.७	०.६	—	—	—	—	—	—	१.३	०.७	०.६
	नागरी	०.४	०.२	०.२	—	—	—	—	—	—	०.४	०.२	०.२
४. आर्वी	एकूण	४.६	२.४	२.२	—	—	—	—	—	—	४.६	२.४	२.२
	गामिणी	२.९	१.५	१.४	—	—	—	—	—	—	२.९	१.५	१.४
	नागरी	१.७	०.९	०.८	—	—	—	—	—	—	१.७	०.९	०.८
५. कारंजा	एकूण	२.४	१.३	१.१	—	—	—	—	—	—	२.४	१.३	१.१
	गामिणी	२.४	१.३	१.१	—	—	—	—	—	—	२.४	१.३	१.१
	नागरी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

[पुढे चालू]

तक्ता क्रमांक १.७ [अ] पुढे चालू

- १३ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	
६. हिंणघाट स्कूण		३.५	१.८	१.७	---	---	---	---	---	---	---	३.५	१.८	१.७
	ग्रामीण	१.९	१.०	०.९	---	---	---	---	---	---	---	१.९	१.०	०.९
	नागरी	१.६	०.८	०.८	---	---	---	---	---	---	---	१.६	०.८	०.८
७. सपुत्रपुर	स्कूण	१.२	०.६	०.६	---	---	---	---	---	---	---	१.२	०.६	०.६
	ग्रामीण	१.२	०.६	०.६	---	---	---	---	---	---	---	१.२	०.६	०.६
	नागरी	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

आधार :- १९७१ जनगणना प्रकाशन .

तक्ता क्रमांक १.७ [ब]

१९८१ च्या जनगणनेनुसार अनुसूचित जाती व जमाती करिता सुधारित आकडेवारी
जिल्हा - वर्धा [आकडे हजारत]

अ. क्र.	जिल्हा/तालुका	एकूण गामिणी नागरी	अनुसूचित जाती			अनुसूचित जमाती		
			व्यक्ती	पुरुष	स्त्रिया	व्यक्ती	पुरुष	स्त्रिया
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	जिल्हा	एकूण	३६	१९	१८	१४२	७३	७०
	एकूण	गामिणी	२४	१२	१२	१२२	६२	६०
		नागरी	१२	६	६	२०	११	१०
१.	वर्धा	एकूण	८	४	४	३१	११	१०
		गामिणी	४	२	२	१६	८	८
		नागरी	४	२	२	१५	३	२
२.	देवळी	एकूण	६	३	३	१९	९	९
		गामिणी	४	२	२	१४	७	७
		नागरी	२	१	१	५	२	२
३.	सेलू	एकूण	३	२	१	१८	१०	९
		गामिणी	२	१	१	१६	८	८
		नागरी	१	१	०	२	२	१
४.	आर्वी	एकूण	६	३	३	२४	१२	१२
		गामिणी	४	२	२	२१	११	१०
		नागरी	२	१	१	३	१	२
५.	आष्टी	एकूण	२	१	१	१०	५	५
		गामिणी	२	१	१	१०	५	५
		नागरी	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	एकूण	३	२	१	१६	८	८
		गामिणी	३	२	१	१६	८	८
		नागरी	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	एकूण	६	३	३	१९	१०	१०
		गामिणी	३	१	२	१४	७	७
		नागरी	३	१	१	५	३	२
८.	समुद्रपूर	एकूण	२	१	१	१५	८	७
		गामिणी	२	१	१	१५	८	७
		नागरी	—	—	—	—	—	—

टीप :- १] आकडे पुनर्जांचा केल्यामुळे काही ठिकाणाची बेरीज जुळणार नाही.

२] नवीन तालुक्यानुसार माहिती देण्यात आली आहे.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन .

तक्ता क्रमांक १.८

भिांती / छपरे खासाठी वापरलेल्या साधन सामुग्रीनुसार घाराचे वर्गीकरण
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	बाब	एकूण गामीण नागरी	तख्या
१	२	३	४
	एकूण जनगणना घारे	एकूण गामीण नागरी	२, १८, ५१५ १, ६९, ९३० ४८, ५८५
१]	<u>भिांतीची सामुग्री</u>		
१.	गवत, पाने, वेळू व बांबू	एकूण गामीण नागरी	३०, ५६५ २३, ००० ७, ५६५
२.	माती	एकूण गामीण नागरी	१, ३५, ०३५ १, २५, १३५ ९, ९००
३.	कच्चा विटा	एकूण गामीण नागरी	२, १८० ८२५ १, ३५५
४.	लाकूड	एकूण गामीण नागरी	२, ६७० १, ८९५ ७७५
५.	पक्का विटा	एकूण गामीण नागरी	३९, ५६५ १३, ७९० २५, ७७५
६.	गॅल्व्हनाइज्ड लोखंडी किंवा इतर धातूचे पत्रो	एकूण गामीण नागरी	८६० १७० ६९०
७.	दगड	एकूण गामीण नागरी	६, ५५० ४, ६५० १, ९००
८.	सिमेंट कॉक्रीट	एकूण गामीण नागरी	८८० ३६५ ५१५
९.	वर उल्लेखिलेल्या व्यतीरिक्त वापरलेली इतर सामुग्री	एकूण गामीण नागरी	२१० १०० ११०

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक १.८ [पुढे चालू]

१.	२.	३.	४.
२]	१] गवत, पाने, वेळ, माती कच्च्या विटा किंवा बांबू	एकूण गामिणी नागरी	१३, ०४५ १२, ५१० ५२५
	२] कौल, तक्ती दगड, कंकर	एकूण गामिणी नागरी	१, ७३, ८०० १, ४०, ३७० ३३, ४३०
	३] पन्हळीचे लोंछाडी पत्रो जस्ताचे किंवा धातूचे पत्रो	एकूण गामिणी नागरी	२२, ०३० १४, २५० ७, ७८०
	४] अॅसबेस्टास सिमेंटचे पत्रो	एकूण गामिणी नागरी	१, ६०५ २९० १, ३१५
	५] विटा व चूना	एकूण गामिणी नागरी	६०० ४०० २००
	६] दगड	एकूण गामिणी नागरी	५० ३० २०
	७] प्रलंबीत सिमेंट कॉक्रीट	एकूण गामिणी नागरी	७, ०५० १, ७८० ५, २७०
	८] इतर वद उल्लेखीलेल्या व्यतीरिक्त वापरलेली सामुग्री	एकूण गामिणी नागरी	३३५ ३०० ३५

आधार :- १९७१ जनगणना प्रकाशन [भाग चार] धारबांधणी अहवाल.

तक्ता क्रमांक १.९

आकार व मालकीच्या स्थितीनुसार ग्रामीण/नागरी क्षेत्रातील कुटूंबाचे
वर्गीकरण १९७१ जनगणनेनुसार
जिल्हा-वर्धा.

अ. क्र.	बाब	ग्रामीण	नागरी	एकूण
१	२	३	४	५
१.	१] एकूण कुटूंबे	११७,३७०	३६,४३५	१,५३,८०५
	२] घारांच्या मालकीबाबतची स्थिती			
	अ] स्वतःची घारे असलेली	१०५,४३०	१९,७९०	१,२५,२२०
	ब] भाड्याच्या घारात राहणारी	११,९४०	१६,६४५	२८,५८५
२.	एक व्यक्ती कुटूंबे			
	१] एकूण कुटूंबे	८,१६५	३,२२५	११,३९०
	२] घारांच्या मालकी बाबतची स्थिती			
	अ] स्वतःची घारे असलेली	५,८७०	१,१५०	७०२०
	ब] भाड्याच्या घारात राहणारी	२२९५	२०७५	४३७०
३.	दोन व्यक्तीची कुटूंबे			
	१] एकूण कुटूंबे	१२,१७५	३,७४०	१५,९१५
	२] घारांच्या मालकी बाबतची स्थिती			
	अ] स्वतःची घारे असलेली	१०,४५५	१५७०	१२,०२५
	ब] भाड्याच्या घारात राहणारी	१,७२०	२१७०	३८९०
४.	तीन व्यक्तीची कुटूंबे			
	१] एकूण कुटूंबे	१४,६०५	४२८०	१८,८८५
	२] घारांच्या मालकी बाबतची स्थिती			
	अ] स्वतःची घारे असलेली	१२,९६०	१९४५	१४,९०५
	ब] भाड्याच्या घारात राहणारी	१६४५	२३३५	३९८०
५.	चार व्यक्तींची कुटूंबे			
	१] एकूण कुटूंबे	१८,२८५	४९५०	२३,२३५
	२] घारांच्या मालकी बाबतची स्थिती			
	अ] स्वतःची घारे असलेली	१,६३२०	२४२०	१८,७४०
	ब] भाड्याच्या घारात राहणारी	१६६५	२५३०	४४९५
६.	पाच व्यक्तींची कुटूंबे			
	१] एकूण कुटूंबे	१९,६६०	५११५	२४,७७५
	२] घारांच्या मालकीची स्थिती			
	अ] स्वतःची घारे असलेली	१७९१५	२६५५	२०५७०
	ब] भाड्याच्या घारांत राहणारी	१७४५	२४६०	४२०५

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक १.२ [पुढे चालू]

७] सहा किंवा अधिक व्यक्तीची कुटूंबे

१] एकूण कुटूंबे	४४,४८०	१५,१०५	५२,५८५
२] घारांच्या मालकीची, स्थिती			
अ] स्वतःची घारे असलेली	४१,२१०	१०,०५०	५१,२६०
ब] भाड्याच्या घारात राहणारी	३,५७०	५,०५५	७,६२५

८] निर्देशित न केलेल्या व्यक्तीची कुटूंबे

१] एकूण कुटूंबे	—	२०	२०
२] घारांच्या मालकीबाबतची स्थिती			
अ] स्वतःची घारे असलेली	—	—	—
ब] भाड्याच्या घारात राहणारी	—	२०	२०

आधार :- १९७१ जनगणना प्रकाशन [भाग दोन] घरबांधणी अहवाल.

तक्ता क्रमांक १२०

अपंगतेनुसार जिल्ह्यातील अपंगांची संख्या [१९८१ ची जनगणना]
जिल्हा - वधा

अ. क्र.	तालुका	पुर्णतः अंधा	पुर्णतः पांगळे	पुर्णतः सुक	सकूण
१	२	३	४	५	६
	वधा जिल्हा	६७१	३९२	३१४	१३७७
	सकूण				
१.	वधा	२२४	१४६	१२१	४९१
२.	आर्वी	२५२	१२२	९९	४८७
३.	हिंगणघाट	१९८	११७	९४	३९९

टीप :- तक्त्यात दर्शविलेले तालुके तालुक्यांच्या पुनर्रचनेपूर्वीच्या स्थितीनुसार आहेत.

आधार :- १९८१ जनगणना प्रकाशन, मालिका १२, भाग ७.

जनगणना घारे आणि त्यांचा वापर [१९८१ ची जनगणना]
जिल्हा- वर्धा.

अ. क्र.	एकूण गांधीय नागरी	एकूण जनगणना घारे	जनगणने- च्या सुखाती- ला रिकामी असलेली घारे	राहणे	दुकान आणि राहणे	यंत्रशाळा कुटीर उद्योगासह आणि राहणे	हॉटेल धर्मशाळा म्यु- प्रयत्न घारे इत्यादी	उपहार घारे सोडन दुकाने	व्यवसाय- घारे पाणी घारे आणि कार्यालये	बाखाने यंत्रशाळा कार्यशाळा छपरे इत्यादी	रेस्टा- रेंटस मिठाई घारे दुकाने आणि उपहार गृहे	करमणू- क पंचायत घारे सांस्कृती केंद्रे इत्यादी पूजा स्थाने सोडन	पूजास्थान ईत देवळे चर्च मंथारीदी गुरुद घारे इत्यादी	ईत
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
१. एकूण	२३४४२५	११४६०	१६४२४५	२४५५	५१७५	१३०	४१७५	१७६०	३६०५	५२५	१८५	२५८०	३७४३०	
२. ग्रामीण	१८०८९०	७५५५	१२५४६५	१६०५	४३४०	६५	१५४५	१०३०	२३०५	२५३	१३५	२१२५	३७३२५	
३. नागरी	५३६०५	३९०५	३९४८०	८५०	८३५	६५	२६३०	७३०	१३००	३४०	५०	३८५	३०३०	

आधार :- १९८१ जनगणना

निवडक केंद्रांतील पर्जन्य दिवसांची संख्या व एकूण पर्जन्य १९८७ या वर्षाकरिता
जिल्हा- वर्धा [मिली मीटर मध्ये]

अ. क्र. : महिना	१. केंद्र वर्धा			२. देवळी केंद्र			३. सेलू केंद्र			४. आर्वी केंद्र			
	सरासरी	पर्जन्य दिवसांची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसांची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसांची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसांची संख्या	पर्जन्य	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१. जानेवारी	१२.५	—	—	१२.५	—	—	१२.५	—	—	—	१२.९	—	—
२. फेब्रुवारी	१८.८	—	—	१८.८	—	—	१८.८	—	—	—	१७.०	—	—
३. मार्च	११.४	१	१५.५	११.४	—	—	११.४	२	९.५	९.५	९.४	—	—
४. एप्रिल	१३.२	—	—	१३.२	—	—	१३.२	—	—	—	९.९	—	—
५. मे	१५.७	३	५१.६	१५.७	२	२४.४	१५.७	५	६१.५	१२.५	१	१३.३	
६. जून	१९२.३	८	८९.८	१९२.३	९	११५.२	१९२.३	९	६५.०	१८१.४	१०	१५०.२	
७. जुलै	३३७.८	१४	९४.२	३३७.८	८	६७.८	३३७.८	१०	८७.५	३०४.८	९	१९६.८	
८. ऑगस्ट	२३१.९	१६	२१०.०	२३१.९	१२	१५७.२	२३१.८	१४	१९१.०	२१२.३	१९	२९७.६	
९. सप्टेंबर	२१३.४	६	५७.६	२१३.४	३	६६.६	२१३.४	२	२०.५	१६५.३	४	१७.३	
१०. ऑक्टोबर	५८.७	७	८५.४	५८.७	५	३३.७	५८.७	६	५०.५	४१.४	८	३७.३	
११. नोव्हेंबर	१९.८	५	११३.४	१९.८	३	३६.४	१९.८	३	९९.०	१९.३	५	७७.१	
१२. डिसेंबर	८.९	—	—	८.९	—	—	८.९	—	—	८.५	—	—	
एकूण	११३७.४	६०	७१७.५०	११३४.४	४२	५०१.३०	११३४.४	५१	५८४.५०	२९४.७	५६	७८९.६०	

पुढे चालू

अ. क्र.	महिता	५. आष्टी केंद्र			६. कारंजा केंद्र			७. हिंगणघाट केंद्र			८. समुद्रपूर केंद्र		
		सरासरी	पर्जन्य दिवसाची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसाची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसाची संख्या	पर्जन्य	सरासरी	पर्जन्य दिवसाची संख्या	पर्जन्य
१	२	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६
१.	जानेवारी	१२.९	—	—	१२.९	—	—	१२.२	—	—	१२.२	—	—
२.	फेब्रुवारी	१७.०	—	—	१७.७	—	—	१९.६	१	१५.२	१९.६	—	—
३.	मार्च	९.४	—	—	९.४	१	१.२	१२.२	१	२३.४	१२.२	—	—
४.	एप्रिल	९.९	—	—	९.९	—	—	१२.९	—	—	१२.९	—	—
५.	मे	१२.५	३	४२.७	१३.५	२	२९.०	१५.५	३	४९.०	१५.५	४	६१.६
६.	जून	१८१.४	८	१३०.६	१८१.४	८	१०१.०	१८९.२	११	२४.४	१८९.२	४	१४०.०
७.	जुलै	३०४.८	११	१०४.८	३०४.८	१३	१३६.०	३८१.०	१३	११८.८	३८१.०	१३	१४४.०
८.	ऑगस्ट	२१२.३	२०	२००.२	२१२.३	१६	२६९.२	२३९.५	१२	२२९.८	२३९.५	१६	२९८.०
९.	सप्टेंबर	१६५.३	७	११.४	१६५.३	५	१९.८	१८१.४	६	४८.४	१८१.४	४	३६.०
१०.	ऑक्टोबर	४१.४	६	२९.०	४१.४	६	६९.०	४८.३	६	३९.२	४८.३	५	७५.०
११.	नोव्हेंबर	१९.३	४	४८.०	१९.३	४	७०.४	२०.६	६	८२.९	२०.६	५	६३.०
१२.	डिसेंबर	८.५	—	—	८.५	—	—	९.१	१	७.६	९.१	—	—
एकूण		९९४.७	५९	५६६.७०	९९४.७	५५	६९५.६०	११४१.५	६०	६२९.१०	११४१.५	५१	६९१.७

टीप :- [-] असे चिन्ह म्हणजे त्या महिन्यात पाऊस झाला नाही. हे दर्शविते.

आधार :- जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

तक्ता क्रमांक २.२

- २३ -

निवडक केंद्रातील कमाल व किमान तापमान १९८४ व १९८७ या वर्षांकरिता
जिल्हा- वर्धा [आऊट सेल्सियसमध्ये]

अ. क्र.	महिना	केंद्र वर्धा			
		१९८४		१९८७	
		कमाल	किमान	कमाल	किमान
१	२	३	४	५	६
१.	जानेवारी	३१.०	८.८	३०.६	१०.२
२.	फेब्रुवारी	३३.४	१०.६	३३.२	११.०
३.	मार्च	४१.६	१३.८	३९.६	१४.६
४.	एप्रिल	४४.०	२०.४	४४.०	२१.०
५.	मे	४६.८	२३.४	४३.४	२०.६
६.	जून	४३.४	२२.०	४३.६	२२.२
७.	जुलै	३३.८	२१.२	३६.४	१५.०
८.	ऑगस्ट	३१.६	२०.२	३६.४	२०.४
९.	सप्टेंबर	३४.४	१९.४	३६.६	२१.६
१०.	ऑक्टोबर	३४.४	१५.२	३४.०	१५.६
११.	नोव्हेंबर	३६.०	११.०	३७.६	१३.६
१२.	डिसेंबर	३२.६	९.८	२९.६	९.८
	वर्षा	४६.८	८.८	४४.०	९.८

आधार :- विभागीय हवामान शास्त्रा कार्यालय भारत सरकार,
नागपूर.

जमीनीचा वापर सन १९८२-८३ व १९८५-८६ या वर्षांकरिता
जिल्हा-वर्धा [क्षेत्रफळ गांधार हेक्टर मध्ये]

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्षा	एकूण भागिणीक क्षेत्र	जंगल व्याप्त क्षेत्र	शोतीला उपलब्ध नसलेले क्षेत्र			पडीत जमीनीव्यतीरित्त लागवड केली इतर जमीन			एकूण स्तीभा		
					बिगर शोती वापराखाली क्षेत्र	पडीत आणि लागवडी लायक नसलेली जमीन	एकूण स्तीभा	लागवडी लायक पण वापरात नसलेली	कायम गुरे चरण व इतर चारण्याची जमीन	कसलेल्या जमीनीमध्ये समाविष्ट न झालेली झाडे झुडपे व फळ वागा-खालील जमीन			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२		
	जिल्हा	एकूण	१९८२-८३	१९८५-८६	६२८२	६७१	४०३	६७	४७०	१४२	४६३	७५	६८०
			१९८२-८३	१९८५-८६	६२८२	७७०	२७२	१३६	४१५	१९४	४६२	३५	६२१
१.	वर्धा		१९८२-८३	१९८५-८६	८१६	—	७४	७	८१	९	४२	—	५१
			१९८२-८३	१९८५-८६	७८६	२८	२८	—	२८	३७	६१	९	१०७
२.	देवडी		१९८२-८३	१९८५-८६	६२७	—	४७	१३	६०	१२	२१	२	३५
			१९८२-८३	१९८५-८६	६७५	—	५२	—	५२	२२	२८	—	५०
३.	तेतू		१९८२-८३	१९८५-८६	७०६	२०८	६३	८	७१	१०	४८	१	५२
			१९८२-८३	१९८५-८६	७५८	१३६	८०	११	९१	११	६३	१	७५
४.	ओर्दी		१९८२-८३	१९८५-८६	१११०	२७५	६०	१०	७०	४०	९०	२६	१५६
			१९८२-८३	१९८५-८६	९५४	२३२	२२	३१	६०	४१	७१	१	११३
५.	आवटी		१९८२-८३	१९८५-८६	—	—	—	—	—	—	—	—	—
			१९८२-८३	१९८५-८६	४५५	६२	२	३४	३६	८	६०	१०	७८

पुढे चालू....

तक्ता क्रमांक ३.१ [पुढे चालू]

- २५ -

१.	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
६. कारंजा	१९८२-८३	१०६४	१३४	५१	१०	६१	३४	१२५	४०	१९९	
	१९८५-८६	७६५	१८५	४	२८	३२	४०	५५	८	९७	
७. हिंगणघाट	१९८२-८३	८९९	१	६१	७	६८	१६	७६	२	९४	
	१९८५-८६	८७४	१	३२	१२	४४	१७	५५	१	७३	
८. समुद्रपूर	१९८२-८३	९९७	५३	४७	१२	५९	२१	६१	४	८६	
	१९८५-८६	१०२२	१२६	४५	२०	६५	१८	७५	५	९८	

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्षा	पडीत जमीन			निव्वळ कसलेले क्षेत्र	एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र	लागवडी खालील एकूण क्षेत्र	लागवडी लायक क्षेत्र	
			चालू पड	इतर पड	एकूण १३/१४				१३/१४	१५/१६
१.	२.	३.	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	
	जिल्हा सऊगा	१९८२-८३	११५	२४९	३६४	४१०३	२५३	४३५६	३४६८४	
		१९८५-८६	१०५	१५०	२५५	४१५८	१७३	४३३१	४६४२	
१.	वर्धा	१९८२-८३	१९	६४	८३	६००	१८	६१८	६९२	
		१९८५-८६	२१	१८	३९	५८४	२८	६१२	६६९	
२.	देवळी	१९८२-८३	४१	५८	९९	५०५	१३	५१८	६१८	
		१९८५-८६	१८	२३	४१	५२५	१५	५४०	५८८	
३.	तेलू	१९८२-८३	४	१५	१९	३४९	१४४	४९३	३७९	
		१९८५-८६	१३	४	१७	४३९	४६	४८५	४६८	
४.	आर्दी	१९८२-८३	८	२५	३३	५७६	४०	६१६	६७५	
		१९८५-८६	१५	३१	४६	५०३	१६	५१९	५९१	
५.	आष्टी	१९८२-८३	—	—	—	—	—	—	—	
		१९८५-८६	७	१६	२३	२५६	१०	२६६	२९७	
६.	कारंजा	१९८२-८३	१८	६०	७८	५९१	१०	६०१	७४३	
		१९८५-८६	१३	२८	४१	४१०	२९	४३९	४९९	

मुढे चालू

तक्ता क्रमांक ३.१ [पुढे चालू]

- २७ -

१.	२.	३.	१३.	१४.	१५.	१६.	१७.	१८.	१९.
७. हिंणगाटाट	१९८२-८३	११	१३	२४	७१३	१६	७२९	७५५	
	१९८५-८६	८	१५	२३	७३३	१८	७५१	७७७	
८. समुद्रपूर	१९८२-८३	१४	१४	२८	७६९	१२	७८१	८२२	
	१९८५-८६	१०	१५	२५	७०८	११	७१९	७५६	

टीप :- १] आकडे पुणर्कांत केल्याणे बेरजा जुळणार नाही.

२] आष्टी तहसीलीकरिता १९८२-८३ ची माहिती आर्वी तहसीलमध्ये समाविष्ट आहे.

३] १९८३-८४ व १९८४-८५ ची माहिती १९८५-८६ च्या समालोचनात समाविष्ट केल्याने यांत दिलेली नाही.

४] १९८२-८३ ची माहिती पुर्ण सुधारीत आहे. व १९८५-८६ ची माहिती अस्थाई आहे.

आधार :- १] कृषी संचालनालय , पुणे . २] जिल्हा ऋतू व धिक अहवाल , वर्धा .

तक्ता क्रमांक ३.२

तालुकावार निरनिराळ्या पिकाखालील क्षेत्रा त्तन १९८२-८३ वा १९८५-८६ या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा. [क्षेत्रा हेक्टर मध्ये]

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्षा	तांदूळ	गहू	खारीप ज्वारी	रब्बी ज्वारी	ज्वारी एकूण	नाजरी	मका	परि	इतर धान्ये	एकूण धान्ये	हर
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
	जिल्हा एकूण	१९८२-८३ १९८५-८६	६०६४ ५१६०	२७१०० २४४०९	१३०१६७ १२०१२९	१७९० ११२४	१३१९५७ १२१२५३	७८२ ५७५	३ १४	— —	२६ १	१६५९३२ १५१४१२	३६ ४२
१.	वर्धा	१९८२-८३ १९८५-८६	५२९ ३८०	३६७३ २५४८	२११८८ १८८९८	— —	२११८८ १८८९८	— ९	— २	— —	— —	२४३९० २१८३६	२ २
२.	देवळी	१९८२-८३ १९८५-८६	३६७ ३३३	२२२१ १८८०	१४७८२ १३९१५	— —	१४७८२ १३९१५	११४ १०३	— २	— —	— —	१७४८४ १६२३४	१ १
३.	तेलू	१९८२-८३ १९८५-८६	२९५ १४७	३८३२ ४१८४	१५३६७ १४०१८	— —	१५३६७ १४०१८	११ २	— ३	— —	— —	१९५०५ १८३५३	१ १
४.	आर्दी	१९८२-८३ १९८५-८६	७०१ ५८४	१४९५ १३४०	२०१६२ १६१२१	— —	२०१६२ १६१२१	४२९ २३८	२ २	— —	— —	२२७८९ १८२८७	२ २
५.	आष्टी	१९८२-८३ १९८५-८६	— १६५	— ६३१	— ८४५६	— —	— ८४५६	— १६४	— १	— —	— १	— ९४१८	— १
६.	कारंजा	१९८२-८३ १९८५-८६	२१४९ १८४२	१६३८ १६९९	२३०३७ १५१२१	— —	२३०३७ १५१२१	१८८ ५०	— ३	— —	५ —	२६०१७ १८७१६	१ १
७.	द्विंशाघाट	१९८२-८३ १९८५-८६	७९५ ५९०	६०२४ ५१९२	१९७७४ १९१७७	१५६ ३२	१९९३० १९२०९	३८ ९	१ १	— —	२१ —	२६८०९ २५०००	१ १
८.	तुळपूर	१९८२-८३ १९८५-८६	१२२८ १११९	९२१७ ६९३५	१६८५७ १४४२३	१६३४ १०९२	१८४९१ १५५१५	२ —	— —	— —	— —	२८९३८ २३४६८	१ १

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ग	तूर	मुग	उडीद	कुलथी	इतर फळ धान्ये	एकूण कडधान्ये	एकूण अन्नधान्ये	ऊर	मिरची	हळद	इतर मसाले पदार्थ
१	२	३	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
	जिल्हा एकूण	१९८२-८३ १९८५-८६	२५६०० २८६०६	७२५४ ३९११	— १००९	— १५९५	७०५२ ३९८२	४३५८१ ४४३२५	३०९५१३ १९५७३७	१२१ ४१	— १४४०	— ३७	— ८३
१.	वर्धा	१९८२-८३ १९८५-८६	३७६३ ४४२९	१५६१ ४४४	— १३	— ९३	१५३३ ११४७	७११८ ६४००	३१५०८ २८२३६	१६ —	— २११	— —	— १८
२.	देवळी	१९८२-८३ १९८५-८६	३३२३ ३७४१	१२६५ ५३२	— २	— ७५	४२२ ४०५	५४३२ ५२५२	२२९१६ ३१४८६	४८ —	— १९६	— —	— १७
३.	सेलू	१९८२-८३ १९८५-८६	३११२ ३४६७	४५४ १४७	— ३	— ५९	२८२ ३४७	३९४६ ४२५१	३३४५१ २२६०४	३३ ३१	— १३८	— —	— ३
४.	आर्वी	१९८२-८३ १९८५-८६	३७४२ ३६६८	१२८९ ५७८	— ११७	— १	— ४१९	६१७७ ५१४६	२८९६६ ३३४३३	१० —	— १२४	— —	— ५
५.	आष्टी	१९८२-८३ १९८५-८६	— १७५४	— ४३८	— ११८	— —	— १९०	— २८०२	— १२२२०	— —	— ६०	— —	— ७
६.	कारंजा	१९८२-८३ १९८५-८६	३१२२ १९८९	९३८ ३६२	— ६४५	— ५	१९६८ १९०	७०४४ ४२४८	३३०६१ २३९६४	४ —	— ११४	— —	— २
७.	हिंगणघाट	१९८२-८३ १९८५-८६	४६५२ ५२००	८५३ ८५५	— ५७	— ५८८	७५० ६५५	६९३५ ८०७१	३३७४४ ३३०७१	८ ९	— २१७	— ९	— १६
८.	समुद्रपूर	१९८२-८३ १९८५-८६	३८८६ ४३५८	८९४ ५६५	— ५४	— १७७४	१२८६ ६२९	६९२९ ८१५५	३५८६७ ३१७२३	२ १	— ३८०	— २८	— १५

क्र.सं.	जिल्हा/तालुका	वर्ग	एकूण मतीले पदार्थ	एकूण फळे	एकूण भाजिपाला	इतर खाद्या पिके	एकूण खाद्या पिके	कापूस	इतर तंतुय पिके	एकूण तंतुय पिके	मुईसुंग	तीळ	जवस
१	२	३	२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६
	जिल्हा एकूण	१९८२-८३	१५४७	३४०९	२१४०	—	२१६७३०	१९३३८०	६२८	१९४००८	५२१३	८१९७	—
		१९८५-८६	१५६०	३८९२	२६९८	२८७३	३०६८०१	१९८०९३	३७१	१९८४६४	६२८७	८८५७	११८६४
१.	वर्धा	१९८२-८३	२३३	२२२	७२२	—	३२७०१	२७८९३	४०	२७९३३	२५३	२४१	—
		१९८५-८६	२३९	३२८	८९४	२१	३९७०८	२९९५८	५७	३००१५	३४६	३६८	६९२
२.	देवळी	१९८२-८३	१४४	८१	३००	—	२३४८९	२५७६१	८	२५७६९	७७६	१७४	—
		१९८५-८६	२१३	१०८	३८८	३	२३०९८	२८६४८	५६	२८७०४	७५४	३१५	२०८८
३.	तेलू	१९८२-८३	९२	१०३३	२९०	—	२४८८९	२३३०५	—	२३३०५	६७२	११५	—
		१९८५-८६	१४१	१०३२	४७०	—	२४२७८	२३१८५	५३	२३२३८	३२८	१५८	४२८
४.	आर्वी	१९८२-८३	१६४	६०४	२७१	—	३००१५	३००६९	३८४	३०४५३	८९३	१६६	—
		१९८५-८६	१३९	६३४	२११	—	२४४०७	२६१३५	१२८	२६२५३	९८९	१२९	८
५.	आळंदी	१९८२-८३	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		१९८५-८६	६७	७०८	१४२	२	१३१३९	१२०२६	—	१२००६	१३६८	५०	४
६.	कारंजा	१९८२-८३	१८३	१४३४	१७२	—	३४८४४	३२४१९	१६४	२२५८३	२५२८	१३२	—
		१९८५-८६	११६	६९९	१०६	२८३९	२७०२४	१३९३९	—	१३९३९	२३९४	९६	३९
७.	हिंगणघाट	१९८२-८३	१९९	४५	२४७	—	३४२४३	३३४१९	१४	३३४३३	६७	१८२१	—
		१९८५-८६	२४२	७३	४२२	१	३३८१८	३४०५७	६७	३४१२४	६५	२८२३	४२५१
८.	समुद्रपूर	१९८२-८३	५३२	१०	१३८	—	३६५४९	३०५१४	१८	३०५३२	२३	५५४६	—
		१९८५-८६	४२३	१०	१६५	७	३२३२९	३०१५५	१६	३०१६५	४३	४९१८	४३५४

तक्ता क्रमांक ३.२ [पुढे चालू]

- ३१ -

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ग	सुर्यकुल	करडई	इतर तेल पिके	एकूण गळीताचे पिके	तबाखु	इतर औजाधी व मादक द्रवे	एकूण औजाधी व मादक द्रवे	एकूण चि-याची पिके	सकीर्ण अखाद्या पिके
१	२	३	३७	३८	३९	४०	४१	४२	४३	४४	४५
	जिल्हा एकूण	१९८२-८३	—	१	११३७३	२४७८३	२०	—	२०	१०३	—
		१९८५-८६	२९	—	६८६	२७७२३	—	२	२	१४९	—
१.	वर्धा	१९८२-८३	—	—	६५८	११५२	—	—	—	५३	—
		१९८५-८६	३	—	४५	१४५४	—	—	—	४७	—
२.	देवळी	१९८२-८३	—	—	१५४२	२४९२	—	—	—	—	—
		१९८५-८६	९	—	१०	३१७६	—	—	—	१७	—
३.	सेलू	१९८२-८३	—	—	२५९	१०४६	—	—	—	९	—
		१९८५-८६	६	—	४९	९६९	—	—	—	३६	—
४.	आर्वी	१९८२-८३	—	१	२४	१०८६	—	—	—	६	—
		१९८५-८६	६	—	११४	१२४६	—	२	२	२३	—
५.	आष्टी	१९८२-८३	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		१९८५-८६	—	—	१	१४२३	—	—	—	११	—
६.	कारंजा	१९८२-८३	—	—	७३	२७३३	—	—	—	१०	—
		१९८५-८६	२	—	३४२	२८७३	—	—	—	१	—
७.	हिंगणघाट	१९८२-८३	—	—	३३८६	५२७४	१६	—	१६	८	—
		१९८५-८६	१	—	६८	७२०८	—	—	—	१४	—
८.	समुद्रपूर	१९८२-८३	—	—	५४३१	११०००	४	—	४	१७	—
		१९८५-८६	२	—	५७	९३७४	—	—	—	—	—

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक ३.२ [पुढे चालू]

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ष	सकूण अक्षांशः पिके	सकूण पिकाखालील क्षेत्र	दुसरे तालुका क्षेत्र	पिकाखालील निव्वळ क्षेत्र
१	२	३	४६	४७	४८	४९
	जिल्हा सकूण	१९८२-८३	२१८९१४	४३५६४४	२५३१४	४१०३३०
		१९८५-८६	२२६३३८	४३३१३९	१७३३५	४१५८०४
१.	वर्धा	१९८२-८३	२९१३८	६१८३९	१८५२	५९९८७
		१९८५-८६	३१५१६	६१२२४	२७९३	६८४३१
२.	देवळी	१९८२-८३	२८२६१	५१७५०	१२६५	५०४८५
		१९८५-८६	३१८९७	५३९९५	१४८३	५२५१२
३.	तेलु	१९८२-८३	२४३६०	४९२४९	१४३९५	३४८५४
		१९८५-८६	२४२४३	४८५२१	४६१०	४३९११
४.	आर्वी	१९८२-८३	३१५४५	६१५६०	३९९८	५७५६२
		१९८५-८६	२७५२४	५१९३१	१६१२	५०३१९
५.	आष्टी	१९८२-८३	—	—	—	—
		१९८५-८६	१३४६०	२६५९९	१०४१	२५५५८
६.	कारंजा	१९८२-८३	२५३३६	६०१७०	१०१४	५९१५६
		१९८५-८६	१६८१३	४३८३७	२८५५	४०९८२
७.	दिगंगाघाट	१९८२-८३	३८७३१	७२९७४	१६२९	७१३४५
		१९८५-८६	४१३४६	७५१६४	१८३५	७३३२९
८.	समुद्रपूर	१९८२-८३	४१५५३	७८१०२	११६१	७६९४१
		१९८५-८६	३९५३९	७१८६८	११०६	७०७६२

टीप :- १] १९८२-८३ ची आकडेवारी पूर्ण सुधारित आहे.

२] १९८५-८६ ची आकडेवारी अस्थाई स्वरूपाची आहे.

३] १९८२-८३ ची आष्टी तहसीलची आकडेवारी आर्वी तहसील मध्ये समाविष्ट आहे.

४] १९८३-८४ व १९८४-८५ ची अस्थाई आकडेवारी १९८५-८६ च्या समालोचनात समाविष्ट केल्याने यात दिलेली नाही.

आधार :- १] कृषी संचालनालय, पुणे.

२] जिल्हा मृत व पिक अहवाल, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ३.३

मुख्य पिकाचे दर हेक्टरी उत्पन्न व स्कूण उत्पादन सन १९८७-८८ वर्षाकरिता
[अंतीम अंदाज]
जिल्हा- वर्धा .

अ. क्र:	पिके	:दर हेक्टरी उत्पन्न : किलोग्रॅम मध्ये	उत्पादन प्रांशार टनात
१	२	३	४
१.	तांदूळ	२४३	१९
२.	गहू	६८२	१४८
३.	ज्वारी	९४५	१०४७
४.	बाजरी	३७५	३
५.	बारली	—	—
६.	मका	—	—
७.	रागी नाचणी	—	—
८.	इतर तुण धान्ये	—	—
९.	स्कूण तुण धान्ये	८६३	१२१७
१०.	चना [हरभारा]	३५४	२८
११.	तूर	१०६८	३५९
१२.	उडीद	४०९	९
१३.	सुग	४१९	४४
१४.	मसूर	—	—
१५.	इतर कड धान्ये	२७२	२१
१६.	स्कूण कडधान्ये	७४४	४६१
१७.	जवस	३०७	२४
१८.	तीळ	२९५	६५
१९.	झोईसुंग [शोंग]	७७५	१०७
२०.	मोहरी	—	—
२१.	सरंडी	—	—
२२.	खोबरा [नारळ]	—	—
२३.	उस [गुळामध्ये]	—	—
२४.	कापूस	९८	१४६
२५.	ताग	१६६	१
२६.	मेस्टा [अंबाडी]	१०००	१
२७.	तंबाखू	—	—
२८.	स्कूण औषाधी व मादक पिके	—	—
२९.	आले	—	—
३०.	मिरची	४७०	८
३१.	हळद	१३०२	५६
३२.	बटाटे	—	१

आधार :- कृषी संचालनालय , महाराष्ट्र राज्य , पुणे .

तक्ता क्रमांक ३.४

विविध सांधानांनी ओलीताखाली असलेले तालुकावार क्षेत्र
जिल्हा-वर्धा [क्षेत्रांचे हेक्टर मध्ये]

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्ष	ओलीताखालील क्षेत्र		ओलीता	ओलीता
			पृष्ठभागीय	विहीरी	खालील निव्वळ क्षेत्र	खालील एकूण क्षेत्र
१	२	३	४	५	६	७
	जिल्हा एकूण	१९८२-८३ १९८५-८६	४२६७ १९८२	११३४६ १४६९६	१५६१३ १६६७८	२२२७३ २३०४५
१.	वर्धा	१९८२-८३ १९८५-८६	— —	३३०५ १५६६	३३०५ १५६६	४१५७ ४२४१
२.	देवळी	१९८२-८३ १९८५-८६	११३ १०	१०८३ २२१३	११९६ २२२३	२१६२ २२२३
३.	सेलू	१९८२-८३ १९८५-८६	२७९७ १२०५	८२५ १७६५	३६२२ २९७०	५९७३ ६२९६
४.	आर्वी	१९८२-८३ १९८५-८६	४४३ १८	१०२४ २२४९	१४६७ २२६७	२८४५ २४४९
५.	आष्टी	१९८२-८३ १९८५-८६	— ७२	— १५११	— १५८३	— १५८३
६.	कारंजा	१९८२-८३ १९८५-८६	४६२ —	२५९३ २८६२	३०५५ २८६२	३६४४ ३०४६
७.	हिंगणघाट	१९८२-८३ १९८५-८६	१२८ ५२	१५३८ १८८८	१६६६ १९४०	२१८३ १९४०
८.	समुद्रपूर	१९८२-८३ १९८५-८६	३२४ ६२५	९७८ ६४२	१३०२ १२६७	१३०२ १३६७

- टीप :-
- १] आष्टी तालुक्याकरिता १९८२-८३ ची माहिती आर्वी तालुक्यात समाविष्ट आहे.
 - २] १९८३-८४ व ८४-८५ ची माहिती यापूर्वी प्रकाशित केलेल्या १९८५-८६ च्या सगालोचनात दिलेली असल्याने यात अंतरातून करण्यात आली नाही.
 - ३] १९८२-८३ ची आकडेवारी पूर्ण सुधारित व १९८५-८६ ची आकडेवारी अद्याप आहे.

- आधार :-
- १] कृषी संचालनालय, पुणे .
 - २] ऋतू व पिक अहवाल १९८५-८६ जिल्हा भूमी अभिलेखा निरीक्षक, वर्धा.

निरनिराळ्या पिकाखालील ओलीताचे तालूकावार क्षेत्रातून १९८२-८३ व १९८५-८६ या वर्षांकरिता
जिल्हा- वर्धा. [क्षेत्राफळ हेक्टर मध्ये]

अ. क्र.	जिल्हा / तालूका	वर्षा	तांदूळ	गहू	खारीपः ज्वारी	रब्बी ज्वारी	बाजरी	इतर धान्ये	एकूण धान्ये	हरभारा	इतर कडधान्ये	एकूण कडधान्ये	उस	मिरची
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
	जिल्हा एकूण	१९८२-८३	२२	१२८६२	—	—	—	—	१२८८४	३३३	४७	२८०	१२१	—
		१९८५-८६	१३	१३६३५	१	२	—	५	१३६५६	४५२	६६	५१८	९९	८८८
१.	वर्धा	१९८२-८३	२	२४४१	—	—	—	—	२४४३	३५	१४	४९	१६	—
		१९८५-८६	३	२४०९	१	—	—	—	२४१३	३९	२६	६५	२१	१८५
२.	देवळी	१९८२-८३	३	११०५	—	—	—	—	११०८	१९	७	२६	४८	—
		१९८५-८६	—	१२४७	—	—	—	२	१२४९	४६	१७	६३	२	१५०
३.	सेलू	१९८२-८३	१७	३७२३	—	—	—	—	३७४०	३०	९	३९	३३	—
		१९८५-८६	—	४१४८	—	—	—	३	४१५१	१६८	१७	१८५	५१	१२१
४.	आर्वी	१९८२-८३	—	१४७८	—	—	—	—	१४७८	३३	८	४१	१०	—
		१९८५-८६	—	१३३६	—	—	—	—	१३३६	२८	—	२८	१०	११९
५.	आष्टी	१९८२-८३	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
		१९८५-८६	—	६२७	—	—	—	—	६२७	२३	—	२३	२	५८
६.	कारंजा	१९८२-८३	—	१५८९	—	—	—	—	१५८९	१०७	५	११२	४	—
		१९८५-८६	—	१६१९	—	—	—	—	१६१९	११६	४	१२०	३	१०९
७.	हिंगणघाट	१९८२-८३	—	१५१७	—	—	—	—	१५१७	८	४	१२	८	—
		१९८५-८६	१०	१२८०	—	२	—	—	१२९२	२१	२	२३	९	७६
८.	समुद्रपूर	१९८२-८३	—	१००९	—	—	—	—	१००९	१	—	१	२	—
		१९८५-८६	—	९६९	—	—	—	—	९६९	११	—	११	१	७०

पुढे चालू

अ. क्र.	जिल्हा तातूका	वर्ग	हळद	स्कूण मतीने व मसाल्याचे पदार्थ	बटाटे	स्कूण फळे व भाजीपाला	स्कूण खीटा पिके	कापूस	स्कूण तेल पिके	भुईमुग	करडई	स्कूण गळिताचे पिके	स्कूण अखीटा पिके	स्कूण ओलीताखाल होत्रा
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
	जिल्हा स्कूण	१९८२-८३ १९८५-८६	— २	७८२ २५०	— ४	५४६३ ५७७४	१२५३० २०२२७	१५७३ १५०२	१५७३ १५०४	११२७ ४७३	— —	११२७ ४७७	२७४३ २०४८	२२२७३ २३०४५
१.	वर्धा	१९८२-८३ १९८५-८६	— —	१७१ १२७	— —	२३२ ३६७७	३६११ ३६७७	३२० ४८३	३२० ४८५	१३२ ५२	— —	१३२ ५२	५४६ ५६४	४१५७ ४२४१
२.	देवळी	१९८२-८३ १९८५-८६	— —	११७ १६०	— —	३५७ ३७४	१६५६ १८४८	३०२ २२५	३०२ २२५	२०४ ७७	— —	२०४ ७७	५१३ ३७५	२१६२ २२२३
३.	तेलू	१९८२-८३ १९८५-८६	— —	७८ १२४	— ३	१३१० १४०१	५२०० ५२१२	१६६ १४७	१६६ १४७	६०२ ३२३	— —	६०२ २२३	७७३ ३८४	५२७३ ६२२६
४.	आर्वी	१९८२-८३ १९८५-८६	— —	१५७ ११८	— —	८४७ ७८४	२५३३ २२७६	१२६ १०७	१२६ १०७	११६ ६६	— —	११६ ६६	३१२ १७३	२८४५ २४४२
५.	आष्टी	१९८२-८३ १९८५-८६	— —	— ६५	— —	— ८०६	— १५२३	— ३०	— ३०	— ३०	— —	— ३०	— ६०	— १५८३
६.	कारंजा	१९८२-८३ १९८५-८६	— —	१७८ १११	— १	१५८१ १०८४	३४६४ २२३७	१५८ २२	१५८ २२	२२ ६	— —	२२ २	१८० १०२	३६४४ ३०४६
७.	हिंगणघाट	१९८२-८३ १९८५-८६	— ८	३८ २०	— —	२८२ २८६	१८६४ १७००	२७० २०२	२७० २०२	३२ ११	— —	३२ १२	३१२ २४०	२१८३ १२४०
८.	समुद्रपूर	१९८२-८३ १९८५-८६	— १	४३ ८५	— —	१४७ ५८	१२०२ ११२४	८४ १३२	८४ १३२	१२ १	— —	१२ १	१०० १४३	१३०२ १२६७

टीप :- १] १९८२-८३ ची आष्टी तालुक्याची माहिती आर्वी तालुक्यामध्ये समाविष्ट आहे.

२] १९८३-८४ व १९८४-८५ ची माहिती १९८५-८६ च्या समालोचनात समाविष्ट करण्यात आल्यामुळे ती यात पुन्हा अंतर्भूत करण्यात आली नाही.

३] १९८२-८३ ची माहिती पूर्ण सुधारीत असून १९८५-८६ ची माहिती अस्थाई आहे.

आधार :- १] जूनी संचालनालय, पुणे.

२] जिल्हा भूमी अधिलेखा निरीक्षक, [शेत व पिक अहवाल १९८५-८६] वर्धा.

तालुकावार सिंचन विहिरी व इतर विहिरी
जिल्हा- वार्डा.

अ. क्र.	जिल्हा तालुका	सिंचन विहिरीची रकूणा संख्या		वापरात असलेल्या विहिरीवर बसविलेले विजेचे पंप			वापरात नसलेल्या सिंचन विहिरीची संख्या		सिंचन विहिरी छोरीज इतर विहिरीची संख्या		
		१९८२-८३	१९८५-८६	१९८२-८३	१९८५-८६	१९८२-८३	१९८५-८६	१९८२-८३	१९८५-८६	१९८२-८३	१९८५-८६
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	जिल्हा रकूणा	२६९७५	३४४४८	१२३९१	१३०२७	१३१७	३०६०	१०२२५	१३०१४	९६८२	६७८१
१.	वार्डा	३३०५	४११३	२५२५	१९७२	९५	१९७२	७९५	८८६	१९७५	७१७
२.	देवळी	२७०९	३०४९	१२५५	१३७१	१०२	८१	८९३	८७१	९९४	७२६
३.	सेलू	३९३८	४२८९	२२१८	२११५	७४	२३	१२१८	१२९१	१११६	८६०
४.	आर्वी	४२१०	३९१३	२१९४	२१५३	११६	१००	१४९२	१२९९	२०२१	३६१
५.	आंष्टी	—	३४०१	—	१४५०	—	२५	—	९२४	—	१००२
६.	कारंजा	६०११	८८८३	२३६३	१८९५	२५६	१०६	२१३४	५२६६	१५११	१६१६
७.	हिंगणघाट	३६६३	३९५६	१३७३	१४०६	३३०	२४०	२००५	२००५	१२६४	३०५
८.	समुद्रपूर	३१३९	२८४४	४६३	६६५	३४४	५१३	१६८८	४७२	८०१	११९४

टीप :- १] १९८२-८३ ची माहिती पूर्ण सुधारीत असून १९८५-८६ ची माहिती अस्थाई आहे.

२] १९८२-८३ ची आंष्टी तालुक्याची माहिती आर्वी त. मध्ये समाविष्ट आहे.

३] १९८३-८४, १९८४-८५ ची माहिती १९८५-८६ च्या समालोचनात अंतर्भूत असल्यामुळे येथी दिली नाही.

आधार :- १] कृषी संचालनालय, पुणे. २] श्रुत व पीक अहवाल, वार्डा.

तक्ता क्रमांक ३.६ [ब]

- ३८ -

कुपनलिका, हातपंप आणि विद्युत पंप
जिल्हा - वर्धा.

क्र. क्र.	जिल्हा / तालुका	यशास्वी कुपनलीकांची संख्या	बसविलेल्या हातपंपाची संख्या	बसविलेल्या विद्युत पंपाची संख्या	बंद पडलेल्या हातपंपाची संख्या	बंद पडलेल्या विद्युत पंपाची संख्या					
		१९८२-८३	१९८५-८६	१९८२-८३	१९८५-८६	१९८२-८३	१९८५-८६				
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	जिल्हा एकूण	—	१२४८	—	११२७	१२२९१	१३०२७	—	—	—	—
१.	वर्धा	—	१६३	—	१२९	२५२५	१९७२	—	—	—	—
२.	देवळी	—	१५०	—	१३१	१२५५	१३७१	—	—	—	—
३.	सेलू	—	१३२	—	१३५	२२१८	२११५	—	—	—	—
४.	आर्वी	—	१८३	—	१६९	२१९४	२१५३	—	—	—	—
५.	आष्टी	—	—	—	—	—	१४५०	—	—	—	—
६.	कारंजा	—	२१०	—	१९३	२३६३	१८९५	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	—	२४०	—	२१८	१३७३	१४०६	—	—	—	—
८.	समुद्रपूर	—	१७०	—	१६२	४६३	६६५	—	—	—	—

टीप :- रकाना क्र. ३, ५, ९, १०, ११, १२ ची साहित्यी उपलब्ध नाही.

आधार :- १] कृषी संचालनालय, पुणे २] श्रुत पीक अहवाल, वर्धा.

वेहीरी, खोरीज लघू पाटबंधाऱ्याची कामे १९८७-८८ या वर्गा करिता
जिल्हा- वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	उपयोगात नसलेली कामे				उपयोगात असलेली कामे				ओलीताखालील निव्वळ क्षेत्र [हेक्टर]				धापरातील कामाचे क्षेत्र		
		जिल्हा परीषाद	राज्य	खाजगी व सहकारी	एकूण	जिल्हा परीषाद	राज्य	खाजगी व सहकारी	एकूण	जिल्हा परीषाद	राज्य	खाजगी व सहकारी	एकूण	जिल्हा परीषाद	राज्य	खाजगी व सहकारी
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
	जिल्हा एकूण तालुका	२	४	—	६	१२	२०	—	३२	३१८	५०५०	—	५३६८	१०२७	६८४९	—
१.	वर्धा	१	२	—	३	१	—	—	१	४	—	—	४	५५	—	—
२.	देवळी	—	—	—	—	२	—	—	२	९	—	—	९	१५१	—	—
३.	सेलू	—	—	—	—	—	२	—	२	—	३६७	—	३६७	—	१०४३	—
४.	आर्वी	—	१	—	१	२	११	—	१३	७०	३२५३	—	३३२३	२०२	४१७८	—
५.	आष्टी	—	—	—	—	—	४	—	४	—	९९५	—	९९५	—	११९३	—
६.	कारंजा	१	—	—	१	७	२	—	९	२३५	३२४	—	५५९	६१९	३२४	—
७.	हिंगणघाट	—	—	—	—	—	१	—	१	—	१११	—	१११	—	१११	—
८.	समुद्रपूर	—	१	—	१	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

आधार :- १] कार्यकारी अभियंता लघू सिंचन जिल्हा परीषाद, वर्धा. २] कार्यकारी अभियंता लहान पाटबंधारे, वर्धा.
३] कार्यकारी अभियंता वर्धा पाटबंधारे विभाग, वर्धा.
४] जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

मोठे व मध्यम पाटबंधारे प्रकल्प यामुळे भाजणारे क्षेत्रा व मिळणारे फायदे [३०-६-१९८८
जिल्हा - वर्धा. रोजीचे]

अ. क्र.	बाब	मोठे प्रकल्प	मध्यम प्रकल्प				
१	२	३	४				
१.	प्रकल्पाचे नांव	१. बोर प्रकल्प बोरी ता. सेलू	२. धाम प्रकल्प महाकाळी ता. आर्वी	३. पंचधारा प्रकल्प रिघोरा ता. सेलू	४. डोंगरगाव प्रकल्प जनवाडी ता. सेलू	५. मदना प्रकल्प मदना ता. आर्वी	६. पोधारा प्रकल्प इानका ता. समूद्रपूर
३.	अ] काय पूर्ण होण्याचे वर्ष	१९६५	१९८६	१९७६	१९७१	—	१९८४
	ब] अपूर्ण असल्यास पूर्ण होण्याचे सभाव्य वर्ष	—	१९९२ [कालवसतीत]	—	—	—	—
	क] प्रकल्पाचा अंदाजे खर्च [लाखा रु]	३५८.९	३१३२	१०१.८८	३७.८७	४८०.९०	१६०३.०६
	धारणा						
४.	अ] मंजूर झालेली उंची [मीटरमध्ये]	३६.२८	३२.०५	१८.८५	१६.९८	२६.५५	१४.२१
	ब] पूर्ण झालेली उंची [मीटर मध्ये]	३६.२८	३२.०५	१८.८५	१६.९८	—	१४.२१
	कालवा						
५.	अ] एकूण लांबी [कि.मी.]	२१.६०	३९.००	१९.२०	३.५२	२१.७०	४६
	ब] पूर्ण लांबी [कि.मी.]	२१.६०	२८.००	१९.२०	३.५२	—	३६
६.	कमाल क्षमता [व्हा. लक्ष घा. मी]	१३८.७०	६२.५१	८.७५	४.४४	५०.५६	३८.४२
७.	प्रत्यक्षा ताठा [व्हा लक्ष घा. मी]	३.३५३	२.०७	०.९२	०.४१	—	११.५२
८.	एकूण लाभ क्षेत्रा [हेक्टर]	३२५८०	१५७८२	३३६०	१९२०	५१७७	७४५६
९.	लाभ क्षेत्रातील लागवडी लायक क्षेत्र [हेक्टर]	२४०००	१०५७५	२२२७	९६०	४०६८	५९१३

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक ३.८ [पुढे चालू]

- ४१ -

१.	२.	३.	४.				
१०. प्रकल्प पूर्ण झाल्यावर ओलीताखाली येणारे क्षेत्र [हेक्टर]		१३३६०	७२१६	१६७०	६३२	२५४३	४८५८
११. सध्या [१२८७-८८] ओलीताखाली असलेले क्षेत्र [हेक्टर]							
अ] बारमाही	नाहीत	—	—	—	—	—	—
ब] हंगामी		२००४	१५.८१	५५	२५	—	३०१

टीप :- सध्या प्रकल्पाचे काम वन जमीनीच्या हस्तांतरणा अभावी थांबलेले आहे.

आधार :- १] कार्यकारी अभियंता वार्डा पाटबंधारे विभाग, वार्डा.

२] कार्यकारी अभियंता लहान पाटबंधारे विभाग, वार्डा.

वहीत धारणा जमीनीची संख्या व त्याचे क्षेत्राफळ, ओलीताखाली असलेली वहीत धारणा जमीत आणि ओलीताखालील निव्वळ क्षेत्रा व वहीतीच्या प्रकारानुसार आणि क्षेत्राफळ श्रेणीनुसार वहीत धारणा जमीनीची संख्या

जिल्हा-- वर्धा.

[क्षेत्राफळ - हेक्टरमध्ये]

क्र.	क्षेत्राफळ श्रेणी	वैयक्तिक धारणा		संयुक्त धारणा		संस्थांचे धारणा		सकूण धारणा		पुर्णपणे ओलीता खाली		पुर्णपणे जिराईत	
		संख्या	क्षेत्राफळ	संख्या	क्षेत्राफळ	संख्या	क्षेत्राफळ	संख्या	क्षेत्राफळ	संख्या	क्षेत्राफळ	संख्या	क्षेत्राफळ
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१.	०.५ पेक्षा कमी	१५८२	५३६	७८३	१४२	६६	२२	२१३८	७०७	४०	१७	१२२९	५३१
२.	०.५ ते १.०	८२६२	७२८२	८१९	६४३	५४	४०	९८३५	७९६५	१४६	११२	९१२३	६८२७
३.	१.० ते २.०	३१६६२	४४६२३	२६६०	३८४८	६१	९२	३४३८३	४८५६३	१६५	२४७	३१६१७	४२४५२
४.	२.० ते ३.०	२०३२०	४८४३८	२१२६	५२०६	८२	१२२	२२५२८	५३८४३	८१	१६७	१९७५२	४५८२९
५.	३.० ते ४.०	१२२२८	४२३५९	१५११	५२४३	५४	१८४	१३७२३	४७७८६	६७	२२४	११५२२	३७५०५
६.	४.० ते ५.०	९४२६	४१७२८	११४५	४९८२	४८	२०८	१६६१९	४६९१८	११	४८	८६१६	३४७३५
७.	५.० ते ६.०	६४३२	३५४७१	७५७	४१०८	१३	७१	७२०२	३९६५०	१३	६६	५६२३	२८१४७
८.	६.० ते ७.५	६९०४	४५५०४	७४२	४९२०	३८	२५०	७६२१	५०७४४	१७	११४	५८५१	३३२०१
९.	७.५ ते १०.०	६१३१	५२५२५	८०१	६८४४	४४	३७३	६२७६	५९७४२	१६	१४७	४९८१	३६७१४
१०.	१०.० ते २०.०	७४६०	६२७८९	७२७	९५८५	५४	७०४	६२४१	६००७८	६	३९	४१७२	४६५८८
११.	२०.० ते ३०.०	४३१	९८००	५७	१३८२	२०	४७५	५०८	११६५७	—	—	३०५	४९५५
१२.	३०.० ते ४०.०	५२	१७३६	७	२२४	४	१३७	६३	२०९७	—	—	४१	८२३
१३.	४०.० ते ५०.०	८	३६०	२	८३	६	२५७	१६	७००	—	—	१०	२३५
१४.	५०.० पेक्षा जास्त	१२	१०३९	३	३६४	११	८०६	२६	२२०९	—	—	१५	४७६
सकूण		१०२६१७	४०११२०	११८४७	४७६५१	५५५	३८१८	१२९०१९	४५२६५९	५६३	११८१	१०३५७१	३१९९२८

अ. क्र. क्षेत्राफळ श्रेणी		अंशांत: ओलीताखालील			संपूर्ण मालकीचे		पूर्णपणे भाडे पट्टीने		अंशांत मालकीचे		अंशांत: भाडे पट्टीने	
		संख्या	एकूण	ओलीता खालील क्षेत्र	संख्या	क्षेत्राफळ	संख्या	क्षेत्राफळ	संख्या	क्षेत्राफळ	संख्या	क्षेत्राफळ
१	२	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
१.	०.५ पेक्षा कमी	१६२	६६	४४	२११३	७०१	४	१	२१	४	१	५
२.	०.५ ते १.०	५६६	४३७	२४१	९८१०	७९४७	६	३	१९	७	८	१५
३.	१.० ते २.०	२६०१	३७२६	१४६६	३४२९९	४८४४१	३८	५३	४३	३७	३२	६९
४.	२.० ते ३.०	२६८८	६१३२	१९६५	२२४६२	५३६७९	२८	६९	३८	४९	४६	९५
५.	३.० ते ४.०	२१२७	७६७८	१७३३	१३७३४	४७५८४	१९	६४	४०	७०	६८	१३८
६.	४.० ते ५.०	१९९२	८८३९	१८४०	१०५६५	४६६७८	१७	७६	३७	५७	१०७	१६४
७.	५.० ते ६.०	१५६६	८३५२	१५४०	७१५५	३९३९२	४	२१	४३	१२०	११७	२३७
८.	६.० ते ७.५	१८२३	१२१०३	१९५८	७६२७	५०३१३	८	५५	५६	१६९	२०७	३७६
९.	७.५ ते १०.०	१९७९	१६८५१	२२१८	६९०५	५९१२३	९	८१	६२	२९२	२४६	५३८
१०.	१०.० ते २०.०	२०६३	२३९९८	३०३५	६१३७	७८५५४	१६	१९५	८८	७७४	५५५	१३२९
११.	२०.० ते ३०.०	२०३	४८३३	४२९	४९८	११४३३	—	—	१०	११९	१०५	२२४
१२.	३०.० ते ४०.०	२२	६९२	८५	५९	१९६१	—	—	४	७३	६३	१३६
१३.	४०.० ते ५०.०	६	२७२	२४	१६	७००	—	—	—	—	—	—
१४.	५०.० पेक्षा जास्त	११	७८३	८७	२६	२२०९	—	—	—	—	—	—
एकूण		१७८८६	९४७६१	१६६४५	१२१७०६	४४८७१५	१४९	६१८	४६४	१७७१	१५५५	३३२६

टीप :- माहिती अस्थाई आहे.

आधार :- कृषी गणना १९८०-८१ या संबंधीचे तक्ते.

तक्ता क्रमांक ३, १०

— ४४ —

तालुकावार कृषी विषयक अहजारे, वर्ष १९८२.
जिल्हा - वधा.

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	नागरांची संख्या		गाड्यांची संख्या	उसाचे चरक		ओलीता-	ओलीता-	टॅक्टस	तेलधान्या	
		ताडडी	लोडांडी		शाक्तीवर चालणारे	बैलाच्या मक्तीने चालणारे	साठी तेलार चालणारे	साठी विद्युत पंप		५ किलो व त्यापेक्षा अधिक	५ किलो पेक्षा कमी
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.
	जिल्हा एकूण	३५३३३	९६०६	३८१३७	७	११	१४३७	१०४७८	६०	१६	—
१.	वधा	३५३३	१२८७	५०८८	४	५	११६	२३८३	९	१	—
२.	देवळी	३३७७	१३९८	४१८५	—	१	१३१	१३६४	६	५	—
३.	सेलू	४०४०	११५८	४४८७	१	५	५४	१६०२	७	३	—
४.	आर्वी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
५.	आष्टी	३९७८	१३५१	४१४१	२	—	१८३	१३०८	२०	६	—
६.	नारंजा	५६४४	१६६९	५४१८	—	—	३८०	२००२	५	१	—
७.	हिंगणघाट	६८८९	१८९०	७५३१	—	—	४४५	१०४४	९	—	—
८.	तमुद्रपूर	७८७२	९५३	७२८७	—	—	१२८	७७५	४	—	—

आधार :- पशुगणना, वर्ष १९८२.

तुळकाळ, टंयाई, टंयाई सव्णय परिस्थितीची माहिती सन १९८७-८८ वर्साकरिता
जिल्हा - वधा.

अ. क्र.	बाब	जिल्ह्याची एकूण	तालुका							
			वधा	देवळी	सेलू	आर्वी	आष्टी	कारंजा	हिंणगाटाट	समुद्र
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११

अ] तुळकाळ व तीव्र टंयाई

१.	तालुक्यातील एकूण गावांची संख्या	१३८५	१५३	१५०	१७७	२२२	१५४	१२१	१८८	२२०
२.	ग्रस्त गावांची संख्या	८९९	१४६	१३६	७९	४९	२४	५९	१८७	२१९
३.	ग्रस्त लोकांसंख्या									
४.	जमीन महसुलामध्ये पूर्ण निलंब दिलेल्या गावांची संख्या									

ब] अंदाजित हानी [स्पयामध्ये]

अ] पीक न घेणे

ब] पशुधान मालम-ता इत्यादीची हाणी

६.	मदतीसाठी हाती घेतलेली कामे									
७.	कामावर घेतलेल्यांची संख्या									
८.	केलेला खर्च [स्पयात]									

९. शेत जमीन व अधिनियमाखाली दिलेल्या तगाईची रक्कम [स्पयामध्ये]

ब] अवर्जाणा सव्णय परिस्थिती

१.	तालुक्यातील एकूण गावांची संख्या	१३८५	१५३	१५०	१७७	२२२	१५४	१२१	१८८	२२०
२.	ग्रस्त गावांची संख्या	८९९	१४६	१३६	७९	४९	२४	५९	१८७	२१९
३.	ग्रस्त लोकांसंख्या									
४.	जमीन महसुलामध्ये पूर्ण निलंबन दिलेल्या गावांची संख्या									

निरंक

निरंक

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.
५.	अंदाजीत हाती [स्वयामध्ये]									
	अ) पीक न येणे									
	ब) पशुधान मालम-ता इत्यादी हानी									
६.	मदतीताठी हाती घेतलेली कामे									
७.	कामावर घेतलेल्यांची संख्या									
८.	केलेला खर्च [स्वयांत]									
९.	शेत जमीन अधिनियमाखाली दिलेल्या तगाईची रक्कम [स्वयांत]									
	क) पुर									
१.	तालुक्यातील गावांची संख्या	१३८५	१५३	१५०	१७७	२२२	१५४	१२१	१८८	२३०
२.	ग्रंती गावांची संख्या									
३.	ग्रंती लोकसंख्या									
४.	जमीन मूल्यामध्ये पूर्ण निलंबन दिलेल्यांची संख्या									
५.	अंदाजीत हाती									
	अ) पीक न येणे									
	ब) पशुधान मालम-ताची हानी									
६.	मदतीताठी हाती घेतलेली कामे									
७.	कामावर घेतलेल्यांची संख्या									
८.	केलेला खर्च [स्वयामध्ये]									
९.	शेतजमीन अधिनियमाखाली दिलेल्या तगाईची रक्कम स्वयामध्ये									

निरंक

निरंक

टीप :- नवीन गावे समाकट झाल्यामुळे १९८१ च्या जनगणनेच्या गावासी वरील आकडेवारी चुक्यात नाही.

आधार :- जिल्हाधिकारी, कार्यालय, वर्धा.

टंचाईच्या पुर्व इतिहासानुसार कठीणा व इतर टंचाईग्रस्त भाग ठरविण्याबाबत
माहिती
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	मंडळ	मंडळातील गावांची संख्या	ग्रस्त गावांची संख्या १९८७-८८
१	२	३	४	५
	जिल्हा एकूण		१३८५	८९९
	तालुका			
१.	वर्धा	वर्धा	३०३	२८२
२.	देवळी	पुलगांव		
३.	सेलू	सेलू	१७७	७९
		सिंदी		
४.	आर्वी	आर्वी	२२२	४९
		रोहणा		
५.	आष्टी	खारांगणा	१५४	३४
		आष्टी		
६.	कारंजा	कारंजा	१२१	५९
७.	हिंगणाघाट	हिंगणाघाट		
		अलीपूर	१८८	१८७
		वडनेर		
८.	समुद्रपूर	समुद्रपूर	२३०	२१९
		गिरड		

टीप :- नवीन गावांचा समावेश झाल्यामुळे १९८१ च्या जनगणनेशी वरील आकडेवारी जुळणार नाही.

आधार :- जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

तालुकावार पशुधन [१९८२ च्या गणनेप्रमाणे]
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र. जिल्हा / तालुका	विदेशी / संकरीत गायी व बैल				विदेशी / संकरीत अडीच वर्षांपर्यन्तची वातरे				एकूण विदेशी संकरीत गायी व बैल	
	अडीच वर्षांवरील बैल		अडीच वर्षांवरील गायी		अडीच वर्षांपर्यन्तची वातरे		एकूण			
	खाची केलेले	खाची न केलेले	एकूण बैल	दुधात्या	एकदा हि न व्यालेल्या व आटलेल्या	इतर	एकूण			
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
जिल्हा एकूण	३६८	१७४	५४२	११११	८२२	२२	२०३२	२७६४	५३३८	
१. वर्धा	६८	५२	१२०	२२५	१२१	४१	५२७	७४३	१३२०	
२. देवळी	३३	१५	४८	१२०	२४	३	२१७	२६०	५२५	
३. सेलू	१११	३८	१४९	२७३	२५५	२२	५५०	५८०	१२७९	
४. आर्वी		६०	४३	१०३	१८५	१६८	१२	३७२	६१२	१०९४
५. आष्टी										
६. कारंजा	२७	८	३५	७५	३४	५	११४	१८२	३३१	
७. हिंणगाघाट	५१	१८	६९	१४४	६५	२	३११	२८०	५९०	
८. तमुद्रपूर	१८	—	१८	१२	२२	—	४१	१००	१५२	

पुढे चालू

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	देशी गाई व बैल								
		तीन वर्षांवरील बैल				तीन वर्षांवरील गायी				
		केवळ पैदासी करिता वापरलेले वळ बैल	पैदासी करिता व कामाकरिता उपयोगात आणलेले बैल	केवळ कामाकरिता वापरलेले बैल	इतर बैल	एकूण तीन वर्षांवरील बैल	दुधात्या	आटलेल्या व एकदाही न व्यालेल्या	फक्त कामासाठी	इतर गायी
१	२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	
	जिल्हा एकूण	७८२	१९०१	१२२६६६	१२७१	१२६६२०	३२६३२	२७४३७	४३४	६१७
१.	वर्धा	८१	१६५	१५२६५	१३५	१६३४६	५५०२	१२२५८	१२४	१४०
२.	देवळी	५१	३१	१३२२५	८२	१४०८९	४१२६	१००९०	१९	३३
३.	सेलू	११२	२२१	१५३०१	२५२	१५८२३	५४९०	१२११५	१७	३३
४.	आर्वी	१९३	२६१	१४८२०	२८३	१५६२७	६५३७	१५७५२	३०	२४२
५.	आष्टी									
६.	कारंजा	१३०	७	१६७५३	७३	१६२६३	५५७१	१८३९४	११	१६
७.	हिंगणघाट	१८३	५३५	२२२००	२०४	२३१२२	६५४२	१३४३६	—	७
८.	समुद्रपूर	३२	६८१	२३६३२	२३५	२४५८०	५८६४	१५३९२	२३३	१४६

अ. क्र.	जिल्हा तालुका	सकूणा गायी	तीन वर्षांच्या खालील सकूणा वा सरे	सकूणा देशी गायी व बैल	विदेशी संकरित व-देशी सकूणा गाई व बैल	म्हणी व रेडे				
						तीन वर्षांवरील रेडे				
१	२	३१	३२	३३	३४	केवळ पैदाशी साठी ठेवलेले	पैदाशी साठी व कामासाठी ठेवलेले	फक्त कामासाठी	इतर	सकूणा रेडे
	जिल्हा सकूणा	१३८१२०	१०३१३९	३६७८७९	३७३२१७	७२९	७१	३४३	६६	१२०९
१.	वर्धा	१८०२४	१३१०१	४७४७१	४८८६१	७६	११	६६	१४	१६७
२.	देवळी	१४२६८	१०३११	३८६६८	३९१९३	६२	६	३६	२	१०६
३.	तेलू	१७६५५	१२२५८	४५८०६	४७०८५	८८	५	३७	८	१३८
४.	आर्ची	३२५६१	१५०९३	५३२८१	५४३७५	१३३	१३	९६	९	२५१
५.	आष्टी									
६.	कारंजा	२३९९२	१६३१३	५७२६८	५७५९९	२३२	४	१४	३	२५३
७.	हिंगणघाट	१९९८५	१६९२४	६००३१	६०५९१	८४	५	४३	१०	१४२
८.	समृद्धपूर	२१६३५	१९१३९	६५३५४	६५५१३	५४	२७	५१	२०	१५२

३. क्र.	जिल्हा / तालुका	तीन वर्गांवरील म्हाणी					रेडके ३ वर्गा व त्याखालील	एकूण म्हाणी व रेड	एकूण गोजीतीय
		दुधात्या	पैदाशानि-साठी आटलेल्या व न व्यालेल्या	फक्त कामासाठी	इतर	एकूण म्हाणी			
१	२	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७
	जिल्हा एकूण	१०७१०	१५३०४	१८३	१६२	२६३५२	१४१२२	४१६२७	४१४२१४
१.	वर्धा	१५४५	२१३५	५१	३८	३७६२	१२२७	५२३३	५४७२४
२.	देवळी	८६७	१२०४	८	१	२०८०	१०२७	३२८३	४२४७६
३.	सेलू	११४६	१६३०	१	४	२७८१	१३८२	४३०१	५१३८६
४.	आर्वी	२४०४	३१२५	५६	६२	५७१७	२५३६	८५०४	६२८७२
५.	आष्टी								
६.	कारंजा	२१०४	३५६०	१	—	५६६५	२७३५	८६५३	६६२५२
७.	डिंगणाघाट	१६५०	१२३७	५	५	३५२७	२३३२	६०७१	६६६६२
८.	समुद्रपूर	२२४	१६४३	६१	५२	३७५०	२०५०	४२५२	७०४६५

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक ४.१ [पुढे चालू]

५२

अ. क्र.	जिल्हा / तालूजा	मेंढ्या	बक-या	घाडे व धांगरे	इतर पशुधान	एकूण पशुधान	एकूण कोबड्या	एकूण कुक्कूट आदी पक्षी
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	जिल्हा एकूण	८०६०	१४६१८२	१३८४	५७०५४०	५९६७५७	१६४८४२	१६६१५७
१.	वर्धा	४९५	२१९४८	२७	७७३३५	८१३७९	२१६५१	२१८२५
२.	देवळी	९४	१६९२५	२१०	५९७०५	६३०८६	२०६०६	२०७०३
३.	तेलू	६७४	१७६२२	२०६	६९८८८	७३३३१	२१८१६	२२०९१
४.	आर्वी	२३४७	२३०१७	८४	८८३२७	९१९१५	२४७०३	२५०९०
५.	आष्टी	२३२०	२०९४१	७६	८९५८९	९४५६६	१८५६५	१८७४५
६.	कारंजा	४६०	२५९०४	१८२	९३३०८	९७७९१	३०५८०	३०७८२
७.	हिंगणघाट	१६७०	१९८३५	५३८	९२४८८	९४७८९	२६९२१	२६९२१

आधार :- १९८२ ची पशुगणना

जिल्ह्यातील पशुवैद्यकीय संस्थांची तालुकावार संख्या वर्षा १९८७-८८
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	पशुवैद्यकीय संस्थांचा प्रकार									
		पशुवैद्यकीय सर्व चिकीत्सालय	पशुवैद्यकीय दवाखाने राज्यस्तर	पशुवैद्यकीय स्थानीकस्तर	पशुवैद्यकीय पथोसोपचार केंद्र	पशुरोग अन्वेषण प्रयोगशाळा राज्यस्तर	विभागीय	फिरती पशुरोग नियंत्रक पथके	फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने	दक्षता पथके	कृषीम रतन प्रशिक्षण केंद्र
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	जिल्हा एकूण	१	२	१८	३२	—	—	१	१	—	—
	तालुका										
१.	वर्धा	१	—	३	४	—	—	१	१	—	—
२.	देवळी	—	—	२	६	—	—	—	—	—	—
३.	सेलू	—	—	२	३	—	—	—	—	—	—
४.	आर्वी	—	१	२	५	—	—	—	—	—	—
५.	आष्टी	—	—	२	२	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	—	—	२	४	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	—	१	२	४	—	—	—	—	—	—
८.	समुद्रपूर	—	—	३	४	—	—	—	—	—	—

पुढे चालू

क्र.सं.	जिल्हा / तालुका	विभागीय : कृषीम रतन केंद्र	जिल्हा : कृषीम रतन केंद्र [स्थानीक]	आधारभूत : ग्राम केंद्र	कृषीम रतन केंद्र : जिल्हा परीषदा कडील	आधारभूत : ग्राम केंद्र - खालील	विभागीय : कृषीम रतन केंद्र - खालील	पशु पैदास : होत्रा	सदन : कुक्कट विक्रीत गट	मेळा : पैदास : होत्रा	गोली : पैदास : होत्रा
१	२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२
	जिल्हा एकूण तालुका	—	१	२	३७	१२	१५	१	—	—	—
१.	वर्धा	—	१	—	५	१	१	—	—	—	—
२.	देवळी	—	—	—	७	—	—	—	—	—	—
३.	सेलू	—	—	—	२	—	७	—	—	—	—
४.	आर्वी	—	—	२	६	१	—	—	—	—	—
५.	आष्टी	—	—	—	३	१	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	—	—	—	३	१	६	१	—	—	७
७.	हिंगणघाट	—	—	—	६	—	—	—	—	—	—
८.	समुद्रपूर	—	—	—	५	—	१	—	—	—	—

आधार :- १] जिल्हा पशुसंवर्धन उपसंचालक, वर्धा.

२] जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परीषदा, वर्धा.

रोगाच्या प्रकारानुसार पशुंच्या मृत्युंची संख्या [सन १९८७-८८
या वर्षाकरिता]

जिल्हा - वदर्धा.

अ. क्र.	संसर्गजन्य व बांडगुळजन्य रोग	:	लागण	:	मृत्यु
१	२		३		४
	एकूण पशुधनाची संख्या		१५१		१४
	१] गाई व म्हशी				
	१] घाटसर्प		२		२
	२] लाल्या		११९		—
	३] फ-या [एकटांग्या]		१३		१०
	४] फासा		—		—
	५] स-या [सर्पा]		—		—
	६] इतर		—		—
	एकूण		१३४		१२
	२] मेंढ्या व बक-या				
	१] फ-या		—		—
	२] न्युमोनिया		—		—
	३] पायलाग व लाल्या		—		—
	४] इतर [शोळ्यामेंढ्याची देवी]		१७		२
	एकूण		१७		२
	३] कोंबड्या				
	१] राणी छोट [मानमोडी]		—		—
	२] देवी		—		—
	३] बोळकांडी		—		—
	४] स्वार्डन फिखर [डूकराचा रोग]		—		—
	५] इतर		—		—
	एकूण		—		—

आधार :- १] उपसंचालक, पशुसंवर्धन, वदर्धा.

२] जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जि.प. वदर्धा.

विविध पशुवैद्यकीय संस्थांचे कार्य १९८७-८८
जिल्हा - वर्धा .

अ. क्र.	तालुका / जिल्हा	उपचार केलेल्या जनावरांची संख्या	खुच्चीकरण केलेल्या गुरांची संख्या	कृत्रिम गर्भधारणा केलेल्या जनावरांची संख्या	कृत्रिम गर्भधारणे अंतर्गत जन्मत आलेल्या वासरांची संख्या		लस टोचलेल्या जनावरांची संख्या
					एकूण वासरे	स्तंभा ६ पैकी संकरीत वासरांची संख्या	
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.
१.	वर्धा [x]	२९६१५	१३४४	१७७३	६९८	६८४	१३०४३६
२.	देवळी	३०५०८	१६७४	९०४	२३१	२१२	८८००७
३.	तेलु	१६८४८	७१८	६२०	१०४	१०४	५९८८८
४.	आर्वी	२८८८६	१३७६	५३६	१०१	१६	७७४२०
५.	आष्टी	१६४१९	८९१	२९३	३९	३९	४८५०४
६.	कारंजा	१८६४६	८२१	४६६	१७९	१७९	६३१३२
७.	हिंगणघाट	२६६४३	१४९१	९५०	२९३	२६७	८७९८७
८.	समुद्रपूर	२३४५३	१२५६	६९५	९१०	१९०	६७३२०
जिल्हा एकूण		१९१०१८	९५७१	६२३७	१८५५	१७७४	६२२६९४

टीप :- यामध्ये जिल्हास्तरावरील फिरते पशुरोग नियंत्रण पथाचे कार्य समाविष्ट आहे .

आधार :- १] जिल्हा पशुसंवर्धन उपसंचालक, वर्धा .

२] जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद, वर्धा .

तक्ता क्रमांक ४.४

- ५७ -

मान्यता प्राप्त पशुवधगृहे व प्रत्येक पशुवधगृहात कत्तल केलेल्या पशुची संख्या
[वर्ष १९८७-८८]
जिल्हा - वार्धा.

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	पशुवध/ गृहाची संख्या	एकूण कत्तल केलेली जनावरे						
			गाई/ बैल	म्हशी/ रेडे	मेंढ्या	शेळ्या	डुकरे	इतर	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
	जिल्हा	६			१२९	१४४६१	११	—	१४६०१
	एकूण								
	तालुका								
१.	वार्धा	१			७	३२४०	—	—	३२४७
२.	देवळी	२			६	३८८	—	—	३९४
३.	सेलू	१			—	१४९५	११	—	१५०६
४.	आर्वी	१	निरंक	निरंक	७७	३२२९	—	—	३३०६
५.	आष्टी	—			—	—	—	—	—
६.	कारंजा	—			—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	१			३९	५४०९	—	—	५४४८
८.	समुद्रपूर	—			—	—	—	—	—

आधार :- १] उपसंचालक पशुसंवर्धन, वार्धा.

२] जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जि. प्र., वार्धा.

तक्ता क्रमांक ४. ५

- ५८ -

वर्धा जिल्ह्यातील वनक्षेत्रा [१९८७-८८]

जिल्हा- वर्धा [क्षेत्र- चौ. कि.मी.]

अ. क्र.	विभाग	राखीव	सुरक्षित	अवर्गीकृत	एकूण
१	२	३	४	५	६
१.	एकूण	५२७.८८	३१९.०३	२७. ७९	८७४. ७०
२.	महसुली	—	—	२७. ७९	२७. ७९
३.	वन	५२७. ८८	३१९. ०३	—	८४६, ९१

आधार :- विभागीय वन अधिकारी, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ४. ६

जिल्ह्यातील मुख्य व गौण वन उत्पादने [१९८७-८८ वर्षाकरिता]
जिल्हा- वर्धा

अ. क्र.	वन उत्पादन	उत्पादन हजार घन मिटर	मुल्य हजार रुपयात
१	२	३	४
१.	इमारतीचे लाकूड	१५.४८४	४४७८८
२.	जळामू लाकूड	३०.९०४	३२३४
३.	चंदन	—	—
<u>गौण वन उत्पादने [किंमत]</u>			
	अ] बांबू	—	५४
	ब] गवत इत्यादी	—	८८
	क] विडी पाने	—	२४७३
	ड] डिंक	—	९६
	इ] इतर	—	४८७
	१] आपटा पाने	—	—
	२] मोहाची फळे	—	—
	३] छाणगी व छानिजे	—	—
	४] हिरडा	—	—
	५] आंबा	—	—
	६] इतर	—	—
	फ] एकूण गौण वन उत्पादने	—	३१९८
४.	एकूण किंमत	—	५१२२०

टीप :- जळामू लाकडाचा लिलाव जास्त झाल्यामुळे उत्पादन व किंमतीत वाढ दिसून येते.

आधार :- विभागीय वन अधिकारी, वर्धा

जिल्ह्यातील भुजल मत्स्यव्यवसाय सन १९८७-८८ करिता
जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	वर्दीची लांबी कि. मी	मत्स्य व्यवसाया- साठी अनुकूल तळी सरोवर जला शाय याचे एकूण क्षेत्रा [हेक्टर]	मत्स्यव्यवसाया साठी उपयोगात आणलेले जलक्षेत्रा [हेक्टर]	भुजल मत्स्यउत्पादन मे. टन	पकडलेल्या माशांची उत्पादकाला सिबालेली किंमत रुपये [लाखात]	मत्स्यव्यवसाया साठी वापरलेले मत्स्य बीज [लाखात]
१	२	३	४	५	६	७	८
	जिल्हा एकूण तालुका	४६०	३३००	२६४५	६२४	६२. ४०	२. ६०
१.	वर्धा	३६	१५०	४५	७५	७. ५०	१. ४०
२.	देवळी	४६	२५०	१५०	४०	४. ००	३. २८
३.	सेलू	३७	१३००	१३००	३२५	३२. ५०	—
४.	आर्वी	९०	२५०	१२०	५०	५. ००	१. २५
५.	आष्टी	७२	७५	७०	५०	५. ००	२. २७
६.	कारंजा	४०	२५०	५०	४०	४. ००	७. ६५
७.	हिंगणाघाट	४२	२५	१०	५७	५. ७०	—
८.	समुद्रपूर	६०	१०००	९००	५७	५. ७०	०. ७५

आधार :- जिल्हा मत्स्यव्यवसाय विकास अधिकारी, वर्धा

कारखान्यातील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या वर्ष १९८७
जिल्हा- वर्धा.

अ. क्र.	उद्योग गट व त्याचा सैकीांक	संख्या			स्तंभ ५ मधील कामगार			काम केलेल्या श्रम दिनांची संख्या	
		नोंदणी झालेले कारखाने	बंद कारखाने	प्रपत्रा पाठविणारे चालू कारखाने	एकूण	पुरुळा	स्त्रिया	एकूण संख्या	प्रपत्रा पाठविणारे चालू कारखाने
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	००८ शीतमात प्र. क्रमा	१	—	१	१२	७	१२	५२१६	—
२.	२०४ धान्य गिरणी	४	२	२	३७	३५	२	९१३२	—
३.	२०७ साखार गुळ खांडसरी तयार करणे	१	१	—	—	—	—	—	—
४.	२१० वनस्पती जन्य तेल व वनस्पती तूप	१	—	१	५३	५३	—	१६२४४	—
५.	२११ इतर खाद्यातेल चरवी, राईचे तेल, भूईमुंगाचे तेल, तीळ तेल	७	२	४	१०५	१००	५	२५१९१	१
६.	२१५ बर्फ तयार करणे	१	—	—	—	—	—	—	१
७.	२३० कापडाची सरळी काढणे स्वच्छ करणे व त्याचा गताड्या बांधणे	३८	३	२९	१७०७	७३३	९७४	१७८५७७	६
८.	२३१ सुती कापडाचे गीरण्यात सुत काढणे विणणे आखाडणे सन्फराईज व परीष्करण करणे	३	—	३	४५५७	४४८४	७३	१५२३२१०	—
९.	२३२ सुती कापडाची छपाई रंगाई विरजन	२	—	—	—	—	—	—	२
१०.	२३६ यंत्रासागत सुती कापड विणाने ई.	५	—	३	२७	२७	—	८२३५	३
११.	२४५ शिाल्क कापडाचे सुत काढणे, विणाने तयार करणे	१	—	१	५४	५४	—	१८६९९	—

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक ५.१ [पुढे चालू]

- ६२ -

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.
१२.	२६१ तर्बत-हेचे धागे दोरे व सुत जाक्या तयार करणे	१	—	१	६९	६९	—	२४२१९	—	—
१३.	२७१ लाकूड चिरणे [प्लायवूड विदाय]	३१	—	१९	७४	७४	—	१९१०५	१२	३४
१४.	२८१ कागद व पुठे याभासून बनविलेले डबे व पेट्या	१	—	१	३१	३१	—	१०४३०	—	—
१५.	३०३ प्लेस्टीक उत्पादन तयार करणे जी जे इतरत्रा दाखविले नाहीत	१	—	१	१६	१६	—	२०८०	—	—
१६.	३११ खाते व क्लिक नागाळे	१	—	१	१२	१२	—	३५८७	—	—
१७.	३१५ खाद्या तेल	२	१	—	—	—	—	—	१	१२
१८.	३१८ स्फोटक द्रव्य तयार करणे	१	—	१	१२६	१२४	२	३८३०४	—	—
१९.	३२४ लिफ्ट चुना व प्लेस्टर	१	—	१	१२	१२	—	३७६०	—	—
२०.	३२६ दगडाच्या वस्तू तयार करणे आकर देणे	१	१	—	—	—	—	—	—	—
२१.	३२९ अधातू खानिज पदार्थांचे उत्पादन [उदा. स्लेट अझातीव्ह ग्राफाईट उलतिलीका]	१	—	१	१६	१६	—	४७५७	—	—
२२.	३३१ लोखंड प्रोलाद तापचिणे व पित्तचिणे	३	—	१	१५	१५	—	४५७५	२	३५
२३.	३४५ धातूची भांडी कलरी व स्वयंपाकाची भांडी तयार करणे	१	१	—	—	—	—	—	—	—
२४.	३५३ अन्न वस्त्रा उपयोगासाठी लागणारी यंत्रा लाकूडी	१	—	१	२०	१९	१	६२८३	—	—
२५.	६८४ पेट्रोल पंप	२	—	—	—	—	—	—	२	८
२६.	९७३ मोटार वाहन व मोटार सायकल दुरुस्ती	४	—	४	२४३	२४३	—	७५२६९	—	—
जिल्हा एकूण		११६	११	७६	७१९३	६१२४	१०६९	१९७६८७३	२९	४४८

आधार :- मुख्य निरीक्षक कारखाने महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

चालू कारखाण्याचे कामगारांच्या संख्येनुसार उद्योग-निहाय वर्गीकरण १९८७ या वर्षाकरिता
जिल्हा- वर्धा

अ. क्र. प्रमुखा उद्योग समूह व त्याचे सकेतांक	१० पेक्षा कमी कामगार		१० ते १९ कामगार		२० ते ४९ कामगार		५० ते ९९ कामगार		१०० ते ४९९ कामगार		५०० ते ९९९ कामगार		१००० ते ४९९९ कामगार		५०००हून अधिक		
	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
१. ०० शेतमाल प्रक्रिया	—	—	१	१९	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
२. २०-२१ छांटा वस्तू	—	—	३	४४	५	१३८	१	५३	—	—	—	—	—	—	—	—	—
३. २३ सुती कापड	५	३६	५	७६	१५	५०७	१२	८४०	५	५९४	—	—	३	४५५७	—	—	
४. २४ लोकर रेताम व कुत्रांम तंतूच्या कापडाचे उत्पादन	—	—	—	—	—	—	१	५४	—	—	—	—	—	—	—	—	—
५. २६ कापडाच्या वस्तू	—	—	—	—	—	—	१	६९	—	—	—	—	—	—	—	—	—
६. २७ लाकडाच्या वस्तू	३१	१०८	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
७. २८ कागद, कागदाचा वस्तू मुद्रण प्रकाशन व संबधीत	—	—	—	—	१	३१	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
८. ३० रबर प्लॅस्टीक पेट्रोलियम व कोळसा याचे पदार्थ	—	—	१	१६	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
९. ३१ रसायन व रासायनिक पदार्थ [पेट्रोलियम कोळसा सोडून]	—	—	२	२४	—	—	—	—	१	१२६	—	—	—	—	—	—	—

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक ५२ [पुढे चालू]

- ६४ -

१.	२	३.	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
१०.	३२ अधातू खानीज पदार्थ	—	—	२	२८	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	२	२८
११.	३३ मुलभूत धातू व मिश्र धातू	—	—	२	२५	१	२५	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	३	५०
१२.	३५ यंत्र सासुगी यांत्रिक अवजारे , सुटे भाग [यंत्रो तोडून]	—	—	—	—	१	२०	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	२०
१३.	६८ किरकोळ व्यापार उद्योग	२	८	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	२	८
१४.	९७ दुस्स्ती तेवा	—	—	—	—	२	७८	१	५८	१	१०७	—	—	—	—	—	—	४	२४३
जिल्हा एकूण		३८	१५२	१६	२३२	२५	७१९	१६	१०७४	७	८२७	—	—	३	४५५७	—	—	१०५	७६४१

टीप :- अ] कारखान्याची संख्या ब] कामगार .

आधार :- मुख्य निरीक्षक कारखाने महाराष्ट्र राज्य , मुंबई.

कामाच्या दिवसांच्या संख्येनुसार कारखान्याचे वर्गीकरण वर्ष १९८७
जिल्हा - वधा.

अ. क्र. मुख्य उद्योग गट व त्याचे संकेतांक	दिवसांची संख्या अनुल्लेखित		६० दिवस किंवा त्याहून कमी		६१ ते १२० दिवस		१२१ ते १८० दिवस		१८१ ते २४० दिवस		२४१ ते ३०० दिवस		३०० हून अधिक दिवस		एकूण		
	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	अ	ब	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
१. ०० शीतमाल प्रक्रिया	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	१२	—	—	१	१२
२. २०-२१ छाटा व वस्तू	—	—	—	—	—	—	२	४२	—	—	—	—	५	१५३	७	१२५	
३. २३ सुती कापड	—	—	२	१५८	१६	१०११	२	१८७	७	२७८	१	५८	७	४५२२	३५	६२२१	
४. २४ लोकर रेगाम व कृत्रिम कापड उत्पादन	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	५४	१	५४	
५. २६ कापडाच्या वस्तू	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	६२	१	६२	
६. २७ लाकडाच्या वस्तू [फर्निचर]	—	—	—	—	१	२	२	७	२	५	११	४७	३	१५	१२	७४	
७. २८ कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रणा, प्रकाशन संबंधीत	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	३१	—	—	१	३१	
८. ३० रबर प्लास्टीक, पेट्रोलियम, कोळसा याचे पदार्थ	—	—	—	—	—	—	१	१६	—	—	—	—	—	—	१	१६	
९. ३१ रसायन व रासायनिक पदार्थ [पेट्रोलियम, कोळसा]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	१२	१	१२६	२	१३८	

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक ५३

- ६६ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८
१०	३२ अधातू खानिज प्रदार्थ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	१६	१	१२	२	२८
११.	३३ मुलधातू धातू व मिश्र धातू	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	१५	१	१५
१२.	३५ यंत्रा सामुगी यांत्रिकी अवजारे व सुटे भागा	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	१	२०	१	२०
१३.	९७ दुरुस्ती सेवा	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	४	२४३	४	२४३
जिल्हा एकूण		—	—	२	१५८	१७	१०१३	७	२५२	९	२८३	१६	१८१	२५	५३०६	७६	७१९३

टीप :- अ= कारखाण्याची संख्या व= कामगार .

आधार :- मुख्य निरीक्षक कारखाने, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.

उद्योगाच्या महत्वाच्या बाबीची आकडेवारी वर्षा १९८६-८७

वार्षिक उद्योग पाहणी

जिल्हा- वर्धा

[रमये हजारत]

अ. क्र.	उद्योगाचा संकेतिक	उद्योगाचे वर्णन	स्थायी भांडवल	खोबले भांडवल	सर्व कामगारांची संख्या	सर्व कर्मचारी	कामगारांचे वेतन	एकूण मिळकत	एकूण उत्पादन	एकूण निविष्ट	उत्पादकतेमुळे मुल्यवृद्धी
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१.	२०२१	खाद्य वस्तू	११०१ [-]	३७६	७३	१०४	३२२	५६४	७०६५१	६६०५१	३८७९
२.	३३	सुती कापड	८३२५८	३९३३०	६३५५	७१९२	६६२१३	८४३३३	३५६८२७	२३१५७९	१११३८०
३.	३१	रसायने व रसायनिक पदार्था	१९९९	३६४३	६८	७८	२४६	३२३	७५०४	६४५२	९१७
४.	३२	अधातू खानिज पदार्था	१७२१	४६०	५३	८१	२१९	५५६	५८८८	४६२५	१०२०
५.	१७	दुरुस्तीसेवा	२०४२	३	१८६	२११	३८३३	४७३९	१०००८	४७६९	५१०६
६.	—	इतर	७५०६	७९९५	१४६	१६०	७०७	८३९	७७१९०	६७४२४	८८६१
जिल्हा बेरीज			१०५६३६	५००५६	६८८१	७८२६	७१५३९	९१३५४	५२८०६८	३८०९००	१३११६२

- टीप :- १] आकडे अस्थाई आहेत. २] आकडे संक्षिप्तांत दिल्यामुळे सर्व बेरजा जुळतीलच असे नाही.
- ३] आकडे गणना क्षेत्रातील सर्व कारखान्याची माहिती व गैरगणना क्षेत्रातील अंदाजे माहितीवर आधारित आहे.
- ४] ३ पेक्षा कमी कारखाने असलेल्या उद्योगाची माहिती "इतर" या उद्योग गटात अर्तशात केली आहे.
- ५] त्या एकीकृत पत्राकातील आकडे दोन किंवा जास्त जिल्ह्यातील आहेत ती एकीकृत पत्राके हा तक्ता तयार करताना विचारात घेतले नाही.

आधार :- अर्था व सांख्यिकी विभाग, संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५५

रोजगार विनियम केंद्रातील आकडेवारी

[वर्ष १९८७-८८]

जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	बाबी	: १९८७-८८
१	२	३
१.	जाहीर केलेल्या रिकाम्या जागांची संख्या	११२३
२.	सेवा योजनाचा उपयोग करणारे मालक	१३२
३.	पटावरील अर्जदारांची संख्या	४४४६०
४.	नोकरी मिळालेल्या उमेदवारांची संख्या	
	अ) खाजगी क्षेत्र	१६२
	ब) सार्वजनिक क्षेत्र	४१८
५.	नोकरी मिळालेल्या उमेदवारांची संख्या	
	अ) अनुसूचित जाती / अनुसूचित जमाती	१५२
	ब) इतर	४०८
	क) एकूण	५८०
६.	राष्ट्रीय वर्गीकरणानुसार व्यवसाय	
	१) व्यावसायिक तांत्रिक आणि संबंधित कामगार	
	१) नोंदणी केलेले	८४
	२) नोकरी दिलेले	२६
	२) प्रशासकीय शास्त्रीय आणि व्यवस्थापकीय कामगार	
	१) नोंदणी केलेले	९२
	२) नोकरी दिलेले	२
	३) लेखनिक व तत्संबंधीचे कामगार	
	१) नोंदणी केलेले	४१३
	२) नोकरी दिलेले	१७४
	४) विक्री कामगार	
	१) नोंदणी केलेले	—
	२) नोकरी दिलेले	—
	५) शेतकरी, मत्स्यव्यवसाय, शिकारी व संबंधित कामगार	
	१) नोंदणी केलेले	१५
	२) नोकरी दिलेले	२
	६) खाण कामगार	
	१) नोंदणी केलेले	—
	२) नोकरी दिलेले	—
	७) वाहतूक व दळणावळ व्यवसायातील कामगार	
	१) नोंदणी केलेले	२२३
	२) नोकरी दिलेले	२८
	८) क्राफ्टसमन, उत्पादन प्रक्रिया कामगार व इतर ठिकाणी वर्गीकरण न झालेले कामगार	
	१) नोंदणी केलेले	११
	२) नोकरी दिलेले	—

तक्ता क्रमांक ५.५ [मुटे घालू.]

१.	२.	३.
९] शेका, खोळ व तत्सम कामगार		
	१] नोंदणी केलेले	—
	२] नोकरी दिलेले	—
१०] इतर ठिकाणी वर्गीकरण न केले कामगार		
	१] नोंदणी केलेले	९८३२
	२] नोकरी दिलेले	३४८
११] एकूण		
	१] नोंदणी केलेले	१०६७३
	२] नोकरी दिलेले	५८०

आधार :- जिल्हा सेवायोजन अधिकारी, वर्धा.

व्यवसाय-मार्गदर्शन कार्यक्रम १९८७-८८ वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	बाब	परिमाण	१९८७-८८
१	२	३	४

१. सेवायोजन केंद्रातील व्यवसाय मार्गदर्शन

केंद्र	संख्या	१९८७-८८
१] वैयक्तिक मार्गदर्शन /व्यक्तीशाः अगर गटामध्ये सल्ला दिलेल्याची संख्या	संख्या	७५२
२] सेवायोजन केंद्रामध्ये घोण्यात आलेली गटाची घर्षा	संख्या	—
३] मार्गदर्शन केलेल्या उमेदवारांना नोकरीवर/ प्रशिक्षणासाठी/उमेदवारीसाठी दिलेल्यांची संख्या	संख्या	१०४

२. विश्वविद्यालयात सेवायोजन माहिती

मार्गदर्शन केंद्रातील व्यवसाय मार्गदर्शन

१] वैयक्तिक मार्गदर्शन/व्यक्तीशाः अगर गटामध्ये सल्ला दिलेल्यांची संख्या	संख्या	नाही
२] सेवायोजन केंद्रामध्ये घोण्यात आलेली गटाची घर्षा	-/-	-/-
३] मार्गदर्शन केलेल्या उमेदवारांना नोकरी वर/प्रशिक्षणासाठी/उमेदवारीसाठी दिलेल्यांची संख्या	-/-	-/-

आधार :- जिल्हा सेवायोजन अधिकारी, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ५.७

कर्मचारी गणना १९८५ व १९८६ जिल्ह्यातील कर्मचाऱ्यांची संख्या
जिल्हा - वर्धा

अ.क्र.	बाब	शासकिय		जिल्हापरीषाद		नगरपरिषाद	
		१९८५	१९८६	१९८५	१९८६	१९८५	१९८६
१	२	३	४	५	६	७	८
१.	वर्ग-१	९५	८६	१८	१३	३	—
२.	वर्ग-२	२०४	२४३	८८	८६	१०	१३
३.	वर्ग-३	४६३५	४८२८	४२५३	४४६५	२७४	११५१
४.	वर्ग-४	१५८७	१८१५	४२५	५१५	२६७	१०६२
५.	एकूण १ ते ४	६५२१	६९७२	४७८४	५०७९	१९५३	२२२६
६.	कार्यव्ययी	१५३	१३७	—	४	—	१७
७.	आकस्मिक	७१	१	१५	७९	—	१
८.	रोजंदारीवरील	४७२	६७९	५	६	२७	२५२
९.	अर्धा वेळ	१४	३६८	५६	९८	—	३९
१०.	मानसेवी	८५१	७६५	२८०	६१३	२	१
११.	इतर	७८४	५३३	४९	—	६	—
१२.	एकूण	८८६६	९४५५	५१८९	५८७९	२०५८	२५३६
१३.	पुरुषा	८४०८	८७००	४०८३	४३४७	१३८४	१८३२
१४.	स्त्रिया	४५८	७५५	११०६	१५३२	६७४	७०४

आधार :- अर्था व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई

तक्ता क्रमांक ५.८

- ७२ -

निरनिराख्या उद्योगातील रोजगार [३१ मार्च, १९८८ ला संपणा-या वर्गाकरिता]
जिल्हा = वर्धा

अ. क्र.	उद्योगाचे नांव	राष्ट्रीय उद्योग संकेतांक	माहिती देणा-या अस्थापणांची संख्या	कर्मचारी वर्गाची संख्या			
				शासकीय	निम शासकीय	खाजगी	एकूण
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.
१.	कृषी	००-०६	११	१५७५	२५८	—	१८३३
२.	खाणाकाम	१०-१९	—	—	—	—	—
३.	वस्तूनिर्माण	२०-३८	४१	४४०७	—	४२८७	८६९४
४.	विज निर्मिती व गॅस, पाणी व सांडपाणी सेवा	४०-४२	४	१५४६	—	—	१५४६
५.	बांधाकाम	५०-५१	१६	१६३८	३३८	९५	२०७१
६.	घाऊ व किरकोळ व्यापार व हॉटेल व्यवसाय	६०-६९	१९	—	८२	४३९	५२१
७.	परिवहन गुदामे आणि दळणावळण	७०-७५	७	३८१८	—	२५	३८४३
८.	विज पुरवठा, बिनास्थावर मालम-ता आणि व्यापार विषयक सेवा	८०-८३	७७	१०३०	—	६६०	१६९०
९.	सामुहिक सामाजिक आणि व्यक्तीगत सेवा	९०-९६	१९२	६२१४	७४७५	४९३२	१८६२१
एकूण		—	३६७	२०१२८	८१५३	१०४३८	३८७१९

आधार :- जिल्हा सेवायोजन अधिकारी, वर्धा.

विद्युतीकरण झालेल्या शहरांची व गावांची संख्या व त्यांची लोकसंख्या
३१ मार्च, १९६१, १९७१, १९८१, १९८७, १९८८ अखेर [लोकसंख्या ०००]
जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	यंत्रणा	वर्ष	जिल्ह्यातील		विद्युतीकरण झालेले गावे		विद्युतीकरण झालेली शहरे		एकूण विद्युतीकरण	
			गाव	शहरे	संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या	संख्या	लोकसंख्या
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१. महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ	३१ मार्च	१९६१	१३७३	६	८०	९५	६	१५०	८६	२४५
		१९७१	१३७३	६	४२४	२८८	६	१५०	४३०	४३८
		१९८१	१३७६	६	१००५	५७१	६	१९१	१०११	७३२
		१९८७	१३७१	६	१२०६	५६५	६	२३२	१२१२	७९६
		१९८८	१३७१	६	१२०६	५६५	६	२३२	१२१२	७९६
२. खाजगी कंपनी		—	—	—	—	—	—	—	—	—

टीप :- १९६१, १९७१ ची लोकसंख्या जनगणना प्रकाशन १९६१ प्रमाणे, व १९८१ ची लोकसंख्या जनगणना प्रकाशन १९७१ प्रमाणे. १९८७, १९८८ ची लोकसंख्या जनगणना प्रकाशन १९८१ प्रमाणे दाखविण्यात आली आहे.

आधार :- अधिकांक अभियंता, महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ५.१०

विजेचा वापर १९८७-८८ या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा

[हजार किलोवॉट तासामधे]

अ. क्र.	निर्मातीचा प्रकार	विजेच्या वापराचा प्रकार							संबंधनाची कनेक्शनची संख्या
		घरघुती	च्यापारी कामासाठी व लघुमाक्तीसाठी वीज	औद्योगिक	सार्वजनिक दिवाब-ती	कृषी	इतर	रकूण	
१.	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	थर्मल	३१२८५	५९९१	४९२३७	३११०	८००२	७६७३	१०५२९८	११३८१९
२.	हायड्रो	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	इतर	—	—	—	—	—	—	—	—
	रकूण	३१२८५	५९९१	४९२३७	३११०	८००२	७६७३	१०५२९८	११३८१९

आधार :- अधिकाक अधियन्ता , महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ , वर्धा .

तक्ता क्रमांक ५. ११

आर्थिक गणना, १९८०

बिगर कृषी आस्थापना

आस्थापना व स्वकार्यरत उद्योगासह

जिल्हा- वर्धा.

बाब	गाामीण	नागरी	एकूण
१	२	३	४
[एक] सर्व प्रकारच्या आस्थापना एकत्र			
१.१ आस्थापनांची संख्या	१५४०१	१००२५	२५४२६
१.२ मालकीच्या प्रकारानुसार संख्या			
अ] सहकारी	३३५	१८१	५१६
ब] सार्वजनिक	२४०४	७५६	३१६०
क] खाजगी	१२६६२	९१५८	२१८२०
१.३ मालकाचा विशेष सामाजिक गट [एकूण संख्या टक्केवारी]			
अ] अनुसूचित जाती	१०.२२	७.८७	९.७१
ब] अनुसूचित जमाती	५.०७	५.०४	५.०५
१.४ जागेविरहीत कार्यान्वित असलेल्या संस्थांची एकूण संख्या टक्केवारी	१७.६८	२२.३६	१९.५४
१.५ शाक्तीवर चालणा-या संस्थांची एकूण संख्या टक्केवारी	१६.४५	१७.८०	१६.९८
[दोन] सर्वसाधारणपणे काम करणा-या कामगारांची संख्या			
अ] एकूण कामगार	२७७८४	४१०८०	६८८६४
ब] वेतनावर काम करणारे कामगार	१३२३७	२९०२६	४२२६३
क] वेतनावरील कामगारांची एकूण संख्या टक्केवारी	४७.६४	७०.६५	६१.३७
ड] कामगारांची प्रति स्थापना सरासरी संख्या	५	१२	८

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५-१२

प्रमुखा उद्योग गटानुसार बिगर कृषी आस्थापनांची संख्या व सर्वसाधारणापणे नेहमी काम करणा-या कामगारांची संख्या

अ. क्र.	बाब	ग्रामीण	नागरी	एकूण
		आस्थापना	आस्थापना	आस्थापना
१	२	३	४	५
		कामगार	कामगार	कामगार
१]	खाणाकाम	६० [२६५]	८ [२९]	६८ [२९४]
२]	उत्पादन व दुरुस्ती सेवा	६६५१ [१०२१२]	२८२६ [१४८९७]	९४७७ [२५१०९]
३]	वीज गॅस व पाणी	२५ [४३]	१२ [५०]	३७ [९३]
४]	बांधाकाम	८२ [१००]	६३ [६७]	१४५ [१६७]
५]	घाऊक व किरकोळ व्यापार	३९४३ [४८१८]	४२८७ [७०४१]	८२३० [११८५९]
६]	निवासगृहे व उपहार गृहे	४३३ [८८५]	४६५ [१३८१]	८९८ [२२६६]
७]	वाहतूक	१४० [२७६]	३८४ [३४८४]	५२४ [३७६०]
८]	साठवणूक व वखार	३३ [५३]	४३ [८७]	७६ [१४०]
९]	दळणावळण	१३१ [२९५]	२४ [४३२]	१५५ [७२७]
१०]	अर्थ पुरवठा, विमा, मालमत्ता व धादिविषयक सेवा	१३४ [४०४]	३४८ [१७८७]	४८२ [२१८१]
११]	सासुहिक, सामाजिक व व्यक्तिगत सेवा	३७५९ [१०४२०]	१६३५ [११८२५]	५३९४ [२२२४५]
१२]	इतर	११ [१३]	—	११ [१३]
१३]	सर्वप्रमुखा उद्योग गट	१५४०१ [२७७८४]	१००९५ [४१०८०]	२५४९६ [६८८६४]

टीप :- कालातील आकडे कामगारांची संख्या दर्शविताने.

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५.१३

महत्वाच्या उद्योगानुसार बिगर कृषी अस्थापनाची संख्या

अ. क्र.	उद्योग गट	उद्योग गट संकेतांक	ग्रामीण	नागरी	एकूण
१	२	३	४	५	६
१.	उत्पादन व दुरुस्ती सेवा	२ व ३	६६५१	२८२६	९४७७
२.	घाऊक व किरकोळ व्यापार	६ [अ]	३९४३	४२८७	८२३०
३.	सांख्यिक, सामाजिक व व्यक्तीगत सेवा	९	३७५९	१६३५	५३९४
४.	निवास गृहे व उपहार गृहे	६ [ब]	४३२	४६५	८९७
५.	वाहतूक	७ [अ]	१४०	३८४	५२४
६.	अर्थपुरवठा, विमा, मालमत्ता व धादेविषयक सेवा	८	१३४	३४८	४८२
७.	दळणावळणा	७ [अ]	१३१	२४	१५५
८.	बांधकाम	५	८२	६३	१४५
९.	साठवणूक व वखार	७ [ब]	३३	४३	७६
१०.	खाणकाम	१	६०	८	६८
११.	विज गॅस व पाणी	४	२५	१२	३७
१२.	इतर	१३	११	—	११
१३.	सर्व प्रमुखा उद्योग गट	—	१५४०१	१००९५	२५४९६

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५. १४

महत्वाच्या उद्योग गटानुसार बिगर कृषी आस्थापना
कामगारांची संख्या

अ. क्र.	उद्योग गट	उद्योग गट संकेतांक	ग्रामीण	नागरी	एकूण
१	२	३	४	५	६
१.	उत्पादन व दुरुस्ती सेवा	२ व ३	१०२१२	१४८९७	२५१०९
२.	सांघुहिक, सामाजिक व व्यक्तीगत सेवा	९	१०४२०	११८२५	२२२४५
३.	घाऊक व किरकोळ व्यापार	६ [अ]	४८१८	७०४१	११०५९
४.	वाहतूक	७ [क]	२७६	३४८४	३७६०
५.	अर्थ व पुरवठा, विमा मालम-ता व सेवा	८	४०४	१७८७	२१९१
६.	निवास गृहे व उपहार गृहे	६ [ब]	८८५	१३८१	२२६६
७.	दळणावळणा	७ [अ]	२९५	४३२	७२७
८.	खाणाकाम	१	२६५	२९	२९४
९.	बांधाकाम	५	१००	६७	१६७
१०.	साठवणूक व वखार	७ [ब]	५३	८७	१४०
११.	वीज, गॅस व पाणी	४	४३	५०	९३
१२.	इतर	१०	१३	—	१३
१३.	सर्वप्रमुखा उद्योग गट	—	२७७८४	४१०८०	६८८६४

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५. १५

बिगर कृषी सहकारी आस्थापना [सर्व उद्योग गट एकत्र]
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	वाच	ग्रामीण	नागरी	एकूण
१	२	३	४	५
१.	सहकारी औद्योगिक संस्थाची संख्या	३३५	१८१	५१६
२.	विजेवर चालणा-या संस्थाची एकूण संस्थोची टक्केवारी	७. ७६	६. ०८	७. १७
३.	सहकारी औद्योगिक आस्थापना सर्वसाधारणपणे काम करणारे कामगार			
अ]	एकूण संस्था	२०७४	१३५७	३४३१
ब]	प्रति आस्थापना कामगारांची संख्या	६	८	७

आधार :- अर्धा व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५, १६

प्रमुखा उद्योग गटानुसार सहकारी औद्योगिक संस्था व
रोजगार यांची संख्या

अ. क्र.	उद्योग गट	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
		आस्था- पना	रोज- गार	आस्था- पना	रोज- गार	आस्था- पना	रोज- गार
१	२	३	४	५	६	७	८
१. खाणकाम		—	—	—	—	—	—
२. उत्पादन व दुरुस्ती सेवा		२४	४५५	१५	१५१	३९	६०६
३. वीज, गॅस व पाणी		१	१	—	—	१	१
४. बांधकाम		—	—	—	—	—	—
५. घाऊक व किरकोळ व्यापार		९४	१२५	५९	१७१	१५३	२९६
६. निवास गृहे व उपहार गृहे		३	३८	१०	५५	१३	९३
७. वाहतूक		३	५	—	—	३	५
८. साठवणूक व वखार		११	२१	३	८	१४	२९
९. अर्थ पुरवठा, विमा, मालम-ता व धादिकिषायक सेवा		५०	२३७	३१	४७८	८१	७१५
१०. दळणावळण		३	१३	—	—	३	१३
११. सामुहिक, सामाजिक व व्यक्तीगत सेवा		१४६	११७९	६३	४९४	२०९	१६७३
१२. इतर		—	—	—	—	—	—
१३. सर्व प्रमुखा उद्योग गट		३३५	२०७४	१८१	१३५७	५१६	३४३१

टीप :- सहकारी उद्योग या सहकारी संस्था आहेत, कारण सहकार
प्रकाराखाली स्वयंकार्यरत उद्योग नाहीत.

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

उत्पादन व दुरुस्ती सेवा या गटातील संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कामगारांची आकारमान गटानुसार संख्या
जिल्हा - वर्धा.

रोजगाराचा आकारमान गट [संख्या]	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या
१	२	३	४	५	६	७
१-२	३१०	४२४	२४५	४५३	५५५	८७७
३	३१	९३	१२३	३६९	१५४	४६२
४	३०	१२०	८४	३३६	११४	४५६
५	२१	१०५	४३	२१५	६४	३२०
६-९	६५	४५७	८९	६२९	१५४	१०८६
१०-१९	६६	८८९	५३	६६५	११९	१५५४
२०-४९	१४	३७७	१७	५५२	३१	९२९
५० त्यापेक्षा जास्त	५	३८५	३९	८५९८	४४	८९८३
सर्व आकारमान गट	५४२	२८५०	६९३	११८१७	१२३५	१४६६७

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५.१८

घाऊक व किरकोळ व्यापार संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमान गटानुसार संख्या
जिल्हा-वर्धा.

रोजगाराचा आकारमान गट [संख्या]	ग्रामीण		नागरी		एकूण	
	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या
१	२	३	४	५	६	७
१-२	३१६	४६२	४७२	८८६	७८८	१३५५
३	४४	१३२	३४२	७२६	२८६	८५८
४	२०	८०	८८	३५२	१०८	४३२
५	१०	५०	४५	२२५	५५	२७५
६-२	२	५२	४२	३३३	५८	३२२
१०-१२	२	२४	१०	१२७	१२	१५१
२०-४२	२	५५	२	५७	४	११२
५० त्यापेक्षा जास्त	—	—	—	—	—	—
सर्व आकारमान गट	४०३	८६२	१०८	२७०६	१३११	३५७५

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ५.१९

सामूहिक, सामाजिक व व्यक्तिगत सेवा संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमान गटानुसार संख्या

रोजगाराचा आकारमान गट [संख्या]	ग्रामीण	नागरी	एकूण			
	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या
१	२	३	४	५	६	७
१-२	१६२३	२३०७	२४२	३९७	१८६५	२७०४
३	२२५	६७५	८८	२६४	३१३	९३९
४	१४२	५६८	५५	२२०	१९७	७८८
५	८५	४२५	४०	२००	१२५	६२५
६-९	१८०	१२९७	११२	८२३	२९२	२१३०
१०-१९	१०३	१३८७	१३६	१८४२	२३९	३२३९
२०-४९	४२	११३७	११३	३४२०	१५५	४५५७
५० त्यापेक्षा जास्त	८	११०४	४१	३६१६	४९	४७२०
सर्व आकारमान गट	२४०८	८९००	८२७	१०७८२	३२३५	१९६८२

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

सर्व उद्योग गट मिळून एकत्रा संस्थांची एकूण संख्या व नेहमी काम करणा-या कर्मचा-यांची आकारमान गटांनुसार संख्या

रोजगाराचा आकारमान गट [संख्या]	ग्रामीण	नागरी	एकूण			
	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या	आस्था-पनाची एकूण संख्या	नेहमी काम करणा-या व्यक्तींची संख्या
	१	२	३	४	५	६
१-२	२५२६	३६०६	११५९	२०८४	३६८५	५६९०
३	३९०	११७०	५४७	१६४१	९३७	२८११
४	२२३	८९२	२८७	११४८	५१०	२०४०
५	१४०	७००	१५६	७८०	२९६	१४८०
६-९	२८८	२०५६	३३५	२३८०	६२३	४४३६
१०-१९	१८९	२५४२	२४६	३२६२	४३५	५८०४
२०-४९	६३	१६९३	१६७	५०९७	२३०	६७९०
५० त्या पेक्षा जास्त	१४	१५८९	९६	१५२६१	११०	१६८५०
सर्व आकारमान गट	३८३३	१४२४८	२९९३	३१६५३	६८२६	४५९०१

आधार :- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक ६.१

विविधा प्रकारच्या सहकारी संस्था वर्ष १९८७-८८
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	संस्थेचा प्रकार	संस्थांची संख्या
१	२	३
१.	<u>सहकारी पत संस्था</u>	
१.१	जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँका	१
१.२	प्राथमिक कृषी सहकारी संस्था	४००
१.३	शेतकरी सेवा संस्था	—
१.४	लॅम्पस सहकारी संस्था	२
१.५	धान्य बँका	१
१.६	इतर [संस्थेचा प्रकार घ्यावा]	—
२.	<u>बिगर शोती पतसंस्था</u>	
२.१	<u>प्राथमिक सहकारी बँका</u>	
	अ] नागरी बँक	३
	ब] कर्मचारी पतसंस्था	७९
२.२	इतर बिगर शोती पत संस्था	
	अ] कर्मचारी पत संस्था	—
	ब] नागरी पत संस्था आणि इतर [भिंसी थिप आणि पतसंस्था वगैरे]	—
	क] इतर [नावे घ्यावे]	—
३.	<u>पणन संस्था</u>	
३.१	<u>जिल्हा पणन संस्था</u>	
	अ] सर्व साधारण उद्देश	—
	ब] विशेष उद्देश	—
३.२	<u>प्राथमिक पणन संस्था</u>	
	अ] सर्वसामान्य [तालुका खारेदी विक्री संघ]	८
	ब] विशेष	४
३.३	इतर [नावे घ्यावी]	—
४.	<u>उत्पादन संस्था</u>	
४.१	साखर कारखाने	१
४.२	इतर कृषी प्रक्रिया संस्था [शात, तेल, जिनीगमील वगैरे]	१७
४.३	विणकर सहकारी संस्था [हातमाग व यंत्रामाग]	१३
४.४	सुत गिरण्या	३
४.५	इतर औद्योगिक संस्था	४८
४.६	दूध संस्था	२४९
४.७	दूध संघ	१

तक्ता क्रमांक ६.१ [पुढे चालू]

१	२	३
४.८	मत्स्यव्यवसाय संस्था	२५
४.९	शोती संस्था	१
४.१०	लिफ्ट एरिगेशन संस्था [सिंचन संस्था]	१
४.११	वन कामगार संस्था	१६
४.१२	इतर	५
५.	सामाजिक संस्था	
५.१	ग्राहक भांडार	६३
५.२	गृह निर्माण संस्था	१५८
५.३	कामगार क्रांतिद्वार संस्था	६७
५.४	परिवहन संस्था	५
५.५	इतर	११
एकूण सर्व प्रकारच्या संस्था		११८२

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहाकारी संस्था, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ६. २

जिल्ह्यातील सर्व प्रकारच्या संस्थांची माहिती [१९८७-८८]
[रुपये आणि सभासद संख्या हजारात]
जिल्हा- वर्धा

अ. क्र.	बाब	संख्या
१	२	३
१.	संस्था	११८२
२.	एकूण सभासद	२२५
३.	भारणा झालेले भाग भांडवल	२०५२८२
४.	वरील पैकी सरकारी भागभांडवल	१३२५०७
	स्वतःचा निधी	७२७७५
५.	ठेवी	२५८२८१
६.	खोळते भांडवल	८८९११६
७.	निव्वळ दिलेली कर्जे	३६८०७०
८.	खारेदीची किंमत	१६९६८२
९.	विक्री किंमत	१६८६१६
१०.	<u>नफा मिळालेला</u>	
	अ] संस्था	३३०
	ब] रक्कम	११२९०
११.	<u>तोट्यातील</u>	
	अ] संस्था	४९१
	ब] रक्कम	११३२१

आधार :- जिल्हा उपनिबंधाक सहकारी संस्था, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ६.३

- ८८ -

जिल्ह्यातील सर्व प्रकारच्या सहकारी संस्थांची लेखा परीक्षा वर्गप्रमाणे वर्गवारी
[३०-६-८८] ला संपणा-या व्हाकिरिता
जिल्हा-वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	लेखा परीक्षा वर्ग				वर्गीकरण केलेल्या	लेखा परीक्षा न झालेल्या	एकूण सहकारी संस्था [३०-६-१९८७]
		अ	ब	क	ड			
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१.०	जिल्हा एकूण तालुका	११	१००	५०९	१३	६३३	५१७	११५०
१.१	वर्धा	५	३०	११४	५	१५४	१५८	३१२
१.२	देवळी	—	२१	५०	—	७१	४५	११६
१.३	सेलू	१	८	२६	२	३७	८१	११८
१.४	आर्वी	२	१०	७३	१	८६	९४	१८०
१.५	आष्टी	—	—	—	—	—	—	—
१.६	कारंजा	१	१४	८८	२	१०५	४७	१५२
१.७	हिंगणघाट	२	१३	८१	२	९८	६७	१६५
१.८	समुद्रपूर	—	४	७४	१	८२	२५	१०७

टीप :- दिनांक ३०-६-१९८७ ला परिशिष्ट -अ प्रमाणे अस्तित्वात असलेल्या सर्वप्रकारच्या सहकारी संस्थांचे लेखापरीक्षा सन १९८७-८८ मध्ये करण्यात आले असल्यामुळे ३०-६-१९८८ ला संपणा-या व्हाकिसाठी असलेल्या सहकारी संस्थांच्या माहितीशी यातील माहिती जुळ्वार नाही.

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ६.४

- ८९ -

जिल्ह्यातील राज्य आणि जिल्हा पातळीवरील सहकारी बँकांचे कार्य वर्ष १९८७-८८
जिल्हा- वर्धा [रुपये हजारात]

अ. क्र.	बँकांचा प्रकार	बँकांच्या शाखा	संस्थासद			भागभांडवल	राखीव व इतर निधी	ठेवी	खोळे भांडवल
			संस्था	संस्थासद	वैयक्तिक संस्थासद				
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँका	—	—	—	—	—	—	—	—
२.	जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक	३७	७१८	६२१	६७	१०४१५	२१७०४	१९४७९०	२७४८८१
३.	जिल्हा औद्योगिक सहकारी बँक	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	राज्य श्रुविकास बँकेची जिल्हा शाखा	७	३९	२७१४४	२८६	१२८२४	—	२६५०	१५४७४

तक्ता क्रमांक ६.४ पुढे चालू

अ. क्र.	अल्पमुदतीचे कर्ज			गोतीच्या मध्यम मुदतीची			दीर्घ मुदतीची			एणो कर्ज			एकलेले कर्ज		
	रोखापत [कॅश क्रेडीट]	देयकातील कर्ज	कॅश	हंगामी कामा-साठी	मुदतीची कर्ज	मुदतीची कर्ज	अल्प मुदतीचे	मध्यम मुदतीचे	दीर्घ मुदतीचे	अल्प मुदतीचे	मध्यम मुदतीचे	दीर्घ मुदतीचे	अल्प मुदतीचे	मध्यम मुदतीचे	दीर्घ मुदतीचे
१	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
१.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
२.	६०३५०	—	—	३१५८०	२१०८७	—	११२४३०	४३४५३	—	७२१७०	८०१५	—	—	—	—
३.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	—	—	—	—	—	११११४३	—	—	११११४३	—	—	—	—	—	२०६, २०

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ६.५

- १० -

जिल्ह्यातील प्राथमिक कृषी सहकारी संस्थांचे कार्य वर्षा १९८७-८८
जिल्हा- वर्धा [रुपये हजारत]

अ. क्र.	जिल्हा तालुका	संस्थांची संख्या	एकूण खातेदारांची संख्या	सभासद			इतर सभासद	भाग भांडवल	स्तंभा ९ पैकी सरकारी भाग भांडवल	राखीव आणि इतर निधी	कर्जाची थाकवाकी
				एकूण	लहान खातेदार सभासद	मोठे खातेदार सभासद					
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१.	वर्धा	५०	१८४८२	१८४८२	८६२५	८८२७	८२०	३२२६	१८०	७८७	११६१४
२.	देवळी	४९	१६१३२	१६१३२	५०५६	१०३५७	७१९	२७६१	२७	१७८	७९५२
३.	तेलू	४२	१६६८३	१६६८३	३८३०	१२२६८	५८५	२९६६	३८६	४८५	९६१७
४.	जावई	५०	१३४२१	१३४२१	६३३०	६३८४	७०७	२६३९	४७	३८१	८९२७
५.	जावटी	३५	१०१९८	१०१९८	३३००	६८९८	—	१३१५	७०	१३५	३८६५
६.	कारंजा	५१	१०७३७	१०७३७	४४२४	५९२३	३२०	१८००	८०	२०८	४१२४
७.	द्विगणाघाट	६२	१८५९४	१८५९४	३२०५	१४९३६	४५३	३६७६	३१९	७९३	१०७६५
८.	सुंदरपूर	६३	१३४०६	१३४०६	१५०४	१०२५४	१६४८	३६७१	१३१	२५४	११९२३
जिल्हा एकूण		४०२	११७६५३	११७६५३	३६४१४	७५९१७	५३२२	२२०४४	१२४०	३२२१	६८७८७

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक ६.५ [पुढे चालू]

- २१ -

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	खोबले / गाडवल	एकूण दिलेली कर्जे [अल्प, मध्यम, व दिर्घ मुदतीची]		येणे कर्ज [अल्प, मध्यम व दिर्घ मुदतीची]		एकूण कर्जांची धाकबाकी [अल्प, मध्यम व दिर्घ मुदतीची]		३ वर्षांपेक्षा कमी वर्षा कर्जांची धाकबाकी		३ वर्षांपेक्षा अधिक वर्षा धाकबाकी		
			कर्जदार	कर्जाची रक्कम	बाकी असलेले संपादन	रक्कम	धाकबाकीदार	रक्कम	धाकबाकी दारांची संख्या	रक्कम	धाकबाकी दार	रक्कम	
१	२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	
१.	वर्धा	२४७२६	२६३०	२३७०	८२७०	१२२२७२	५०१०	११६१४	२५१७	७३२६	२४२३	४२८८	
२.	देवळी	१२६८२	६७१८	७१२४	१०५२४	१४८१३	४२६२	७२५२	२४५४	५१८६	१८०८	२७६६	
३.	सेलू	२०१४७	२४६६	१००३८	७२३२	१७७२४	४७७३	२६१७	३४६३	७४४३	१३१०	२१७४	
४.	आर्वी	२१३७७	३२५६	७२६३	८६६२	१६१४६	५७१३	८२२७	३०५२	४२०२	२६५४	४८२५	
५.	आष्टी	१०६२०	१०३१	१४२३	३८२६	५४०७	२६२५	३८६५	२५२	१३४२	१६६६	२५१६	
६.	कारंजा	१०२८०	११११	१४४२	४६२१	५३२४	३५०२	४१२४	१४७१	७८४	२०३८	३३४०	
७.	हिंगणघाट	२५२००	१८२७	१४२२६	२५२७	१८६७५	५३०४	१०७६५	४०२७	८०१३	१२०७	३७५२	
८.	समुद्रपूर	२०२१६	३४८३	७६२७	८८२७	२६५४६	५८४७	११२२३	३१७७	७८८७	२६७०	४०३६	
जिल्हा एकूण			१५४४८८	२३२२२	५८६५३	६१७१३	१२४७६४	३७०४३	६८७८७	२११२७	४३८२०	१५८४६	२५८२७

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ६. ६

- १२ -

जिल्ह्यातील शेतकरी सेवा संस्थांचे कार्य [३०-६-१९८८ ला संपणा-या वर्गाकरिता]
जिल्हा- वर्धा [रुपये हजारात]

अ. क्र.	जिल्हा तालुका	संस्थांची संख्या	एकूण खातेदारा ची संख्या	संभासद			भाग भांडवल	स्तंभा ९ सरकारी भाग भांडवल	पैकी राखीव आणि इतर निधी	कर्जाची थाकबाकी	
				एकूण	लहान खातेदार संभासद	मोठे खातेदार संभासद					इतर संभासद
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
जिल्हा एकूण											
१.	वर्धा										
२.	देवळी										
३.	सेलू										
४.	आर्वी										
५.	आष्टी										
६.	कारंजा										
७.	हिंगणघाट										
८.	तमुद्रपूर										

निरंक

अ. क्र.	जिल्हा तालुका	खोळते शांडवल	रकूणा दिलेली कर्जे [अल्प, मध्यम, व दिर्घ मुदतीचे]	येणो कर्जे [अल्प, मध्यम, व दिर्घ मुदतीचे]	रकूणा कर्जाची थाकबाकी [अल्प, मध्यम, व दिर्घ मुदतीची]	३ व्षांपेक्षा कमी व्षा कर्जाची थाकबाकी	तीन व्षांपेक्षा अधिक व्षा थाकबाकी					
१	२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३
			कर्जदार	कर्जाची रक्कम	बाकी असलेले संभासद	रक्कम	थाकबाकीदार रक्कम	थाकबाकी दाराची संख्या	थाकबाकी दार	रक्कम	थाकबाकी दार	रक्कम

जिल्हा
रकूणा

१. बर्धा
२. देवळी
३. तेलू
४. आर्वी
५. आष्टी
६. कारंजा
७. हिंगणघाट
८. समुद्रपूर

निरंक

टीप :- बर्धा जिल्ह्यात शेतकरी सेवा सहकारी संस्थांची नोंदणी झालेली नाही त्यामुळे माहिती निरंक दाखविली आहे.

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, बर्धा.

तक्ता क्रमांक ६. ७

- २४ -

जिल्ह्यातील लॅम्पस सहकारी संस्थांचे कार्य वर्षा १९८७-८८
जिल्हा-वर्धा

[खर्च हजारात]

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	संस्थांची संख्या	सकूण खातिदारांची संख्या	सभासद				भाग भांडवल	त्यापैकी शासकीय	राष्ट्रीय व इतर निधी	कर्ज	खोबले भांडवल
				सकूण	लहान	मोठा	इतर					
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	जिल्हा सकूण	२	१७०२	१७०२	७५७	३७६	६०६	१६१	४५	५	४९	३००
१.	वर्धा	—	—	—	—	निरंक	—	—	—	—	—	—
२.	देवळी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	तेलू	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	आर्वी	१	२६०	२६०	६०८	६६	२८६	७५	२५	१	१५	७५
५.	आष्टी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	१	७४२	७४२	१४२	२८०	३२०	८६	२०	४	३४	२२५
७.	दिंगणाघाट	—	—	—	—	निरंक	—	—	—	—	—	—
८.	सुंदरपूर	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

पुढे चालू

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	दिलेली रकमा कर्ज [अल्प, मध्यम, दिर्घ]		घेणो कर्ज [अल्प, मध्यम, दिर्घ]		करजाची रकम धाकडाकी [अल्प, मध्यम, दिर्घ]		धाकडाकी पैकी		तीन वर्षांपेक्षा कमी		तीन वर्षांपेक्षा जास्त	
		अन्वयाची संख्या	रक्कम	रक्कम घेणो असलेल्या सन्वयांची संख्या	रक्कम	धाकडाकी दाराची संख्या	रक्कम	धाकडाकी दाराची संख्या	रक्कम	धाकडाकी दाराची संख्या	रक्कम	धाकडाकी दाराची संख्या	
१.	२.	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
	जिल्हा रकूणा	३९	३८	११७	१७२	८२	४९	७०	३८	१२	११		
१.	वर्धा	—	—	—	—	—	निरंक	—	—	—	—	—	—
२.	देवळी	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
३.	सेलू	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	आर्वी	१८	१७	५७	९५	४८	२१	४८	२१	—	—	—	—
५.	आष्टी	—	—	—	—	—	निरंक	—	—	—	—	—	—
६.	कारंजा	२१	२१	६०	७७	३४	२८	२२	१७	१२	११	—	—
७.	हिंगणघाट	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
८.	समुद्रपूर	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

टीप :- जिल्ह्यात फक्त आर्वी व कारंजा तालुक्यात लेंस्पस संस्था आहेत.

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्हयातील प्राथमिक कृषि सहकारी संस्थानी दिलेली पीक कर्जे १९८७-८८ करिता

जिल्हा- वार्धा

[रुपये हजारात]

क्र. क्र.	जिल्हा / तालुका	सकूण	अन्न धान्ये									
			गहू	भात	ज्वार वर्गीय धान्ये [ज्वारी बाजरी मका इत्यादी]	डाळी	इतर	कापूस	गळीताचे धान्ये	उस	ताग व मेष्टा	इतर
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
१.	वार्धा	७५२५	९२	—	१३२७	—	१६७	५७५४	—	११५	—	—
२.	देवळी	३९१७	७	—	—	—	८२६	३०८७	—	—	—	—
३.	सेलू	७६५३	३३५	—	२४१९	—	—	४८९९	—	—	—	—
४.	आर्वी	७३८३	९५	—	१६०९	—	७	५५८२	—	९०	—	—
५.	आढटी	९६१	२	—	३०२	—	१५	६४२	—	—	—	—
६.	कारंजा	११५३	३	—	४२०	—	५५	६७५	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	४२७१	—	—	—	—	—	४२७१	—	—	—	—
८.	समुद्रपूर	६४१८	५७	—	२१२३	—	८३७	३४०१	—	—	—	—
जिल्हा सकूण		३९२८१	५९१	—	८२७०	—	१९०७	२८३०८	—	२०५	—	—

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वार्धा.

जिल्ह्यातील शेतकरी सेवा संस्थानी दिलेली पिक कर्जे ३०-६-८८ ला संपणा-या
वर्षाकरिता
जिल्हा - वधाई [स्वये हजारात]

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	रकूणा	अन्नधान्ये									
			गहू	भात	ज्वार वर्गीय धान्य, ज्वारी बाजरी, मका	डाळी	इतर	कापूस	गळीताचे धान्य	ऊस	ताग व मेषटा	इतर
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३

जिल्हा रकूणा

१. वधाई
२. देवळी
३. सेलू
४. आर्वी
५. आष्टी
६. कारंजा
७. हिंगणघाट
८. समुद्रपूर

निरंक

टीप :- वधाई जिल्ह्यात शेतकरी सेवा सहकारी संस्था नसल्यामुळे माहिती निरंक आहे.

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वधाई.

तक्ता क्रमांक ६.१०

- २८ -

जिल्ह्यातील आदिवासी शेतकरी संस्थांनी दिलेली पीक रजे वर्षा १९८७-८८
जिल्हा- वधाई [स्पष्टे हजारत]

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	एकूण	अन्न-धान्ये									
			गहू	भात	ज्वारवर्गीय धान्ये ज्वारी बाजरी, मका	डाळी	इतर	कापूस	गळीताचे धान्ये	उस	ताग व फेद्य	इतर
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३
	जिल्हा एकूण	३६			१२				२४			
	तालुका											
१.	वधाई											
२.	देवळी											
३.	तेलू											
४.	आर्वी	१६			४			१२				
५.	आष्टी	—			—			—				
६.	कारंजा	२०			८			१२				
७.	हिंगणघाट											
८.	तडुद्रपूर											

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वधाई.

जिल्ह्यातील बिगर कृषि पत संस्थांचे कार्य [३०-६-८८ ला संपणा-या व्हाकारिता]
जिल्हा - वर्धा. [रुपये हजारात]

अ. क्र.	प्रकार	संस्था	सभासद	भाग भांडवल [रुपये]	राखीव व इतर निधी [रुपये]	ठेवी [रु.]	खोबते भांडवल [रु.]	कर्जे			
								अग्रिम [रु.]	वसूल झालेले [रु.]	येणो [रु.]	थाकीत [रु.]
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
<u>प्राथमीक सहकारी बँका</u>											
१.	नागरी बँक	३	१३०००	५०७६	२३७८	५२५०४	२३१४७	४६९९१	३७३४२	५५२०८	८८६२
२.	कर्मचारी पतपेढी व इतर इतर बिगर शोती	नि रं क									
१.	नागरी बँक	नि रं क									
२.	कर्मचारी पतपेढी	७९	११८६१	१५३१८	२६३०	१६६७	३०४८०	२४३१	१८६९४	२३९२३	४६८
३.	इतर [नागर पतपेढी]	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्ह्यातील जिल्हा आणि प्राथमिक पणन संस्थांचे काय [३०-६-८८ ला संपणा-या वसाकरिता]

जिल्हा- वर्धा [स्ये हजारात]

अ. क्र.	जिल्हा तालुका	संस्थांची संख्या	सभा-संदांची संख्या	डोळ्या भांडवल	खारेदीची किंमत			विक्रीची किंमत			कृषी उत्पन्नाची विक्री			
					कृषी उत्पादन	शेतीच्या गरजेच्या वस्तू	उपभोग्य वस्तू	स्वताच्या मालकीचे	अडत्या म्हणून	रकूण	भात व तांदूळ	गहू	इतर अन्न धान्ये	कापूस
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
जिल्हा पणन संस्था नि रं क														
	रकूण प्राथमिक पणन संस्था	१२	२००५	४८६०२	२०४२	१३१२९८	१४१२९	४५४१७	४७४२४	२२८४१	—	४४	५६३	१११५७
१.	वर्धा	१	५६०	६२०५	३५५	२२७४५	४२२५	६७३५	२७१०	१६४४५	—	—	१०८	—
२.	देवडी	१	११३०	३६९३	२८०	१५६५४	१०४१	२४१४	४२१३	१४३२७	—	—	६८	५६१५
३.	तेलू	३	६२९	६७५४	२३५	२२०१७	२०७२	७४४६	७८२५	१५२७१	—	—	५३	*१२१८
४.	आर्वी	३	१२६१	१३४५२	३२५	१५७८७	१७४१	५५६१	८५३२	१४०९३	—	—	२७	—
५.	आष्टी	१	७८०	३४८५	११०	५१५०	५५	१३१२	२८५६	४१६८	—	—	६०	१३८९
६.	कारंजा	१	२३६	२७८७	१०२	१०७९३	१००२	३८२५	४१७३	७९२८	—	—	७२	२९३५
७.	हिंगणघाट	१	१११९	६५६३	३७५	१९००६	२९६५	५१२९	६५२३	११६५२	—	४४	१०५	—
८.	समुद्रपूर	१	३२९०	६६७०	२६०	२०१४६	१०९१	५९२५	२८९२	८८८७	—	—	—	—

पुढे चालू ...

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	गळीताचे धान्ये	डाळी	इतर	स्कूण	शोतीला आवश्यक वस्तुची विक्री [अडते व मालक म्हणून]					उपभोग्य वस्तुची स्कूण विक्री
						हाते	बियाणे	कृषी अवजारे	इतर	स्कूण	
१	२	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
जिल्हा पान संस्था						निरंक					
	स्कूण प्राधान्यीक पणान संस्था	४०५	—	६०७५	१८२४४	२२०७५	९४७९	२६२	९७५९	४१५७५	३३०१९
१.	वर्धा	—	—	—	१०८	२१६०	९३९	४५	१३४२	४४८६	५३४०
२.	देवळी	—	—	—	५६८३	२९२६	१६६४	२८	१२११	५८२९	३८१२
३.	सेलू	—	—	—	१२७१	४९८९	१४९८	२५	१८९५	८४०७	४४४९
४.	आर्वी	४०५	—	५७४७	६२४९	४५२३	१४०१	६७	२३७६	८३६७	५८१५
५.	आडटी	—	—	—	१४४९	१७१८	३१०	२३	२५१	१६०२	२३४२
६.	कारंजा	—	—	—	३००७	९१२	५१४	१५	३३८	१७७९	२५४१
७.	हिंगणघाट	—	—	३२८	४७७	२८००	१६२१	३८	१२९३	५७५२	५६६६
८.	समुद्रपूर	—	—	—	—	२७४७	१५३२	२१	१०५३	५३५३	३०५४

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

जिल्ह्यातील उत्पादक संस्था आणि सामाजिक सेवा संस्थांचे कार्य
१९८७-८८ या वर्षाकरिता [रुपये हजाराने]

जिल्हा- वर्धा.

अ. क्र.	संस्थेचा प्रकार	संस्थांची संख्या	सभा सदाची संख्या	भाग भांडवल	राखीव व इतर निधी	खोळते भांडवल	गोरा
१	२	३	४	५	६	७	८
१. उत्पादक संस्था							
१.१	साखार कारखाने	१	३४६२	४७६६५	—	३५०००	
१.२	इतर शोती प्रक्रीया संस्था	१७	९१०७	३४७१	९११३	२१३९७	
१.३	विणकर संस्था	१३	१९८३	१२११	४१८	१५१९	
१.४	सुत गिरण्या	३	६७५७	९२६३८	२३९२	५७८५९	
१.५	इतर औद्योगिक संस्था	४८	४३३१	१५७८	४००	४३३९	
१.६	दुग्धा व्यवसाय संस्था	२४९	१०९२३	६०८	३८९	२४६७	
१.७	दुग्धा व्यवसाय संघटना	१	८८	९	४३२	३०२०	
१.८	मत्स्य व्यवसाय संस्था	२५	१७०६	१०३	२७	२८९	
१.९	शोती संस्था	१	११	१	—	६६	
१.१०	उपसा जल सिंचन संस्था	१	१३	१२	—	—	
१.११	वन कामगार संस्था	१६	१४५८	२२	२८६३	१३६९८२	
१.१२	इतर	५	४९९	५९८	७	६९१	
२. सामाजिक सेवा संस्था							
२.१	ग्राहक भांडारे	६३	१३२२२	५९६	५१७	१९०५	
२.२	गृह निर्माण संस्था	१५८	५४५६	९११	६२०	२०५०४	
२.३	कामगार क्रांतिद्वार संस्था	६७	२३२७	१०८	१८०	२२९९	
२.४	परिवहन संस्था	५	७६	१०	—	४५	
२.५	इतर	११	८८१	२९	—	९३८	

टीप:- सुत गिरण्या :- सुत गिरण्या ३ वर्गाविल्या आहेत परंतु प्रत्यक्षात दोनच सुत गिरण्याची आकडेवारी दिली आहे. एक सुत गीरणी नोंदणी झाल्यापासून बंद आहे.

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था , वर्धा.

जिल्ह्यातील उत्पादक संस्था आणि सामाजिक सेवा संस्था यांचे महत्वाचे

कार्य १९८७-८८ या वर्षाकरिता

जिल्हा- वर्धा

अ. क्र.	संस्थेचा प्रकार	बाब	परिमाण	माध्य
१	२	३	४	५
१.	साखार कारखाने	अ] गाळलेल्या उसाचे वजन ब] गाळलेल्या उसाची किंमत क] उत्पादित साखारेचे वजन ड] उत्पादित साखारेची किंमत	हजार टन लाखा रु. हजार टन लाखा रु.	११३ २७१.९७ १० ५५१.९१
२.	प्राथमिक सह. संस्था	अ] चालू माग ब] सुत खारेदी क] उत्पादन ड] विक्री	संख्या लाखा रु. -/- -/-	१६० १७.९९ २६.६५ २३.३७
३.	सुत गिरण्या	अ] चांट्याची संख्या ब] उत्पादित सुत	संख्या हजार टन	१०० २५० ०.४४४
४.	इतर औद्योगिक संस्था	अ] कच्चा माल खारेदी ब] उत्पादन क] विक्री	लाखा रु. -/- -/-	२.२९ २.२५ ३.०९
५.	दुग्धा व्यवसाय संस्था	अ] खारेदीची किंमत ब] विक्रीची किंमत	लाखा रु. -/-	२०८.०७ २११.३०
६.	दुग्धा व्यवसाय संघटना	अ] खारेदीची किंमत ब] विक्रीची किंमत	-/- -/-	१९३.८९ १९७.५२
७.	मत्स्यव्यवसाय संस्था	अ] पकडलेल्या माश्यांची किंमत ब] विक्रीची किंमत	-/- -/-	०.८९ ०.९५
८.	मत्स्य व्यवसाय केंद्र	अ] पकडलेल्या माश्यांची किंमत ब] विक्रीची किंमत	-/- -/-	०.४७ ०.६४
९.	शेती संस्था	अ] कसलेले क्षेत्र ब] उत्पादन	१००० हेक्टर लाखा रु.	०.३२ ०.३४
१०.	उपसा जल सिंचना संस्था	अ] भिजलेले क्षेत्र	१०० हेक्टर	—
११.	वन कारागार संस्था	अ] दिलेली कपे ब] वनोत्पादनाची किंमत	संख्या लाखा रु.	२८ ५४१.९४

पुढे चालू ...

तक्ता क्रमांक ६-१४ [पुढे चालू]

- १०४ -

१	२	३	४	५
१२.	घाऊक ग्राहक भांडारे	अ] खारेदीची किंमत ब] विक्रीची किंमत	लाखा रु -//-	१.७७ १.१२
१३.	प्राथमीक ग्राहक भांडारे	अ] खारेदीची किंमत ब] विक्रीची किंमत	-//- -//-	८५.१६ १०६.२६
१४.	गृहनिर्माण संस्था	अ] बांधलेल्या घाराची किंवा गाळ्याची संख्या	संख्या १००	७
१५.	कामगार कंत्राटदार	अ] वषांत हाती घेतलेली कामे ब] हाती घेतलेल्या कामाची अंदाजीत किंमत क] दिलेली मंजूरी	संख्या लाखा रु लाखा रु	३० ६१.७५ ४०.९२

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वधा

नियंत्रित बाजार पेठेची तालुकावार माहिती ३०-६-८८ अखेर संपणा-या व्षाकरिता
जिल्हा- वर्धा [परिमाण टनामध्ये]
[मुल्य हजार रु]

अ. क्र.	बाजार पेठेचे नांव	तालुका	बाजार पेठेचा प्रकार	उप बाजार पेठेची संख्या	१. भात		२. तांदूळ		३. गहू		४. ज्वारी		५. बाजरी		६. कापूस	
					परि-माण	मुल्य	परि-माण	मुल्य	परि-माण	मुल्य	परि-माण	मुल्य	परि-माण	मुल्य		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
१.	वर्धा	वर्धा	कृष्णी	—	—	—	—	—	२७४	७८५	१५३४	३००७	१६	२८	८५५१	४५६५७
२.	पुलगांव	देवळी	उत्पन्न	३	—	—	—	—	२८	७१	५१४	६५६	७०	१२७	६४५३	५०२८५
३.	सिंदी	सेलू	बाजार	१	—	—	—	—	—	—	२६३०	३५०४	—	—	५२००	३१५१३
४.	आर्वी	आर्वी	समीती	२	—	—	—	—	१५	३६	२२१५	२२४४	१२	१४	२३३२	४२३२५
५.	आष्टी	आष्टी		३	—	—	—	—	—	—	८२८	१२०८	—	—	३१७८	१६२३५
६.	कारंजा	कारंजा		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगणाघाट	हिंगणाघाट		२	—	—	—	—	१११	१०१	८३४	११२१	—	—	१२६१२	६२४०२
८.	समुद्रपूर	समुद्रपूर		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
जिल्हा एकूण				११	—	—	—	—	४२८	२२३	८६२५	११४४०	२८	१६२	४६०३३	२६३८२५

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक ६. १५ [पुढे चालू]

- १०६ -

अ. क्र.	बाजार पेटेचे नाव	तालुका	बाजार पेटेचा प्रकार	उप बाजार पेटेची संख्या	७. तूर		८. मुग		९. मोट		१०. चना		११. उडीद	
					परिमाणु	मुल्य	परिमाणु	मुल्य	परिमाणु	मुल्य	परिमाणु	मुल्य	परिमाणु	मुल्य
१	२	३	४	५	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५	२६	२७
१.	वर्धा	वर्धा	कृषी	—	१७११	११९१०	३	२१	—	—	३९८	१७७३	१	३
२.	धुतगाव	देवळी	उत्पन्न	३	८१२	५६४५	८	३४	—	—	४९	२३४	२	८
३.	तिंदी	सेलू	बाजार	१	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	आर्वी	आर्वी	समीती	२	११४३	७६९०	७	४२	—	—	२२	८९	—	—
५.	आष्टी	आष्टी		३	२७८	८३१	४	१५	—	—	७३	२७५	३	१५
६.	कारंजा	कारंजा		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	हिंगणघाट		२	४३१४	१६६६४	३	२	—	—	१०१	४६१	११	४६
८.	समुद्रपूर	समुद्रपूर		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
जिल्हा एकूण				११	८२५८	४२७४०	२५	११४	—	—	६४३	२८३२	१७	७२

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक ६. १५ [मुठे चालू]

- १०७ -

अ. क्र.	बाजार पठेचे नाव	तालुका	बाजार पठेचा प्रकार	उप बाजार पठेची संख्या	१२. कुलथा परि-माज	१३. तुवरडाब परि-मुल्य माज	१४. जवस परि-मुल्य माज	१५. मुंगफल्ली परि-मुल्य माज	१६. तीळ परि-मुल्य माज	१७. सोयाबीन परि-मुल्य माज	१८. रकूण परि-मुल्य माज									
१.	२.	३.	४.	५.	२८.	२९.	३०.	३१.	३२.	३३.	३४.	३५.	३६.	३७.	३८.	३९.	४०.	४१.	४२.	
१.	वर्धा	वर्धा	कृषी	—	—	—	—	१	७	१०	६७	९	८७	२२	१९	१२५१०	६२३५६	—	—	
२.	पुलगांव	देवळी	उत्पन्न	३	—	—	—	—	२	१८	३	२६	३	२	७९४३	५७८११	—	—	—	
३.	सिंदी	सेलू	बाजार	१	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	८५३०	३५०१७	—	—	—	
४.	आर्वी	आर्वी	समीती	२	—	—	—	१०	—	२९	१२३	२	९७	२	१२८०	६०४३५	—	—	—	
५.	आष्टी	आष्टी	—	३	—	—	—	—	१५७	१०३१	१	६	१	१	४६९३	२०३२०	—	—	—	
६.	कारंजा	कारंजा	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
७.	हिंगणघाट	हिंगणघाट	—	२	—	—	—	१३	१४९	१२६१	—	—	—	१४१८	१६९६२	२८५	३२०	१२८७७	१०७४२५	
८.	समुद्रपूर	समुद्रपूर	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
जिल्हा रकूण				११	—	—	४	२३	१५०	१२६५	१२८	१३०८	१७३३	१७१०५	२९३	१७५१	६६२०६	१४३३६६	—	—

आधारा :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था

तक्ता क्रमांक ६. १६

जिल्ह्यातील सावकारांची संख्या आणि त्यांनी दिलेली कर्जे
 ३१ जुलै, १९८८ ला संपणा-या वर्षासाठी
 [रुपये हजारात]
 जिल्हा- वर्धा

अ. क्र.	जिल्हा तालूका	सावकारांची संख्या	व्यापा-यांना दिलेले कर्जे	व्यापा-या व्यतिरीक्त दिलेले कर्जे	एकूण
१	२	३	४	५	६
	जिल्हा एकूण तालूका	८४	२७२	१४१००	१४३७२
१.	वर्धा	२७	—	९४८३	९४८३
२.	देवळी	१६	—	१२५३	१२५३
३.	सेलू	१३	—	२०४२	२०४२
४.	आर्वी	८	४४	१५३	१९७
५.	आष्टी	—	—	—	—
६.	कारंजा	—	—	१८	१८
७.	हिंगणघाट	१५	—	११४३	१३७१
८.	समुद्रपूर	३	—	८	८

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा

सार्वजनिक व अर्ध सहाय्यीत संस्थांमार्फत उपलब्ध असलेल्या वैद्यकीय सुविधांची तालुकावार माहिती वर्षा १९८७, जिल्हा- वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा/ता.लूका	संख्या						छाटांची संख्या		उपचार केलेले आंतर रुग्ण [प्रत्यक्ष]			उपचार केलेले बाह्य रुग्ण [शोकडयात]			
		रुग्णा-लये	दवा-खाने	पुसुती गृहे	प्राथमिक आरोग्य केंद्र	डॉक्टर व वैद्य	परिचा-रिका	सूण	स्त्रिया	मुले	पुरुषा	स्त्रिया	मुले	पुरुषा	स्त्रिया	मुले
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.	१३.	१४.	१५.	१६.	१७.
	जिल्हा सूण	१४	४४	२२	२५	२९५	४६०	१४५२	६९४	४२३	२०५८५	२३८८०	१२७१३	३६७४	३१४०	२९२१
१.	वर्धा	६	३	५	५	१८५	२५०	१०९५	४८५	३४५	१८५२०	२०२५०	१०७६०	१५३५	१३८५	१०३५
२.	देवळी	२	६	४	४	२१	३५	६०	३५	२५	१८५	५४०	२००	४२५	३५०	४३०
३.	सेलू	१	४	४	३	११	२९	५०	३२	१८	७०	३००	१९५	२७०	२५५	२०४
४.	आर्वी	२	६	२	३	१७	३४	८०	५०	३०	६००	५००	३०५	३१५	२६२	२५३
५.	आष्टी	—	७	१	२	१०	१९	२०	१६	४	५०	१३०	७०	१२५	१०७	१४४
६.	कारंजा	१	६	२	३	१२	२३	२०	१५	५	१५०	१७५	२०३	१२६	११९	१३७
७.	हिंगणघाट	२	५	२	३	२६	४०	१००	४१	५९	९५०	१८९०	८००	७६०	५५१	६३२
८.	समुद्रपूर	—	७	२	३	१३	३०	२७	२०	४	६०	९५	१८०	११८	१११	१५६

आधार :- १] जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परीषद, वर्धा.

२] जिल्हा शाल्य चिकीत्सक, वर्धा.

नोंदणी केलेल्या जन्म व मृत्युची संख्या १९८७ या वर्षाकरिता
जिल्हा- वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	एकूण गामीण नागरी	नोंदलेल्या जन्माची संख्या			नोंदलेल्या मृत्युची संख्या			बालमृत्युची संख्या		
			पुरुषा	स्त्रिया	एकूण	पुरुषा	स्त्रिया	एकूण	पुरुषा	स्त्रिया	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	जिल्हा	एकूण	१०२८६	९०५१	१९३३७	३२४०	२७०८	५९४८	४२०	३४४	७६४
		गामीण	६४८०	५५८५	१२०६५	२३०५	१९६३	४२६८	२८२	२४१	५२३
		नागरी	३८०६	३४६६	७२७२	९३५	७४५	१६८०	१३८	१०३	२४१
	तालुका										
१.	वर्धा	एकूण	३०२१	२६६२	५६८३	१०१९	८२५	१८४४	१३५	१०१	२३६
		गामीण	१५८१	१३४८	२९२९	५११	३७४	८८५	४१	३३	७४
		नागरी	१४४०	१३१४	२७५४	५०८	४५१	१५९	९४	६८	१६२
२.	देवळी	एकूण	१३८४	१२३६	२६२०	४१५	३०३	७१८	५१	३७	८८
		गामीण	६३१	५२६	११५७	२६५	१९३	४५८	३२	२२	५४
		नागरी	७५३	७१०	१४६३	१५०	११०	२६०	१९	१५	३४
३.	तेलू	एकूण	५११	४७२	९८३	१९९	१७२	३७१	१९	२३	४२
		गामीण	५११	४७२	९८३	१९९	१७२	३७१	१९	२३	४२
		नागरी	---	---	---	---	---	---	---	---	---
४.	आर्वी	एकूण	१२२०	११४६	२३६६	३९४	३३६	७३०	४८	४६	९४
		गामीण	७५०	७१८	१४६८	३१३	२८८	६०१	४४	४१	८५
		नागरी	४७०	४२८	८९८	८१	४८	१२९	४	५	९
५.	आष्टी	एकूण	५०३	४००	९०३	१७१	१३८	३०९	१६	१४	३०
		गामीण	५०३	४००	९०३	१७१	१३८	३०९	१६	१४	३०
		नागरी	---	---	---	---	---	---	---	---	---

तक्ता क्रमांक ७.२ [पुढे चालू]

- १११-

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.
६.	कारंजा	एकूण गामिणी नागरी	७४२ ७४२ ---	६६७ ६६७ ---	१४०९ १४०९ ---	२२७ २२७ ---	२३१ २३१ ---	४५८ ४५८ ---	३८ ३८ ---	३६ ३६ ---	७४ ७४ ---
७.	हिंगणाघाट	एकूण गामिणी नागरी	२१२१ ९७८ ११४३	१८२५ ८११ १०१४	३९४६ १७८२ २१५७	५३० ३३४ १९६	४५९ ३२३ १३६	९८९ ६५७ ३३२	६८ ४७ २१	५९ ४४ १५	१२७ ९१ ३६
८.	समुद्रपूर	एकूण गामिणी नागरी	७८४ ७८४ ---	६४३ ६४३ ---	१४२७ १४२७ ---	२८५ २८५ ---	२४४ २४४ ---	५२९ ५२९ ---	४५ ४५ ---	२८ २८ ---	७३ ७३ ---

आधार :- उपसंचालक, आरोग्य सेवा राज्य आरोग्य आहिती व जिवण विषयक आकडेवारी केंद्र, पुणे.

विविधा कारणानुसार मृत्युंची संख्या [१९८७ या वर्षाकरिता]
जिल्हा - वर्धा .

वर्ष	दिवताम	पटकी	देवी	क्षय	न्युमोनिया	अंमाशा अदिसार व ग्रेस्टो	हृदय विकार	चिडाम ज्वर	कर्क रोग	इक्शन क्रिये संबंधी रोग	आत्म हत्या	अपघात - रहदारी व वाहतकीचे अपघात	इतर कारणे इतर अपघात	एकूण मृत	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	
१९८७	—	—	—	८९	३३	७७	१८१	३०	६७	४१६	४१	१७	२३३	४७६४	५९४८

आधार :- उपसंचालक, आरोग्य सेवा राज्य आरोग्य माहिती व जिवणू विभागाक आकडेवारी केंद्र, पुणे .

माताबल संगोपन कार्यक्रमांतर्गत लस टोचणी वर्डा १९८७-८८
जिल्हा- वर्डा.

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	एकूण गांभीण नागरी	त्राणिगणी लस तिसरा डोडा [डी. पी. टी.]	पोलीओ	बीसीजी	गोवर	व्दीगुणी [डी. टी.]	विषामज्वर	धानुवात लस		
									१० वर्डा	१६ वर्डा	गुरोदर स्त्रिया
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
	जिल्हा एकूण	गांभीण नागरी एकूण	१९८४३ ६९३३ २६६७६	१८५३५ ६९७७ २५९०५	१७७१२ ६०५८ २३७७०	१०३८४ २६७८ १३०६२	२३७१३ ५७२५ २९४३८	३४५९९ ९०६२ ४३६६१	१८०७३ ५२४१ २३३१४	१३३०६ ५५७१ १८८७७	१६९०४ ७०३१ २३९३५
	तालुका										
१.	वर्डा	गांभीण नागरी एकूण	३०३६ ३२१३ ६२४९	२८२८ ३३६२ ६२००	२९११ ३५११ ६४२२	१६७७ १९१८ ३५९५	३४७० २०४४ ५५१४	४५१० ३१६० ७६७०	२७८६ २२६९ ५०५५	१९१४ २५४० ४४५४	२६३८ ३८२५ ६४६३
२.	देवळी	गांभीण नागरी एकूण	१९९५ १२३९ ३२३४	१८६१ ११४७ ३००८	१८१२ १०३६ २८४८	११२० २०२ १३२२	२२२३ १२४१ ३४६४	२७१२ १२४८ ३९६०	१८२५ ४७५ २३००	१४३४ ४४८ १८७२	१५९१ ८८५ २४७६
३.	सेलू	गांभीण नागरी एकूण	२६६१ १९१ २८५२	२५८६ १७१ २७५७	२७९० ७७ २८६७	२१९२ ७ २१९९	२५४१ १६३ २७०४	५३०२ ३७४ ५६७६	२५६४ २६८ २८३२	२१२१ १९५ २३१६	२१०४ १३५ २२३९
४.	आर्वी	गांभीण नागरी एकूण	२६०७ ८६८ ३४७५	२४६८ ८६८ ३३३६	२३७४ ३९७ २७७१	१२२९ १६५ १३९४	३०४९ ९३० ३९७९	४१९९ ९०२ ५१०१	२०९४ ६५० २७४४	१४८१ २८७ २४६८	२०४२ ७८१ २८२३
५.	आष्टी	गांभीण नागरी एकूण	१५१४ — १५१४	१५२२ — १५२२	१५३६ — १५३६	५२८ — ५२८	२४६८ — २४६८	३०५० — ३०५०	१९६६ — १९६६	९३७ — ९३७	१७११ — १७११

तक्ता क्रमांक ७.४ [पुढे चालू]-

- ११४ -

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.	११.	१२.
६.	कारंजा	गांधीणा नागरी एकूण	२२५८ — २२५८	१९१२ — १९१२	१८०५ — १८०५	७७० — ७७०	२६२१ — २६२१	४८७४ — ४८७४	१७७३ — १७७३	१५०६ — १५०६	१८९० — १८९०
७.	हिंगणघाट	गांधीणा नागरी एकूण	३००२ १४२२ ४४२४	२९८४ १४२२ ४४०६	२५१४ १०३७ ३५५१	१४८४ ३८६ १८७०	३८१५ १३४७ ५१६२	४६१४ ३३७८ ७९९२	२७९० १५७९ ४३६९	१७४५ १४०१ ३१४६	२६२१ १४०५ ४०२६
८.	समुद्रपूर	गांधीणा नागरी एकूण	२६७० — २६७०	२३६४ — २३६४	१९७० — १९७०	१३८४ — १३८४	३५२६ — ३५२६	५४३८ — ५४३८	२२७५ — २२७५	२१७८ — २१७८	२३०७ — २३०७

आधार :- जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषद, वर्धा.

जिल्ह्यातील कुटूंब नियोजन केंद्रांची संख्या [३१-३-८८, रोजीची]
जिल्हा - वार्धा.

अ. क्र.	जिल्हा तालुका	एकूण गामिणी नागरी	३१ मार्च रोजी असलेल्या केंद्रांची संख्या	निर्बीजीकरण केलेल्यांची संख्या			लघु पध्दती [आय. य. ती. डी] संख्या	जननक्षम जोडप्यांची संख्या
				पुरुषा नसंबंदी	स्त्रियांची नसंबंदी	एकूण		
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	जिल्हा	एकूण	३३	५३०	५२०७	६४३७	१७३७२	१५५६१५
		गामिणी	२४	३६२	३४२५	३८६४	५४४४	२८८८५
		नागरी	९	१६९	२४१२	२५७३	१८२८	५६७३०
	तालुका							
१.	वार्धा	एकूण	७	९८	१९२१	२०१९	१७०५	४४७६२
		गामिणी	४	२१	४४८	४६२	८४३	१७४८३
		नागरी	३	७७	१४७३	१५५७	८६२	२७२८६
२.	देवळी	एकूण	६	७४	६४८	७२२	९२८	२०६५९
		गामिणी	४	३४	३२१	४२५	५८१	११६३०
		नागरी	२	४०	२५७	२९७	३४७	९०२९
३.	सेलू	एकूण	४	२८	५०८	५३६	७८७	१३९८६
		गामिणी	३	२७	४३८	४६५	७७५	११८०८
		नागरी	१	१	७०	७१	१२	२१७८
४.	आर्वी	एकूण	४	८५	५६४	६४९	९४६	१९६६६
		गामिणी	३	५७	४२०	४७७	७०८	१३११७
		नागरी	१	२८	१४४	१७२	२३८	६५४९
५.	आष्टी	एकूण	२	७७	२४३	३२०	५२३	७२८२
		गामिणी	२	७७	२४३	३२०	५२३	७२८२
		नागरी	—	—	—	—	—	—

. तक्ता क्रमांक ७ : [पुढे चालू]

१२३

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.
६.	कारंजा	सकणा गामिणी नागरी	३ २ —	५७ ५७ —	३९२ ३९२ —	४४९ ४४९ —	४९४ ४९४ —	९८३७ ९८३७ —
७.	हिंगणाघाट	सकणा गामिणी नागरी	५ ३ २	८१ ६६ १५	११०९ ६४१ ४६८	११९० ७०७ ४८३	१२७५ ८३६ ४३९	३६७०२ १५०१४ ११६८८
८.	समुद्रपूर	सकणा गामिणी नागरी	३ ३ —	३० ३० —	५२२ ५२२ —	५५२ ५५२ —	६८४ ६८४ —	१२७२४ १२७२४ —

आधार :- जिल्हा आरोग्य अधिकारी, जिल्हा परिषाद, वर्धा.

१९८१ च्या जनगणनेनुसार तालुकावार साक्षरता

जिल्हा-वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	एकूण गमिणी नागरी	साक्षरांची संख्या [हजारत]			साक्षरतेची टक्केवारी		
			पुरुषा	स्त्रिया	एकूण	पुरुषा	स्त्रिया	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	जिल्हा एकूण	एकूण गमिणी नागरी	२९० २०२ ८८	१८३ १२० ६३	४७३ ३२२ १५१	६१.०२ ५६.७५ ७३.६४	४०.५३ ३५.२७ ५६.५७	५१.०४ ४६.२६ ६५.७०
१.	वर्धा	एकूण गमिणी नागरी	७१ ३६ ३५	४९ २२ २७	१२० ५८ ६२	६६.२४ ५८.१६ ७६.९७	४८.५२ ३८.३३ ६२.४८	५७.६६ ४८.४८ ७०.०२
२.	देवळी	एकूण गमिणी नागरी	३९ २३ १६	२५ १४ ११	६४ ३७ २७	६१.०९ ५५.७४ ७१.६८	४१.९० ३५.६३ ५३.९५	५१.७३ ४५.७३ ६३.१०
३.	सेलू	एकूण गमिणी नागरी	३१ २७ ४	१७ १५ २	४८ ४२ ६	५९.७६ ५८.४३ ७१.७०	३७.६५ ३६.२४ ५०.२४	४९.१३ ४७.७६ ६१.३९
४.	आर्वी	एकूण गमिणी नागरी	३६ २५ ११	२३ १५ ८	५९ ४० १९	५९.२३ ५५.१३ ७०.९५	३९.५२ ३४.९६ ५२.४७	४९.६४ ४५.३२ ६१.९४
५.	आष्टी	एकूण गमिणी नागरी	१८ १८ —	१२ १२ —	३० ३० —	६२.०३ ६२.०३ —	४०.८३ ४०.८३ —	५१.७३ ५१.७३ —

तक्ता क्रमांक ८.१ [पुढे चालू]

- ११८ -

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.
६. कारंजा	एकूणा	२०	१२	३२	५६.८५	३४.७९	४६.०२	
	ग्रामीणा	२०	१२	३२	५६.८५	३४.७९	४६.०२	
	नागरी	—	—	—	—	—	—	
७. हिंगणघाट	एकूणा	५१	३३	८३	६१.७२	४०.४५	५१.३५	
	ग्रामीणा	३९	१७	४६	५५.८०	३३.४६	४४.८३	
	नागरी	२२	१५	३७	७१.७६	५२.७७	६२.६२	
८. समुद्रपूर	एकूणा	२४	१३	३७	५३.३२	२९.१७	४१.४६	
	ग्रामीणा	२४	१३	३७	५३.३२	२९.१७	४१.४६	
	नागरी	—	—	—	—	—	—	

आधार :- १९८१ जणागणना प्रकाशन [जिल्हा प्राथमिक जनगणना गोष्ठावारा.]

शैक्षणिक संस्था, शिक्षकांची व विद्यार्थ्यांची संख्या.

जिल्हा- वर्धा [१९८६-८७ या वर्षाकरिता]

अ. क्र.	शैक्षणिक संस्थेचा प्रकार	संस्थांची संख्या	शिक्षक		विद्यार्थी
			एकूण	प्रशिक्षित	
१	२	३	४	५	६
अ]	पूर्व प्राथमिक शाळा	९	३६ [३६]	३० [३०]	१६०१ [६८४]
ब]	प्राथमिक शाळा				
	१] एक शिक्षाकी शाळा	२६७	२६७ [१५]	२५८ [१४]	७५७० [३७६२]
	२] कनिष्ठ प्राथमिक शाळा	५१९	२०४१ [७५६]	१९५५ [७०२]	८१७२९ [३९७३०]
	३] उच्च प्राथमिक शाळा	१९६	१३७४ [३३४]	१३१३ [३००]	५१७६४ [२३८०६]
	एकूण १ / २ / ३	९८२	३६८२ [११०५]	३५२६ [१०२३]	१४१०६३ [६७३७५]
क]	माध्यमिक शाळा	१३५	१६६४ [४२०]	१४९५ [३७५]	५३००५ [२६४२५]
ड]	उच्च माध्यमिक शाळा	३९	१२१० [२११]	११६९ [२०८]	४३७९१ [१६७४२]
ई]	सामान्य शिक्षणाचे महाविद्यालय [कलाशास्त्र वाणिज्य]	८	२९४ [४४]	— —	२२००७ [४०५९]
	एकूण	११७३	६८८६ [१८१६]	६२२० [१६३६]	२६१४६७ [११५२१५]

टीप :- रकाना ४ व ५ मधील कसातील आकडे स्त्री - शिक्षकांची संख्या दर्शवितात व रकाना ६ मधील कसातील आकडे मुलींची संख्या दर्शवितात.

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

पूर्व प्राथमीक, प्राथमीक, माध्यमीक व महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांची स्तर निहाय संख्या आणि
मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची वर्गवारी- वर्ष १९८६-८७.
जिल्हा - वार्धा.

अ. क्र. शैक्षणिक स्तर	संस्थोतील विद्यार्थ्यांची संख्या										मागासवर्गीय विद्यार्थी [संख्या]	
	पूर्व प्राथमीक		प्राथमीक		माध्यमीक		सामान्य शिक्षणाची महाविद्यालय		एकूण		अनुसूचित जाती	
	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली
१. २	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१. पूर्व प्राथमीक	१६०१	६८४	३०१८	१३०१	३४९	१२३	—	—	४९६८	२१०८	४९७	२१४
२. इयत्ता १ ते ४	—	—	११९२०२	५७१३५	१०६४	३९६	—	—	१२०२६६	५७५३१	२२४६९	१०९१७
३. इयत्ता ५ ते ७	—	—	१८८४३	८८६९	४४४०२	२०६३	—	—	६३२४५	२९५०७	१२६४३	५९१५
४. इयत्ता ८ ते १०	—	—	—	—	४४७६४	१९४९५	—	—	४४७६४	१९४९५	९५९२	३९९५
५. इयत्ता ११ ते १२	—	—	—	—	६२१७	२५१५	५१५५	१६६९	११३७२	४१८४	२६४९	९२७
६. उच्च माध्यमीक नंतर	—	—	—	—	—	—	६८५२	२३९०	६८५२	२३९०	१३१४	३६२
एकूण	१६०१	६८४	१४१०६३	६७३०५	९६७९६	४३१६७	१२००७	४०५९	२५१४६७	११५२१५	४९१६४	२२३३०

सुटे चालू

अ. क्र. : शैक्षणिक स्तर	मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांची संख्या					
	अनुसूचित जमाती		इतर मागासवर्गीय		एकूण मागासवर्गीय	
	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली
१. पूर्व प्राथमिक	४१७	१९४	२१२४	९३०	३०३८	१३३८
२. इयत्ता १ ते ४	२२४८४	१०६२१	६२८२५	३०८१४	१०७७०८	५२३५२
३. इयत्ता ५ ते ७	८२७१	३५५२	३४५१८	१६४८०	५५४३२	२५२४७
४. इयत्ता ८ ते १०	४०१८	१५५४	२८५३०	११११४	४२१४०	१६६६३
५. इयत्ता ११ ते १२	५८९	१७३	६४४४	२३८७	९६८२	३४८७
६. उच्च माध्यमिक नंतर	२९२	७३	४२३८	१४७८	५८५१	१९१३
एकूण	३६०७८	१६१६७	१३८६७९	६३२०३	२२३९२१	१०१७००

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

इतर प्रकारच्या शैक्षणिक संस्था १९८६-८७ या वर्षाकरिता
जिल्हा- वधा.

अ. क्र.	संस्थांचे प्रकार	संस्थांची संख्या	विद्यार्थ्यांची संख्या													
			मागास वर्गीय जाती		मागास वर्गीय जमाती		इतर मागास वर्गीय जाती		एकूण मागास वर्गीय जाती		बिगर मागास वर्गीय जाती		एकूण		एकूण शिक्षक	
			एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण	मुली	एकूण शिक्षक	स्त्री शिक्षिका
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
१.	शिक्षण विभागाक पदवी महाविद्यालय	२	४६	१२	१३	४	२२८	७६	२८७	९२	७५	३६	३६२	१२८	२६	९
२.	विधी पदवी महाविद्यालये		निरंक													
३.	वैद्यकीय महाविद्यालये	१	४२	१५	४	१	६१	१९	१०७	३५	२६१	११०	३६८	१४५	८३	११
४.	आयुर्वेदिक महाविद्यालये		निरंक													
५.	अभियांत्रिकी महाविद्यालये	१	८	—	४	—	१५९	६	१७१	६	५३४	१०	७०५	१६	४२	२
६.	इतर															
	अ) तंत्रानिष्ठेन	२	उपलब्ध नाही													
	ब) आय. टी. आय	२	उपलब्ध नाही													
	क) डी. स्ट	९	१३०	५६	३१	९	४४०	१६५	६०१	२३०	१३४	५९	७३५	२८९	८४	२६
	ड) जी. सी. डी.		उपलब्ध नाही													

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

तक्ता क्रमांक ८.५

- १२३ -

आर्थिक-दृष्ट्या मागासलेल्या विद्यार्थ्यांना मिळणा-या शैक्षणिक सवलती [१९८६-८७]
जिल्हा- वर्धा.

जिल्हा	लाभाधारकांची संख्या							प्रत्यक्ष खर्च रुपये हजारत	
	माध्यमीक	कनिष्ठ महा विद्यालये [११ वी १२ वी]	उच्चशिक्षण [महा विद्यालयीन]	अभियांत्रिकी	वैद्यकीय	इतर महा विद्या लये	इतर संस्था		एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
वर्धा	१६१९७८	११७२०	१३७१३	६००	५३५	४५०	५३४३	१९४४०२	६५००

आधार :- शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

प्राथमिक शिक्षणावरील खर्च - [१९८६-८७ वर्षाकरिता]
जिल्हा-वर्धा [रुपये हजारात]

अ. क्र.	यंत्रणा	योजनेतर				योजना अंतर्गत				एकूण			
		आवर्ती	बांधकाम अनुदाना-व्यतीरिक्त अनावर्ती खर्च	बांधकाम	एकूण	आवर्ती	बांधकाम अनुदान व्यतीरिक्त अनावर्ती खर्च	बांधकाम	एकूण	आवर्ती	बांधकाम अनुदान व्यतीरिक्त अनावर्ती खर्च	बांधकाम	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
१.	जिल्हा प्ररीखाद	५९५६५	६०३	—	६०१६८	२०	१४८८	४००	१९०८	५९५८५	२०२१	४००	६२०७६
२.	नगरपरिखाद	९१०८	—	—	९१०८	७	—	—	७	९११५	—	—	९११५
३.	कटक नडळ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
४.	महानगरपालीका	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
५.	बांधकामे अनुदाना व्यतीरिक्त इतर खर्च	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
एकूण खर्च		६८६७३	६०३	—	६९२७६	२७	१४८८	४००	१९१५	६८७००	२०२१	४००	७११९१

आधार :- १] शिक्षणा संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

२] शिक्षणा उपसंचालक, नागपूर विभाग, नागपूर.

जिल्ह्यातील व्यवसाय मार्गदर्शन [कनिष्ठ महाविद्यालये] व तांत्रिकशाळा
[सातवी ते बारावी]
जिल्हा - वर्धा

अ. क्र:	बाब	: प्रमाण	: वर्ष १९८७-८८
१.	२.	३.	४.
१.	शाळांची संख्या	संख्या	१४
२.	पटावरील संख्या		
	अ) मुले	-/-	३७३८
	ब) मुली	-/-	१६१
	एकूण [अ + ब]	-/-	३८९९
३.	एकूण खर्च	रुपयात	५४८०१७६

आधार :- जिल्हा व्यवसायिक शिक्षण आणि तांत्रिक शिक्षण
अधिकारी, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ८.८ [सुधारीत]

जिल्ह्यातील प्रौढ शिक्षण केंद्रे ; १९८७-८८ वर्षाकरिता .
जिल्हा - वर्धा .

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	प्रौढ शिक्षण केंद्रांची संख्या
१	२	३
	जिल्हा एकूण	४६०
	तालुका	
१.	वर्धा	—
२.	देवळी	—
३.	सेलू	६०
४.	आर्वी	—
५.	आष्टी	—
६.	कारंजा	—
७.	हिंगणघाट	१५०
८.	समुद्रपूर	२५०

टीप :- १] सलग क्षेत्रा असावे व संपूर्ण भार सकाच तहसिल वर असण्याचा
शिक्षण संचालनालयाच्या [प्रौढशिक्षण] धोरणासुळे
फक्त तीन तहसिलमध्ये प्रौढ शिक्षण केंद्रे सुरू करण्यात आली.
२] ही केंद्रे कायम स्वस्थाची नाहीत .

आधार :- जिल्हा प्रौढ शिक्षण अधिकारी , वर्धा .

शिक्षाकारिता प्रशिक्षण संस्था वर्षा ३०-२-८५ अखोर
जिल्हा- वर्धा.

अ. क्र.	बाब	परिमाण	माहिती
१	२	३	४
१.	शिक्षाकारिता प्रशिक्षण संस्थांची संख्या	संख्या	
	अ] पदवीस्तर	-/-	२
	ब] पदवीपूर्वस्तर	-/-	११
	क] शाळास्तर	-/-	—
२.	पटावरील संख्या		
	अ] पदवीस्तर	-/-	३५२
	ब] पदवी पूर्व स्तर	-/-	८१४
	क] शाळास्तर	-/-	—
३.	एकूण खर्च [१९८३-८४]	रुपये	
	अ] पदवीस्तर	-/-	३८२२३८
	ब] पदवीपूर्वस्तर	-/-	५४९६७५
	क] शाळास्तर	-/-	—

आधार :- शिक्षण तंत्रालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.

तक्ता क्रमांक ९.१

रेल्वे मार्गाची लांबी

[३१ मार्च, १९८८ अखेर]

जिल्हा - धर्मा

अ. क्र.	रेल्वे मार्ग	लांबी किलो मिटर मध्ये
१.	ब्राड गेज	
	१] सकेरी	—
	२] हुहेरी	१४०
	३] तिहेरी व अधिक	—
२.	मीटर गेज	—
३.	नॅरो गेज	३४
सकूण रेल्वे मार्ग		१७४

आधार :- १] विभागीय व्यवस्थापक, मध्यरेल्वे, नागपूर.

प्रकार व पृष्ठ भागानुसार रस्त्यांची लांबी [३१ मार्च १९८८ अखेर]
जिल्हा-वर्धा [लांबी किलोमीटर मध्ये]

१	२	३	४	५	६
अ. क्र: वर्गीकरण : बिगर नगर पालिका रस्ते					
: सार्वजनिक बांधकाम : जिल्हा परिषाद : एकूण : नगरपालिका					
: : : : हद्दीतील रस्ते					
१.	प्रकारानुसार				
	१] राष्ट्रीय महामार्ग	१०८	---	१०८	
	२] राज्यमहामार्ग				
	अ] प्रमुखा राज्यमार्ग	५१३	---	५१३	
	ब] इतर राज्य महामार्ग				
	३] प्रमुखा जिल्हा रस्ते	५३८	१९६.१४	७३४.१४	
	४] इतर जिल्हा रस्ते	३७०	३०३.९०	६७३.९०	
	५] खोड्यातील रस्ते [योजनांतर्गत]	७६३	६९७.७२	१४६०.७२	
	६] इतर रस्ते [योजनेतर]	---	---		२०९.५१
	एकूण	२२९२	११९७.७६	२४८९.७६	२०९.५१
२.	पृष्ठभागानुसार				
	१] सिमेंट कांठीट	---	---	---	६.९३
	२] डांबरी	५४९	२४.०१	५७३.०१	६०.०८
	३] छाडीचा /पक्का रस्ता	१२९६	७०१.५५	१९९७.५५	९७.०५
	४] इतर माल वापरून केलेले	४४७	४७३.२०	९१९.२०	४५.४५
	५] इतर	---	---	---	---
	एकूण	२२९२	११९७.७६	२४८९.७६	२०९.५१

आधारात:- १] कार्यकारी अभियंता सार्वजनिक बांधकाम विभाग, वर्धा. २] कार्यकारी अभियंता, जिल्हा परिषाद, वर्धा
३] सर्व नगरपालिका, वर्धा.

वापरात असलेली मोटार वाहनांची संख्या [३१ मार्च, १९८८ या
वर्षा अखेर]
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र. :	बाबी	मोटार वाहनांची संख्या ३१-३-८८
१	२	३
१.	मोटार सायकली, स्कुटर्स इत्यादी	१२४७५
२.	मोटार / जिप्स	१४०३
३.	टॅक्सी कॅब्स	३५
४.	स्वयंचलीत रिक्शा	११०
५.	<u>स्टेट कॉरजेस</u>	
	१] डिझेलवर चालणा-या	१६१
	२] पेट्रोलवर चालणा-या	
६.	<u>माल मोटारी</u>	
	अ] <u>खाजगी वाहने</u>	
	१] डिझेलवर चालणा-या	१००
	२] पेट्रोलवर चालणा-या	१३
	ब] <u>सार्वजनिक वाहने</u>	
	१] डिझेलवर चालणा-या	५८४
	२] पेट्रोलवर चालणा-या	३०
७.	रुग्णा वाढीका	१३
८.	शाबेच्या बसेस	२
९.	खाजगी सेवा देणारी वाहने [अनुदान]	१०
१०.	जोड वाहने [ट्रॅलर]	२८९
११.	टॅक्टर्स	२९९
१२.	इतर	४
	एकूण	१५,५२७

आधार :- प्रादेशिक परिवहन अधिकारी, नागपूर.

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन मंडळांची [प्रवासी] वाहतूक आकडेवारी
सन १९८७-८८ [३१-३-८८ अखेर]
जिल्हा - वर्धा .

उपक्रमाचे नांव	वर्षाखोरीस मार्गाची संख्या	मार्गाची एकूण लांबी कि. मी.	मार्गाची सरासरी लांबी कि. मी.	वषातील अस्तीत्वात असलेल्या बस गाड्यांची संख्या	रस्त्यावर धावणा-या बसगाड्यांची दैनिक सरासरी [संख्या]	प्रवाश्यांची दैनिक सरासरी [लाखात]	वाहतूकीमुळे वषात मिळालेले उत्पन्न रु. हजारात	दर प्रवाश्यामागे मिळालेले सरासरी उत्पन्न पैसेमध्ये
१	२	३	४	५	६	७	८	९
महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, वर्धा विभाग वर्धा	२३७	१२८८८	५४	१६६	१४५	०.७०	७६५०६	३००

टीप :- स्तंभा पांच मधील माहिती सरासरीमध्ये दर्शविली आहे.

आधार :- विभागीय नियंत्रक, महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, वर्धा .

महत्वाच्या रस्त्यावरील वाहतूक गणना [१८-५-८७ ते २५-५-८७ या कालावधीकरीता
जिल्हा- वर्धा.

क्र. क्र.	गणना स्थानाचे ठिकाण: पूढ			रस्त्याची रुदी [मीटर]	जलदगती वाहने					मंदगती वाहने				सरासरी वाहन [टना
	लांबी कि. मी.	जवळपासचे खोडे / बाहरे	भाग्याचे प्रकार		मोटारी जिप्स व व्हॅन्स	बस गाड्या	माल मोटारी	मोटार सायकली व स्कूटर्स	एकूण	जनावरा कडुन आढली जाणारी	ताय कली	इतर रिक्शा	एकूण	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
[१] राष्ट्रीय महामार्ग														
१] धुळे, अहमदाबाद, नागपूर रोड राष्ट्रीय महामार्ग क्र. -६														
१.	१८/२०	तळेगाव	डांबरी	७.०१५	५१८	३१२	२३११	४१३	३५५४	१३३	३८८	५	५२६	२८६५
जिल्ह्यातील प्रति गणना स्थानकाची दैनिक सरासरी वाहन भार क्षमता														२८३५
२] वनारस-नागपूर बॅक कामोरीन राष्ट्रीय महामार्ग क्र. -७														
२.	५०/२००	कांढाळी	डांबरी	७.०१५	३१६	१५१	८६३	१८७	१५३७	७८	१४१	११	२३०	१०७५
जिल्ह्यातील प्रतिगणना स्थानकाची दैनिक सरासरी वाहनभार क्षमता														१०७५
३] नागपूर- बोरी-अर्धापूर-तुळजापूर मार्ग प्रमुख राज्य महामार्ग क्र. -३														
३.	४४/४००	नागपूर वर्धा रस्ता												
		सेलडोह खोडे	डांबरी	५.४८	५३६	१४३	१००४	५१६	२१२२	१३५	५२२	—	६६४	१२२
४.	६०/००	सेलु [बोरी रस्ता रस्ता]	डांबरी	५.४८	६०७	१७८	८०७	१०५२	२६४४	५५८	२५१६	२२	३०२६	११३
५.	८४/००	तालोड खोडे	—//—	—	४३१	२८२	६०६	५०२	१६२१	२११	६२२	७	११४०	८८८
६.	१५/००	देवळी नाका	—//—	—	४५०	१३७	७०८	४३८	१७३३	३८५	२५६	—	१३४१	२६
७.	११२/००	किरपूर खोडे	—//—	—	२२०	१३६	३१५	१५७	८२८	१५८	२५२	७	४२४	५०

पुढे चालू

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
४] जिल्ह्यातील प्रतिगणना स्थानकांची सरासरी दैनिक वाहनभार क्षमता														२४४०२
८.	०/६०	राज्य महामार्ग क्र. २४१												
	आर्वी	खाडीचा	३.६५	२१	३३	१२४	१११	४२२	१३४	२७०	—	४०४	३२८२	
जिल्ह्यातील प्रतिगणना स्थानकांची दैनिक सरासरी वाहन भार क्षमता														३२८२
५] अमरावती -पुलगाव-देवळी-हिंगणघाट राज्य महामार्ग क्र. -२४३														
९.	१३/६००	धात्रो चौरस्ता डांबरी	३.६५	२७१	८३	८९३	७०२	१६४२	२५८	३८०	—	६३८	२७४१	
१०.	३०/८	वडद छोडे	—//—	३.६५	४८	६	१६३	५७	३७४	३७	२३२	१	२७७	१७३५
११.	३२/०	देवळी	—//—	३.६५	२००	६७	२२८	२६४	८२२	१७३	२६८	—	११४१	४३५६
१२.	६२/६६०	पुलगाव नाला	—//—	३.६५	३८४	६१	३५५	१२६७	२०६७	१०५	३०२२	६४	३१२१	४२७६
जिल्ह्यातील प्रति गणना स्थानकांची दैनिक सरासरी वाहन भार क्षमता														५२०२
६] पुलगाव -आर्वी-वस्ड-पुलगाड राज्य महामार्ग क्र. -२४४														
१३.	०/८	पुलगाव नाहर	डांबरी	३.६५	११५	६२	१८६	२५४	६२४	१२१	२०३५	८	२१६४	२७५६
१४.	५२/००	आष्टी छोडे	खाडीचा	३.६५	१२७	३६	३६६	४३०	१०२२	५००	१८१	४	६८५	४८१३
१५.	७३/६००	साहूर छोडे	खाडीचा	३.६५	४०	२६	२६	८६	२४८	१८३	१५१	—	३३४	१४५
१६.	७५/८००	ह्मवाडा छोडे	खाडीचा	३.६५	३२	२७	१४२	१०१	३१६	१२६	२०७	६	४०२	१२००
जिल्ह्यातील प्रति गणना स्थानकांची दैनिक सरासरी वाहनभार क्षमता														२७२२
७] रोहणा-वाढोणा-कारंजा-जलालखोडा राज्य महामार्ग -२४५														
१७.	०/४	रोहणा छोडे	खाडीचा	३.६५	७२	६	१२१	६६	२७२	११२	१०२	—	२२१	१३३२
१८.	२४/८००	कारंजा जवळ	खाडीचा	३.६५	७४	१८	११७	६६	२७५	१०६	१०२	—	२१५	१३८१
जिल्ह्यातील प्रति गणना स्थानकांची दैनिक सरासरी वाहनभार क्षमता														१३५६

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५
<u>खारांगणा-कोंढाळी-सावरगाव-चिचोली रस्ता राज्य महामार्ग क्र. -२४७</u>														
१९.	०/०	खारांगणा छोडे	डांबरी	३. ६५	११७	३७	२७१	१२४	५२६	१३०	१३७	—	२६७	२७६५
२०.	३०/४००	काजळी छोडे	डांबरी	३. ६५	८१	१८	१०३	७४	२७६	२४२	११७	—	३६६	१४४१
जिल्ह्यातील प्रतिगणना - स्थानकाची वाहनभार क्षमता														२१०३
<u>नागपूर-हिंगणी-आंजी-बिस्व राज् महामार्ग क्र. -२५५</u>														
२१.	८/८००	मांडवा छोडे	खाडीचा	३. ६५	३४	८	४८	४३	१३३	६०२	५६५	—	११६७	११५३
२२.	०/४००	हिंगणी	खाडीचा	३. ६५	१५३	५	१७२	१४७	४८४	३६४	४२३	—	७८७	२२५३
जिल्ह्यातील प्रतिगणना स्थानकांची सरासरी वाहनभार क्षमता														१७०३
<u>बोरधारणा मार्ग-राज्य महामार्ग क्र. २५६</u>														
२३.	०/२००	सेलू चौरस्ता	डांबरी-व खाडीचा	३. ६५	६२६	२१	४०३	८३०	१८९०	१०४२	१२७४	—	२३२३	६०४२
जिल्ह्यातील प्रति गणना स्थानकाची वाहनभार क्षमता														६०४२
<u>आर्वी-वर्धा-वायगाव-राळेगाव-घाटंजी-वारवा-मांडवी राज्य महामार्ग क्र. २५७</u>														
२४.	११/००	वाढोणा छोडे	डांबरी	३. ६५	३२८	८६	७४२	४०९	१६४२	५२३	१६४८	—	२२४१	८२८१
२५.	५४/६००	वर्धा शहर आर्वी नाका	डांबरी	३. ६५	३८२	१११	३७२	९९१	१८६३	१८३	३७७१	—	३९५४	५५५४
२६.	६४/००	सेलूकाटे छोडे	डांबरी	३. ६५	१६८	१३४	२४७	३८२	९३१	४८	५४२	१	५९८	३८१०
२७.	०/६००	वायगाव छोडे	खाडीचा	३. ६५	३४६	४७	३४६	४५३	११२२	२६४	२५१	—	१२१५	४११३
जिल्ह्यातील प्रतिगणना स्थानकांची सरासरी वाहनभार क्षमता														५४३२
<u>पुतगाव-वर्धा-जाम-तुतुर-गिरड-उमरेड राज्य महामार्ग क्र. -२५८</u>														
२८.	१/४००	रैल्वे क्रांतीगजवळ	डांबरी	३. ६५	१३०३	१८२	३४५	२३१०	४१४७	३५८	५२२	—	८८०	८१४५
२९.	०/०	जाम	खाडीचा	३. ६५	४०६	११८	३०१	३२९	११५४	३६५	४१८	—	७८३	५६१३
३०.	५/०	तुतुर [छोडे]	खाडीचा	३. ६५	५३६	६४	५३४	४२१	१६२५	५०३	३३०	—	८३३	८१३६
जिल्ह्यातील प्रतिगणना स्थानकांची सरासरी वाहनभार क्षमता														७२९८

आधार :- १] त्वांघन अधिकारी (सांख्यिकी) सांख्यिकी बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
२] त्वांघ्यक अधिकाक अभियंता, विशेष प्रकल्प मंडळ, नागपूर.

पोस्ट, तारघारे व दुरध्वनी सेवा व दुरद्वर्गन संय यांची आकडेवारी १९८७-८८ या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा

अ. क्र	पोस्टाची संख्या	तारघारांची संख्या	पत्रा पेट्यांची संख्या	पोस्टमनांची संख्या	दुरध्वनीची संख्या	पोस्टांची सुविधा असलेल्या गावांची संख्या	शासनाने वाटप केलेल्या दुरद्वर्गन संयांची संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८
१.	१८१	११[६०]	८७१	२१८	२४३२	१६१	२५

टीप :- रकाना क्र. ३ मधील तारघारांची [] कसातील संख्या टेलिफोनव्दारे तार केल्या जाणा-या केंद्राची आहे.

आधार:- १] अधीक्षक डाकघार, वर्धा विभाग, वर्धा.
२] उपविभागीय अधिकारी " तारघारे " वर्धा.
३] विभागीय अभियन्ता ग्रामीण ध्वनीक्षेपन संचालनालय, विभागीय कार्यालय, नागपूर.

तक्ता क्रमांक १०.१

- १३६ -

स्थानीक संस्थाचे उत्पन्न व खर्च १९८७-८८ या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा [रुपये लाखात]

ग्रामपंचायत			जिल्हा परीषद			नगरपालिका		
संख्या	समाविष्ट असलेल्या खोड्यांची संख्या	एकूण उत्पन्न	एकूण खर्च	एकूण उत्पन्न	एकूण खर्च	संख्या	एकूण उत्पन्न	एकूण खर्च
१	२	३	४	५	६	७	८	९
४८५	१३७६	८१.६६	७६.८०	१५३१.९३	१५३७.३१	६	६६४.५४	६५०.१४

आधार :- जिल्हा सांख्यिकी कार्यालय, वर्धा.

ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च [१९८७-८८ वर्षाकरिता]
जिल्हा - वधा [सयें बजारात]

अ. क्र.	पंचायत समीती	ग्रामपंचायती गट गाम पंचायतीची संख्या	उत्पन्न							
			सहाय्यक अनुदाने	अंशदान	देणागी	कर	गुल्क	इतर	स्तंभा ४ ते १०	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
	जिल्हा एकूण पंचायत समीती	४८५	१०८३	२७	३०६५	१२८८	२००५	१०९	५८९	८१६६
१.	वधा	७०	१७३	६	४८५	३३०	२९६	१	१४३	१४३४
२.	देवळी	६०	१५०	२	४१९	१५९	३०६	४४	४६	११२६
३.	सेलू	६०	१४२	४	५३०	१०१	२२६	—	११५	१११८
४.	आर्वी	६५	१४७	१	३१९	१६६	२३६	—	४६	२१५
५.	आष्टी	३६	६८	२	२८७	१८५	१५३	—	८६	७८१
६.	कारंजा	५४	६४	११	२७९	६१	२७०	—	४१	७२६
७.	हिंगणघाट	७२	१५४	—	३९०	१३०	२६०	६४	७६	१०७४
८.	समुद्रपूर	६८	१८५	१	३५६	१५६	२५८	—	३६	९९२

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक १०.२ [पुढे चालू]

- १३८ -

अ. क्र.	पंचायत समिती	खर्च								
		आरोग्य सेवा	सार्वजनिक बांधाकाम	सामाजिक व नैतिक वृध्दी	प्रशासन	समाज कल्याण	पशुधानाचे सर्वधान	जमीन महसुलाची वसुली व देखाड्याल	इतर	स्तंभा १२ ते १९
१	२	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०
	जिल्हा एकूण पंचायत समिती	१७७८	३१६०	५३०	१७५६	३२१	८९	—	४६	७६८०
१.	वर्धा	२७४	४१६	७३	३०१	१०९	७	—	—	११८०
२.	देवळी	३७२	५६७	१११	१२०	—	५	—	—	११७५
३.	सेलू	१७३	४३९	३३	२५२	१५	१७	—	—	९२९
४.	आर्वी	१८१	३८९	८१	१७२	११६	—	—	६	९४६
५.	आष्टी	२०६	२४०	३१	१४७	६२	४८	—	३३	७६६
६.	कारंजा	१७६	२४१	४६	२४४	१९	११	—	७	७४४
७.	हिंगणघाट	१९७	४९८	८४	२८३	—	—	—	—	१०६२
८.	तमुद्रपूर	६९९	३७०	७१	२३७	—	१	—	—	८७८

आधार :- मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद, वर्धा.

जिल्हा परिषादेचे बाबवार उत्पन्न व खर्च १९८७-८८ या वर्षाकरिता
जिल्हा-वर्धा [स्ये हजारात]

अ. क्र.	लेखा विवरण	प्रत्यक्ष १९८६-८७	सुधारीत १९८७-८८	अंदाजे १९८८-८९
१	२	३	४	५
जमा				
१.	स्वनिर्मित उत्पन्न			
	अ) स्थानीक उपकर मुद्रांक शुल्कासह	५१९२	१९६३	२३४८
	ब) शिक्षणा	१३०	१७९	२०३
	क) कृषी	१३९	३५	२०
	ड) इमारत व दळणावळण	९३२	४१	१२४
	ई) इतर	८१२	१६८	४४०
	एकूण	७२०५	२३८६	३१३५
२.	शासकीय अनुदाने			
	अ) सहेतूक अनुदान	७६८८८	९११८४	९०४४०
	ब) आस्थापना अनुदान	२१७४२	२६८२१	२७५१०
	क) योजना अंतर्गत योजनासाठी अनुदान	१५५२५	२००२२	१७१५५
	ड) इतर	६५५१	६६७०	४०८९
	एकूण शासकीय अनुदाने	१२०७०६	१४४६९७	१३९१९४
३.	कर्जे			
	अ) कर्जे व अग्रिम	१८११२	६११०	५४५०
	ब) ठेवी व अग्रिम			
	क) वित्त प्रेषणा	७३६१०	—	—
	एकूण	२५४७२	६११०	५४५०
४.	आरंभिकी शालक	१७४५७	२६२६१	२५७२३
	एकंदर एकूण जमा	२३७०९०	१७९४५४	१७३५०२
	खर्च			
	अ) कृषी	७०६	९३७	८४०
	ब) सामान्य प्रशासन	२०१३२	२५२५८	२५८४७
	क) शिक्षणा	५७२४४	६५४१०	६४८९१
	ड) वैद्याकिय	१७९१४	२२१७१	१९७२१
	ई) पशुसंवर्धन	२४३६	५९३१	३६०२
	फ) इमारती व दळणावळण	६७६४	७०७४	६१९६
	ग) समाजकल्याण	२३२२	३२६२	२९०६
	द) सिंचन	५८४८	५३४६	६९८५
	ग) इतर	७२४३	६२४२८	११२०६

तक्ता क्रमांक १०.३ [सुटे चालू]

- १४० -

१.	२.	३.	४.	५.
कर्जे				
अ] कर्जे व अग्रीस	॥	१६६१०	५२०७	५४५०
ब] ठेवी व अग्रीस	॥			
क] वि-त प्रेषणा		७३६१०	—	—
ड] इतर				
एकूण		२०२२१	५२०७	५४५०
अखोरची शिाल्लक		२६२६१	२५७२३	२५८५८
एकंदर [एकूण खार्च अधिक अखोरची शिाल्लक]		२३७०२१	१७२४५४	१७३५०२

टीप :- जिल्हा परिषादेने स्वतःचे प्रत्यक्षा उत्पन्नाचा आढावा घेतल्यानंतर आपले खर्चाचे अंदाज पत्राक तयार करत असल्यामुळे कमी किंवा जास्त खर्च / उत्पन्न निदर्शनास येतो.

आधार :- मुख्य लेखा व वि-त अधिकारी, जिल्हा परीक्षाद, वर्धा.

तफता क्रमांक १०.४

१४१ -

नगरपालीकाचे उत्पन्न व खर्च १९८७-८८ वर्षाकरिता

जिल्हा- वर्धा

[रुपये हजारत]

अ. क्र. नगरपालीकेचे नांव		उत्पन्न								
		अनुदाने वर्गणी		नगर पालीकेचे दर व कर			नगरपालीकेच्या मालम-तेपासून मिळालेला एकूण महसूल		इतर	एकूण उत्पन्न
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
		शासकिय	इतर	जकात	घरे व जमीनी यावरील कर	इतर कर	एकूण			
	एकूण वेरीज	२३२६५	११६६७	१६४०७	५२२४	४२४६	२५९४७	१०२८	४५४७	६६४५४
१.	वर्धा	९०४०	७२९५	७२३०	३४१५	१८५१	१२४९६	३७८	७९३	३०००२
२.	देवळी	११४२	२०२	३६४	९८	१५८	६२०	३४	४१३	२४११
३.	पुलगांव	३४३३	१९९	१५३३	८६५	९२६	३३२४	५१	६३४	७६४१
४.	तिंदी	१०८३	१५६	४२९	५२	८४	५६८	७७	२९६	२१८०
५.	आर्वी	३१२०	१९	१८२१	२८६	२६७	२३७४	१५६	७३६	६४०५
६.	हिंगणघाट	५४४७	३७९६	५०३०	५७८	९५७	६५६५	३३२	१६७५	१७८१५

पुढे चालू

अ. क्र.	नगरपालिकेचे नांव	खर्च							
		सामान्य प्रशासन	करवसुलीचा खर्च	सार्वजनिक सुरक्षा	सार्वजनिक आरोग्य व मोटो	सार्वजनिक बांधकाम	शिक्षण	इतर	एकूण खर्च
१	२	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९
	एकूण वेरीज	२७४१	५७६०	१८७३	२५६३२	२४०८	१२११९	२४४८१	६५०१४
१.	वर्धा	१०४६	२१९६	१०१२	५७७६	६६३	३९६६	१६२४५	२९९०४
२.	देवळी	२५६	२६५	५०	४८८	२९७	४८३	४०४	२२४३
३.	पुलगांव	३१३	१०९४	१८८	२८०२	३१०	१९१९	८६७	७४९३
४.	तिंदी	२२४	२९४	४३	४०७	२६७	६२९	५५	१९१९
५.	आर्वी	३७६	७८१	१६०	२२२८	१४१	१९९४	७०३	६३८३
६.	हिंगणाघाट	५२६	११३०	४२०	३९३१	७३०	३१२८	७२०७	१७०७२

आधार :- जिल्ह्यातील सर्व नगरपालिका

महानगर पालिका/नगरपरिषद क्षेत्रातील इमारतींची वापरानुसार संख्या व त्यापैकी निवासेतर उपयोग असणाऱ्या इमारती अगर त्यांच्या भागांमध्ये चालणारे उद्योग/व्यवसायासंबंधी माहिती जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	तपशील	नगरपरिषद					
		वर्धा	देवळी	सिंदी	पुलगांव	आर्वी	हिंगणघाट
१	२	३	४	५	६	७	८
	इमारतीच्या वापरानुसार संख्या						
१.	निवासी	८४५४	१५४२	१३५२	३७६९	३९४६	६२६६
२.	निवासेतर	११८४	३००	२२९	५२०	१३२०	९९६
३.	मिश्र	९५९	१४९	११६	४३६	३७५	३२३
४.	एकूण	१०,५९७	१९९१	१०९७	४७२५	५६४१	७५९५
	निवासे-तर इमारतीमध्ये चालणारे महत्वाचे उद्योग व्यवसाय						
१.	पिठाची गिरणी	७१	१३	७	२८	२८	४०
२.	बेकरी	१०	२	—	१	५	३
३.	बर्फाचा कारखाना	१	—	—	—	३	—
४.	शिावन काम	१३९	३३	२७	६४	७७	३९
५.	घाोंगेडे तयार करणे	—	—	—	—	—	—
६.	बुरड-काम	—	१	१	१	—	—
७.	प्रिटींग, प्रेत, बुक वाईडिंग	३५	३	१	८	५	१२
८.	इरोसॉक्स सेंटर, टायपींग करणे	—	—	—	—	—	—
९.	सावन व धुलाई पावडर कारखाना	४	—	—	—	—	—
१०.	टाईल्स, सिमेंट किंवा दगडी जाती बनविणे	२	—	—	—	—	—
१०.	लेटा काम	१	—	—	—	४	—

तक्ता क्रमांक १०. ५ [पुढे चालू]

- १४४ -

१	२	३	४	५	६	७	८
११.	जुनार जाय	४४	४	३	६	१४	२७
१२.	गंत विक्री	१	—	—	—	—	—
१३.	डेअरी	१७	१	—	१२	२४	२
१४.	पानपट्टी दुकान	४६	६	—	१५	३४	२२
१५.	धान्य व किराणा दुकान	३२६	५७	५५	१७७	१९४	२६०
१६.	दाख्ये दुकान	४	—	१	१	१	२
१७.	फळे व धाजीपाला दुकान	५	—	१	१	७४	१४
१८.	कापड दुकान	४६	१०	१२	३७	७४	७३
१९.	जनरल स्टोअर्स [कॅलटरी दुकान]	२७	—	—	११	४०	१२
२०.	औषाधि दुकान	३५	३	६	३	८	१५
२१.	पेट्रोल पंप	६	—	—	—	१	२
२२.	फुले व हार तलेय इतर सामान विक्री	२	—	—	—	—	—
२३.	मोटार व मोटार सायकल विक्री	१	—	—	—	—	—
२४.	हॉटेल व लॉज	१११	२५	३०	४८	८१	७९
२५.	वसतीगृहे	—	१	—	१	१	—
२६.	गोदाम	३८	१	१०	२६	२८	२२
२७.	सायकली व गॅसबत्या धाडयाने	६५	—	—	१	—	—
२८.	वैद्यकीय सेवा	२२	—	—	—	५	१
२९.	गुरांचा दवाखाना	—	१	—	—	—	—
३०.	दवाखाना	७८	८	१३	२९	२६	४०
३१.	सिनेमा व नाट्य गृहे वगैरे	७	—	—	३	४	१
३२.	वाचनालय, व्यायाम शाळा इतर खोळाची केंद्रे [बॅडमिंटन वगैरे]	१४	२	२	३	८	२०

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक १०.५ [मुदे चालू]

- १४५ -

१	२	३	४	५	६	७	८
३३. फोटो स्टुडियो		७	३	—	५	३	३
३४. सलून		५७	६	६	३१	३५	३०
३५. लांझी		४१	४	२	१८	१४	२१
३६. इलेक्ट्रीशियन		—	—	—	—	—	—
एकूण		१३०३	१८४	१६६	५३०	७८६	७५०

आधार :- अर्थ व तांख्यकी संचालनालय, मुंबई.

विविध विकास शिष्टाचारालील झालेला योजना-अंतर्गत खर्च १९८७-८८ या वर्षाकरिता
जिल्हा- वर्धा [रुपये हजारात]

अ. क्र.	विकास शिष्टा	१९८७-८८		
		राज्यक्षेत्र	स्थानीक क्षेत्र	एकूण
१	२	३	४	५
१.	कृषी विषयक कार्यक्रम	३५२१	१६२३	५१४४
२.	सहकार	१६२	—	१६२
३.	सिंचन व उर्जा	८२७३	३६५६	११९२९
४.	उद्योग व खाणाकाम	१५१५	—	१५१५
५.	वाहतूक व दळणावळण	४९९६	४४३	५४३९
६.	सामाजिक व सामुहीक सेवा	२२०३९	१२९५४	३४९९३
७.	संकिर्ण	१७६३६	११३०९	२८९४५
एकूण सर्व कार्यक्रम		५८१४२	२९९८५	८८१२७

आधार :- जिल्हा नियोजन अधिकारी, वर्धा.

योजना खालील महत्वाची भौतिक साधने सन १९८७-८८ करिता
जिल्हा- वर्धा

अ. क्र.	विकास शिबिर उप शिबिर	बाब	परिमाण	भौतिक साध्य
१	२	३	४	५
१.	कृषी कार्यक्रम	१] कार्यरत तालूका विज गुणन क्षेत्र	संख्या	८
		२] उंदीर सहर मोहीम	हेक्टर	—
		३] मिळमाशी मोहीम	-//-	१०००
		४] सॉईल अप्लीकेशन	-//-	—
		५] तेल बियांचा पिकांची प्रात्यक्षिक- आखाणी करणे	-//-	—
		६] उपसा सिंचन योजना	संख्या	—
		७] फवारणी करिता अनुदान	-//-	—
		८] सामुहिक विहीरी बांधणे	-//-	—
		९] नवीन विहीरीचे बांधकाम	-//-	—
		१०] अल्प व अत्यल्प शेतक-यांना बियाने मिनीकट वाटप	-//-	३२०८
		११] अल्प व अत्यल्प शेतक-यांना बियाने व मिनीकट वाटप	-//-	३५५३
		१२] जिवाणू सर्वधके	-//-	१६००
		१३] प्वारी वरील चिकटा	हेक्टर	—
		१४] सुधारीत शेतकी औजारे व साधने विकत घेण्यासाठी अर्थ सहाय्य	लाभार्थी	६०
२.	लघुसिंचन	१५] नवीन विहीरीकरिता अर्थसहाय्य	संख्या	—
		१६] पंपसेट बसविण्याकरिता अर्थसहाय्य	-//-	—
		१७] राज्यस्तरावर लघुसिंचनाची बांधकामे हाती घेणे	-//-	—
		१८] स्थानीक क्षेत्रात लघुसिंचनाची बांधकामे हाती घेणे	-//-	१९
३.	मृदसंधारण	१९] मृद संधारण बांधकालणे व उतारावरील समतोल घालणे इत्यादी उपायांद्वारे जमीनीचा विकास करणे	हेक्टर	—
		२०] अपूर्ण कामे पूर्ण करणे	-//-	—
		२१] देखाभाल करणे	-//-	—
		२२] मृदसंधारणाकरिता वृक्षारोपन	-//-	—

१	२	३	४	५
४. आयाकर विकास करणे	२३] आयाकरव्दारा जमीनीचा विकास			
	अ] सपाटीकरण	हेक्टर	२७९	
	ब] नालीकरण	-/-	७९२	
	क] पाट्यारी	-/-	७३१	
	२४] चांचणी व प्रात्यक्षिक क्षेत्रा संख्या		—	
५. पशुसंवर्धन	२५] कोबंड्याच्या खारेदीसाठी कर्ज देणे	-/-	—	
	२६] पशुवैद्याकीय केंद्रांचा दर्जा वाढविणे	-/-	१०	
	२७] शेतकऱ्यांना प्रशिक्षण देणे	-/-	७५	
	२८] नर कोबडे वाटणे	-/-	३६४	
	२९] धारणा प्रात्यक्षिके	-/-	—	
६. दुग्धाव्यवसाय विकास	३०] दुग्धाचे वाटप	लिटर प्रतिदिनी		
	३१] दुग्धा उत्पादनासाठी दुग्धा व्यवसाय विकास सहकारी संघटना/दुग्धा व्यवसाय विकास संस्था महासंघ यांना व्यवसाय स्थापनेसाठी अर्धसहाय्य	संख्या	२०	
७. वने	३२] वृक्षा रोपन	हेक्टर	—	
	३३] श्रमीकाकरिता शेत बांधणे	संख्या	—	
	३४] कुंपन [फेन्सींग]	हेक्टर	—	
	३५] निरीक्षण रस्ते	कि. मी.	—	
	३६] अस्तीत्वात असलेल्या रस्त्यांची सुधारणा	-/-	—	
	३७] इरेक्शन ऑफ चेलसची वारिअसची उधारणा	संख्या	—	
	३८] लागवड पूर्व कामे	हेक्टर	३७५	
	३९] मानसूनपूर्व कामे	-/-	—	
	४०] रपटे	संख्या	—	
८. मत्स्यव्यवसाय	४१] मत्स्यबीज उत्पादने क्षेत्राची स्थापना/विकास	-/-	—	
	४२] मत्स्यबीज निर्माण	संख्या लाखात		
	४३] कार्व माशांचा साठा	-/-	—	
	४४] मासे पकडणे	मे. टन	६९४	
	४५] नायलोण सुतांचा पुरवठा	किलो	३७७	
	४६] मच्छीमार तज्ञाना कर्ज वाटप	संख्या	—	
	४७] मच्छीमार सहकारी संस्थांना भाग भांडवलाकरिता योगदान	संख्या	१	

तक्ता क्रमांक ११.२ [पुढे चालू]

१	२	३	४	५
		४८] मच्छीमार सहकारी संस्थाना संख्या		२
		व्यवस्थापकीय सहाय्य		
९. पठार कोठार व बखारी	४९] कृषी उत्पन्न बाजार समितीच्या विकासाकरिता अनुदान		-/-	---
१०. सहकार व सांघुहिक विकास	५०] कृषी उत्पादक सहकारी संस्थोचा विकासाकरिता कापूस वाटणी व वाधानीकरिता भागभांड- वलाच्या स्थाने योगदान		-/-	---
१] सहकार	५१] उपभोक्ता सहकारी संस्थाना-/- व्यवस्थापकीय अर्थ सहाय्य		-/-	---
	५२] कामगार क्रांति संस्थाना/ अर्थसहाय्य		-/-	---
	५३] शेतकी सहकारी संस्थाना व्यवस्थापकीय अर्थसहाय्य		-/-	---
	५४] गट पातळीवरील ग्रामीण कारागीरांच्या बहुउद्देशीय संस्थाना अर्थसहाय्य		-/-	---
२] सांघुहिक विकास	५५] सांघुहिक विकास प्रकल्प	संख्या		८
	५६] ग्रामीण विकास कार्यक्रम भलपात्रा खारेदी		-/-	८०
३] उद्योग व खाणा काम	५७] औद्योगिक सहकारी संस्थाना-/- सहाय्य		-/-	---
	५८] वस्त्र व्यवसाय उद्योगाचा विकास	लाभार्थी		---
	५९] हातमाग उद्योगाचा विकास	संख्या		७८
	६०] रस. स. आय. नियमावली लघु उद्योग अर्थ सहाय्य		-/-	४०
११. विद्युत व जल विकास	६१] चालू मध्यम सिंचन प्रकल्प			---
	अ] सिंचन प्रकल्प	संख्या		३
	ब] विद्युत प्रकल्प			---
	६२] खोड्याचे विद्युतीकरण		-/-	४
	६३] बसविलेले पंप		-/-	२०१
१२. रस्ते	६४] नवीन रस्ते बांधणी	कि. मी.		४.५०
	६५] अ] रस्त्याचे डांबरीकरण		-/-	---
	ब] मातीकरण		-/-	---
	६६] मो-या व पूल बांधणी	संख्या		२०
१३. सांघुहिक सेवा	६७] प्राथमीक शिक्षणाच्या विकासाकरिता जि. प. दान	संख्या		---
१] सांगान्य शिक्षण	शिक्षकांचा नेसणुकीसाठी अनुदान			
	६८] प्राथमीक शिक्षणाकरिता नगरपरिषदांना अनुदान		-/-	---
	६९] प्राथमीक शाळेच्या इमारती- साठी जि. प. दाना अनुदान		-/-	---

तक्ता क्रमांक ११.३ [पुढे चालू]

१.	२.	३.	४.	५.
७०]	११ ते १४ वयोगटातील मुलांसाठी अधिकृत बाह्य शिक्षण कार्यक्रम		संख्या	---
७१]	माध्यमीक शाळांना ५ ते ७ वर्ग जोडणे		---/---	---
७२]	बालवाड्यांना साहित्य पुरवणे		---/---	---
७३]	अशासकीय माध्यमीक शाळांचा विकास विस्तार व नवीन शाळा उघडणे		---/---	---
७४]	अशासकीय माध्यमीक शाळेत जादा वर्ग उघडणे		---/---	११५
७५]	माध्यमीक शाळांच्या इमारती बांधण्याकरिता स्वेच्छापूर्वक कामे करणा-या संस्थांना कर्ज पुरवठा		---/---	---
७६]	विदर्भातील बहुउद्देशातीय उच्च माध्यमीक शाळांच्या कामे-यांच्या संख्येत वाढ		---/---	---
७७]	उच्चस्तर माध्यमीक शिक्षणाचा विकास [कनिष्ठ महाविद्यालयात अतिरीक्त वर्ग उघडणे]		संख्या	७४
७८]	शाळा समितीची स्थापना		---/---	---
७९]	माध्यमीक शाळा अतिरीक्त शिष्यवृत्त्या		---/---	---
८०]	प्राथमीक शिक्षणाची कार्यक्षमता वाढविण्याकरिता योजना		---/---	---
८१]	एन. सी. ई. आर. टी. सी. पाठ्यक्रमाचा अंमलबजावणीसाठी शिक्षकांचे परििक्षण		---/---	---
८२]	प्राथमीक शिक्षकाकरिता कर्ज व शिक्षावृत्ती		---/---	---
८३]	कामाचे अनुभवावस्न शिक्षकांना परििक्षण देणे		---/---	---
८४]	प्रौढांना साक्षर करणे		---/---	---
८५]	आर्थिकदृष्ट्या मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शैक्षणिक सवलती		---/---	---
८६]	प्राथमीक शिक्षकांच्या मुलांना शैक्षणिक सवलत		---/---	---
८७]	अशासकीय विद्यालयगत परििक्षण अनुदान		---/---	---
८८]	आर्ट सायन्स व वणिज्य महाविद्यालयीन विद्यार्थ्यांना शिष्यवृत्ती		---/---	---
८९]	शाळा व महाविद्यालयांचा विस्तार		---/---	---

श्री. दा. वि. र. त. त. त.

पुढे चालू

१०] प्रथमीक शाळांच्या कामे-यांच्या संख्येत वाढ

१.	२.	३.	४.	५.
		शैक्षणिक सवलती		
		१०] प्राथमीक शिक्षकांच्या मुलांना मोफत शिक्षण	संख्या	—
		११] फ्रिडिंगणाचा विकास	-/-	—
		१२] फ्रिडा उत्तम केंद्र	-/-	—
२]	सार्वजनिक आरोग्य	१३] कार्यरत प्राथमीक आरोग्य केंद्र	-/-	२५
		१४] कार्यरत उपकेंद्र	-/-	१११
३]	स्वच्छता व पाण्याची पुरवठा	१५] शासकीय पाणीपूरवठा योजना प्रगतीपथावर	-/-	—
		१६] न.प. पाणी पुरवठा योजना	-/-	—
		१७] ग्रामीण पाणी पुरवठा योजना [राज्यस्तर]	-/-	१२
		१८] ग्रामीण पाणी पुरवठा योजना [स्थानीक]	-/-	८
		१९] पिण्याच्या पाण्याच्या विहीरीची दुरुस्ती	-/-	—
		१००] नवीन पाण्याच्या विहीरी बांधणे	-/-	२
		१०१] कुप नलीका बांधणे	-/-	१०१
		१०२] जि. रस्त. डी. ए. ना. कुप नलीका विहीरी खानण्याचे काम	-/-	२१०
४]	गृहनिर्माण	१०३] आर्थिकदृष्ट्या मागास-वर्गीयकरिता घारे बांधणे	-/-	—
		१०४] कमी उत्पन्न गटाखालील योजनेअंतर्गत घारे बांधणे	-/-	—
		१०५] ग्रामीण गृह निर्माण योजनेअंतर्गत खोड्यात घारे बांधणे	-/-	—
		१०६] झोपड्यावर उत्त बांधणे	-/-	—
		१०७] ग्रामीण क्षेत्रातील भूमीहीन मजुराकरिता घारबांधणीसाठी जागा देणे व झोपड्या बांधणे	-/-	१३०
		१०८] खोड्यातील गाव गणांचा विकास	-/-	४८
५]	मागास वर्गीयांचे कल्याण	१०९] मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षण शुल्क व परीक्षा शुल्क देणे	-/-	८३२
		११०] माध्यमीक शाळेतील मागास-वर्गीय विद्यार्थ्यांना शिक्षणवृत्त्या देणे	-/-	५८६
		१११] माध्यमीक शाळा परिक्षो-तर शिक्षणवृत्त्या देणे [विमुक्त जाती भाटक्या जाती]	-/-	१८४
		११२] मागासवर्गीय वसतीगृहाना सामुहिक अनुदान	-/-	—

तक्ता क्रमांक ११.२ [पुढे चालू]

	११३]	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेतील मागासवर्गीय विद्यार्थ्यांना संख्या विद्यार्थी वेतन देणे	---	---
	११४]	मागासवर्गीयांना सिंचन विहीरी बांधण्याकरिता कर्ज तथा सवलत	---/---	---
	११५]	गाामीण उद्योगाकरिता कर्ज तथा सवलत	---/---	---
	११६]	मागासवर्गीयांना व्यक्तीगत व सामूहिक द्वार बांधणी साठी वि-त सहाय्य देणे	---/---	---
	११७]	अनुसूचित जमातीकरिता पंप संच बसविणे	---/---	---
६] समाज कल्याण	११८]	महारोग्यांचे पुनरुत्थान	---/---	---
	११९]	शा.री.री.कट्ट्या अपंगाकरिता आर्थिक मदत	---/---	---
	१२०]	शा.री.री.कट्ट्या अपंगासाठी असलेल्या शासकिय संस्थेतील आय. टी. आय. धारतीवर प्रशिक्षण	---/---	---
७] श्रम आणि श्रमीकांचे कल्याण	१२१]	आय. टी. आय मधील प्रशिक्षार्थ्यांना प्रशिक्षण	संख्या	---
	१२२]	सामूहिक रेडीयो संच बसविणे	---/---	---
८] इतर कार्यक्रम	१२३]	श्रमीकांची उपस्थाती	लाखात	---

आधार :- जिल्हा नियोजन अधिकारी, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ११.३

- १५३ -

रोजगार हमी योजना, वर्धा १९८७-८८

[रुपये हजारत]

जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा	कामाचा प्रकार	नियोजित कामाची संख्या	मंजूर केलेल्या कामाची संख्या	सुरु केलेल्या कामाची संख्या	पूर्ण केलेल्या कामाची संख्या	मध्येच बंद केलेल्या कामाची संख्या	कामासाठी केलेली तरतूद [हजार रु]	कामावर झालेला एकूण खर्च [हजार रु]	रोजगार निधीती [मनुष्य दिवस लाखा]
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१.	वर्धा जिल्हा	सिंचन	१२२	११६	५३	८७	१५	६७.८०	५२०७	१०.३०
२.		सुदसंधारणा व भूविकास	२३२	—	८९	३९	—	२९.५५	२७६८	६.०१
३.		वनीकरण	६५	९	३६	३	८	२१.७५	२०.२७	१.९०
४.		रस्ते व इतर	१०९	४९	९९	७१	२४	१३६.४०	१३८.३७	१३.८२
		एकूण	५२८	१७४	२७७	२००	४७	२५५.५०	२३८.३९	३२.०३

टीप :- तालूकावार माहिती उपलब्ध नाही.

आधार :- जिल्हाधिकारी कार्यालय [रो.ह.यो.], वर्धा.

तक्ता क्रमांक ११.४

रोजगार हमी योजनेखाली घेतलेली कामे, त्यावरील रोजगार व
 खर्च सन १९८७-८८ या वर्षाकरिता .
 जिल्हा - वर्धा .

अ. क्र.	महिना	खर्च [रु. लाखात]		मनुष्य दिवस	रोजगार हमी योजनेखाली कामाची तेख्या
		प्रत्यक्षा	संचित		
१	२	३	४	५	६
१.	एप्रिल, ८७	६. ५३	६. ५३	१०७०००	१२२
२.	मे, ८७	९. ४२	१५. ९५	६४०००	१०४
३.	जून, ८७	६. १५	२२. १०	७२०००	८९
४.	जुलै, ८७	७. ४३	२९. ५३	१७८०००	८६
५.	ऑगस्ट, ८७	१३. ७०	४३. २३	२७९०००	१३१
६.	सप्टेंबर, ८७	१६. ३४	५९. ५७	४०७०००	१४२
७.	ऑक्टोबर, ८७	३०. ९३	९०. ५०	३९४०००	१६९
८.	नोव्हेंबर, ८७	२६. ००	११६. ५०	३१००००	१५५
९.	डिसेंबर, ८७	२८. ७४	१४५. ३४	३४००००	१७१
१०.	जानेवारी, ८८	३४. ०४	१७९. २८	३६५०००	१५९
११.	फेब्रुवारी, ८८	२५. ३३	२०४. ६	३७८०००	१८१
१२.	मार्च, ८८	३३. ७८	२३८. ३९	३०९०००	१६३

आधार :- जिल्हाधिकारी [रो. ह. यो.], वर्धा.

पिण्याच्या पाण्याच्या सोयी व टंचाई संबंधी केलेल्या उपाय योजना
१९८७-८८ वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	तालुका	एकूण वस्तीच्या गावांची संख्या १९८१ च्या जनगणनेनुसार	गावातील वाड्या/ वस्त्यांची संख्या	बाराही महिने पुरेशी पाणी उपलब्ध असलेल्या गावांची संख्या	त्यांतील वाड्या/ वस्त्यांची संख्या	पिण्याच्या पाण्याची टंचाई असलेली गावे व त्यासाठी केलेली उपाय योजना टंकरने पुरवठा होणा-या	गावांची संख्या	गावातील वाड्या/ वस्त्या संख्या	टंकरची संख्या	गावांची संख्या	त्यातील वाड्या/ वस्त्या संख्या	बैलगाडीची संख्या	इतर साधनांनी पुरवठा होणा-या गावांची संख्या	गावातील वाड्या/ वस्त्यांची संख्या	साधन होणा-या संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	
१.	वर्धा	१०४	—	९०	—	१४	—	७	—	—	—	—	—	—	विहीरी खोल करण
२.	देवळी	९२	—	७९	—	१०	—	४	—	—	—	३	—	—//—	
३.	सेलू	१३५	—	१२०	—	१०	—	७	—	—	—	५	—	—//—	
४.	आर्वी	१३२	—	११८	—	११	—	५	—	—	—	३	—	—//—	
५.	आष्टी	८१	—	६५	—	१६	—	७	—	—	—	—	—	—//—	
६.	कारंजा	९८	—	७०	—	२१	—	१७	—	—	—	७	—	—//—	
७.	हिंगणघाट	१२४	—	११४	—	१०	—	५	—	—	—	—	—	—//—	
८.	समुद्रपूर	१६६	—	१५१	—	११	—	६	—	—	—	४	—	—//—	
जिल्हा एकूण		९३२	—	८०७	—	१०३	—	५८	—	—	—	२२	—	—//—	

टीप :- वाड्या/ वस्त्यांची संख्या उपलब्ध नसल्याने देण्यात आली नाही.

आधार :- वर्धा जिल्ह्यांतील सर्व पंचायत समिती व तहसील कार्यालये.

संकरित व अधिक उत्पादन देणा-या पिकांच्या जाती व त्याखालील असणारे क्षेत्र
१९८७-८८ या वर्षाकरिता
जिल्हा - वार्धा.

अ. क्र.	तालुका	प्रत्यक्षा क्षेत्र	अधिक उत्पन्न देणारी पिके		संकरित पीके		सुधारीत पिके	
			पिकाचे नांव	क्षेत्र [हेक्टर]	पिकाचे नांव	क्षेत्र [हेक्टर]	पिकाचे नांव	क्षेत्र [हेक्टर]
१	२	३	४	५	६	७	८	९
१.	वार्धा	५६०७५	भात व गहू	२२४०	ज्वार व कापूस	२५४५०	सु. ज्वार इतर	२८३८५
२.	देवळी	५१११५	—//—	१५८५	—//—	२४५००	तुण धान्य	२५०३०
३.	तेलू	४५६७०	—//—	४२७५	—//—	२३०१०	खारीप व रब्बी	१८३८५
४.	आर्वी	५४४२५	—//—	२१००	—//—	२९६५०	तूर, मुग, उडीद	२२६७५
५.	आडटी	२६६५७	—//—	८६०	—//—	१२१३५	हरभारा, भुईसुंग	१३६६२
६.	कारंजा	४१५८१	—//—	१९१५	—//—	१९४८५	सोयाबीन	२०१८१
७.	हिंगणघाट	७७२४६	—//—	५१८५	—//—	३३२७५	सुर्यपुल, जवस	३८७८६
८.	समुद्रपूर	८१११५	—//—	७१५०	—//—	३४५८५	करडी गळीत पिके	३९३८०
एकूण		४३३८८४	—//—	२५३१०	—//—	२०२०९०		२०६४८४

टीप :- पिकाचे नांव तालुकावार वेगवेगळे उपलब्ध नाही.

आधार :- कृषी विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद, वार्धा.

जिल्ह्यातील रासायनिक खाताचे वाटप १९८७-८८ या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	रासायनिक खाताचे वाटप [मे. टनात]		एकूण	शेरा
		नियमित संस्थाकडून	खाजगी संस्थाकडून		
१	२	३	४	५	६
	तालुका				
१.	वर्धा	१३२२	४७४०	६१३२	
२.	देवळी	७१७	२६१९	३३३६	
३.	सेलू	१९३९	४१४५	६०८४	
४.	आर्वी	१४७२	४३००	५७७२	
५.	आष्टी	१५०	१०२१	११७१	
६.	कारंजा	३१०	१२२२	१५३२	
७.	हिंगणघाट	१७५९	७८२७	९५८६	
८.	समुद्रपूर	१११८	३२८२	४४००	
एकूण जिल्हा		८८५७	२९१५६	३८०१३	

टीप :- अवर्षणा परिस्थितीमुळे खाताचा वापर कमी करण्यांत आला.

आधार :- कृषी विकास अधिकारी, जिल्हा परिषद, वर्धा.

तक्ता क्रमांक ११.८

- १५८ -

जिल्ह्यातील साखर कारखाने १९८७-८८ या वर्षाकरिता
जिल्हा-वर्धा.

अ. क्र.	तालुका	साखर कारखान्याचे नाव	सहकारी खाजगी	दररोजची गळीत क्षामता [मै. टन]	प्रत्यक्षा झालेले गाळप मै. टन	साखारेचे उत्पादन मै. टन
१	२	३	४	५	६	७
१.	वर्धा	महात्मा सहकारी साखर कारखाना मर्या. जामनी जिल्हा-वर्धा.	---	---	---	---
२.	देवळी	---	---	---	---	---
३.	तेलू	---	सहकारी	१२५०	६३७६८	६४३००
४.	आर्वी	---	---	---	---	---
५.	आष्टी	---	---	---	---	---
६.	कारंजा	---	---	---	---	---
७.	हिंगणघाट	---	---	---	---	---
८.	समुद्रपूर	---	---	---	---	---
जिल्हा एकूण		---		१२५०	६३७६८	६४३००

आधार :- कार्यकारी संचालक महात्मा सहकारी साखर कारखाना मर्या. जामनी
ता. तेलू जिल्हा-वर्धा.

दुग्ध संस्थाची तालुकावार माहिती वर्ष १९८७-८८
जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	जिल्हा तालुका	दुग्ध संस्थाची संख्या	सभासदांची संख्या	गोळा केलेले एकूण दुग्ध [००० लिटर.]	सरासरी प्रतीदिन [हजार ली.]	शियातगृहाची संख्या	शियातगृहाची क्षमता [हजार लिटर]
१	२	३	४	५	६	७	८
	जिल्हा एकूण	२४७	११०३४	५८४०	१६	४	२०
१.	वर्धा	५६	२४९३	१०९५	३	१[प्रक्रिया प्लॅन्ट]	५
२.	देवळी	१८	१०८२	३६५	१	—	—
३.	सेलू	३४	२१८०	७१०	३	—	—
४.	आर्वी	६५	२४३०	२१८०	६	१[शियातकरण केंद्र]	५
५.	आष्टी	२	५४	२०	—	—	—
६.	कारंजा	४२	१५१४	१०९५	३	१[शियातकरण केंद्र]	५
७.	हिंगणघाट	१४	६५०	३४४	१	—	—
८.	समुद्रपूर	१६	६३१	३१	—	१[शियातकरण केंद्र]	५

टीप :- दुष्काळ टंचाईमुळे दुग्ध संकलनात घट आढळून येते.

आधार :- जिल्हा उपनिबंधक सहकारी संस्था, वर्धा.

अवर्षाणा प्रणाव कार्यक्रमाची प्रगती दर्शविण्यासाठी तक्ता [१९८७-८८ या वर्षाकरिता] १] केंद्र पुरस्कृत
जिल्हा- वर्धा जिल्ह्यातील या कार्यक्रमा अंतर्गत निवडलेल्या तालुक्यांची संख्या २] राज्य पुरस्कृत
स्कूण

अ. क्र.	विकास विभाग	उपलब्ध झालेली आर्थिक तरतूद [रु. लाखात]	झालेला खर्च [रु. लाखात]	खर्चाची टक्केवारी	भौतिक साध्यांचा तपशील बाब परिमाण	लक्ष्य	साध्य	साध्याची टक्केवारी
२	३	४	५	६	७	८	९	१०

निरंक

टीप :- वर्धा जिल्ह्याकरिता संदर्भिय वर्धात अवर्षाणा प्रणाव कार्यक्रम राबविण्यात आलेला नाही.

आधार :- जिल्हा कृषी अधिकारी, वर्धा.

एकात्मिक आदिवासी विकास कार्यक्रमाची प्रगती, त्यावरील तरतूद व खर्च १९८७-८८

कार्यक्रमाखाली असण्या-या	१] तालुक्यांची संख्या	३
	२] गावांची संख्या	७३
	३] एकूण लोकसंख्या	२०५८३
		[१९८१]
	४] अनुसूचीत जमातीची लोकसंख्या [१९८१]	१०७८८

अ. क्र.	विकास शिर्षा	१९८७-८८		ऋचाची तरतूदीसी टक्केवारी
		तरतूद	ऋचा	
१	२	३	४	५
अ]	१] कृषी व सलंगन सेवा २] ग्रामीण विकास ३] पाटबंधारे व पूर नियंत्रणा ४] विद्युत विकास ५] उद्योग व खाणकाम ६] वाहतूक व दळणवळण ७] शिक्षण- क्रीडा कला व संस्कृती १०] आरोग्य सेवा ११] पाणी पुरवठा, गृह निर्माण व १२] माहिती व प्रसिध्दी १३] मागास वर्ग कल्याण १४] कामगार व कामगार कल्याण १५] समाज कल्याण व पोषाण			
	एकूण	--	--	--
ब]	माडा योजनेखालील तरतूद [रु. लाखा]			
	१] पिक संवर्धन	०.८५	०.८५	१०० ०/०
	२] पशुसंवर्धन	१.१०	१.१०	१०० ०/०
	३] दुग्धा शाळा विकास	०.७२	०.७२	१०० ०/०
	४] सामान्य शिक्षण	२.८०	२.८०	१०० ०/०
	५] मागास वर्गीयाचे कल्याण	१.०९	१.०९	१०० ०/०
	एकूण	६.५६	६.५६	१०० ०/०
क]	भिनी माडा योजनेखालील तरतूद [रु. लाखा]			
	१] पशुसंवर्धन	०.८८	०.८८	१०० ०/०
	२] मागास वर्गीयाचे कल्याण			
	एकूण	०.८८	०.८८	१०० ०/०
ड]	न्यु क्लियस बजेट	--	--	--

टीप :- न्यु क्लियस बजेट, वर्धा जिल्ह्यास लागू नाही.

आधार :- जिल्हा नियोजन अधिकारी, वर्धा.

वीस कलमी कार्यक्रम १९८७-८८
जिल्हा - वर्धा.

कलम क्र. :	बाब	परिमाण	उद्दीष्ट	साध्य
१	२	३	४	५
१.	अ] एकात्मिक ग्रामीण विकास कार्यक्रम			
	१] जुने लाभार्थी	संख्या	२०००	२०२१
	२] नविन लाभार्थी	संख्या	३५००	३५९८
	ब] राष्ट्रीय ग्रामीण रोजगार कार्यक्रम	लाखा मनुष्य दिवस	५.८९	५.५०
	क] ग्रामीण भूमिहीन रोजगार हमी कार्यक्रम	-//-	८.४९	४.५२
५	अतिरिक्त जमीनीचे वाटप	एकर	१३९६	१४१५
६	वेठ बिगाराचे पुनर्वसन	संख्या	—	—
७	पिण्यासाठी स्वच्छ पाणी	छोड्यांची संख्या	१०३	९५
८	मुलांना रोग प्रतिबंधक लस टोचणे	संख्या	२२९००	२२८७५
९.	कुटूंब नियोजन शास्त्राक्रिया	संख्या	७११०	६४३७
११	अ] अनु/जातीच्या कुटूंबांना सहाय्य	संख्या	१७११	३२४९
	ब] अनु/जमातीच्या कुटूंबांना सहाय्य	-//-	१७०५	१६९८
१४	अ] घारासाठी जागा	-//-	६१३	११०४
	ब] घरबांधणीसाठी अर्धा सहाय्य	-//-	४००	३३७
	क] आर्थिक दृष्ट्या दुर्बल घाटकांसाठी घार बांधणी	-//-	—	—
	ड] कमी उत्पन्न गटासाठी घर बांधणी	-//-	—	२००
१५	गलीच्छवस्ती सुधारणा	लोकसंख्या	१०००	१९६५
१६	झाडे लावणे	संख्या लाखात	४९.९८	४७.४४२
१९	अ] छोड्यांचे विद्युतीकरण	संख्या	—	३
	ब] पंप संचाचे विद्युतीकरण	-//-	९००	१७७२
	क] सुधारित चुली	-//-	१५५४	२२३१
	ड] बायोगॅस संक बसविणे	संख्या	११००	२३४

टीप :- कलम क्र. २ ते ४, १०, १२, १३, १७, १८ व २० यात संपादीष्ट नाही.

आधार :- नियोजन विभागाने डिसेंबर, १९८८ मध्ये " महाराष्ट्र राज्यातील वीस कलमी कार्यक्रमाच्या प्रगतीचा आढावा १९८७-८८ या प्रसिध्द केलेल्या पुस्तकावरून .

विशोषा घाटक योजना [वर्ष १९८७-८८ करिता]
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	क्षेत्र [सेक्टर]	उपलब्धा झालेली आर्थिक तरतूद [रु. लाखात]	झालेला खर्च रुपये लाखात	खर्चाची टक्केवारी ०/०
१	२	३	४	५
१.	कृषी व संकलन सेवा	८.२२	१६.२७	१९८.००
२.	ग्रामविकास करिता विशोषा कार्यक्रम	१३.८०	२९.४४	२१३.३३
३.	लघूसिंचन व पूर नियंत्रण	०.२१	०.२१	१००.००
४.	विद्युत विकास	१०.५०	९.३७	८९.२३
५.	उद्योग व खानकाम	०.९२	०.६७	७२.८२
६.	वाहतूक व दळणावळ	४.००	२.३२	५८.००
७.	सामाजिक व सांस्कृतिक सेवा	१.५८	१.५३	९६.८३
८.	आरोग्य	—	—	—
९.	पाणी पुरवठा, गृह निर्माण	३६.८८	३२.७५	८८.८०
१०.	मागास वर्गाचे कल्याण	१०.१३	६.२७	६१.८९
११.	कामगार व कामगार कल्याण	—	०.१९	—
जिल्हा रूकूण		८६.३४	९९.०२	११४.८५

आधार :- जिल्हा नियोजन अधिकारी, वर्धा.

निवडक शेतमालाच्या सरासरी घाऊक किंमती सन १९८७ वर्षाकरिता

जिल्हा- वर्धा.

[प्रति चिकटल मुल्य ख्यात]

क्र. क्र.	मालाचे वर्णन	प्रकार	माहिने												वर्षाची सरासरी
			जाने	फेब्रु	मार्च	एप्रिल	मे	जून	जुलै	ऑगस्ट	सप्टे	ऑक्टो	नोव्हें	डिसे	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६
१.	गहू	हावरा	२८१	२८१	२८६	२८७	२९१	२८५	२९०	२९६	२९६	२६०	२५८	२६१	२६८
२.	तुर	गांढरी	७३७	६८२	७१०	६९७	६७३	७२७	७०२	७१२	६७४	७४०	७३०	७९८	७१५
३.	भूईसुंग	लहान	८२७	७७८	८०९	७२७	७०८	७०३	७९४	८२३	७३२	६६५	७२१	७७३	७५५
४.	सुंग	हिवरकोठा	५६०	६०३	६३१	७०८	६८०	७१४	५२५	४६४	४४०	३९१	४२२	४४१	५४८
५.	चना	क्षेत्री	४३३	४९९	४३७	४५७	४९६	५०८	३९५	४०९	४२५	४५१	४५१	४६०	४५२
६.	बाजरा	लोकल	२२६	१९३	१६५	१६८	१६५	१६९	२२१	२१९	१९४	१६२	१६४	१७२	१८५
७.	तीळ	बोरीया	१०८२	१०४१	९९४	९७६	९५८	९७७	११४४	१२२४	१०५७	१०३५	१०९१	१११०	१०५७
८.	ज्वारी	हायब्रीड	१३७	१३२	१३२	१२७	१३०	१२८	१७०	१७२	१७१	१४३	१४२	१३५	१४३
९.	जवत	मध्यम	९५७	८५८	८२२	८५७	८५३	८७५	१०६१	१०९५	९६७	८१९	८८२	९३६	९१५
१०.	कापूस		रुपर	एफ	फेअर	एक्स	के								
			एच-४	५५०	५४०	४९०	२४५	१३५							
			एनसी-५	५३०	५२०	४७०	२३५	१३५							
			एल-१४७	५००	४९०	४४०	२२०	११५							
			१००७	५१०	५००	४५०	२२५	११५							

आधार :- जिल्ह्यातील सर्व कृषी उत्पन्न बाजार समीती, वर्धा.

जिल्हा मुख्यालयाच्या ठिकाणाचे महत्वाच्या वस्तूंच्या सरासरी किरकोळ किंमती १९८७ करिता
जिल्हा-वधा [मुल्य स्वघात]

अ. क्र. मालाचे वर्णन	गुणव-ता व प्रकार	परिमाणः	मासिक सरासरी किरकोळ किंमती												वर्षाची सरासरी	
			जाने	फेब्रु	मार्च	एप्रिल	मे	जून	जुलै	ऑगस्ट	सप्टें	ऑक्टो	नोव्हें	डिसेंबर		
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
धान्ये																
१. तांदूळ उन्तम	सुचई नं. १	कि. ग्रॅ.	३. ७५	३. ८१	४. ००	४. ००	४. ००	४. ००	४. २५	४. ५०	४. ५०	४. ५०	६. ००	६. ००	४. ४४	
२. तांदूळ मध्यम	-/-	२	-/-	३. ५०	३. ५८	३. ८०	३. ८०	३. ८०	३. ८०	३. ८०	३. ८०	३. ८०	३. ८०	३. ८०	३. ८०	३. ७५
३. तांदूळ जाडा	-/-	३	-/-	३. २०	३. २५	३. ४०	३. ४०	३. ४०	३. ४०	३. ४०	३. ४०	३. ४०	३. ४०	३. ४०	३. ४०	३. ३७
४. गहू [मध्यम]	चावला काटा	-/-	२. ०५	२. ०५	२. ०५	२. ०५	२. ०५	२. ०५	२. ०५	२. ०५	२. १०	२. १०	२. १०	२. ४०	२. ४०	२. १२
५. गहू हावरा	हावरा	-/-	३. ००	३. ००	२. ७८	२. ७०	२. ८०	२. ८०	२. ७०	२. ८०	२. ८०	२. ८०	३. ००	३. ००	३. २५	८८
६. गहू आटा	हावरा	-/-	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
७. ज्वारी सफेद	नंबर-१	-/-	१. ८०	१. ८०	१. ८०	१. ८०	१. ८०	१. ८०	१. ८०	१. ८०	१. ८०	२. ००	२. १०	२. १०	२. १०	१. ७९
८. ज्वारी पिवळी	नंबर-५	-/-	१. ४०	१. ४०	१. ४०	१. ४०	१. ४०	१. ४०	१. ४०	१. ४०	१. ४०	१. ४०	१. ४०	१. ४०	१. ४०	१. ४०
९. ज्वारी जाडी	बोकल	-/-	२. ४०	२. ५०	२. ५०	२. ५०	२. ३५	२. २०	२. ५०	३. ००	३. ००	२. ५०	२. २५	२. ००	२. ४७	
डाळी																
१०. हरभारा	देवणी	-/-	४. ५०	५. ००	४. ५०	४. ५०	४. ६०	४. ५०	४. ००	४. ००	५. ००	५. ००	५. ००	५. ००	४. ६३	
११. हरभारा डाळ	गावराणी	-/-	४. ९०	४. ८८	५. ००	५. २०	५. १०	५. ००	५. ००	५. ५०	५. ००	५. ५०	६. ००	६. ००	५. २५	
१२. तूरदाळ	-/-	-/-	८. ००	८. ५०	८. ५०	८. ५०	९. ००	९. ००	९. ००	९. ००	११. ००	११. ००	११. ००	११. २०	९. ४७	
१३. उडीद डाळ	-/-	-/-	६. ००	६. ००	६. ००	६. ००	६. ००	६. ००	६. ००	६. ५०	७. ००	७. ००	७. ००	७. ००	६. २९	
१४. मूंग डाळ	-/-	-/-	५. ५०	५. ८८	५. ५०	६. ५०	६. ५०	६. १०	६. ५०	७. ००	७. ००	६. ००	७. ००	७. ००	६. ३७	
१५. मसूर डाळ	-/-	-/-	७. ००	७. ००	७. ००	६. ८०	६. ७५	७. ००	७. ००	७. ००	७. ००	७. ००	७. ००	७. ००	६. ९६	

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
<u>साखार व गुळ</u>																
१६.	साखार	ती	कि. ग्रॅम.	६. ७०	६. ७८	६. ९०	६. ७५	६. ९०	६. ९०	६. ७०	६. ७५	६. ८०	६. ८०	६. ८०	६. ८०	६. ७९
१७.	गुळ	पापडी	-//-	५. ५०	५. ५०	५. ७६	४. ८०	५. ७५	५. ९०	५. ८०	५. ८०	६. ००	५. ८०	६. ००	४. ८०	५. ५६
<u>तेल व खानीजे</u>																
१८.	म्हुईमुंगाचे तेल	आंध्य	-//-	२२. ००	२२. ५०	२२. ००	२२. ५०	२४. ००	२६. ५०	२७. ००	२८. ००	२८. ००	२७. ००	२७. ००	२७. ००	२५. २९
१९.	पाम तेल	स्वस्त धान्य दुकान	-//-	११. ५०	११. ५०	११. ५०	११. ५०	११. ५०	११. ५०	११. ५०	११. ५०	११. ५०	११. ५०	११. ५०	११. ५०	११. ५०
२०.	वनस्पती तेल	सुर्यमुखी	-//-	२५. ६०	२६. ००	२५. १०	२६. ००	२७. ५०	२७. ००	२८. ००	२८. ००	२८. ००	२४. ५०	२६. ००	उ. ना.	२६. ५१
२१.	दूधा [मधुधद]	म्हणीचे	लिटर	५. ००	५. ००	५. ००	५. ००	५. ००	५. ००	५. ००	५. ००	५. ००	५. ००	५. ००	५. ००	५. ००
<u>मासे व मांस</u>																
२२.	बक-याचे मांस	स्थानीक	कि. ग्रॅम	२८. ००	२८. ००	२८. ००	२८. ००	२८. ००	२८. ००	२८. ००	२८. ००	३०. ००	३०. ००	३०. ००	३०. ००	२८. ६६
२३.	मासे दाजे	कथाला	-//-	२४. ००	२४. ००	२४. ००	२४. ००	२४. ००	२४. ००	२४. ००	२४. ००	२४. ००	२४. ००	२४. ००	२४. ००	२४. ००
२४.	अंडी	विदेशी	डझान	७. ९०	६. ३०	६. ३०	७. ००	६. ६०	७. ५०	७. ८०	७. ८०	७. ८०	७. ८०	७. ८०	९. ३०	७. ४९
<u>मत्तल्याचे पदार्थ</u>																
२५.	मीठ	पांढरें	कि. ग्रॅम	०. ६०	०. ६०	०. ६०	०. ६०	०. ६०	०. ७०	०. ७५	०. ७५	०. ७५	०. ८०	०. ७५	०. ७५	०. ६८
२६.	हळद	वायगांव	-//-	२१. २०	२२. ००	२१. ००	२२. ००	२४. ००	२४. ००	२२. ००	१८. ००	२०. ००	२०. ००	२२. ००	२२. ००	२१. ५१
२७.	सुख्या मिरच्या	शिवापूरी	-//-	८. ००	८. ००	८. ००	८. ००	२०. ००	२१. ००	८. ००	१०. ००	१०. ००	१०. ००	११. ००	११. ००	११. ०८
<u>भाजीपाला</u>																
२८.	बटाटे	पहाडी	-//-	२. ४०	२. ००	२. ००	२. १०	२. ५०	२. ८५	३. ००	३. ००	३. ००	३. ००	४. ००	३. ६०	२. ७८
२९.	कादि	नामिक	-//-	२. ३०	२. ००	२. ००	२. १०	१. ५०	२. २५	३. ००	४. ००	५. ००	४. ००	४. ००	२. ८५	२. ९१
<u>फळे</u>																
३०.	केळी	स्थानीक	पुती डझान	२. ५०	२. ५०	२. ५०	३. ००	४. ००	६. ००	६. ००	४. ००	२. ५०	२. ५०	२. ५०	२. ५०	३. ३७

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
<u>पेय</u>																
३१.	चहा	बुक बाँड	कि. ग्रॅम	३१.००	३१.००	३१.००	४१.००	३२.२०	३२.२०	३२.२०	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.००	३२.२१
३२.	कॉफी	पावडर	-//-	३०.००	३०.००	३०.००	३०.००	३०.००	३०.००	३०.००	३०.००	३६.००	३५.००	३५.००	३५.००	३१.७५
<u>जळणा वीज व दिवाब-ती</u>																
३३.	रॉकेल		लिटर	२.४५	२.३५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४५	२.४४
३४.	कोळसा	लोणारी	४० किलो	८४.००	८४.००	८४.००	८४.००	९०.००	९०.००	९०.००	९०.००	९०.००	९०.००	९०.००	९०.००	८८.२५
३५.	कांडे पेटी	चाबी	१ नग	०.२०	०.२०	०.२०	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२५	०.२३
३६.	लाकूड	आडजात	४० किलो	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००	२८.००
<u>कपडे</u>																
३७.	धातूर	२मीटर सत्यनारा यन	जोडी	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००	७०.००
३८.	साडी	५ मीटर सोलापूरी	१ नग	५२.६०	५१.००	५२.६०	५१.००	५१.००	५१.७५	५२.००	४२.००	४२.००	४२.००	५५.००	५५.००	५१.५७
३९.	कॉटींग	[७१से. मी.] महेंद्र मिल	मीटर	३८.००	३८.००	३८.००	३८.००	३८.००	३७.२५	३७.००	३७.००	३७.००	३७.००	३६.००	३७.००	३७.३५
४०.	दलाकज	पिस	७० से. मी.	१२.४५	१२.४५	१२.४५	१२.४५	१२.४५	१८.५५	१८.५०	१७.५०	१७.५०	१७.५०	१८.००	१८.००	१८.५६
४१.	शार्टींग	रम्प्रेस मिल	मीटर	३८.००	३८.००	३८.००	३८.००	३८.००	३८.००	३८.००	५५.००	५५.००	५३.००	५३.००	५३.००	४४.५८
<u>भांडी</u>																
४२.	पितळी	भांडारा	किलो	५०.००	५०.००	५०.००	५०.००	५०.००	५०.००	५०.००	५०.००	५०.००	५०.००	५०.००	५५.००	५०.००
<u>वापरातील संकीर्ण वस्तु</u>																
४३.	मुण्याच्या साबण	५०१ बार	१ नग	७.२९	७.६६	७.६६	७.७०	७.७५	७.७०	७.७५	७.७०	७.७०	७.७०	७.७०	१०.००	७.८५
४४.	अंगाचा साबण	हमाम	१ वडी	३.१९	३.१९	४.५०	३.२०	३.४५	३.५०	३.५०	४.२०	४.२०	४.७०	४.५०	४.५०	३.८८
४५.	पान	कपूरी	१०० नग	४.००	४.००	४.००	४.००	४.२५	४.५०	५.००	३.००	४.००	४.००	४.००	४.००	४.०६
४६.	सुपारी	तिर्ती धारडा	कि. ग्रॅम	४१.२०	३९.५०	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	४०.००	३८.००	४०.००	३९.५०	३९.८५

तंत्रिका क्रमांक १२.२ [पुटे चालू]

- १६८ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७
४५.	तंबाखू	काळापट्टा	कि. ग्रॅम	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००	१४.००
४८.	सिगारेट	पनामा	१० नग	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००	२.००
४९.	बिडी	४३ नंबर	२५ नग	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०	१.१०
५०.	केस तेल	टाटा [मध्यम]	१ बाटली	१८.२०	१९.००	१९.००	१९.००	१९.००	१८.६०	१८.५०	१९.००	१९.००	१९.००	१९.००	१९.००	१८.८५
५१.	सुवर्णासाठी कागद	विदर्भा मिल	कि. ग्रॅम	१२.००	१२.००	१२.००	१२.००	१२.००	१२.००	१२.००	१२.००	१२.००	१२.००	१२.००	१२.००	१२.००

आधार :- जिल्हा तांखिकी कार्यालय, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १२.३

- १६२ -

केद्रातील कामगारांचे माहक किंमतीचे निर्देशांक १९८७-८८
केद्र - नागपूर
जिल्हा - वर्धा

मायाभूत वर्ष १९६०-१००

अ. क्र.	महिना व वर्ष	अन्न	पान सुपारी तंबाखू इत्यादी	इंधन व दिवाब-ती	घरे	कापड विधाना व परधाने	सकीर्ण	सर्वसाधारण निर्देशांक
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	सरासरी १९८६-८७	७०८	८४५	९६८	३६०	६४५	५५१	६७३
१.	एप्रिल, ८७	६९४	९३९	९७५	३८२	६५१	५७२	६७५
२.	मे, ८७	७११	९४२	९७५	३८२	६५१	५९३	६८८
३.	जून, ८७	७३५	९५४	९७६	३८२	६४३	५९३	७०१
४.	जुलै, ८७	७६२	९५४	९८४	४६९	६५०	५९३	७२४
५.	ऑगस्ट, ८७	७६०	९२६	९८६	४६९	६५०	५९७	७२२
६.	सप्टेंबर, ८७	७८१	९२६	९८६	४६९	६५२	५९७	७३५
७.	ऑक्टोबर, ८७	८०५	९२६	९७६	४६९	६५२	५९७	७४७
८.	नोव्हेंबर, ८७	७९४	९३३	९७६	४६९	६५२	५९७	७४२
९.	डिसेंबर, ८७	८०३	९४०	९७६	४६९	६५२	६११	७४९
१०.	जानेवारी, ८८	७६४	९३८	९७६	५२९	६६३	६१३	७३२
११.	फेब्रुवारी, ८८	७६२	९३४	१०२७	५२९	६७५	६१०	७३५
१२.	मार्च, ८८	७९०	९३४	११४४	५२९	६८५	६२३	७६१
वार्षिक सरासरी १९८७-८८		७६३	९३७	९९६	४६२	६५६	५६०	७२८

आधार :- कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई.

तक्ता क्रमांक १३.१

-- १७० --

जिल्ह्यातील पोलीस दलाची एकूण संख्या -१९८७ वर्गाकरिता
जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	बाब	एकूण
१.	पोलीस दलाची संख्या	
	अ) अधीक्षक	१
	ब) सहाय्यक अधीक्षक	—
	क) उप अधीक्षक	४
	ड) निरीक्षक	८
	ई) उप निरीक्षक	४९
	फ) जमादार [सहा. उपनिरीक्षक]	६०
	ग) हवालदार	२४२
	घ) शिपाई	८१७
	व) इतर कर्मचारी [वायरेस कर्मचारीगणा.]	५१
	एकूण पोलीस दलाची संख्या	१२२२
२.	पोलीस ठाणे	१५
३.	आऊट पोस्ट	७
४.	सब पोस्ट	३
५.	लॉक अप्स	१३
६.	पोलीस स्टेशन/आऊट पोस्ट/उप आऊट पोस्ट असलेल्या गांवाची संख्या	२४
७.	पोलीस दलाचा एकूण खर्च [स्वये लांछात]	२४५.००

आधार :- १] जिल्हा पोलीस अधीक्षक, वर्धा.

२] पोलीस अधीक्षक द.म.पू. आणि पश्चीस रेल्वे, नागपूर.

गुन्हयासंबंधी आकडेवारी [१९८७ या वर्षाकरिता]
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	गुन्हयाचे प्रकार	प्रकरणांची संख्या	चौकशी चालू असलेली प्रकरणे	मागील वर्षाची कोटात चालू असलेली प्रकरणे	न्यायालयात चौकशी करण्यासाठी प्रविष्ट केलेली प्रकरणे	न्यायालयाने काढून टाकलेली मिाक्षा दिलेली व जामीन दिलेल्यातह निकालात काढलेली प्रकरणे	निर्दोष म्हणून सोडलेली प्रकरणे	दोषी असलेली प्रकरणे	वर्षाच्या गोवटी न्यायालयातील प्रलंबीन प्रकरणे.
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
१.	दखलपात्रा गुन्हयात मदत करणे	--	--	---	--	--	--	--	--
२.	दखलपात्रा गुन्हाबाबत कट करणे	--	--	३	--	३	--	--	--
३.	सार्वजनिक शांतता सुरक्षितता व व्याय या बाबतचे गुन्हे	३००	३०	६७०	२७०	२७८	९५	३२	५३५
४.	व्यक्ती विषायक गंधारिंर गुन्हे	६६८	६०	३६९८	६०८	२७८	२९६	९७	३६३५
५.	व्यक्ती आणि मालम-ता विषायक किवा फक्त मालम-ता विषायक गंधारिंर गुन्हे	४२८	३९	१३५४	३८९	१६३	९५	४८	१४३७
६.	व्यक्ती विषायक फिरकोळ गुन्हे	३०६	१५	६६३	१९१	१४५	७६	५०	५८३
७.	मालम-ता विषायक फिरकोळ गुन्हे	१२१०	११३	२७६३	१०९७	३६५	१८१	१३३	३१८१
८.	वर नोंदविलेले इंडीयन पिनल कोड खालील इतर गुन्हे	६१३	५१	८३७	५६२	३६४	१५३	१२५	७४७
९.	एकूण १ ते ८	३४२५	३०८	९९७८	३११७	१५९६	८९६	४८५	१०११८

पुढे चालू

तक्ता क्रमांक १३.२

- १७२ -

१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.	८.	९.	१०.
१०.	वर नमुद झेले इतर गुन्हे								
	अ] विशेष किंवा स्थानिक कायद्या- खालील दडालयात्रा ठरलेले गुन्हे	६८७२	४७०	२१०६२	६४०३	२४२३	८९३	१३६४	२२७८५
	ब] बी एच ओ आर १९४७ या कायद्या- खालील गुन्हे	—	—	३	—	—	—	—	३
	एकूण बेरीज	१०२९७	७७८	२१०४३	६४१२	४०१८	१७८६	१८४९	२२९०६

आधार :- पोलीस अधिकाक, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १३.३

तुळगांत दाखाल केलेले गुन्हेगार सन १९८७-८८

जिल्हा - वर्धा

[३१ मार्च, १९८८]

अ. क्र.:	बाब	पुरुषा	: स्त्रिया	: एकूण
१.	रेल्वे अधिनियम	१	—	१
२.	मुंबई पोलीस अधिनियम	१८३	२	१८५
३.	मुंबई दारूबंदी अधिनियम	६४५	१	६४६
४.	सी आर पीसी अधिनियम	३२९	—	३२९
५.	घोरी व धरफोडी	३६७	४	३७१
६.	छोटे हस्त रेवज व फसवणूक	२३	—	२३
७.	खून	१५१	७	१५८
८.	डाके व दरोडे	१०२	—	१०२
९.	हल्ला व छुटापती	५०८	—	५०८
१०.	फूसलावून पळविणे व बलात्कार	४६	—	४६
११.	लष्करी गुन्हे	—	—	—
१२.	इतर	४६९	६	४७५
	एकूण	२८२४	२०	२८४४

आधार :- अधिकाक, वर्धा जिल्हा कारागृह, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १३.४

तूरुमांत दाखाल झालेल्या गुन्हेगारांचे वयोगटानुसार व शैक्षणिक पात्रातेनुसार
वर्गीकरण संन १९८७-८८ [३१ मार्च, ८८]
जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	बाब	पुरुषा	स्त्रिया	एकूण
१	२	३	४	५
१.	<u>१८ वर्षांखालील</u>			
	१.१ अशिक्षीत	४५	—	४५
	१.२ अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	—	—	—
	१.३ वाचता व लिहीता येणारे	१३८	१	१३९
२.	<u>१८ ते २१ वर्षा</u>			
	२.१ अशिक्षीत	१५५	२	१५७
	२.२ अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	—	—	—
	२.३ वाचता व लिहीता येणारे	३१७	२	३१९
३.	<u>२२ ते ३० वर्षा</u>			
	३.१ अशिक्षीत	३६८	६	३७४
	३.२ अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	—	—	—
	३.३ वाचता व लिहीता येणारे	८३९	४	८४३
४.	<u>३१ ते ४० वर्षा</u>			
	४.१ अशिक्षीत	२८९	२	२९१
	४.२ अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	—	—	—
	४.३ वाचता व लिहीता येणारे	४२६	२	४२८
५.	<u>४१ ते ६० वर्षा</u>			
	५.१ अशिक्षीत	६२	१	६३
	५.२ अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	—	—	—
	५.३ वाचता व लिहीता येणारे	११८	—	११८
६.	<u>६१ वर्षांवरील</u>			
	६.१ अशिक्षीत	३८	—	३८
	६.२ अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	—	—	—
	६.३ वाचता व लिहीता येणारे	२९	—	२९
७.	<u>एकूण</u>			
	७.१ अशिक्षीत	९५७	११	९६८
	७.२ अशिक्षीत फक्त वाचता येणारे	—	—	—
	७.३ वाचता व लिहीता येणारे	१८६७	९	१८७६

आधार :- अधिकाक, वर्धा जिल्हा कारागृह, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १३.५

- १७५ -

दिवाणी व फौजदारी न्यायालयात निकालात काढलेली कामे सन १९८७.
जिल्हा- वर्धा

दिवाणी				फौजदारी			
सुळ	अपील	सुळ	अपील	सुळ	अपील	सुळ	अपील
नियमित	संकिर्ण	नियमित	संकिर्ण	नियमित	संकिर्ण	नियमित	संकिर्ण
१	२	३	४	५	६	७	८
२१७३	१४८	१२२	५४	७८८५	३२८	२८	९१

आधार :- जिल्हा व सत्र न्यायाधिका, जिल्हा - वर्धा.

बँक कार्यालये, वर्गीकृत बँका त्याच्या ठेवारी व कर्जे [वर्षा १९८७ करिता]
जिल्हा- वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	बँकांची कार्यालये असलेली गावे व बाहेर	त्याखाती येत असलेली लोकसंख्या [१९८१]	वर्गीकृत बँकांची संख्या	वर्गीकृत बँकांची कार्यालये संख्या	वर्गीकृत बँकांच्या ठेवी [लाखा रु.]	वर्गीकृत बँकांच्या आगावू रकमा [लाखा रु.]	सहकारी बँकांची संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८	९
	जिल्हा एकूण	४६	३६२३५२	६४	६७	७८०५.८७	५१४६.५३	५७
	तालुका							
१.	वर्धा	७	११७५८२	१६	१८			११
२.	देवली	६	५२५५०	८	८			७
३.	सेलू	७	३१०२०	७	७			७
४.	आर्वी	६	४५२००	२	१०			८
५.	आळटी	३	१२२८४	३	३			६
६.	कारंजा	४	११४३६	४	४			६
७.	हिंगणघाट	६	७६५१२	१०	१०			८
८.	समुद्रपूर	७	१५०६८	७	७			७

तालूकावार माहिती उपलब्ध नाही

तालूकावार माहिती उपलब्ध नाही.

आधार :- १] जिल्हा अग्रणी बँक, बँक ऑफ इंडिया, वर्धा.
२] सहकारी बँकांचे कार्यालय, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १४.२

- १७७ -

सयुक्त भांडवली संस्था
जिल्हा- वर्धा

अ. क्र.	रोजीची स्थिती	भागभांडवल असलेल्या मर्यादित संस्था	हमीवदारे मर्यादित असलेल्या आणि नफ्यासाठी काम न करण्या संस्था	एकूण		
१	२	३	४	५	६	७
१	३१-३-८८	३	२२	१	—	२६

आधार :- कंपनी व्यवहार खाते उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली.

तक्ता क्रमांक १४.३

- १७८ -

उतरवलेल्या विमापत्रांची संख्या व विम्याची रक्कम सन ८७-८८
या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा .

अ. क्र.	बाब	: परिमाण	: वर्ष १९८७-८८
१	२	३	४
१.	शाखा	संख्या	१
२.	उतरवलेली विमापत्रे	-//-	५५५५
३.	विम्याची रक्कम	रु. ०००	१०,९४९८
४.	व्यपगत विमापत्रे	संख्या	५४८३
		रु. ०००	उ. ना.

टीप :- उ. ना. = उपलब्ध नाही.

आधार :- वरीष्ठमंडळ प्रबंधक, भारतीय जीवन बीमा निगम,
नागपूर.

चित्रापट गृहाविषयी आकडेवारी १९८७-८८ या वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	कायम स्वस्थाची चित्रापट गृहे		फिरती चित्रापटगृहे		वसूल केलेला करमणूक कर [स्वये]
		संख्या	प्रत्येक खोळासाठी असलेली आसन क्षमता	संख्या	प्रत्येक खोळासाठी असलेली आसनेक्षमता	
१.	२.	३.	४.	५.	६.	७.
	जिल्हा एकूण तालुका	११	८२४८	४	१६५०	४४, ३४, १४७
१.	वर्धा	४	३७४६	—	—	२७९२०४८
२.	देवळी	३	१५२२	१	३००	४९५३२५
३.	सेलू	—	—	१	३००	२२६४
४.	आर्वी	२	१५७०	—	—	३३३७०७
५.	आष्टी	—	—	१	३००	४३३६
६.	कारंजा	—	—	—	—	—
७.	हिंगणघाट	२	१४१०	१	७५०	८०६४६७
८.	समुद्रपूर	—	—	—	—	—

टीप :- जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

जिल्हयातील गोळा केलेली अल्प बचतीची रक्कम १९८७-८८
जिल्हा - वर्धा [रुपये हजारात]

अ. क्र.	योजनेचे वर्णन	साध्य	एकूण गोळा केलेली रक्कम	काढून घेतलेली रक्कम	निव्वळ गोळा केलेली रक्कम
१	२	३	४	५	६
१.	टपाल कार्यालय बचत बँक		५११८३	५२७४४	[-] १५६१
२.	पुनरावर्ती ठेवी		३३७५८	२५१३८	८६२०
३.	संचित मुदतीच्या ठेवी		१४१९	६७७	७४२
	एकूण संचित व पुनरावर्ती ठेवी		३५१७७	२५८१५	९३६२
४.	सार्वजनिक भाविष्य निर्वाह निधी [पोस्ट]		७८	—	७८
५.	स्टेट बँक ऑफ इंडीया		२१२३	—	२१२३
	एकूण सार्वजनिक भाविष्य निर्वाह निधी		२२०१	—	२२०१
६.	राष्ट्रीय बचत पत्रे २ ते ७ मालिका		१६३०१	१०२४६	१६०५५
७.	सामाजिक सुरक्षा प्रमाणपत्रे		—	—	—
८.	इतर सर्व जूनी प्रमाणपत्रे		—	—	—
९.	इंदीरा विकास पत्रे		१३०३६	—	१३०३६
१०.	राष्ट्रीय बचत योजना [१९८७]		१५८	—	१५८
	एकूण		१३१९४	—	१३१९४
११.	संचित व पुनरावर्ती गुंतवणूक		३५१७७	२५८१५	९३६२
१२.	संचित व पुनरावर्ती ठेवीची खाती		२५०८३	—	२५०८३
१३.	सार्वजनिक भाविष्य निर्वाह निधी खाते		३४ खाते	—	३४ खाते
१४.	सा. भा. नि. नि. गुंतवणूक		२२०१	—	२२०१
१५.	अभिकर्त्याकडून झालेली गुंतवणूक		२६३०१	—	२६३०१
१६.	इ. पी. एफ गुंतवणूक		—	—	—
१७.	दिर्घ मुदती ठेवी १ ते ५ वर्षा		४२३०	५१४१	[-] ९११
१८.	मासिक प्राप्ती योजना		१९५०	—	१९५०
	एकूण		१३४२३६	९३९४६	४०२.९०

आधार :- सहाय्यक संचालक, अल्प बचत कार्यालय, वर्धा.

तालुकावार गोळा केलेला जमीन महसूल सन १९८७-८८ या वर्षाकरिता .

जिल्हा - वर्धा

[ख्यये हजारात]

अ. क्र.	जिल्हा / तालुका	याल वर्षाची जमीन महसुलाची एकत्रित मागणी [पुर्वीच्या वर्षाची जमा रक्कम सोडून]	एकत्रित जमीन महसुलाची धाक्याची अधिकृत व अनाधिकृत	एकत्रित जमीन महसुलाची एकत्रित मागणी	सूट	निलंबित वसुली	वसुली पात्रा	प्रत्यक्षा वसुली	शातेदारांची संख्या
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
	जिल्हा एकूण	८२३	५६६	१३८९	५७६	—	८१३	३६३	१५६७९०
१.	वर्धा	१२२	७६	१९८	१२६	—	७२	२३	२२८३१
२.	देवळी	११४	५३	१६७	११०	—	५७	९	१७०३३
३.	सेलू	१०४	११३	२१७	४८	—	१६२	६८	१८८६४
४.	आर्वी	११९	१११	२३०	२३	—	२०७	१२१	२२३२७
५.	आष्टी	७१	१३९	२१०	६	—	२०४	९०	१३३६९
६.	कारंजा	५३	५७	११०	२०	—	९०	४१	१५८९२
७.	हिंगणघाट	१२७	—	१२७	१२४	—	३	३	२२६००
८.	समुद्रपूर	११३	१७	१३०	११२	—	११	८	२३८०४

आधार :- जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

छापखाने आणि छापलेली व प्रकाशित केलेली वर्तमानपत्रे आणि नियत कालीके
[३१ मार्च, १९८८ या दिवशी]

जिल्हा - वर्धा

अ. क्र.	जिल्हा/ तालुका	मुद्रणाः लयाची संख्या	छापलेली व प्रकाशित केलेली वर्तमानपत्रे व नियतकालीके																			
			दैनिके					साप्ताहिके					पाक्षीके					मासिके				
			मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	एकूण	मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	एकूण	मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	एकूण	मराठी	हिंदी	इंग्रजी	इतर	एकूण
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३
	जिल्हा एकूण	७१	६	-	-	-	६	४४	-	-	-	४४	३	-	-	-	३	२	२	-	-	४
	तालुका																					
१.	वर्धा	३८	५	-	-	-	५	२७	-	-	-	२७	३	-	-	-	३	२	२	-	-	४
२.	देवळी	६	-	-	-	-	-	२	-	-	-	२	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
३.	सेलू	४	-	-	-	-	-	१	-	-	-	१	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
४.	आर्वी	५	१	-	-	-	१	६	-	-	-	६	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
५.	आष्टी	२	-	-	-	-	-	१	-	-	-	१	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
६.	कारंजा	२	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
७.	हिंगणघाट	१३	-	-	-	-	-	७	-	-	-	७	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
८.	तडुद्रपूर	१	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

आधार :- जिल्हा माहिती अधिकारी, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १५.५

- १८३ -

स्वस्त धान्य दुकानांना पुरविलेले तांदूळ, गहू, साखार सन १९८७-८८ वर्षाकरिता
जिल्हा- वर्धा [आकडे ०० टनामध्ये]

तांदूळ			गहू			साखार			निर्गमित स्वस्त धान्य वाटप दुकान संख्या
जिल्हा मुख्यालय	जिल्ह्यातील इतर ठिकाणे	एकूण	जिल्हा मुख्यालय	जिल्ह्यातील इतर ठिकाणे	एकूण	जिल्हा मुख्यालय	जिल्ह्यातील इतर ठिकाणे	एकूण	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०
३८	७०	१०८	९८	१५६	२५४	५	४५	५०	५२३

आधार :- जिल्हा पुरवठा अधिकारी, जिल्हाधिकारी कार्यालय, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १५. ६

- १८४ -

मागणी व वसुल केलेले धान्य सन १९८७-८८ वर्षाकरिता
जिल्हा - वर्धा [आकडे ०० टनात]

लेव्ही							मागणीशी
मागणी							वसुलीची
वसुल केलेले							टक्केवारी
सर्व धान्याची सकूण मागणी	तांदूळ	गहू	ज्वारी	बाजरी	इतर	सकूण	
१	२	३	४	५	६	७	८
—	—	—	६५७	—	—	६५७	—

टीप :- ज्वारीचे उत्पादन कमी आल्यामुळे व बाजारात जास्त उठाव असल्यामुळे
लेव्हीची आकडेवारी कमी आढळून येते .

आधार:- जिल्हा पूरवठा अधिकारी , जिल्हाधिकारी कार्यालय , वर्धा .

१९८४ मधील लोकसभा निवडणूक व १९८५ मधील विधानसभा निवडणूक संबंधी आकडेवारी
जिल्हा- वर्धा.

क्षेत्राचे नांव	एकूण मतदारांची संख्या	मतदान केलेल्या मतदारांची संख्या			एकूण मतदारांच्या संख्येची झालेल्या मतदानाची टक्केवारी	पक्षांवार मते मिळालेल्यांची संख्या						
		पुरुषा	स्त्रिया	एकूण		राष्ट्रीय काँग्रेस आघ	शेतकरी व कामगार पक्षा	जनता पार्टी	स्वतंत्रा	राष्ट्रीय काँग्रेस	समाजवादी पक्षा [सी.पी.आ.]	भारतीय जनता पक्षा
२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
लोकसभा मतदार [१९८४]	७२३७८७	२८५५९२	२३०७४८	५१६३४०	७१.३३	२४४३२०	—	—	३३७७०	—	२२०९६७	—
विधानसभा मतदार [१९८५]	७२३७८७	२८५५९२	२३०७४८	५१६३४०	७१.३३	२४४३२०	—	—	३३७७०	—	२२०९६७	—
वर्धा	१३२०८७	४९७४७	३९७४३	८९४९०	६७.७५	३८४९९	—	—	१०७५३	३८९५५	—	—
पुलगाव	१२४०७४	४२८८२	३३१६६	७६०५५	६१.२९	३२४१९	—	—	१५५७८	१९२०९	—	—
वर्धा	१३२७३३	४३४८९	३३४१३	७६९०२	५७.९३	३८९८२	—	—	१३१७५	३४४४२	२०२१२	—
हिंगणघाट	१४५११३	५५६१०	४४१५०	९२७६०	६८.७४	३२५९६	—	—	२३०९१	४२६३३	—	—
विधानसभा	५३४०२७	१९१७३५	१५०४७२	३४२२०७	६४.०८	१४९४९६	—	—	६२५९७	१३५९३९	२०२१२	—

:- रकाना ८ ते १४ ची बेरीज रकाना ६ शी जुळणार नाही कारण जो फरक आहे तो रद्द केलेल्या मतांचा होय .

क्षेत्र :- जिल्हा निवडणूक अधिकारी, जिल्हाधिकारी, कार्यालय, वर्धा.

तक्ता क्रमांक १५८

अधिकारी व प्रवासी यांचेसाठी असलेल्या बंगल्याची तालूकावार यादी

[३१-३-१९८८-या दिवसाची]

जिल्हा- वर्धा

अ. क्र.	तालुका	बंगल्याचे नांव व प-ता
१	२	३
१.	वर्धा	१] शासकीय विश्रामगृह , यंत्रावत कॉलेजच्या बाजूला , वर्धा [सार्वजनिक बांधकाम व्दारा निगराणी ठेवली जाते] २] शासकीय विश्रामधाम शासकीय विश्रामगृहाचे बाजूला , वर्धा [" "] ३] शासकीय विश्रामगृह आर्वी रोड आजी[सा. बा. वि. व्दारा निगराणी] ४] शासकीय हॉडीडे कॅम्प. एस. टी स्टॅन्ड जवळ, वर्धा . [पर्यटन विभागाव्दारे निगराणी ठेवली जाते]
२.	देवळी	१] शासकीय विश्रामगृह , देवळी[सा. बा. वि. व्दारा निगराणी ठेवली जाते] २]शासकीय विश्रामगृ , पुलगाव[" "]
३.	सेलू	१] शासकीय विश्रामगृह , सेलू [" "] २] शासकीय विश्रामगृह केळडार [" "] ३] बोर प्रकल्प निरीक्षणगृह , बोर [सिंचन विभागाव्दारे निगराणी ठेवली जाते] ४] विश्रामगृह नवरगाव [वन विभागाव्दारे निगराणी ठेवली जाते]
४.	आर्वी	१]शासकीय विश्रामगृह मेनरोड, आर्वी [सा. बा. वि. व्दारा निगराणी ठेवली जाते] २] विश्रामगृह वाढोणा [" "]
५.	आष्टी	१] शासकीय विश्रामगृह , आष्टी [" "]
६.	कारंजा	१] विश्रामगृह , गारपीट[वनविभागाव्दारे निगराणी ठेवली जाते] २] विश्रामगृह , तळेगाव [कार्यकारी अभियंता राष्ट्रीय महामार्गव्दारा] ३] विश्रामगृह कारंजा [कार्यकारी अभियंता राष्ट्रीय महामार्ग नागपूर व्दार निगराणी ठेवली जाते]
७.	हिंगणाघाट	१] शासकीय विश्रामगृह रेल्वे स्टेशन , हिंगणाघाट येे मागील बाजूला हिंगणाघाट [सार्वजनिक बांधकामव्दारा निगराणी ठेवली जाते]
८.	समुद्रपूर	नाही

आधार :- सार्वजनिक बांधकाम विभाग / सिंचन विभाग , वर्धा .

रेल्वे स्थानकांची तालुकावार यादी [३१-३-८८ या दिवसाची]
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	तालुका	रेल्वे स्थानकाचे नांव	रेल्वेचा प्रकार	रेल्वेचे क्षेत्रा विभाग
१.	वर्धा	१] वर्धा	ब्रॉड गेज	मध्य रेल्वे
		२] वर्धा[पूर्व]		
		३] सेवाग्राम		
		४] भुगाव		
		५] दहेगांव		
		६] सोनेगांव		
२.	देवळी	७] पुलगाव	—//—	—//—
		८] कवठा		
३.	सेलू	९] सेलू रोड		
		१०] सिंदी	—//—	—//—
		११] तुळजापूर		
४.	आर्वी	१२] आर्वी	नॅरोगेज	—//—
		१३] विरळ		
		१४] रोहना		
		१५] पाचगाव		
		१६] खुबगाव		
		१७] सोरठा		
५]	आष्टी	—	—	
६]	कारंजा	—	—	
७]	हिंगणघाट	१८] हिंगणघाट	ब्रॉड गेज	मध्यरेल्वे
		१९] वाघावली		
		२०] नागरी		
८]	समुद्रपूर	—	—	

आधार :- मध्यरेल्वे नागपूर.

तक्ता क्रमांक १५. १०

- १८८ -

निवडक निर्देशांकाचे कल
जिल्हा - वर्धा.

अ. क्र.	बाब	परिमाणा:	१९५०-	१९६०-	१९७०-	१९८०-	१९८१-	१९८२-	१९८३-	१९८४-	१९८५-	१९८६-	१९८७-
			५१	६१	७१	८१	८२	८३	८४	८५	८६	८७	८८
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
एक क्षेत्राकड आणिली लोकसंख्या													
१.	क्षेत्राकड	चौ. कि. मी.	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०	६३१०
२.	एकूण लोकसंख्या	हजारात	५३९	६३४	७८०	९२७	---	---	---	---	---	---	---
३.	लोकसंख्येची घनता	प्र. चौ. कि. मी.	८५	१०१	१२४	१४७	---	---	---	---	---	---	---
४.	शेती काम करणा- यांचे एकूण काम करणा-यांशी शे. प्रमाणात	शे. प्रमाण	७१. ७	७७. ३	७६. ५	७६. ९	---	---	---	---	---	---	---
दोन शेती आणि सिंचन													
१.	एकूण जंगल व्याप्त क्षेत्र	ह. हेक्टर	५२	६७	६६	६७	६६	६८	६८	७४	७७	---	---
२.	लागवडी लायक	---//---	४७६	४६८	४९९	४६८	४६३	४६५	४६४	४५९	४६४	---	---
३.	प्रत्येक शेती काम करणा-यांसाठी लागवडी लायक क्षेत्र	हेक्टर	२. ३१	१. ९१	२. १४	१. ५०	१. ५१	१. ५०	१. ५०	१. ४९	१. ५२	---	---
४.	लागवड केलेले एकूण क्षेत्र	ह. हेक्टर	३६५	४०८	४३१	४७०	४४०	४३६	४३९	४३५	४३३	---	---
५.	पिकांखालील निव्वळ क्षेत्र												
	अ] अन्न धान्ये	ह. हेक्टर	२२४	२१६	२१८	२१५	२१८	२१०	२१०	२०५	१९६	---	---
	ब] उत्स	हेक्टर	४९	४६	७१	७६	१००	१२२	६१	५१	४१	---	---

पुढे चालू

१.	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
क]	भुईसुंग	ह. हेक्टर	५	१	८	५	६	५	६	६	६	—	—
ड]	कापूस	—//—	१०२	१६५	१८३	१९२	१९०	१९३	१९१	१८९	१९८	—	—
६.	प्रत्येक शेती काम करणाऱ्या मागे निव्वळ कसलेले क्षेत्र	हेक्टर	१.८०	१.७५	१.८२	१.४४	१.४५	१.४४	१.४३	१.४३	१.३६	—	—
७.	एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेल्या क्षेत्राचे शे. निव्वळ क्षेत्राशी प्रमाण	प्रमाण	०.५०	०.८३	१.८८	५.१३	४.६३	३.८१	४.६७	४.४०	४.१६	—	—
८.	ओलीताखालील एकूण क्षेत्र	ह. हेक्टर	५	६	९	२४	२५	२२	२५	२४	२३	—	—
९.	एकूण ओलीताखालील क्षेत्राचे एकूण पिकाखालील क्षेत्राशी शे. प्रमाण	शे. प्रमाण	१.२५	१.३९	२.१८	५.४७	५.७०	५.००	५.७६	५.६३	५.३२	—	—
१०.	ओलीताखालील निव्वळ क्षेत्र	ह. हेक्टर	५	६	९	१८	१४	१२	११	११	१७	—	—
११.	कालव्याव्हारे ओलीत केलेले क्षेत्र	—//—	उ. ना.	उ. ना.	१	२	५	६	७	१	२	—	—
१२.	विहीरीव्हारे ओलीत केलेले क्षेत्र	—//—	५	५	९	१६	२०	१६	१८	११	१५	—	—
१३.	इतर साधनाव्हारे ओलीत केलेले क्षेत्र	हेक्टर	२९	१८३	१९९	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	—	—
१४.	मुख्य पिकाखालील ओलीताचे क्षेत्र	ह. हेक्टर											
अ]	अन्न धान्ये	—//—	उ. ना.	१	४	१५	१६	१३	१५	१५	१४	—	—
ब]	ऊस	हेक्टर	उ. ना.	३६	७१	७६	१००	१२१	६१	५३	९९	—	—
क]	भुईसुंग	ह. हेक्टर	उ. ना.	—	२	—	—	—	—	—	—	—	—

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
ड] फळे	ह. हेक्टर	उ. ना.	—	३	३	३	३	३	३	३	३	—	—
ई] कापूस	--//--	उ. ना.	१	२	२	२	२	२	२	२	२	—	—
तीन सृद्धसंधारणा.													
१] बांधा बंदीस्ती	ह. हेक्टर	उ. ना.	उ. ना.	६	८	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
२] उतारावर तळत घाबणो	--//--	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
चार कृषी विषयक औजारे वर्षा													
१] नांगर		१९५६	१९६१	१९६६	१९७२	१९७८	१९८३						
अ] लाकडी	संख्या	३०१०३५	३३२२७२	३५३९८	३४७२३	३५१८३	३५३३३	—	—	—	—	—	—
ब] लोहांडी	--//--	३८६३	४५८७	५७५१	८१३४	८२७१	९६०६	—	—	—	—	—	—
२] ओलीतासाठी तैलावर चालणारे पंप	संख्या	२६५	४७३	६७३	१०१३	२५०२	१४३७	—	—	—	—	—	—
३] ओलीतासाठी विद्युत पंप	--//--	३११	६४४	११८७०	४७६६	१०००६	१०४७८	—	—	—	—	—	—
४] अ] शाक्तीवर चालणारे उसाचे चरक	--//--	१३	३७	३	४०	११	७	—	—	—	—	—	—
ब] बैलाच्या मदतीने चालणारे उसाचे चरक	--//--	१४	१४	९	५३	२	११	—	—	—	—	—	—
पाच पशुधन													
१] संपूर्ण पशुधन	हजारात	४८६	४१९	५२३	५४०	६०२	५९७	—	—	—	—	—	—
२] मूत्येक जोडीमागे निव्वळ पिकाखालील क्षेत्रातील क्वाविरील	हेक्टर	६. ५९	६. ७३	६. ७२	६. ८३	६. ५४	६. ५८	—	—	—	—	—	—
३] कोंबड्या	हजार	११९	१३८	१३७	११२४	१७७	१६५	—	—	—	—	—	—

१.	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
सहा	मत्सव्यवसाय	वर्षा	१९५०-५१	६०-६१	७०-७१	८०-८१	८१-८२	८२-८३	८३-८४	८४-८५	८५-८६	८६-८७	८७-८८
	गोड्याः पाण्याचे स्फूण मत्स्य उत्पादन	मे. टन	३१५	---	---	४२५	५५०	५५०	६५०	४२५	४६०	४३०	६२४
सात कारखाने व कामगार													
	१] चालू कारखाने	संख्या	उ. ना.	४०	४०	४८	५०	५२	६७	८६	९१	१०३	१०५
	२] कामगारांची कामावरील दैनिक उपस्थिती	संख्या	उ. ना.	७४१६	६४०२	७५२८	७६२८	८१४७	७८५६	४१७७	८३८२	७७२७	७१२३
	३] दर लाख लोकसंख्ये मागे नोंदणीत कारखान्यातील कामगार	संख्या	उ. ना.	१३७६	१०१०	७५४	६४२	८७२	८४७	४५१	२०४	८४१	७७६
आठ विज													
	१] विजेचे उत्पादन	कि. वॅट	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
	२] विजेचा वापर	दस लक्षा किलो वॅट तास	उ. ना.	२२.१५	३७.१०	२०.६१	७८.७२	६७.६६	७१.२८	७६.४७	८०.३२	२५.६४	१०५.३०
	३] विजेचा पुरवठा झालेली शहरे व छोडी	संख्या	उ. ना.	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६
		शहरे व छोडी	उ. ना.	८०	४२४	१००५	१०५३	१०९२	११३४	११८७	१२००	१२०६	१२०६
नऊ सहकार[सहकारी संस्था]													
	१] कृषी पत संस्था	संख्या	उ. ना.	४१९	४१९	४०८	४०८	४०८	४०८	४०७	४०७	४०५	४०४
	२] बिगर कृषी पतसंस्था-//-	उ. ना.	उ. ना.	४४	११९	२२३	२२२	२५१	२५५	२७८	२८२	३००	३२२
	३] बिगर कृषी पत व नापत संस्था	-//-	उ. ना.	१०३	३०२	३१९	२५६	३११	३२२	३५१	३५२	४४५	३८६

१.	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
२] संभासंदाची संख्या													
१]	कृषी पत संस्था	संख्या	उ. ना.	३०२८०	६२०३२	१३८५२१	११९३०१	१२२१६०	१२८५६०	१३२३५७	१४०६३५	१४११३५	१४७५१०
२]	कृषी विंगर पत संस्था	---	उ. ना.	२८०२	७२०३	२२२०८	६८४८	११२८९	१७५२७	१७५२१	२२४४२	२२४६०	४२३२२
३]	विंगर कृषी पत व नापत संस्था	---	उ. ना.	८७२९	२३४५२	३३३१८	३८९२९	३२३००	३६८७०	२९०७९	३०१००	३११२१	५००१३
३] खोळते भांडवल													
१]	कृषी पत संस्था	हजार रु	उ. ना.	१४०३५	१००२७७	२१०७२९	२०१८४५	२५९१८७	२८८२०१	३२०२०	१३५२४०३	३७४२५५	४४५१४३
२]	कृषी विंगर पत संस्था	---	उ. ना.	१५७५	८३७०	४३२०५	४०८४७	४३६०९१	४९२२५	५५२४०	८०२६३	१०१४२०	१७४५६२
३]	विंगर कृषी पत व नापत संस्था	---	उ. ना.	१५४९	८६६३	५४३२५	७४६६१	६१५४८	८८२५५	८३७८६	८६२००	८६६६१	५६१७१
४] विलेले कर्ज													
१]	कृषी पत संस्था	हजार रु	उ. ना.	१११६८	८२९५६	५३२०२	५९७३७	७२४७५१	८१४१०८	१०१४०५१	१००२५०	१०६५५५	२८२८५१
२]	कृषी विंगर पत संस्था	---	उ. ना.	७७	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
३]	विंगर कृषी पत व नापत संस्था	---	उ. ना.	४११	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.	उ. ना.
दहा शिक्षण													
१] प्राथमीक													
अ]	संस्था	संख्या	३४५	७१२	८६८	९३२	९३२	९५३	९६०	९६४	९७३	९८२	---
ब]	विद्यार्थी	हजार	३२	५९	९३	१२९	११७	११८	१२१	१२४	१४४	१४१	---
क]	शिक्षक	संख्या	७४२	२०१३	३००८	३२९४	३४४०	३४७९	३४९८	३५७५	३६७५	३६८२	---

१.	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
२] दुय्यम													
	अ] संस्था	संख्या	१८	५६	१०६	१२०	१२०	१२३	१३६	१६४	१६९	१७४	---
	ब] विद्यार्थी	हजार	६	२०	४१	६३	८१	८८	७५	१०३	९०	९७	---
	क] शिक्षक	संख्या	उ. ना.	८२४	१७५७	२१२३	२००९	२२७६	२३३४	२५१२	२६२६	२८७४	---
३] उच्च शिक्षण													
	अ] संस्था	संख्या	१	३	७	७	७	७	७	७	८	८	---
	ब] विद्यार्थी	हजार	उ. ना.	१	५	६	३	३	३	४	११	२२	---
	क] शिक्षक	संख्या	१२	३१	१८४	१८७	२१६	२४१	२३९	२६०	२८४	२९४	---
४] साक्षरतेचे प्रमाण													
	अ] पुरुषा	शे. प्र.	३०.१०	४३.४	५२.५५	६१.०१	---	---	---	---	---	---	---
	ब] स्त्रिया	---/---	२.५०	१७.०	३०.२९	४०.५३	---	---	---	---	---	---	---
	क] एकूण	---/---	१९.४०	३०.४०	४१.७१	५१.०५	---	---	---	---	---	---	---
५] ६ ते ११ वयोगटातील शाळेत जाणा-या मुलांचे प्रमाण													
	अ] मुले	शे. प्र.	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
	ब] मुली	---/---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
	क] एकूण	---/---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
६] ११ ते १४ वयोगटातील शाळेत जाणा-या मुलांचे प्रमाण													
	अ] मुले	शे. प्रमाण	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
	ब] मुली	---/---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
	क] एकूण	---/---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
<u>अकरा सार्वजनिक आरोग्य</u>													
१]	दवाखाने	संख्या	२	५	३७	५२	५८	५२	६०	४५	४४	४४	४४
२]	रुग्णालये	-///-	४	२	७	२	२	१३	१३	१३	१४	१४	१४
३]	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे	संख्या	—	५	८	८	८	८	१२	२४	२४	२५	२५
४]	खाटांची संख्या	-///-	१३०	२८२	६७१	१०८२	१०२०	१२४२	१३२२	१३४२	१४६३	१४२१	१४५२
५]	दर लाखा लोकांख्ये मागे खाटांची संख्या	-///-	२१	४६	८६	१४०	१४०	१३४	१४३	१३५	१५८	१५४	१५६
६]	<u>उपचार केलेले</u>												
	अ] बाह्य रुग्ण	हजारात	१३५	१२५	२३२	१२४५	११८७	१०८२	१३२५	२५७	१०२४	२६२	२८०
	ब] आंतर रुग्ण	-///-	२	१०	२२	८३	२३	३६	४८	४१	१२८	५७	५७
७]	जन्म दर	दर हजारी	२६.१	४४.४	२७.५	२१.६७	२२.७	२१.५	१९.३	१७.९	१७.५	२१.६	१९.३
८]	मृत्यु दर	-///-	२०.६	१७.५	८.५	८.०२	७.०१	६.०	६.५	५.८	६.७	६.२	६.७
<u>बारा वाहतूक आणि दळणावळण</u>													
१]	रस्त्याची लांबी [न. म. तोडून]	कि. मी.	३७८	५३७	११२५	२२२६	२४२५	२१३०	१२८८	२०८६	२१६०	२२३८	३४२०
२]	१०० चौ. कि. क्षेत्राफळा मागे असलेली रस्त्याची लांबी	-///-	७.००	८.५०	१७.८०	३६.४०	३९.५५	३३.७५	३३.५०	३३.०५	३४.३३	३५.४६	५५.३०
३]	दर लाखा लोकांख्ये मागे असणारी रस्त्याची लांबी	-///-	६०	८५	१७७	२२४	२२७	२२२	२१५	२२५	२३३	२४१	३७७
४]	रेल्वे मार्गांची लांबी	-///-	१३७	१७४	१७४	१७४	१७४	१७४	१७४	१७४	१७४	१७४	१७४
५]	डाकघारे	संख्या	६६	१२४	१४४	१७३	१८१	१८२	१८४	१८२	१८२	१८१	१८१
६]	तारघारे	-///-	८	२	१२	३२	४१	४२	४१	४१	४३	४३	४३

११ [६०]
टेलिफोन व्हा रे
[कसातील]

तक्ता क्रमांक १५. १० [पुढे चालू]

- १९५ -

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४
<u>तेरा स्थानिक स्वराज्य संस्था</u>													
१] पंचायत समिती	संख्या	स. ना.	उ. ना.	७	७	७	७	७	८	८	८	८	८
२] ग्रामपंचायत	-//-	१३७	४५२	४५६	४७७	४८४	४८४	४८४	४८४	४८४	४८४	४८५	४८५
३] नगर परिषद	-//-	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६	६
४] कटक मंडळ	संख्या	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
चौदा अधिकाऱ्याची संख्या	संख्या	११	१५	३०	६८	८५	८५	८५	उ. ना.	उ. ना.	१२०	१२०	१२४

आधार :- अर्धा व सांख्यिकी संचालनालय, वर्धा.